

Powiat Lubelski
ul. Spokojna 9
20-074 Lublin

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU LUBELSKIEGO
NA LATA 2022 – 2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

LUBLIN 2021 r.

Główni autorzy opracowania:

„EKO-GEO” Pracownia Geologii
i Ochrony Środowiska w Lublinie

mgr inż. Anna Majka – Smuszkiewicz
z zespołem

EKO-GEO Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska
Anna Majka - Smuszkiewicz

Adres biura: 20 - 069 Lublin, ul. Leszczyńskiego 6/1
tel./fax (0 - 81) 532 – 77 - 32; (0 - 81) 532 – 80 - 74
email: info@ekogeo.com.pl, www.ekogeo.com.pl

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Spis treści:

1. WYKAZ SKRÓTÓW	4
2. WSTĘP.....	5
3. STRESZCZENIE.....	6
4. CHARAKTERYSTYKA POWIATU.....	16
5 REALIZACJA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2017 Z PERSPEKTYWĄ DO 2021 R.	30
6. OCENA STANU ŚRODOWISKA	62
6.1. POWIETRZE	62
6.2. ZAGROŻENIE HAŁASEM	81
6.3. POLE ELEKTROMAGNETYCZNE	91
6.4. GOSPODAROWANIE WODAMI	96
6.5. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	115
6.6. ZASOBY GEOLOGICZNE.....	126
6.7. GLEBY.....	131
6.8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	138
6.9. ZASOBY PRZYRODNICZE.....	146
6.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI.....	196
6.11. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	198
6.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA	199
7. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	200
8.SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	236
8.1. SYSTEM INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	236
8.2. WYKAZ INTERESARIUSZY ZAANGAŻOWANYCH W PRACĘ NAD PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	236
8.3. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.....	236
8.4. PROCEDURY MONITORINGU, PRZEGLĄDU STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	238
SPIS RYSUNKÓW:	240
SPIS TABEL:	240
SPIS WYKRESÓW:	243
SPIS MAP:	243

1. WYKAZ SKRÓTÓW

BaP	benzo(a)piren
GUS BDL	Główny Urząd Statystyczny Baza danych lokalnych
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCWP	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWPd	Jednolite Części Wód Podziemnych
KPOŚK	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
Mg	Megagram
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
MŚ	Ministerstwo Środowiska
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pole elektromagnetyczne
PIOŚ	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
PM10 mikrometra	Pył zawieszony o średnicy ziaren do 10 mikrometra
PM 2,5 mikrometrów	Pył zawieszony o średnicy ziaren do 2,5 mikrometrów
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PZO	Plan zadań ochronnych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RIPOK	Regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych
SDF	Standardowy formularz danych
SUiKZP	Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
OŚ	Oczyszczalnia Ścieków
ZDR	Zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
ZZR	Zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

2. WSTĘP

W związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy Prawo Ochrony Środowiska nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska. Obecnie jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Podstawą prawną opracowania „**PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**” jest art.17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973). Dokument ten nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy obowiązek opracowania programów dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Dokumenty te mają na celu realizowanie polityki ochrony środowiska zgodnie z zapisami w ww. ustawie. Dotychczas obowiązującym dokumentem był „**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**”, który został opracowany na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973).

„Programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028” przygotowany został na zlecenie Powiatu Lubelskiego w Lublinie. Stanowi on podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie, ustala cele i zadania środowiskowe, usystematyzowane według priorytetów. Realizacja Programu ma doprowadzić do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz efektywnego zarządzania środowiskowego.

Program ochrony środowiska został opracowany w oparciu o Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, 2 września 2015 r.). Wytyczne MŚ systematyzują główne elementy, które powinny zostać ujęte w POŚ. Określają one główne zasady tworzenia POŚ, jego strukturę, szczególnie zwracając uwagę na dziesięć podstawowych obszarów interwencji: (I) ochrona klimatu i jakości powietrza, (II) zagrożenia hałasem, (III) pola elektromagnetyczne, (IV) gospodarowanie wodami, (V) gospodarka wodno-ściekowa, (VI) zasoby geologiczne, (VII) gleby, (VIII) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (IX) zasoby przyrodnicze, (X) zagrożenia poważnymi awariami; w ramach których będą realizowane zadania z zakresu ochrony środowiska. Wymienione powyżej obszary interwencji powinny uwzględniać zagadnienia horyzontalne (przekrojowe, dotyczące wszystkich dziedzin), tj.: (I) adaptację do zmian klimatu, (II) nadzwyczajne zagrożenia środowiska, (III) działania edukacyjne, (IV) monitoring środowiska.

Analizy obszarów interwencji dokonano na podstawie materiałów literaturowych, danych dostępnych na stronach internetowych oraz informacji uzyskanych od poszczególnych jednostek(Urząd Miejski w Bełżycach, Urząd Gminy Borzechów, Urząd Miejski w Bychawie, Urząd Gminy Garbów, Urząd Gminy Głusk, Urząd Gminy Jabłonna, Urząd Gminy Jastków, Urząd Gminy Konopnica, Urząd Gminy Krzczonów, Urząd Gminy Niedrzwica Duża, Urząd Gminy Niemce, Urząd Gminy_Stryżewice, Urząd Gminy Wojciechów, Urząd Gminy Wólka, Urząd Gminy Wysokie, Urząd Gminy Zakrzew, Starostwo Powiatowe w Lublinie).

Program zawiera analizę SWOT – słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla powiatu lubelskiego. Przedstawia również propozycje zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska z terenu powiatu lubelskiego, ze wskazaniem rozwiązań.

Wytyczne MŚ zawierają także listę proponowanych wskaźników monitorowania postępów wdrażania POŚ, które zostały wykorzystane w ramach niniejszego programu. Wytyczne MŚ zalecają ponadto przedstawienie typów zadań, które będą realizowane w ramach POŚ, wg podstawowych kierunków interwencji przyporządkowanych do celów ochrony środowiska w poszczególnych dziesięciu obszarach ochrony środowiska.

Zgodnie z Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021, poz. 247), program wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 46 ust. 3).

W dniu 14 lipca 2021 roku Starosta Lubelski wystosował pismo do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie oraz pismo do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z prośbą o uzgodnienie, na podstawie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2021 roku, poz. 247) zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu „**Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028**”.

3. STRESZCZENIE

Opracowanie programu ochrony środowiska wynika z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973). Program ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego jest podstawowym instrumentem do realizacji zadań własnych i koordynowanych w zakresie ochrony środowiska, które będą w całości lub w części finansowane ze środków będących w dyspozycji powiatu.

Program oparty jest na wielu strategiach, programach, politykach, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju.

Przedstawione w Programie ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 cele powiatu lubelskiego są zgodne z założeniami polityki ekologicznej państwa oraz z założeniami „Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Ponadto program ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego jest spójny z dokumentami strategicznymi i programowymi. Poniżej przedstawiono adekwatność i komplementarność z obowiązującymi nadrzędnymi dokumentami strategicznymi opracowanymi na poziomie krajowym i regionalnym dokumentami sektorowymi oraz dokumentami o charakterze programowym/wdrożeniowym.

1. Dokumenty strategiczne opracowywane na poziomie krajowym:

– Polityka Ekologiczna Państwa (Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.).

Kluczowym dokumentem z zakresu kształtowania polityki ekologicznej w Polsce jest Polityka Ekologicznej Państwa (PEP) 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Rolą Polityki jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Wzmacnia działania rządu polegające na budowie innowacyjnej gospodarki z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Polityka ekologiczna państwa 2030 jest strategią w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) –SOR. Celem głównym Polityki, jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,

- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych),
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie

Ze szczególną intensywnością realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu. Na szczeblu rządowym oznacza to przygotowanie odpowiednich przepisów i instrumentów finansowego wsparcia, takich jak program „Czyste powietrze”, dla niezbędnych inwestycji oraz koordynację ich wdrażania w regionach.

W kontekście coraz częstszego występowania na terenie Polski fali upałów i nocy tropikalnych, jak na przykład w czerwcu bieżącego roku, oraz susz na znaczeniu zyskują działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Ich celem jest przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. Polityka ekologiczna państwa 2030 przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepienia gleby. Działania adaptacyjne będą prowadzone także na obszarach wiejskich. Będą one miały na celu w szczególności zwiększenie odporności krajobrazu rolniczego na zmiany klimatu i ochrony produkcji rolnej. Chronione i rozwijane będą zadrzewienia śródpolne i przydrożne oraz prowadzone będą nowe przydrożne nasadzenia, zwłaszcza w regionach najbardziej narażonych na suszę i pustynnienie, o niskim procencie lesistości.

– Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (Uchwała nr Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2021 r.).

„Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” to 1 z 9 strategii zintegrowanych wynikających ze „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. PEP2040 jest kompasem dla przedsiębiorców, samorządów i obywateli w zakresie transformacji polskiej gospodarki w kierunku niskoemisyjnym. W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

W 2040 r. ponad połowę mocy zainstalowanych będą stanowić źródła zeroemisyjne. Szczególną rolę odegra w tym procesie wdrożenie do polskiego systemu elektroenergetycznego morskiej energetyki wiatrowej i uruchomienie elektrowni jądrowej. Równoległe do wielkoskalowej energetyki, rozwijać się będzie energetyka rozproszona i obywatelska – oparta na lokalnym kapitale.

Transformacja wymaga również zwiększenia wykorzystania technologii OZE w wytwarzaniu ciepła i zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie, również poprzez rozwój elektromobilności i wodoromobilności.

– Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (Uchwała Nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.).

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju. Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego);
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

– Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.).

Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. KPZK 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego.

Cele realizacyjne wskazane w POŚ wpisują się w ww. omówione dokumenty.

2. Dokumenty sektorowe:

– Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (Uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r.).

W gospodarce odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji POŚ dla powiatu lubelskiego jest zgodny z następującymi celami:

- zmniejszenie ilości powstających odpadów;
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;
- doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie);
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;
- zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;
- zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi;
- monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19.12.12);

- zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.
- **Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.**
Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami, co wpisuje się w Program Ochrony Środowiska dla powiatu lubelskiego.
Cele realizacyjne wskazane w POŚ wpisują się w ww. omówione dokumenty.

3. Dokumenty o charakterze programowym/wdrożeniowym:

Dokumenty strategiczne poziomu wojewódzkiego

- **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (Uchwała Nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r.).**

W strategii przyjęto cztery cele strategiczne.

Cel strategiczny 1 Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych

- 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych
- 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne
- 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym
- 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych

Cel strategiczny 2 Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych

- 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej
- 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)
- 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
- 2.4. Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3 Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

- 3.1. Wspieranie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz transferu wiedzy i technologii
- 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
- 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej

3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych i rozwój usług wolnego czasu

Cel strategiczny 4 Wzmacnianie kapitału społecznego

- 4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego
- 4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
- 4.3. Włączenie i integracja społeczna
- 4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
- 4.5. Bezpieczeństwo publiczne
- 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Istotne znaczenie, w aspekcie ochrony środowiska, ma cel strategiczny 2; cel operacyjny 2.4. Ochrona walorów środowiska. Zawarte w programie kierunki interwencji zawierają:

- ✓ Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek;
- ✓ Wspieranie działań na rzecz zagospodarowania wody w przemyśle wydobywczym przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii;
- ✓ Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;
- ✓ Wspieranie działań na rzecz wzrostu lesistości województwa zgodnie z warunkami siedliskowymi;
- ✓ Wspieranie działań na rzecz monitorowania stanu środowiska i szerokiego udostępniania informacji mieszkańcom;
- ✓ Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym dotyczącej oszczędzania zasobów i energii oraz idei gospodarki obiegu zamkniętego;
- ✓ Wspieranie działań i rozwiązań na rzecz zwiększania efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej oraz ograniczania niskiej emisji;
- ✓ Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej opartej m.in. o komponent prosumencki;
- ✓ Wspieranie działań na rzecz rekultywacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych i poeksploatacyjnych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych;
- ✓ Działania w zakresie zapobiegania marnotrawieniu dóbr, żywności na etapie produkcji, przetwórstwa, konsumpcji;
- ✓ Wdrażanie systemu racjonalnej gospodarki odpadami nastawionej na zwiększenie ponownego ich wykorzystania, recyklingu i odzysku surowców i energii.
- ✓ Kontynuacja działań na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest;

- ✓ Prowadzenie działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska oraz walorów przyrodniczych województwa;
- ✓ Doradztwo w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii na rzecz przedsiębiorstw, sektora komunalnego, JST, budownictwa mieszkaniowego oraz osób fizycznych;
- ✓ Opracowanie Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej;
- ✓ Opracowanie Programu ochrony powietrza dla strefy - aglomeracja lubelska;
- ✓ Opracowanie Audytu krajobrazowego;
- ✓ Opracowanie Programu ochrony środowiska Województwa Lubelskiego;
- ✓ Opracowanie Planów ochrony parków krajobrazowych;
- ✓ Opracowanie Planu gospodarki odpadami dla Województwa Lubelskiego.

– Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (Uchwała Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.).

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego w sferze Środowisko przyrodnicze sprecyzowany został: cel główny i cele szczegółowe.

Cel główny:

1. Wzbogacanie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń.
2. Utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu.
3. Zintegrowana ochrona jakości środowiska życia człowieka.
4. Wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego.

Cele szczegółowe:

- a) Zabezpieczenie potrzeb wodnych regionu.
- b) Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni krajobrazowej.
- c) Powiększanie zasobów leśnych.
- d) Ochrona i wykorzystanie naturalnych zasobów uzdrowiskowych.
- e) Utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi.
- f) Integrowanie regionalnego systemu obszarów chronionych z systemami krajowymi i europejskimi.
- g) Przywrócenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarom zdegradowanym i o zniekształconych stosunkach ekologicznych.
- h) Zwiększenie odporności środowiska na antropopresję oraz poziomu bezpieczeństwa przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi.
- i) Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w miastach.

– Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 (Uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 3 grudnia 2019 r. Nr XII/201/2019 r.).

Cele strategiczne w ochronie środowiska wyznaczane są na podstawie zapisów strategii rozwoju województw, dokumentów programowych, a przede wszystkim zgodnie z Polityką ekologiczną państwa 2030 oraz Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Program Ochrony Środowiska jest dokumentem strategicznym województwa syntezującym istotne kwestie związane z ochroną środowiska, opracowanym zgodnie z dokumentami sektorowymi oraz dokumentami krajowymi. Jako priorytetowe obszary przyszłej interwencji w ramach Programu Ochrony Środowiska wskazuje się:

- 1) Ochrona klimatu i jakości powietrza
CEL I: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu,
- 2) Zagrożenia hałasem
CEL II: Poprawa klimatu akustycznego w województwie lubelskim,
- 3) Pola elektromagnetyczne
CEL III: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- 4) Gospodarowanie wodami
CEL IV: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych,
CEL V: Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą,
- 5) Gospodarka wodno-ściekowa
CEL VI: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- 6) Zasoby geologiczne
CEL VII: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi,
- 7) Gleby
CEL VIII: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu,
- 8) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
CEL IX: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego,
- 9) Zasoby przyrodnicze
CEL X: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,
CEL XI: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
CEL XII: Zwiększanie lesistości,

10) Zagrożenia poważnymi awariami

CEL XIII Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

– **Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022 (Uchwała XXIV/349/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 grudnia 2016 r.).**

Cele główne wskazane w PGO to:

- racjonalne gospodarowanie odpadami,
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

– **Program ochrony powietrza dla województwa lubelskiego**

W celu monitorowania i poprawy lubelskiego powietrza Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji dwa programy ochrony powietrza (tzw. POP-y), które obowiązują – oddzielnie – dla aglomeracji lubelskiej (obejmującej Lublin – miasto na prawach powiatu) oraz strefy lubelskiej (pozostałej części województwa).

Dokumenty zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa lubelskiego:

- **POP dla strefy aglomeracja lubelska (Uchwała nr XVII/292/2020 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 lipca 2020 r.).**
- **POP dla strefy lubelskiej (Uchwała nr XVII/291/2020 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 lipca 2020 r.).**

Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) na obszarach, gdzie występują przekroczenia. Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Integralną częścią POP są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych, informowania społeczeństwa lub alarmowych w strefach województwa lubelskiego w danym roku kalendarzowym.

Zadania przedstawione w POŚ są spójne z założeniami ww. dokumentów.

4. Dokumenty strategiczne poziomu regionalnego

Przedstawione poniżej dokumenty strategiczne poziomu regionalnego warunkują skuteczną realizację Programu Ochrony Środowiska dla powiatu lubelskiego:

- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030; uchwała NR XV/127/2016 Rady Powiatu w Lublinie z dnia 8 stycznia 2016 roku;
- ✓ Aktualizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2012-2032" uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego nr XXIV/351/2016 z dnia 2 grudnia 2016 roku.

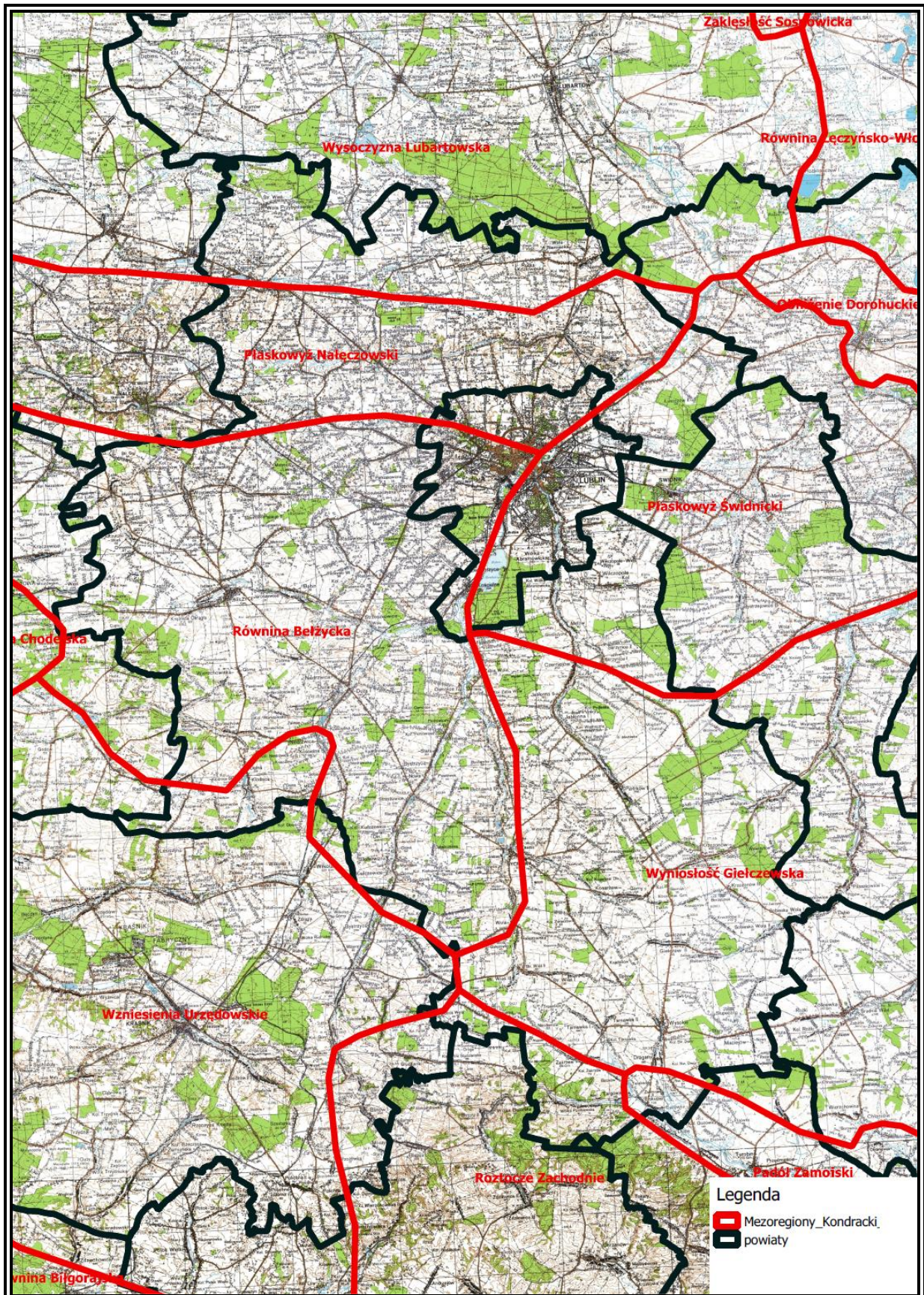
4. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

4.1 Położenie

Powiat lubelski należy do Województwa Lubelskiego i jest częścią podregionu lubelskiego. Zajmuje obszar 1 680 km², co stanowi 6,7% powierzchni całego województwa i 0,54% powierzchni Polski. Graniczy z powiatami: łączyńskim, świdnickim, janowskim, kraśnickim, krasnostawskim, biłgorajskim, opolskim, puławskim i lubartowskim. Za wyjątkiem niewielkiej, wschodniej części usytuowany jest wokół miasta Lublina, które jest jednocześnie stolicą województwa. Powiat Lubelski położony jest na terenie Wyżyny Lubelskiej i obejmuje swym zasięgiem następujące jednostki geomorfologiczne: Wysoczyzna Lubartowska, Płaskowyż Nałęczowski, Równina Bełżycka, Kotlina Chodelska, Wzniesienia Urzędowskie, Płaskowyż Świdnicki, Wyniosłość Giełczewska, Padół Zamojski oraz Roztocze Zachodnie. Cały obszar powiatu lubelskiego leży w dorzeczu rzeki Wisły i należy do zlewiska Morza Bałtyckiego. Większość wód zbiera Bystrzyca ze swymi dopływami, odprowadzając je do Wieprza. Ważny element środowiska przyrodniczego powiatu stanowią dwa Parki Krajobrazowe: Krzczonowski Park Krajobrazowy i Kozłowiecki Park Krajobrazowy, cztery Obszary Chronionego Krajobrazu: Chodelski, Czerniejewski, Dolina Ciemięgi i Kozi Bór, oraz rezerваты: Chmiel, Las Królewski, Olszanka i Podzamcze.

Mapa 1. Regiony

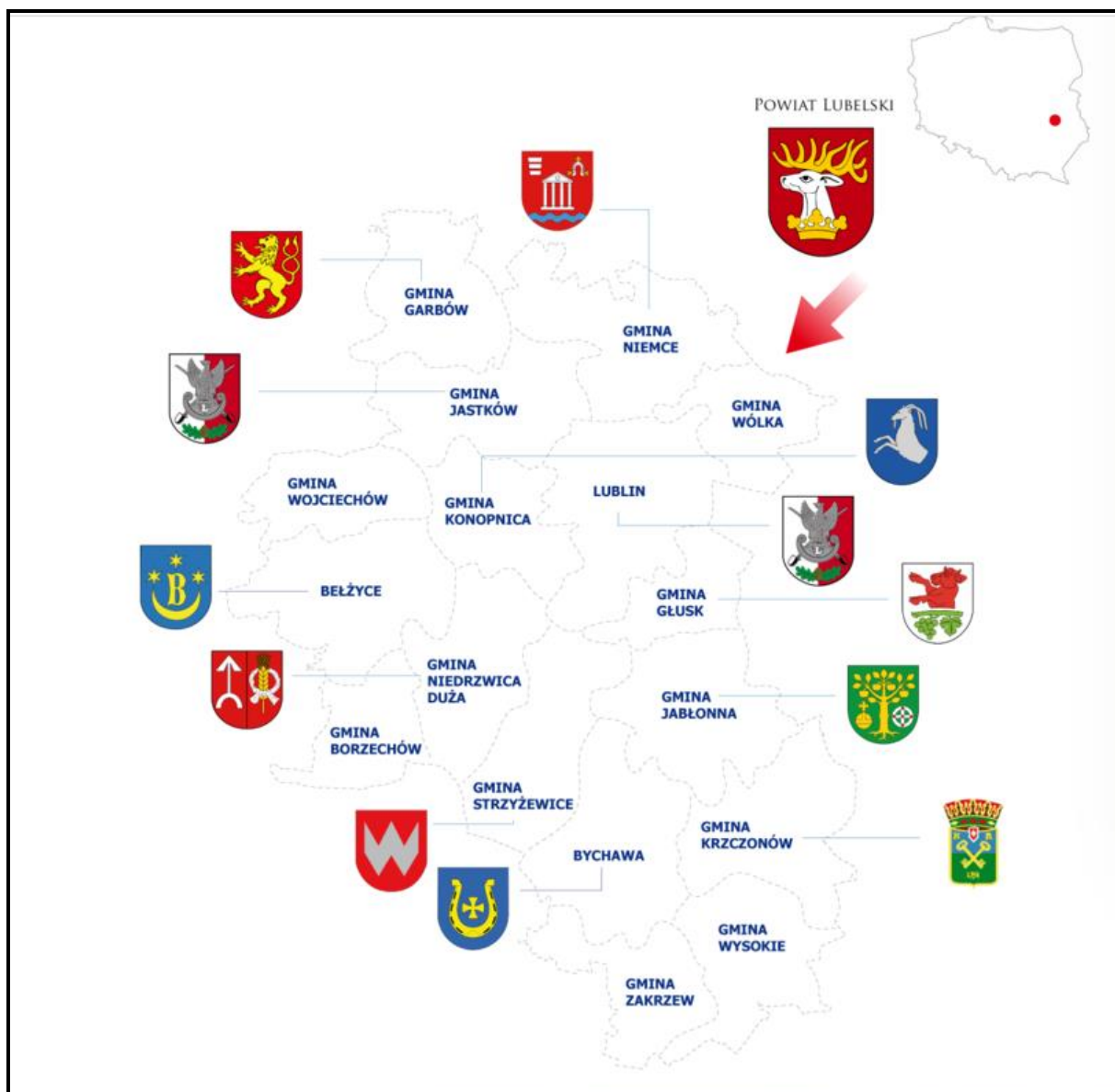

Teren powiatu lubelskiego obejmuje 16 gmin (2 gminy wiejsko miejsko-wiejskie i 14 gmin wiejskich i aż 354 miejscowości wiejskich, w tym 348 sołectw.

1. Gmina miejsko- wiejska Bełżyce
2. Gmina wiejska Borzechów
3. Gmina miejsko-wiejska Bychawa
4. Gmina wiejska Garbów
5. Gmina wiejska Głusk
6. Gmina wiejska Jabłonna
7. Gmina wiejska Jastków
8. Gmina wiejska Konopnica
9. Gmina wiejska Krzczonów
10. Gmina wiejska Niedzwica Duża
11. Gmina wiejska Niemce
12. Gmina wiejska Strzyżewice
13. Gmina wiejska Wojciechów
14. Gmina wiejska Wólka
15. Gmina wiejska Wysokie
16. Gmina wiejska Zakrzew

Mapa 2. Położenie gmin w powiecie lubelskim

Źródło: <https://www.powiat.lublin.pl/powiat/>

Teren powiatu lubelskiego obejmuje tylko dwa miasta (Bełżyce i Bychawa) i aż 354 miejscowości wiejskie, w tym 348 sołectw. Zamieszkiwany jest przez ponad 150 tysięcy mieszkańców, w samych Bełżycach mieszka ponad 13 tysięcy osób, natomiast w Bychawie ponad 11 tysięcy. W skład powiatu wchodzi dwie gminy miejsko – wiejskie (Bełżyce i Bychawa) oraz 14 gmin wiejskich: Borzechów, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Krzczonów, Niedzwica Duża, Niemce, Strzyżewice, Wojciechów, Wólka, Wysokie, Zakrzew. Specyfika Powiatu Lubelskiego to przede wszystkim położenie wokół Lublina - stolicy województwa i największego miasta po wschodniej stronie rzeki Wisły, które stanowi także administracyjne centrum powiatu lubelskiego.

1. Gmina miejsko-wiejska Bełżyce

Gmina Bełżyce leży w południowo-zachodniej części woj. lubelskiego, w zachodniej części Równiny Bełżyckiej. Miasto Bełżyce oddalone jest od Lublina o 25 km. Przez Bełżyce przebiega droga nr 747 łącząca Lublin z Opolem Lubelskim, droga nr 827 - do Nałęczowa oraz droga nr 832 - do Poniatowej. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w odległym o 10 km od Bełżyc Motyczu oraz w Niedrzwicy Dużej. 8 km od Bełżyc w Radawcu znajduje się lotnisko. Główną rzeką przepływającą przez teren gminy jest Krężniczanka.

Gmina podzielona jest na 24 sołectwa. Babin, Bełżyce, Cuple, Chmielnik, Chmielnik-Kolonia, Jaroszewice, Kierz, Krężnica Okrągła, Malinowszczyzna, Płowizny, Podole, Skrzyniec-Kolonia, Stare Wierzchowiska, Wierzchowiska Górne, Wojcieszyn, Wronów, Wymysłówka Zalesie, Zagórze i Zagórze II, Zosin, Bełżyce-Zastawie, Chmielnik Kolonia I.

2. Gmina wiejska Borzechów

Gmina Borzechów położona jest w odległości ok. 30 km na południowy zachód od Lublina. Jest jedną z najmniejszych gmin w powiecie lubelskim oraz w województwie lubelskim. Gmina ma charakter typowo rolniczy. Dominuje tu uprawa pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych. W rejonie Ludwinowa rozwija się sadownictwo, co gwarantuje przyjezdnym obfitość świeżych i zdrowych owoców. Tamtejsze lasy zachęcają do grzybobrania.

W skład Gminy wchodzi 19 sołectw: Białawoda, Borzechów, Kępa Borzechowska, Borzechów-Kolonia, Dąbrowa, Dobrowola, Grabówka, Kaźmierów, Kępa, Kępa-Kolonia, Kłodnica Dolna, Kłodnica Górna, Ludwinów, Łączki-Pawłówek, Łopiennik, Majdan Borzechowski, Majdan Radliński, Majdan Skrzyniecki, Osina, Zakęcie.

3. Gmina miejsko-wiejska Bychawa

Położona na Wyżynie Lubelskiej ok. 25 km na południe od Lublina w części Wyżyny Lubelskiej zwanej Wyniosłością Giełczewską. Położone jest u zbiegu rzek Kosarzewka i Gałęzówka. Od północy, wschodu i południa graniczy z gminami powiatu lubelskiego: Strzyżewice, Jabłonna, Krzczonów, Wysokie i Zakrzew. Od zachodu sąsiaduje z gminą Zakrzówek z powiatu kraśnickiego. Okolice Bychawy charakteryzują się dosyć bogatym urzeźbieniem terenu, różnica wysokości sięga do 100 m, niewielkie rzeki płyną głęboko wciętymi dolinami, łączą się z nimi malownicze wąwozy. Osobliwością szaty roślinnej jest roślinność stepowa chroniona m.in. w rezerwacie "Podzamcze", położonym na stromej wapiennej skarpie doliny. Jako gmina miejsko-wiejska składa się z dwóch jednostek ewidencyjnych: Miasta Bychawa (4,5% powierzchni gminy) i obszaru wiejskiego (95,5% powierzchni gminy).

Obszar wiejski jest podzielony na 35 obrębów ewidencyjnych : Bychawka Druga, Bychawka Druga-Kolonia, Bychawka Pierwsza, Bychawka Trzecia, Bychawka Trzecia-Kolonia, Gałęzów, Gałęzów-Kolonia Druga, Gałęzów-Kolonia Pierwsza, Józów, Kosarzew Dolny-Kolonia, Kowersk, Leśniczówka, Łęczyca, Marysin, Olszowiec, Olszowiec-Kolonia, Osowa, Osowa-Kolonia, Podzamcze, Romanów, Skawinek, Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Druga, Stara Wieś Trzecia, Urszulin, Wandzin, Wincentówek, Wola Duża, Wola Duża-Kolonia, Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska-Kolonia, Zadębie, Zaraszów, Zaraszów-Kolonia, Zdrapy.

4.Gmina wiejska Garbów

Garbów leży w centralnej części województwa lubelskiego, na północno-zachodnim skraju Wyżyny Lubelskiej. Występuje tu cały szereg wzgórz i wzniesień - wydaje się, że od ludowego określenia takiego ukształtowania terenu pochodzi nazwa miejscowości. Ukształtowały się tu specyficzne warunki przyrodnicze łączące bogactwo lessowych wąwozów i polodowcowych terenów. Północną część gminy zajmuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Kości Bór”, z jeziorkiem „Rejowiec” i „Duży Ług” (użytki ekologiczne). Pod względem powierzchni jest 10 gminą powiatu lubelskiego. W skład gminy wchodzi 15 sołectw: Bogucin, Borków, Garbów I, Gutanów, Janów, Karolin, Leśce, Meszno, Piotrowice Kolonia, Piotrowice Wielkie, Przybysławice, Wola Przybysławska I, Wola Przybysławska II, Zagrody.

5.Gmina wiejska Głusk

Gmina Głusk położona jest w środkowej części województwie lubelskim. Znajduje się na południowy wschód od miasta Lublina w centralnej części Wyżyny Lubelskiej przy dwóch drogach wylotowych z Lublina: krajowej w stronę Chełma i granicy wschodniej oraz wojewódzkiej w kierunku Biłgoraja. Graniczy z gminami: Lublin, Świdnik, Piaski, Jabłonna, Strzyżewice i Niedrzwica. Przez teren gminy przepływa naturalnie wijąca się rzeka Czerniejówka, a ta stanowi jeden z dopływów rzeki Bystrzycy. Gmina Głusk leży w całości w jednostce fizjograficznej zwanej Wyniosłością Giełczewską i wraz z innymi jednostkami współtworzy Wyżynę Lubelską.

Gmina Głusk składa się z 16 sołectw. Abramowice Prywatne, Ćmiłów, Dominów, Głuszczyzna, Kalinówka, Kazimierzówka, Kliny, Majdan Mętowski, Mętów, Nowiny, Prawiedniki, Prawiedniki – Kolonia, Wilczopole – Kolonia, Wilczopole, Wólka Abramowicka, Żabia Wola.

6.Gmina wiejska Jabłonna

Gmina położona jest w centralnej części województwa lubelskiego. Gmina położona jest w południowo-wschodniej części powiatu lubelskiego i graniczy z Gminą Bychawa oraz gminami: Gminą Głusk, Gminą Strzyżewice, Gminą Krzczonów i z terenu powiatu

świdnickiego - Gminą Piaski. Siedzibą gminy jest wieś Jabłonna, która usytuowana jest w środkowo – zachodniej części gminy w dolinie Rzeki Czerniejówki. Pod względem hydrograficznym obszar gminy znajduje się głównie w środkowowschodniej części dorzecza Bystrzycy, w której płyną dwie rzeki: Czerniejówka z prawostronnym dopływem Skrzyniczanką. Gmina obejmuje głównie zlewnię górnej Czerniejówki o powierzchni 56 km². Jedynie południowo-wschodnie krańce gminy znajdują się w zasięgu dorzecza Radomirki. Według podziału geobotanicznego obszar ten znajduje się w środkowej części krainy zwanej Wyżyną Lubelską.

W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Majątek-Jabłonna, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Wierciszów, Tuszów, Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel-Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonia, Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Wolnica. Liczą 1965 gospodarstw rolnych. Dominuje uprawa zbóż, buraków cukrowych, ziemniaków oraz warzyw.

7. Gmina wiejska Jastków

Gmina Jastków malowniczo położona w pasie Płaskowyżu Nałęczowskiego, pośrodku dwóch dolin rzecznych Ciemięgi i Czechówki, jest atrakcją turystyczną dla aktywnych mieszkańców pobliskiego Lublina. Gmina sąsiaduje z gminami: Garbów, Wojciechów, Konopnica, Nałęczów, Niemce oraz miastem wojewódzkim - Lublin. Urozmaicone ukształtowanie powierzchni gminy, wąwozy, głębocznic i rozcięcia erozyjne wpływają na piękno krajobrazu i jej szatę roślinną. Dwa uczęszczane szlaki rowerowe biegną od Snopkowa przez Lisi Dół, Józefów, Panieńszczyznę, Dąbrowicę i Dębowy Dół do Pałacu w Jastkowie, a z Jastkowa przez Sieprawice, Zofiówkę, dolinę Ciemięgi do Ługowa obok pałacu i przez Mosznę do pałacu w Tomaszowicach.

Gminę tworzy 25 sołectw: Barak, Dąbrowica, Dębówka, Jastków, Józefów – Pociecha, Ługów, Marysin, Miłocin, Moszenki, Moszna, Moszna-Kolonia, Natalin, Ożarów, Panieńszczyzna, Płuszwice, Płuszwice Kolonia, Piotrawin, Sieprawice, Sługocin, Smugi, Sieprawki, Snopków, Tomaszowice, Tomaszowice-Kolonia, Wysokie.

8. Gmina wiejska Konopnica

Gmina Konopnica jest gminą wiejską położoną na zachodnich peryferiach Lublina będącego stolicą województwa i zarazem największym ośrodkiem miejskim we wschodniej Polsce. Gmina sąsiaduje od północy z gminą Jastków, od południa z gminą Niedzwica Duża, od zachodu z gminami: Wojciechów i Bełżyce, od wschodu z miastem Lublinem. Gmina sąsiaduje od północy z gminą Jastków, od południa z gminą Niedzwica Duża, od zachodu z gminami: Wojciechów i Bełżyce, od wschodu z miastem Lublinem. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 19 relacji Lublin-Kraśnik oraz linia kolejowa Warszawa-Lublin. Gmina leży w pobliżu trasy nr 17 relacji Lublin-Warszawa.

Administracyjny podział gminy obejmuje 21 sołectw: Konopnica, Kozubszczyzna, Lipniak, Marynin, Motycz, Motycz Józefin, Motycz-Konopnica, Motycz Leśny, Pawlin, Radawczyk Drugi, Radawiec Duży, Radawiec Mały, Sporniak, Stasin, Szerokie, Tereszyn, Uniszowice, Zemborzyce Dolne, Zemborzyce Podleśne, Zemborzyce Tereszyńskie i Zemborzyce Wojciechowskie.

9.Gmina wiejska Krzczonów

Geograficznie gmina Krzczonów położona jest w środkowej części województwa lubelskiego, w granicach Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Graniczy ona z sześcioma gminami: Bychawa, Jabłonna, Wysokie – leżącym w powiecie lubelskim, Piaski, Rybczewice - leżącymi w powiecie świdnickim, Żółkiewka – leżącą w powiecie krasnostawskim.

Krzczoneń usytuowany jest w dolinie malowniczej rzeki Bełzy. Ponadto, na terenie gminy znajdują się także inne rzeki: Olszanka, Giełczewka (dorzecza Giełczwi) oraz Kosarzewka (dorzecze Bystrzycy).

Administracyjnie dzieli się ona na 27 jednostek pomocniczych (sołectw): Antoniówka, Boży Dar, Gierniak, Kosarzew Dolny, Kosarzew Górny, Kosarzew Stróża, Nowiny Żukowskie (z przysiółkiem Majdan Policki), Krzczonów Folwark, Krzczonów Skałka, Krzczonów Sołtysy, Krzczonów Wójtostwo, Krzczonów Pierwszy, Krzczonów Drugi, Krzczonów Trzeci, Lewandowszczyzna, Olszanka, Piotrkówek, Policzyzna, Pustelnik, Sobieska Wola Pierwsza, Sobieska Wola Druga, Teklin, Walentynów, Zielona, Żuków Pierwszy, Żuków Drugi, Żuków Kolonia.

10.Gmina wiejska Niedrzwica Duża

Gmina położona jest w południowo-środkowej części województwa lubelskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa – Lublina. Geograficznie, zlokalizowana jest na Wyżynie Lubelskiej, na styku Równiny Bełżyckiej i Wzniesień Urzędowskich. Niedrzwica Duża graniczy z 7 innymi gminnymi: Konopnica, Lublin, Głusk, Strzyżewice, Wilkołaz, Borzechów, Bełżyce.

Najniżej położony punkt w gminie znajduje się na wysokości 179 m. n.p.m. w dnie doliny rzecznej w Krężnicy Jarej. Najwyższy punkt sięga 244 m. n.p.m. w rejonie wsi Majdan Sobieszczański.

Administracyjnie podzielona jest na 22 sołectwa.: Borkowizna, Czółna, Krebsówka, Krężnica Jara, Majdan Sobieszczański, Marianka, Niedrzwica Duża, Niedrzwica Kościelna, Niedrzwica Kościelna-Kolonia, Osmolice-Kolonia, Radawczyk, Sobieszczany, Sobieszczany-Kolonia, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka, Warszawiaki, Załucze.

11. Gmina wiejska Niemce

Gmina Niemce leży w centralnej części województwa lubelskiego. Gmina graniczy z siedmioma innymi jednostkami administracyjnym województwa: od południa z miastem Lublin, od południowego wschodu z gminą Wólka, od wschodu z gminą Spiczyn, od północy z gminą Lubartów, od północnego zachodu z gminą Kamionka, od zachodu z gminą Garbów, od południowego zachodu z gminą Jastków. Gmina Niemce położona jest w dwóch makroregionach: południowa jej część na Wyżynie Lubelskiej w mezoregionie Płaskowyż Nałęczowski, a część północna na Nizinie Południowopodlaskiej w mezoregionie Wysoczyzna Lubartowska. Płaskowyż Nałęczowski ma dość wyrównany poziom wierzchowiny.

W jej granicach znajduje się 29 sołectw: Baszki, Boduszyn, Ciecierzyn, Dys, Dziuchów, Elizówka, Jakubowice Konińskie, Jakubowice Konińskie Kolonia, Kawka, Kolonia Bystrzyca, Krasienin, Krasienin Kolonia, Leonów, Ludwinów, Łagiewniki, Majdan Krasieniński, Nasutów, Niemce, Nowy Staw, Osówka, Pólko, Pryszczowa Góra, Rudka Kozłowiecka, Stoczek, Stoczek Kolonia, Swoboda, Wola Krasienińska, Wola Niemiecka, Zalesie.

12. Gmina wiejska Strzyżewice

Gmina Strzyżewice leży na pograniczu trzech krain geograficznych: Wyniosłości Gielczewskiej, Wzniesień Urzędowskich i Równiny Bełżyckiej, na południe od Lublina w dolinie rzeki Bystrzycy i jej dopływu Kosarzewki. Zróznicowane ukształtowanie terenu o bogatej rzeźbie szczególnie w części krawędziowej doliny stanowi bardzo atrakcyjny układ krajobrazowy i przyrodniczy. W południowej części gminy teren jest bardziej urozmaicony obfituje w wiele malowniczych jarów i wąwozów, częściowo porośniętych krzewami i drzewami. Jest to niewątpliwie najpiękniejszy odcinek doliny z wysoką skarpą po prawej stronie rzeki, istna „lubelska Szwajcaria”. Na tym obszarze występują miejsca najwyższej położone: wzniesienie o wysokości 263 m w Kolonii Kielczewice Dolne oraz „Ptasia Góra - Murakowa Góra” (wysokość 261,7 m) w Kielczewicach Dolnych. Natomiast do miejsc najniższej położonych zaliczamy zlokalizowane w północnej części gminy tereny w Osmolicach o wysokości 187m, o łagodniejszym nachyleniu stoków i mniejszej różnicy wzniesień.

W skład gminy wchodzi 21 sołectw: Polanówka, Żabia Wola, Osmolice Pierwsze, Osmolice Drugie, Iżyce, Piotrowice, Bystrzyca Nowa, Bystrzyca Stara, Kajetanówka, Strzyżewice, Pawłówek, Pawłów, Franciszków, Dębina, Dębszczyzna, Kolonia Kielczewice Dolne, Kielczewice Dolne, Borkowizna, Kielczewice Maryjskie, Kielczewice Górne, Kielczewice Pierwsze oraz miejscowość Pszczela Wola. Cały obszar gminy rozciąga się wzdłuż rzeki Bystrzycy od Borkowizny i Kielczewic Górnych po Żabią Wolę, Polanówkę i dochodzi prawie do lasu Dąbrowa w okolicach Lublina.

13. Gmina wiejska Wojciechów

Gmina Wojciechów leży w Powiecie Lubelskim na zachód od Lublina, na obrzeżu trójkąta turystycznego Nałęczów – Kazimierz Dolny – Puławy. Od północy sąsiaduje z gminą Nałęczów, od wschodu z gminami Jastków i Konopnica, od południa z gminami Bełżyce i Poniatowa, a od zachodu z gminą Wąwolnica. Przez jej teren przepływają rzeki Bystra oraz Czerka i Ciemięga. Jest to gmina tradycyjnie rolnicza, ale wychodząca naprzeciw potrzebom współczesnego rynku, kultywująca dziedzictwo jak również innowacyjna i bogata w lokalne produkty turystyczne, przyjazna mieszkańcom i gościom.

Gminę tworzy 21 sołectw. Nowy Gaj, Stary Gaj, Góra, Ignaców, Halinówka, Łubki, Łubki-Kolonia, Łubki-Szlachta, Maszki, Maszki k. Wojciechowa, Miłocin, Palikije Pierwsze, Palikije Drugie, Stasin, Sporniak, Szczuczki, Szczuczki VI Kolonia, Wojciechów cz. I, Wojciechów cz. II, Wojciechów-Kolonia Pierwsza, Wojciechów-Kolonia Piąta.

14. Gmina wiejska Wólka

Gmina Wólka położona jest na pograniczu Równiny Świdnickiej (Łuszczowskiej) oraz Płaskowyżu Nałęczowskiego. Jej obszar rozciąga się od lasu świdnickiego i prężnie rozwijającego się Łuszczowa na wschodzie, po umiejscowiony w Dolinie Ciemięgi Pliszczyn i obfitująca w zabytki Bystrzycę na zachodzie. Ta podmiejska gmina jest niezwykle korzystnie położona w bezpośrednim sąsiedztwie dużych miast Lublina i Świdnika oraz gmin Mełgiew, Łęczna, Spiczyn i Niemce. Stanowi to niewątpliwy atut dla ewentualnych inwestorów. Ogromną zaletą jest również rozbudowana sieć dróg bitych we wszystkich 18 sołectwach, która pozwala szybko i komfortowo przemieszczać się po całym, liczącym 72,6 km terenie gminy. Na wyjątkową atrakcyjność tych terenów wpływa również fakt, że obfitują one w wiele walorów krajobrazowo-turystycznych: Park Krajobrazowy Dolina Ciemięgi, obszar „Natura 2000” pomiędzy miejscowościami Długie i Sopianowice, planowany rezerwat stepowy „Łysa Góra”, wąwozy i lasy przecinające zachodnią część gminy, liczne zabytki i obiekty sakralne oraz popularne ścieżki i trasy turystyczne i rowerowe.

Gminę tworzy 18 sołectw: Bystrzyca, Sopianowice, Rudnik, Pliszczyn, Łysaków, Kol. Świdnik Mały, Świdnik Duży pierwszy, Świdnik Mały, Świdnik Duży Drugi, Świdniczek, Wólka, Biskupie-Kolonia, Jakubowice Murowane, Kolonia Pliszczyn, Łuszczów Pierwszy, Łuszczów Drugi, Długie.

15. Gmina wiejska Wysokie

Cały teren gminy zlokalizowany jest w centralnej części Wyżyny Lubelskiej, dokładnie usytuowany jest w części południowej mezoregionu zwanego Wyniosłością lub inaczej Wierzchowiną Giełczewską. Administracyjnie terytorium gminy Wysokie graniczy od strony północnej z gminą Krzczonów, od strony północno - zachodniej na niewielkim odcinku z gminą Bychawa oraz od zachodu z gminą Zakrzew. Wszystkie te tereny położone

są w powiecie lubelskim. Od strony południowej sąsiaduje natomiast z gminą Turobin, która zlokalizowana jest w powiecie biłgorajskim. Natomiast wschodnia granica przylega terytorialnie do gminy Żółkiewka w powiecie krasnostawskim.

Gminę tworzy 21 sołectw: Antoniówka, Biskupie, Biskupie Kolonia, Dragany, Giełczew Pierwsza, Giełczew Druga, Giełczew Doły, Giełczew Kolonia, Guzówka, Kajetanów, Łosień, Maciejów Nowy, Maciejów Stary, Nowy Dwór, Radomirka, Rezerwa, Słupeczno, Spławy, Stolnikowizna, Wysokie, Zabłocie.

16. Gmina wiejska Zakrzew

Gmina Zakrzew położona jest na terenie wschodniej Polski w województwie lubelskim, w południowej części powiatu lubelskiego. Sąsiaduje z 7 gminami z 4 powiatów: od północy i wschodu sąsiaduje z gminami Bychawa i Wysokie (powiat lubelski), od południa sąsiaduje z gminą Turobin (powiat biłgorajski) oraz z gminami Chrzanów i Godziszów (powiat janowski), od zachodu sąsiaduje z gminą Batorz (powiat janowski) oraz gminą Zakrzówek (powiat kraśnicki). Gmina położona jest w większości na Wyżynie Lubelskiej, między południową krawędzią Wyniosłości Giełczewskiej, zachodnią częścią Padołu Zamojskiego, a północną częścią Roztocza Zachodniego (dolina rzeki Por). Zachodnia część gminy położona jest na tzw. Wzniesieniu Urzędowskim.

Gmina Zakrzew położona jest w obszarze trzech mezoregionów: Wyniosłości Giełczewskiej, Padołu Zamojskiego oraz Roztocza Zachodniego. Największa część gminy (na północ od doliny Poru) wchodzi w skład fizyczno-geograficznego obszaru Wyniosłości Giełczewskiej, posiadającej charakter płaskowyżowy, z widoczną strukturą szerokich garbów. Tereny wsi Targowisko, Zakrzew, Baraki, Tarnawka Pierwsza i Tarnawka Druga wchodzi w skład Padołu Zamojskiego, który wciną się w obszar gminy trójkątnym klinem. Padół stanowi podłużne obniżenie denudacyjne o wyraźnie zachowanych granicach i różnicach poziomów sięgających 50 m. Południowa część gminy (miejscowości Ponikwy i Wólka Ponikiewska) położona jest natomiast w obszarze Roztocza Zachodniego i charakteryzuje się najbardziej urozmaiconą rzeźbą terenu z dominującą siecią malowniczych wąwozów.

Gminę tworzy 16 sołectw: Annów, Baraki, Boża Wola, Dębina, Karolin, Majdan Starowiejski, Nikodemów, Ponikwy, Szklarnia, Tarnawka Pierwsza, Tarnawka Druga, Targowisko, Targowisko – Kolonia, Wólka Ponikiewska, Zakrzew, Zakrzew – Kolonia. Szczegółowe zestawienie powierzchni w tabeli nr 1.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

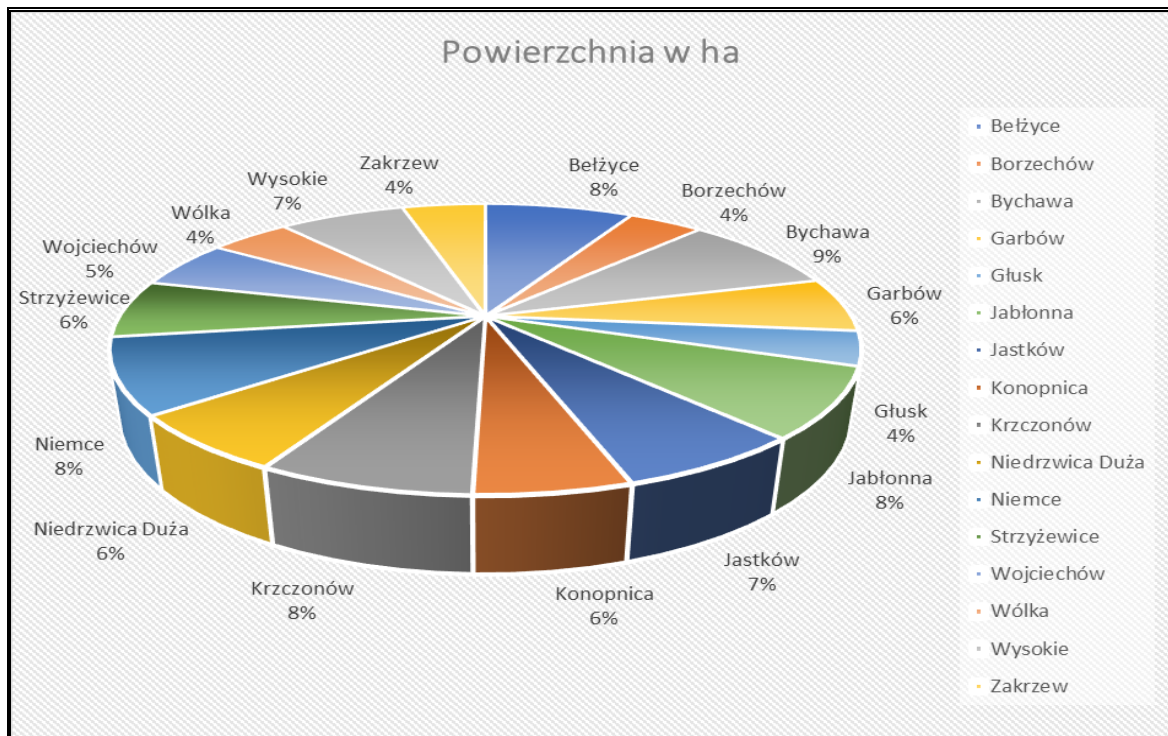
Tabela 1. Powierzchnia Gmin w powiecie lubelskim i liczba sołectw

Gmina	Powierzchnia w ha	Liczba sołectw
powiat lubelski	167 953	348
Gmina Bełżyce	13 397	24
Gmina Borzechów	6 746	19
Gmina Bychawa	14 637	36
Gmina Garbów	10 262	15
Gmina Głusk	6 425	16
Gmina Jabłonna	13 121	17
Gmina Jastków	11 313	25
Gmina Konopnica	9 306	21
Gmina Krzczonów	12 795	27
Gmina Niedzwica Duża	10 673	22
Gmina Niemce	14 111	29
Gmina Strzyżewice	10 880	21
Gmina Wojciechów	8 079	21
Gmina Wólka	7 276	18
Gmina Wysokie	11 390	21
Gmina Zakrzew	7 542	16

Źródło: Dane GUS za 2020 rok

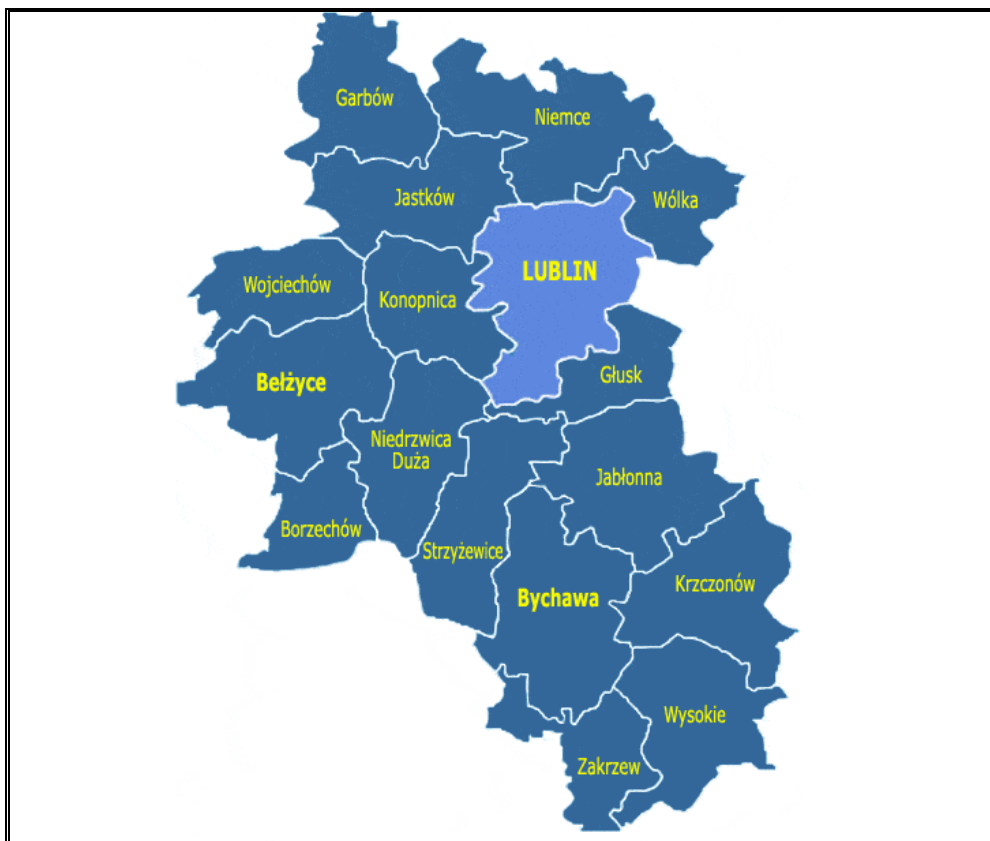
Najmniejszą powierzchnię ma gmina Głusk, a największą gmina Bychawa. Gmina Bychawa posiada również największą liczbę sołectw - 36.

Wykres 1. Powierzchnia Gmin z powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS dane za 2020 rok

Rysunek 1. Położenie Gmin na tle Powiatu lubelskiego

Źródło: www.gminy.pl

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

4.2. Ludność

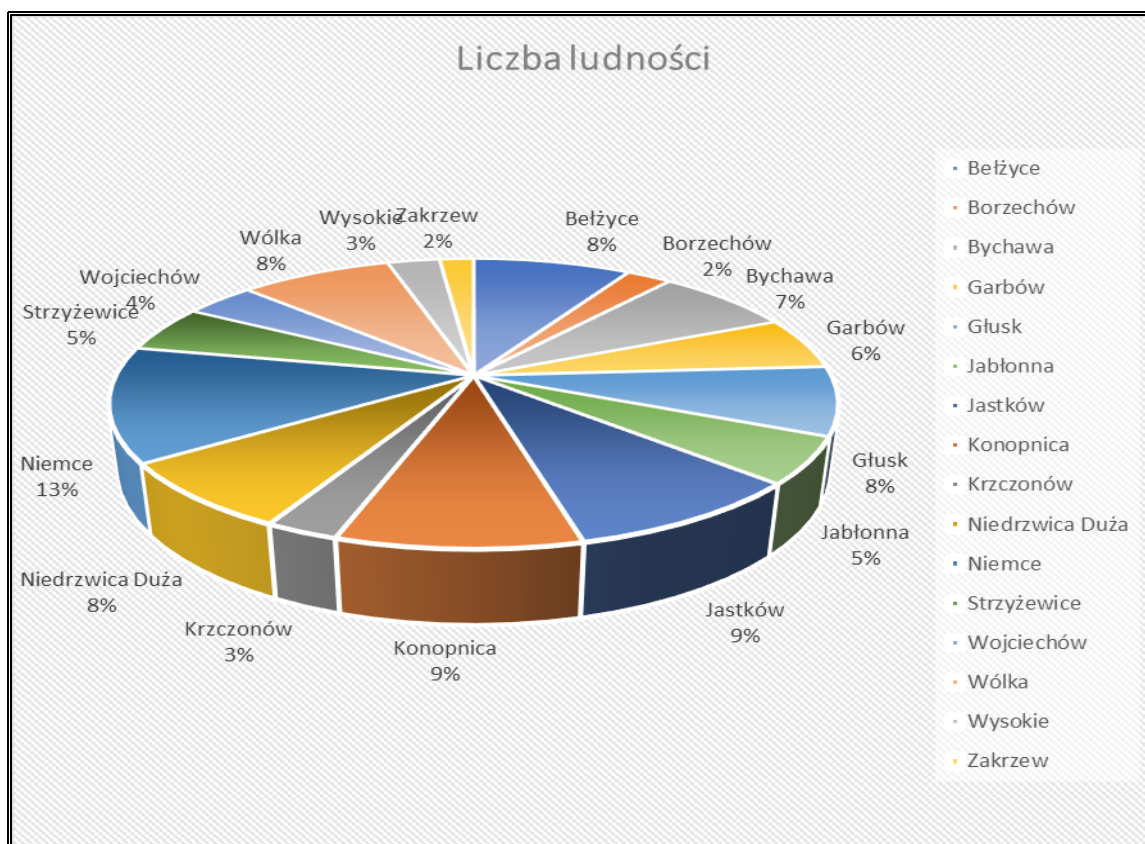
Powiat lubelski zamieszkuje wg stanu na koniec 2020 roku 156 494 mieszkańców. 51% mieszkańców stanowią kobiety (79 796) i 49% stanowią mężczyźni (76 697). Gęstość zaludnienia na terenie powiatu lubelskiego wynosi 93 os/km².

Tabela 2. Ludność w Powiecie lubelskim (dane rok 2020)

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Mężczyźni	Kobiety	Ludność na 1 km ²	Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	Rok; przyrost naturalny; na 1000 ludności
	Powiat lubelski	156 493	76 697	79 796	93	6,0	-0,90
1.	Bełżyce	13 167	6 412	6 755	98	-6,7	-1,97
2.	Borzechów	3 777	1 868	1 909	56	4,5	0,27
3.	Bychawa	11 532	5 583	5 949	79		-2,59
4.	Garbów	9 048	4 448	4 600	88	-5,4	-2,43
5.	Głusk	11 981	5 829	6 152	186	-1,8	2,13
6.	Jabłonna	8 107	3 989	4 118	62	36,7	-0,37
7.	Jastków	14 351	7 034	7 317	127	6,6	-1,47
8.	Konopnica	14 267	7 029	7 238	153	11,7	0,64
9.	Krzczonów	4 293	2 096	2 197	34	13,1	-10,63
10.	Niedzwica Duża	11 893	5 840	6 053	111	-17,4	-2,1
11.	Niemce	20 042	9 885	10 157	142	-2	0,7
12.	Strzyżewice	8 127	3 962	4 165	75	11,5	-1,35
13.	Wojciechów	5 957	2 897	3 060	74	2,1	-2,9
14.	Wólka	12 746	6 260	6 486	175	-2,34	5,62
15.	Wysokie	4 353	2 157	2 196	38	15,9	-8,03
16.	Zakrzew	2 852	1 408	1 444	38	-8,9	-9,4

Źródło: Opracowanie własne - Dane GUS

Wykres 2. Ludność % ogółem w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne - Dane GUS

5 REALIZACJA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2017 z PERSPEKTYWĄ DO 2021 R.

W Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2014 - 2017 z perspektywą do 2021 r. na podstawie analizy dokumentów regulujących sytuację ekologiczną w państwie, województwie i powiecie wymienione poniżej zostały cele i priorytetowe działania ekologiczne.

Rada Powiatu w Lublinie uchwałą z dnia 20 sierpnia 2014 r., Nr XLVI/407/2014, uchwaliła „Aktualizację powiatowego programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego na lata 2014 - 2017 z perspektywą do 2021 r.". Dokument zakładał następujące kierunki działań w poszczególnych obszarach interwencji.

W programie wyznaczono następujące priorytety ochrony środowiska oraz strategię działań:

Priorytety oraz strategia w zakresie działań systemowych:

- ✓ edukacji ekologicznej oraz udziału społeczeństwa na rzecz ochrony środowiska,

- ✓ uwzględniania aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ✓ strategii i programach sektorowych,
- ✓ odnośnie zarządzania środowiskiem przez przedsiębiorstwa,
- ✓ odpowiedzialności za szkody w środowisku.

Priorytety oraz strategia działań w zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- ✓ ochrony przyrody i lasów,
- ✓ ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów,
- ✓ racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi,
- ✓ ochrony powierzchni ziemi,
- ✓ gospodarowania zasobami geologicznymi.

Priorytety oraz strategia działań w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- ✓ ochrony powietrza,
- ✓ ochrony wód,
- ✓ gospodarki odpadami,
- ✓ oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych,
- ✓ zapobiegania wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w środowisku.

Starostwo Powiatowe w Lublinie co dwa lata sporządza raport z wykonania powiatowego programu ochrony środowiska.

Zadania realizowane w programie ochrony środowiska do 2021 prowadziły do eliminacji lub ograniczenia natężenia oddziaływania czynników zagrażających poszczególnym komponentom środowiska naturalnego. Szczegółowy wykaz znajduje się w raportach z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu lubelskiego. W ramach obszaru ochrona klimatu i jakości powietrza wykonano m.in. instalacje odnawialnych źródeł energii, termomodernizacje budynków, budowa instalacji energooszczędnego oświetlenia, przebudowa obiektów sportowych.

Na terenie gmin powiatu lubelskiego wykonano wiele modernizacji dróg gminnych i dróg dojazdowych oraz wybudowano wiele ścieżek rowerowych, co korzystnie wpłynęło na obszar zagrożenia hałasem. Każda Gmina podjęła działania związane z gospodarowaniem odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów, m.in.: demontaż i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest. W poniższych tabelach przedstawiono zrealizowane zadania w zakresie ochrony środowiska w latach 2019-2020.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 3. Wykaz projektów z zakresu ochrony środowiska zrealizowanych w latach 2019-2020

Wnioskodawca	Zrealizowane zadania	Wartość projektu	Rok	Dofinansowanie
Ochrona klimatu i jakości powietrza				
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie kotłowni gazowej w budynku szkoły w ZSZ Nr 1 w Bychawie	85 362,00 zł	2019	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie docieplenia budynku administracyjnego w Domu Dziecka w Przybysławicach	150 000,00 zł	2019	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Poprawa efektywności energetycznej budynku internatu przy ZSTR w Piotrowicach	57 330,00 zł	2019-2020	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Modernizacja budynku Obwodu Drogowego w Garbowie	52 000,00 zł 167 207,89 zł	2019 2020	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa i modernizacja pomieszczeń w budynkach 9, 9A i 9B Starostwa Powiatowego w Lublinie	587 698,44 zł	2019-2020	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Modernizacja stacji transformatorowej przy ul. Wilczyńskiego 98 w ZS w Bełżycach	30 000,00 zł	2020	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie instalacji niskoprądowych w Inkubatorze Przetwórstwa Produktów Pszczelich w Pszczelej Woli	89 191,94 zł	2020	Budżet Starostwa
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie zewnętrznej i wewnętrznej instalacji gazu w budynku administracyjno-gospodarczym Centrum Administracyjnego Domu Dziecka w Przybysławicach	74 889,99 zł	2020	Budżet Starostwa
Bełżyce	Przebudowa biurowca ul. Fabryczna 2b	213242,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa hali sportowej CKFiS	62238,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja kotłowni w budynku Urzędu Miejskiego	67650,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja budynku remizy OSP Podole	19997,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa dachu OSP Wronów	42000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja budynku OSP Zalesie	9950,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Termomodernizacja Szkoły podstawowej w Krzu	18000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Matczynię	8669,00 zł	2019	Budżet Gminy Środki Unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Bełżyce	Budowa oświetlenia drogowego w m. Zosin	7200,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa oświetlenia ul. Żytnia-Rolnicza	13100,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa oświetlenia drogowego w m. Wronów	13700,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Rewitalizacja Centrum Bełżyc	299058,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja Domu Ludowego w m. Chmielnik	16600,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa biurowca ul. Fabryczna 2b	18121,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa budynku Urzędu Miejskiego	39999,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja remizy OSP Jaroszewice	45056,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa remizy w Krzu	9800,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa remizy OSP Podole	20293,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja świetlicy OSP we Wronowie	20000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja remizy OSP w. Stare Wierzchowiska	4900,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa remizy OSP Wzgórze	19900,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja strażnicy OSP Zalesie	24757,13 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Termomodernizacja Szkoły podstawowej w Krzu	15313,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Matczynie	1029059,00 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Bełżyce	Termomodernizacja SP Wierzchowiska	7380,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa pomieszczeń w SP w Matczynie	22990,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	90 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa oświetlenia wraz ze słupami (3 szt.) w miejscowości Borzechów-Kolonia.	Brak danych	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Udzielenie dotacji na Odnawialne źródła energii (piece, panele słoneczne i fotowoltaiczne) dla 41 osób	Brak danych	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Budowę oświetlenia ulicznego /Majdan Skrzyniecki, Kępa, Kłodnica Dolna	85 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa układu pomiarowego energii elektrycznej na oczyszczalni ścieków w Bychawie	29 889,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Eko Energia w gminie Bychawie- 197 instalacji fotowoltaicznych, 67 pieców na pelet	4.245.411,40 zł / 2.546.751,33 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Bychawa	Budowa punktów oświetlenia w m. Leśniczówka-2 punkty oświetlenia LED zasilane elementami fotowoltaiki i turbiną	20.600,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa punktów oświetlenia w m. Podzamcze-3 punkty oświetlenia LED zasilane elementami fotowoltaiki i turbiną	25.800,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa punktów oświetlenia ul. Ogrodowa w Bychawie-2 punkty oświetlenia LED zasilane elementami fotowoltaiki	10.499,99 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Modernizacja budynku świetlicy w Starej Wsi Drugiej położonego w Starej Wsi Pierwszej	85.181,20 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa niskoemisyjnego oświetlenia drogowego w Gminie Bychawa- 6 linii oświetlenia drogowego o długość ok. 6,84 km, 172 punkty świetlne	1 872 483,60 zł / 1 329 400, 08 zł	2021-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Garbów	Słoneczny Garbów	1 894 793,75 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Garbów	Termomodernizacja Zespołu Szkół w Garbowie	2533351,99 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Głusk	OZE w Gminie Głusk	6 222 042,00 zł / 2 757 792,00 zł	2019-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Montaż instalacji OZR na terenie Gminy Głusk	4 718 771,24 zł	2016 –2019	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Budowa świetlic w miejscowościach Kazimierzówka i Głuszczyzna	1 782 885,05 zł	2019-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Budowa i modernizacja oświetlenia drogowego na terenie Gminy Głusk	3 350 004,96	2017-2022	Budżet Gminy Środki unijne
Jabłonna	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej z terenu Gminy Jabłonna – Termomodernizacja szkół	3 457 211,37 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Jabłonna	Odnawialne źródła energii na terenie gminy Jabłonna - instalacje fotowoltaiczne na budynkach mieszkańców oraz na budynku Urzędu Gminy Jabłonna	1 668 419,42 zł./ 912 658,07 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Jabłonna	Budowa oświetlenia przy drodze gminnej Nr 107155L w miejscowości Czerniejów	21 635,40 zł	2020	Fundusz Sołecki Czerniejów
Jabłonna	Wytyczenie i wykorytowanie drogi gminnej w Jabłonie Drugiej	6 117,00 zł	2020	Fundusz Sołecki Jabłonna Druga
Jastków	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Snopkowie	1 030 509,85 zł	2020	Budżet Gminy
Jastków	Zakup i montaż lamp oświetleniowych	122 849,92 zł	2020	Fundusz Sołecki
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi gminnej nr 106937 L	50 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi gminnej nr 106938L w miejscowości Motycz, wybudowano oświetlenie drogowe i zainstalowano 96 opraw oświetleniowych typu LED.	442 800,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi wewnętrznej nr ew. dz. 599	18 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi powiatowej nr 2264 L	21 525,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi gminnej nr 106968L w miejscowości Zemborzycze Dolne - wybudowano oświetlenie drogowe i zainstalowano 37 opraw oświetleniowych typu LED.	209 100,00 zł 6 580,50 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi gminnej nr 106976L w miejscowości Radawiec Mały - wybudowano oświetlenie drogowe i zainstalowano 20 opraw oświetleniowych typu LED.	123 000,00 zł 3 690,00 zł 13 530,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi wewnętrznej nr ew. dz. 392 - wybudowano oświetlenie drogowe i zainstalowano 22 opraw oświetleniowych typu LED	120 540,00 zł 3 690,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi powiatowej nr 2264 L	21 525,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	budowa oświetlenia drogi wewnętrznej nr ew dz. 71 i 97/4	25 830,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa oświetlenia drogi gminnej nr 106944 L	20 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej przy ul. Strażackiej w Krzczonowie	213 354,22 zł/151 434,95 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niedzwica Duża	Termomodernizacja budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej	135 163,45 zł / 114 888,93 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Niedzwica Duża	Docieplenie budynku biblioteki o powierzchni 166 m2 w Niedzwicy	123 790,00 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Niedzwica Duża	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy	544497,10 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Montaż instalacji solarnej w budynku OPS w Niedzwicy Dużej	26417,58 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Niedzwica Duża	Budowa oświetlenia drogowego w Krężnicy Jarej w kie. Nowin	136 277,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Budowa oświetlenia drogowego- Majdan Sobieszczański	98 442,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Remont instalacji centralnego ogrzewania i gazu w budynku szkoły w Strzeszkowicach Dużych w części mieszkalnej	41 543,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Termomodernizacja budynku byłego dworca PKP część mieszkalna	316 883,61	2020-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Niedzwica Duża	Termomodernizacja budynku byłego dworca PKP część publiczna	928 779,14 zł	2020-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	W ramach projektu ECO-Efektywna Gmina Niemce – Etap IV rozpoczęto na terenie gminy Niemce montaż 611 zestawów instalacji fotowoltaicznych wraz z konstrukcją dostosowaną do miejsca montażu: -100 instalacji o mocy 2.1kW -215 instalacji o mocy 3.0kW -76 instalacji o mocy 3.6kW -210 instalacji o mocy 3.9kW -10 instalacji o mocy 5.1 kW oraz zamontowano 72 szt. Kociołów grzewczych na biomasę do ogrzewania budynków w tym o mocy nominalnej cieplnej: - 43 szt. kociołów grzewczych o mocy nominalnej 25 kW - 29 szt. kociołów grzewczych o mocy nominalnej 15kW	8 226 972,74 zł / 6 074 140,80 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Ireny Kosmowskiej w Krasieninie (dawna nazwa: Zespół Szkół w Krasieninie), Krasienin Kolonia 39, 21-025 Niemce w ramach realizacji projektu „TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW UZYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY NIEMCE”	1 399 528,29 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Niemce ul Lubelska 121, 21-025 Niemce w ramach realizacji projektu „TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW UZYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY NIEMCE	717 467,36 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Zielony LOF- budowa ścieżek rowerowych, stojaków na rowery, miejsc postojowych dla turystów, adaptacja budynku na zieloną szkołę	3 298 222,54 zł	2018-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Budowa oświetlenia drogowego w m. Dys wzdłuż drogi 106093L	90 689,00 zł	2019	Budżet Gminy
Niemce	Wykonanie rozbudowy oświetlenia drogowego w miejscowości Dys ul. Księżycowa	98 530,00 zł	2019	Budżet Gminy
Niemce	Wykonanie budowy oświetlenia ul. Spacerowej w m. Niemce	32 110,13 zł	2019	Budżet Gminy
Niemce	Budowa sieci napowietrznej oświetlenia drogowego w m. Nasutów zlokalizowanego przy drodze gminnej nr 106039L	23 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego w m. Ciecierzyn (Ciecierzyn 106067L)	11 461,80 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia w m. Wola Niemiecka przy drodze gminnej 106077L	34 385,04 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi gminnej 106045L w m. Wola Niemiecka	19 103,20 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi gminnej 106048L w m. Rudka Kozłowiecka	24 833,90 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia w m. Nasutów przy drodze gminnej 103357L	3 820,60 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi powiatowej nr 22151L w m. Jakubowice Konińskie	10 506,65 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi gminnej 106056L w m. Elizówka	15 282,40 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia w m. Wola Niemiecka przy drodze powiatowej 2218L	7 641,20 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia w m. Swoboda przy drodze powiatowej 222L	7 641,20 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi powiatowej 2201L w m. Osówka	8 596,35 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy ul. Słonecznej w m. Niemce (ul. Słoneczna, przelotówka)	25 789,05 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi wojewódzkiej 828 m. Nasutów	20 058,15 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi powiatowej 2221L w m. Ludwinów	10 506,65 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi wojewódzkiej DW 809 2 m. Krasienin Kolonia	28 654,50 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi wojewódzkiej DW 809 w m. Krasienin Kolonia	17 192,70 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi gminnej 106059L w m. Jakubowice Konińskie	28 654,50 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi gminnej 106070L w m. Elizówka	17 192,70 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi wzdłuż Ciemięgi w m. Dys do skrzyżowania z drogą powiatową	39 161,15 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi nr 1546L w m. Pólko i drodze gminnej 106081L	63 995,05 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze powiatowej nr 1546L oraz przy drodze gminnej nr 106081L w m. Pólko.	3 820,60 zł 8 596,35 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze gminnej nr 106093L w m. Ciecierzyn	2 865,44 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego drogi gminnej nr 106067L w m. Ciecierzyn	12 416,95 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego w m. Ciecierzyn	32 475,10 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego w m. Ciecierzyn (Ciecierzyn 106053L)	19 103,00 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze powiatowej nr 2217L	49 667,80 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze gminnej nr 1060563L w m. Boduszyn	2 865,45 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze gminnej nr 106066L w m. Baszki	26 744,20 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogowego przy drodze powiatowej nr 2225L w m. Łagiewniki	7 641,20 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia ulicznego wzdłuż drogi gminnej nr 106057L w m. Dys	40 116,30 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Modernizacja oświetlenia drogi powiatowej nr 2216L w m. Elizówka	5 730,84 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niemce	Montaż lampy solarnej Solumen I-BOX 35 wraz ze słupem w m. Stoczek Kolonia	5 619,89 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Drugi etap oświetlenia drogowego w ciągu drogi gminnej nr 107124L w Polanówce w ramach którego zamontowano 28 punktów świetlnych. Był to ostatni etap budowy oświetlenia przy tej drodze. Łącznie zamontowanych zostało 60 lamp.	83 584,97 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Przeprowadzono remont budynku Ochotniczej Straży Pożarnej we Franciszkwie	42 342,16 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Przeprowadzono kolejny etap modernizacji budynku świetlicy wiejskiej w Kajetanówce w ramach którego wykonano docieplenie obiektu.	25 953,00 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Adaptacja pomieszczeń zabytkowego dworku w Piotrowicach na potrzeby Samorządowego Przedszkola Publicznego „Parkowe Skrzaty”.	584 442,86 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Modernizacja budynku Centrum Kultury i Promocji Gminy Strzyżewice w Piotrowicach	27 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Adaptacja budynku w Strzyżewicach na potrzeby Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.	123 256,57 zł	2020 r.	Budżet Gminy
Wojciechów	Termomodernizacja budynku OSP w Łubkach	400 166,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Wojciechów	OZE w gminie Wojciechów	397 655,04 zł/ 218 309,48 zł	2019-2021- W trakcie realizacji	Budżet Gminy Środki unijne
Wojciechów	Modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Wojciechów	431 980,00 zł	2019-2021 W trakcie realizacji	Budżet Gminy Środki unijne
Wólka	Nadbudowa, rozbudowa i przebudowa budynku szkoły w Turce	2.439.670,31 zł	2019-2020	Budżet Gminy
Wólka	Przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na potrzeby utworzenia żłobka w miejscowości Kolonia Pliszczyn w gminie Wólka	759 999,53 zł	2020-2021	Budżet Gminy
Wólka	Rozbudowa zespołu szkolno-przedszkolnego w Łuszczowie Drugim	1.346.043,07 zł	2020-2021	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Wólka	OZE W GMINIE WÓLKA- ETAP II - montaż pomp ciepła, kolektorów słonecznych, pieców na biomasę i ogniw fotowoltaicznych	4 322 819,40 zł/ 2 990 760,00 zł	2019-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Wysokie	Rozbudowa (dobudowanie) i przystosowanie stołówki w ZS im. Stanisława Staszica w Wysokiem	1 888 238,19 zł	2019-2020	Budżet gminy Środki unijne
Wysokie	Termomodernizacja Zespołu Szkół w Gminie Wysokie	2.883.250,79 zł	2018-2019	Budżet gminy Środki unijne
Wysokie	Modernizacja budynku po byłym posterunku policji w Wysokiem wraz z zagospodarowaniem terenu wokół jego otoczenia	831 368,52 zł / 566 338,82 zł	2019-2020	Budżet gminy Środki unijne
Wysokie	Instalacja systemów energii odnawialnej w gminie Wysokie - etap II	1 400 487,00 zł/ 820 838,69 zł	2020-2021	Budżet gminy Środki unijne
Wysokie	Podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Wysokie	2 010 854,97 zł/ 1 302 479,20 zł	2020	Budżet gminy Środki unijne
Zagrożenia hałasem				
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Budowa chodnika przy drodze powiatowej Nr 2272L (ul. Szkolna) - Gmina Krzczonów	203 602,95 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Budowa chodników w ciągu dróg powiatowych w miejscowościach Kłodnica Górna, Kępa, Dąbrow	158 278,14 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Budowa zatoki parkingowej na drodze powiatowej Nr 2107L relacji Lublin - Głusk - Wilczopole - Kliny - Wierzchowiska w m. Wilczopole Kolonia, gm. Głusk.	229 262,82 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa ciągu komunikacyjnego obejmującego drogi powiatowe nr 2236L, 2238L poprawiająca bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie gminy Bełżyce i Wojciechów	4 428,00 zł	2019	Budżet Gminy Wojciechów Powiat Lubelski
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Opracowanie kompleksowej dokumentacji technicznej dla zadania pn.: Rozebranie istniejącego mostu i budowa nowego przez rzekę Wierzbówkę na dr pow. Nr 2297L w km 11+892 w m. Wysokie wraz z dojazdami oraz pełnienie nadzoru autorskiego	76 999,21 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Opracowanie kompleksowej dokumentacji technicznej, na przebudowę drogi powiatowej Nr 2423L Krężnica Okrągła-Bełżyce (ul. Kościuszki w Bełżycach) oraz pełnienie nadzorów autorskich	98 630,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Opracowanie projektu wykonawczego dla zadania pn. "Przebudowa drogi powiatowej Nr 2305L o dł. ok. 0,89 km i przebudowa drogi powiatowej Nr 2306L o dł. ok. 1,39 km oraz pełnienie nadzorów autorskich".	65 650,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa chodnika przy drodze powiatowej nr 2267L Niedrzwica Duża – Krebsówka - Osmolice w m. Osmolice Drugie – Gmina Strzyżewice	303 677,63 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 2229L Wojciechów – Palikije - Sporniak – Motycz od km 3+118 do km 3+633,3	142 137,09 zł / 56 854,84 zł	2019	Starostwo Powiatowe Budżet gminu

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1564L w m. Dziuchów w zakresie budowy chodnika od km 3+903 do km 4+178 – Gmina Niemce	106 843,30 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2211L - dojazdu do mostów w m. Dąbrowica - oraz z budowa pętli autobusowej oraz pełnienie nadzorów autorskich	78 000,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2227L Uniszowice – Motycz – Stacja Kol. – Motycz km 2+944 km 4+958 w zakresie wykonania opaski bezpieczeństwa – Gmina Konopnica	429 393,80 zł	2019	Starostwo Powiatowe Budżet Gminy Konopnica
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2255L w m. Niedrzwica Duża na odcinku ul. Spółdzielczej w zakresie wykonania chodnika	23 000,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2263L w m. Stasin w zakresie wykonania opaski bezpieczeństwa	172 870,72 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2267L w m. Niedrzwica Duża i Krebsówka w zakresie wykonania chodnika – Gmina Niedrzwica Duża	610 004,60 zł / 182 206,58 zł	2019	Starostwo Powiatowe Budżet Gminy
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2272L w zakresie wykonania chodnika w Skrzynicach Pierwszych i Drugich - Gmina Jabłonna	28 905,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2288L Kiełczewice - Leśniczówka - Bychawa	144 986,25 zł	2019	PRGiPID Starostwo Powiatowe Budżet Gminy
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2310L Maciejów-Antoniówka-Tokarówka od km 2+735 do km 3+135 w m. Antoniówka gm. Wysoki	297 277,20 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2420L polegająca na budowie chodnika na odcinku od granicy gminy Jastków w m. Pociecha do drogi serwisowej w m. Bogucin	247 178,34 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Rozbudowa drogi powiatowej nr 2265L na terenie gminy Strzyżewice	117 236,23 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę drogi powiatowej Nr 2303L Stara Wieś - Splawy oraz pełnienie nadzorów autorskich	92 710,00 zł / 58 618,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe Budżet Gminy
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę drogi powiatowej Nr 1549L o dł. ok. 2,4 km na odcinku od drogi wojewódzkiej nr 809 w m. Kawka oraz pełnienie nadzorów autorskich	67 650,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę drogi powiatowej Nr 2267L o dł. ok. 1,0 km w m. Niedrzwica Duża i Krebsówka w zakresie wykonania chodnika oraz pełnienie nadzorów autorskich	36 440,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie nawierzchni bitumicznej przy przejeździe kolejowym w km 15,132 linii kolejowej nr 68 w m. Strzeszkowice Duże	13 307,36 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie projektu budowlanego i wykonawczego w trybie tzw. spec ustawy drogowej (ZRID) wraz z podziałami działek na rozbudowę drogi powiatowej Nr 2279L na odcinku Piotrowice – Bychawka o długości ok. 2,2 km	149 000,00 zł	2019	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Opracowanie kompleksowej dokumentacji projektowej dla zadania pn.: „Przebudowa drogi powiatowej nr 2000L w zakresie wykonania chodnika w Łuszczowie Pierwszym – Gmina Wólka oraz pełnienie nadzoru autorskiego nad opracowanym projektem”	13 000,00 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Projekty i dokumentacje techniczne dróg	78 678,00 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa ciągu komunikacyjnego obejmującego drogi powiatowe nr 2236L, 2238L poprawiająca bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie gminy Bełżyce i Wojciechów	5 639 998,46 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2251L Kłodnica – Białowoda – Zalesie – utwardzenie pobocza w m. Dąbrowa	98 107,24 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2270L Prawiedniki – Mętów w zakresie wykonania chodnika	17 342,02 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2272L w zakresie wykonania chodnika w Skrzynicach Pierwszych i Drugich - Gmina Jabłonna	373 313,38 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2278L Osmolice –Bychawka- Bychawa (ul. Pileckiego) w m. Bychawka Pierwsza i Bychawka Druga w zakresie wykonania chodnika - Etap I	279 847,63 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2278L ul. Pileckiego w zakresie wykonania opaski bezpieczeństwa w m. Bychawa	111 330,50 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2278L w m. Bychawka Pierwsza i Bychawka Druga w zakresie budowy chodnika wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego	20 000,00 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2288 Kiełczewice - Leśniczówka-Bychawa poprawiającej bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie gmin Bychawa i Strzyżewice	11 741 574,22 zł	2020	Starostwo Powiatowe

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2297L Zaraszów- Kąty- Wysokie poprawiająca bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie gm. Bychawa i Wysokie	6 239 533,32 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej nr 2313L w miejscowości Dragany od km 0+000 do km 0+655	516 784,40 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2423L Krężnica Okrągła – Bełżyce na odcinku ulicy Kościuszki w Bełżycach	4 727 077,97 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Rozbudowa drogi powiatowej nr 2272L na odcinku od ul. Głuskiej do pętli nawrotowej w m. Dominów	6 417 109,30 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Rozebranie istniejącego mostu i budowa nowego przez rzekę Wierzbówkę na drodze powiatowej Nr 2297L w km 11+892 w miejscowości Wysokie wraz z dojazdami	2 683 109,35 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Wykonanie pobocza utwardzonego przy drodze powiatowej nr 2288L od km 3+177 do km 3+908 strona lewa	157 255,56 zł	2020	Starostwo Powiatowe
Bełżyce	Przebudowa chodnika przy ul. Grażewicza	103000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi gminnej ul. Kręta	11768,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja drogi w m. Matczyn	29984,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w Zagórzcu I	18768,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi Krężnica Okr.-Zagórze	150758,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ulic Wzgórze, Szkolna	67720,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi gminnej w Krężnicy Okrągłej	104287,49 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi gminnej w m. Podole	8000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ul. Ogrodowej	95603,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi gminnej w m. Skrzyniec	34295,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowanie drogi gminnej łącznik ul. Wilczyńskiego z ul. Wojska Polskiego	48460,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ciągu pieszo-rowerowego od ul. Łącznej do ul. Zamkowej	5500,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa ul. Wojska Polskiego	9934,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa drogi ul. Bednarska	544705,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w m. Krężnica Okrągła	231497,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi ul. Wzgórze-ul. Szkolna	53277,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi ul. Szpitalna	20150,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w m. Podole	45877,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi ul. Ogrodowa	65796,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w m. Skrzyniec	122258,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa parkingu przy ul. Fabrycznej	67990,00 zł	2020	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Bełżyce	Przebudowa drogi ul. Kręta	70688,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa chodnika w m. Babin	19980,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja drogi tzw. Błonie-Krężnica Okrągła	4999,90 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w m. Zagórze I	37195,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi gminnej ul. Żytnia	14470,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ulicy Zamkowej	113379,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ul. Grażewicza	146482,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa ciągu pieszo jezdnego na ul. Słonecznej	29483,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Przebudowa drogi w Krężnicy Okrągłej	22818,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa łącznika pomiędzy ul. Kopernika a obwodnicą miasta	23000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja drogi gminnej w m. Matczyn	292691,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Przebudowa drogi Nr 2249L Kępa Kolonia - Łopiennik- Skorczyce na odcinku Kępa-Łopiennik	1 716 175,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Modernizacja drogi gminnej nr 107053L Kłodnica Dolna ba odcinku do szkoły	101 855,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa chodnika w ciągu drogi gminnej Nr 107050L Borzechów strona południowa	73 600,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Przebudowa drogi gminnej nr 107061L i nr 107060L w miejscowości Ludwinów	863 465,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Modernizacja drogi gminnej nr 107383L Kłodnica Dolna/na odcinku do cmentarza	30 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa chodnika w ciągu drogi gminnej Nr 107050L Borzechów strona południowa	70 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa parkingu przy drodze gminnej Nr 107387L w Borzechowie Kolonii	10 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Przebudowa drogi gminnej nr 107062L w miejscowości Kępa	269 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa drogi gminnej w miejscowości Kłodnica Dolna	50 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	Przebudowa drogi gminnej nr 107048L w miejscowości Majdan Borzechowski	241 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa ulicy ks. Dominika Maja i 1-go Maja w Bychawie	316 043,43 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa drogi w miejscowości Bychawka Druga-Kolonia	190 215,01 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa ulicy M. Konopnickiej	469 719,35 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa drogi gminnej nr 107239 w miejscowości Bychawka Trzecia	331 779,29 zł / 224 234,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd. Dróg
Bychawa	Przebudowa drogi gminnej nr 107229 L w miejscowości Skawinek	397 315,92 zł / 261 148,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd. Dróg
Bychawa	Budowa chodnika ul. Armii Krajowej	59 637,30 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa drogi dojazdowej do szkoły w miejscowości Wola Gałęzowska	75 777,36 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa drogi w miejscowości Marysin	217 297,73 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	Przebudowa drogi w miejscowości Wincentówek	819 618,52 zł / 409 809,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd. Dróg
Bychawa	Przebudowa drogi powiatowej nr 2296L „Wola Gałęzowska – Krasławek”, w ramach którego przebudowano 4 km 549 mb nawierzchni drogi powiatowej nr 2296L.	1 563 928,39 zł/ 995 127 zł.	2020	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Bychawa	Przebudowa drogi gminnej nr 107215L od km 2+710 do km 3+700 w miejscowości Wola Gałęzowska-Kolonia	488 918,11 zł / 340 036,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Bychawa	Przebudowa drogi gminnej nr 1077232L w miejscowości Olszowiec, Olszowiec-Kolonia	551 533,95 zł /308 548,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Bychawa	Przebudowa drogi 107237 L w miejscowości Bychawka Druga-Kolonia	257.818,39 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Przebudowa ul. Szarych Szeregów w Bychawie wraz z łącznikiem do ul. Andersa, jezdnia o długości 238 mb z chodnikami i zjazdami,	412 141,67 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Przebudowa drogi nr 107233 L w miejscowości Osowa -Kolonia	127.409,55 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Przebudowa drogi nr 107232L w miejsc. Bychawka Druga-kolonia	257 818,39 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Budowa parkingu przy ul. Partyzantów, utworzono 9 miejsc postojowych utwardzonych płytami ażurowymi,	59.999,40 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Przebudowa drogi nr 107235 L w miejscowości Osowa	85.998,59 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Budowa opaski bezpieczeństwa ul. Pileckiego w Bychawie, chodnik (opaska) z kostki brukowej o długości 118 mb,	31.237,38 zł	2020	Budżet Gminy	
Bychawa	Przebudowa drogi w miejscowości Marysin- odcinek o dł. 376 mb	217 297,73 zł	2019	Budżet Gminy	
Bychawa	Modernizacja drogi gminnej nr 107227 L w m. Zaraszów	437.385,58 zł/295.159,00 zł.	2019 2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Bychawa	Modernizacja nawierzchni na drodze w Woli Gałęzowskiej.	176 095,49 zł	2019	Budżet Gminy	
Garbów	Budowa drogi powiatowej nr 2219L	687 046,43 zł	2019	Budżet Gminy Pomoc finansowa Powiatu Lubelskiego	
Garbów	Przebudowa drogi powiatowej nr 2402L polegająca na budowie chodnika na odcinku od granicy gminy Jastków w m. Pocięcha do drogi serwisowej w m. Bogucin	148 307,00 zł	2019	Budżet gminy	
Garbów	Przebudowa drogi gminnej NR 105949L Garbów-Bogucin	1 636 459,64 zł	2019	Budżet gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Garbów	Przebudowa drogi gminnej nr 105925 L Leśce-Borków na odcinku od km 0+008,5 do km 0+871,90 oraz od km 0+885,70 do km 3+992,00	21 186,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Garbów	Przebudowa drogi gminnej nr 105926 L w miejscowości Leśce na odcinku od km 2+160,00 do km 2+666,00 oraz od km 2+670,00 do km 3+340,00	20 787,00 zł	2019	Budżet Gminy FS Leśce Fundusz Samorząd.	Dróg
Garbów	Budowa chodnika przy ulicy Cisowej w Zagrodach	94 250,000 zł/ 39 341,20 zł	2019	Budżet Gminy FS Zagrody	
Garbów	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych we wsi Garbów gm. Garbów-droga gminna nr 112430L	122 452,52 zł/ 23 341,20 zł	2019	FS Garbów Budżet Gminy	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Garbów	Przebudowa i budowa dróg wewnętrznych w Gutanowie dz nr 498 i 193	27 756,13 zł/ 13 000,00 zł	2019	FS Gutanów Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa i budowa drogi wew. w Przybysławicach dz. ew. nr 601	85 210,92 zł	2019	Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa drogi wew. Woli Przybysławskiej dz. ew.2293	137 726,92 zł	2019	Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa drogi wew. w Piotrowicach Kolonii dz. ew.311	79 029,67 zł	2019	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa dróg gminnych ulica Agrestowa i Dębowa w Kalinówce	213.316,32 zł	2019	Budżet Gminy
Głusk	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Wilczopolu	184.138,93 zł	2019	Budżet Gminy FOGR
Głusk	Asfaltowanie dróg gminnych	471.242,80 zł 1.163.396,79 zł	2019 2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej Nr 105925L Leśce Borków na odcinku –od km 0+008,50 do km 0+871,90 oraz od km 0+885,70 do km 3+992,00	924.641,38 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej nr 105926L w miejscowości Leśce na odcinku – od km 2+160,00 do km 2+660,00 2+670,00 do km 3+340,00	308.850,40 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa dróg gminnych nr 105965L i 105946L w miejscowości –Gutanów Gmina Garbów	733.852,93 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej 105904L w msc. Mieszno –od km 0+000 do km 0+660	157.033,88 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	– Przebudowa drogi gminnej 105908L w msc. Wola Przybysławska –od km 0+918 do km 2+050	246.333,34 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej nr 105901L w Woli Przybysławskiej –od km 0+000 do km 0+560 (nawierzchnia asfaltowa)	92.198,32 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów rolnych –w obrębie Garbów nr 105918L w miejscowości Garbów	93.888,31 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej nr 105945L w m. Gutanów –od km 2+089 do km 2+715	86.999,41 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa drogi gminnej nr 105902L w Woli Przybysławskiej –od km 0+820 do km 1+020	30.011,15 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Przebudowa dróg gminnych 105955L i 105959L w miejscowości Bogucin –	11.439,00 zł	2020	Budżet Gminy
Jabłonna	Przebudowa drogi Nr 107188L od km 0+00 do km 0+950 w miejscowości Chmiel Pierwszy,	Brak danych	2020	Budżet Gminy
Jabłonna	Przebudowa i budowa drogi gminnej nr 107159 L w miejscowości Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Drugi – gmina Jabłonna (tzw. Zapłocie)	3 386 400,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.
Jabłonna	Przebudowa drogi gminnej nr 107162 L o dł. 950 m w Skrzynice–Kolonia – gmina Jabłonna	878 278,28 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.
Jabłonna	Przebudowa drogi gminnej nr 107189L w miejscowości Wolnica	1 124 081,08 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.
Jastków	Przebudowa drogi gminnej nr 106020L (działka nr ewid.520/4 w obrębie nr 24 Snopków oraz działki nr ewid.35/10, 35/11, 34 i 130/1 w obrębie nr 7 Marysin)	1 079 774,37 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej 106950L w miejscowościach 106950L w miejsc. i Pawlin	530 163,95 zł 56 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wew. 967/8	12 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wew. nr ew. dz. 927/1	40 414,11 zł	2019	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Konopnica	Mobilny LOF-przebudowa dróg w miejscowości Marynin: gminnej nr 106956 L, części drogi gminnej nr 106955 L oraz drogi wewnętrznej położonej na działce nr ew. 252	2 167 286,21 zł 29 507,70 zł 26 000,00 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Maryninie na dz. nr ew. 175/6 – przebudowano drogę na odcinku 139 mb – wykonano nawierzchnię bitumiczną na podbudowie z kruszywa.	72 500,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106961 L	59 409,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa opaski bezpieczeństwa 106961 L	21 635,71 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Remont drogi gminnej nr 106942 L	3 222 099,49 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wew. nr ew dz.44	19 700,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wew. dz nr ew. 39/27– przebudowano drogę na odcinku 200 mb – wykonano nawierzchnię bitumiczną na podbudowie z kruszywa	90 653,55 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Motyczu na dz. nr ew. 12 – wykonano nawierzchnię bitumiczną na podbudowie z kruszywa dołączając ją do istniejącej drogi w Gminie Jastków.	158 124,86 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wew. nr ew. dz. 104/5	4 966,13 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej nr dz. ew. 177/12 w miejscowości Szerokie – w roku 2018 rozpoczęto przebudowę drogi z kostki brukowej z terminem zakończenia w 2019 r. Przebudowano drogę na długości 676 m. Wykonano drogę wraz z mijankami.	29 740,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Uniszowicach nr dz. ew. 305 – przebudowano drogę koło ogrodów pracowniczych na odcinku 176 mb – wykonano nawierzchnię bitumiczną.	82 472,80 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Uniszowicach na dz. nr ew. 304/3 – przebudowano drogę na odcinku 423 mb – wykonano nawierzchnię bitumiczną na podbudowie z kruszywa do połączenia ze zjazdem z drogi powiatowej 2226L.	100 472,80 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106940 L w miejscowości Motycz Leśny	26 208,84 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej położonej na działce nr ew. 483 w miejscowości Radawiec Duży	244 026,24 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 112593 L w miejscowości Radawiec Duży	45 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów rewitalizacji w Gminie Konopnica do drogi krajowej S19 oraz drogi wojewódzkiej nr 747 poprzez przebudowę drogi na odcinku Konopnica – Radawiec Duży –	2 397 326,74 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorząd.
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. dz. 1499 w miejscowości Konopnica	23 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. dz. 46/20	150 552,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106946 L	49 692,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106966 L w miejscowości Zemborzyce Dolne i Podleśne	1 291 098,48 zł	2020-2021	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorządowych
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106946 L w miejscowości Konopnica	49 692,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106973L w miejscowości Zemborzyce Podleśne	305 242,34 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. dz. 874	149 966,36 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa drogi gminnej nr ew. dz. 965/22	9 000,00 zł	2020	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106955L stanowiącej uzupełnienie sieci dróg Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego w miejscowości Marynin -	276 485,95 zł/ 24 000,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Samorządowych Dróg
Konopnica	Modernizacja drogi wewnętrznej położonej na działce nr ew. 302 w miejscowości Uniszowice stanowiącej dojazd do gruntów ornych – wykonano nawierzchnię z masy mineralno – bitumicznej na długości ok. 900 mb	174 987,36 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. dz. 440 w miejscowości Stasin	130 749,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa chodnika w Stasinie na drodze gminnej 106961 L	17 326,01 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Radawcu Małym nr dz. ew. 191	219 776,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej nr dz. ew. 203 i 205/1 w miejscowości Radawiec Mały	59 988,88 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej nr dz. ew. 46/20, 46/21, 46/22 w miejscowości Konopnica	150 552,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106937L w miejscowości Motycz	52 431,21 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106938 L w miejscowości Motycz i Motycz Józefin	24 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Radawcu Dużym na działce nr ew. 414	56 973,60 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Motyczu na działce nr ew. 664 wykonano podziały działek prywatnych pod przebudowę drogi wewnętrznej	41 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi wewnętrznej w Konopnicy na dz. nr ew. 874 – przebudowano drogę na odcinku 310 mb	149 966,36, zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi gminnej nr 106955 L w miejscowości Marynin i Radawiec Duży	15 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych	125 303,18 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa drogi nr 106965 L w miejscowości Zemborzycze Wojciechowskie	1 307 315,50 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Samorządowych Dróg
Krzczonów	Modernizacja drogi gminnej Lipniak	354 949,17 zł	2019	Budżet Gminy
Krzczonów	Modernizacja drogi gminnej Krzczonów Trzeci	1 078 709,99 zł	2019	Budżet Gminy Budżetu Państwa
Krzczonów	Modernizacja drogi gminnej Żuków Kolonia	560 903,42 zł	2019	Budżet Gminy Budżetu Państwa
Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej Krzczonów	239 000,00 zł	2019	Budżet Gminy Budżetu Państwa
Krzczonów	Modernizacja drogi gminnej Krzczonów, ul. Skalka	779 107,83 zł	2019	Budżet Gminy Budżetu Państwa
Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej Krzczonów, ul. Świerkowa	179 590,96 zł	2020	Rządowy Fundusz inwestycji Lokalnych
Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej Krzczonów, ul. Spokojna	40 753,59 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Samorządowych Dróg

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej, Krzczonów ul. Partyzantów	714 535,82 zł	2020	Rządowy Fundusz Samorządowych inwestycji Fundusz Lokalnych/ Dróg	Fundusz Lokalnych/ Dróg
Krzczonów	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych Kosarzew Dolny	143 536,13 zł	2020	Rządowy Fundusz Lokalnych/Ochrony Rolnych inwestycji Fundusz Gruntów	Fundusz Gruntów
Krzczonów	Budowa chodnika Krzczonów	131 000,00 zł	2020	EFRR RPO WL	
Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej Nr 107267L od km 0+000 do km 1+229 w miejscowości Krzczonów	746 702,75 zł	2020	Budżet Gminy	
Krzczonów	Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów rolnych w obrębie geodezyjnym Kosarzew Dolny	149 836,13 zł	2020	Budżet Gminy	
Krzczonów	Przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Krzczonów od km 0+000 do km 0+108 (ul. Spokojna)	54 611,39 zł	2020	Budżet Gminy	
Krzczonów	Przebudowa drogi gminnej nr 112561L ul. Tadeusza Kościuszki w m. Krzczonów	3 600 00,00 zł	2020	Budżet Gminy	
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi gminnej Nr 107081L - ul. Legionowa w miejscowości Niedzwica Kościelna.	126292,44 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi wewnętrznej - ul. Stefanów w miejscowości Niedzwica Kościelna wraz z przebudową zjazdu publicznego	86203,85 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi wewnętrznej wraz z przebudową zjazdu publicznego - ul. Jesionowa w miejscowości Niedzwica Kościelna	234442,06 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi w m. Załucze	364678,04 zł	2019	Budżet Gminy	
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi w m. Warszawiaki	350867,36 zł	2019	Budżet Gminy	
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi w Sobieszczanach	280945,00,00 zł / 136 000,00 zł	2020	Budżet Gminy Urząd Marszałkowski	
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi ul. Stefanów w Niedzwicy Kościelnej	77015,00 zł	2020	Budżet Gminy	
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi gminnej Nr 107089 L w miejscowości Strzeszkowice Duże wraz z przebudową włączenia do drogi powiatowej	2229144,00 zł / 1 738 569 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Remont drogi gminnej Nr 107090 L w miejscowości Radawczyk-Kolonia Pierwsza.	1103543,00 zł / 878 879 ,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Remont drogi gminnej Nr 107087L- ul. Ludwinów w miejscowości Niedzwica Kościelna.	1001269,00 zł / 797 426,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Niedzwica Duża	Przebudowa drogi gminnej nr 107092 L od km 0+000 do 0+620 ul. Leśna w Niedzwicy Dużej	43 571,31 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi gminnej nr 107070 L od km 0+030 do km 0+720 m w miejscowości Marianka	16 924,73 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niedzwica Duża	Przebudowa drogi gminnej nr 107068 L w m. Krebsówka	Brak danych	2019	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Niemce	Wykonanie przebudowy drogi wojewódzkiej Nr 828 Garbów-Krasienin-Niemce - Jawidz w m. Nasutów w zakresie budowy ciągu pieszego na odcinku od km 13+500,00 do km 13+650,00	80 000,00 zł	2019	Budżet Gminy	
Niemce	Budowa chodnika m. Rudka Kozłowiecka przy drodze gminnej 106048L	22 146,15 zł	2019	Budżet Gminy	
Niemce	Przebudowa drogi gminnej o nr 106061L w miejscowości Jakubowice Konińskie, Gmina Niemce, ul Akacyjowa	486 576,25 zł / 340 603 zł	2020	Budżet Gminy, Fundusz Samorząd.	Dróg
Niemce	Wykonanie nawierzchni ul Klonowej w m. Jakubowice Konińskie Kolonia	66 400,00 zł	2020	Budżet Gminy	
Niemce	Przebudowę 120 m drogi gminnej nr 106058L w miejscowości Ciecierzyn.	87000,00 zł	2020	Budżet Gminy	
Niemce	Budowa chodnika przy zbiorniku retencyjnym w Dysie	25 000 zł	2020	Budżet Gminy	
Niemce	Budowa chodnika przy drodze gminnej 106050L (ul Poprzeczna w m. Dys)	96 363,28 zł	2020	Budżet Gminy	
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 112496L w Piotrowicach na odcinku 307 m.	266 434,25 zł	2019	Budżet Gminy	
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 107136L Stasin – Dębszczyzna – Kielczewice Maryjskie od km 2+000 do km 2+995 w Dębszczyźnie. Odcinek przebudowanej drogi: 995 m.	626 219,40 zł / 330 376,40 zł	2019	budżet gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Strzyżewice	Modernizacja drogi gminnej nr 112485L na odcinku od km 0+955 do km 1+605 w Żabiej Woli. W ramach zadania zmodernizowano drogę gminną na odcinku 650 m.	362 621,66 zł	2019	Budżet Gminy	
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 107130L na odcinku od km 0+353 do km 1+348 w Bystrzycy Nowej. Inwestycja obejmowała przebudowę drogi na odcinku 995 m o szerokości 5 m	936 378,00 zł / 686 378,00 zł	2019	budżet gminy Fundusz Samorząd.	Dróg
Strzyżewice	Modernizacja drogi wewnętrznej dz. nr 377 w Bystrzycy Nowej	25 066,46 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz sołecki	
Strzyżewice	Utwardzenie dróg kruszywemodcinek drogi dz. nr 346	3 200,99 zł	2020	Budżet gminy Fundusz sołecki	
Strzyżewice	Wykonanie dokumentacji Przebudowa drogi gminnej dz. Nr 172	10 000,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz sołecki	
Strzyżewice	Modernizacja drogi gminnej nr 112519L Pawłów-Pawłówek	17 162,97 zł	2020	Budżet gminy Fundusz sołecki	
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 107139L w Borkowiźnie i Kolonii Kielczewice Dolne. W lipcu 2020 roku zakończona została przebudowa drogi gminnej nr 107139L na odcinku 915,76 m w Borkowiźnie i Kolonii Kielczewice Dolne. Wybudowano odcinek drogi o następujących parametrach: szerokość jezdni: 5 m z miejscowym poszerzeniem; szerokość poboczy: 0,75 m.	788 720,13 zł./ 503 996,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy Fundusz Samorząd.	Dróg

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Strzyżewice	Przebudowa dróg gminnych: nr 107146L oraz nr 112522L w Osmolicach Drugich.	746 566,46 zł /512036,00 zł	2020	Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych Budżet Gminy
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 112486L w Żabiej Woli.	834 115,92 zł /575832,00 zł,	2020	Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych Budżet Gminy
Strzyżewice	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Łżycach.	298 297,74 zł /140 000,00 zł	2020	Budżet Gminy Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 107137L w miejscowościach: Kolonia Kiełczewice Dolne i Kiełczewice Dolne na odcinku 995 m.	595 504,10 zł zł/407 253,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorząd.
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 107130L w Bystrzycy	357 169,67 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Modernizacja drogi gminnej 112519L Pawłów – Pawłówek na odcinku 200 m	27 390,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz sołecki
Strzyżewice	Przebudowa drogi gminnej nr 112485L w Żabiej Woli na odcinku 780 m o szerokości jezdni 3,20 m.	328 179,20 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	przebudowę drogi wewnętrznej na działce nr ewid. 804/12	19 618,50 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	przebudowę drogi wewnętrznej na działce nr ewid. 804/30	71 549,37 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Modernizacja drogi wew. na działce nr 178 i 147 w Osmolicach Drugich na odc. 200 m.	18 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 106921L w miejscowości Miłocin na dł. 0,536 km w miejscowości Miłocin	118 336,12 zł	2019	Budżet Gminy
Wojciechów	Przebudowa drogi wewnętrznej na dz. nr. 392 w miejscowości Miłocin na dł. 1,256 km w miejscowości Miłocin	206 100,82 zł	2019	Budżet Gminy
Wojciechów	Przebudowa drogi na działce wewnętrznej nr 1/6 w miejscowości Palikije Drugie, gm. Wojciechów na długości 200 m od km 0+000 do km 0+200.	58 694,74 zł/ 27 688,35 zł.	2019	Budżet Gminy Fundusz sołecki
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 106924L w miejscowości Palikije Pierwsze na dł. 0,730 km	156 055,02 zł/ 100 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 1069128L i 106929L w miejscowości Stasin w miejscowości Ignaców na dł. 1,100 km	201 708,32 zł	2019	Budżet Gminy
Wojciechów	Przebudowa drogi powiatowej nr 2235L Wąwolnica - Stary Gaj na terenie Gminy Wojciechów na dł. 5,1 km	4 826 049,14 zł	2019-2020	Budżet Gminy Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego PROW
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 112575L w miejscowościach Maszki i Maszki k. Wojciechowa, gm. Wojciechów na dł. 0,990 km (na działkach nr 735 i 793)	417 174,18 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorząd.
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 106917L w miejscowości Maszki, gm. Wojciechów na dł. 0,990 km (na działkach nr 60 i 365).	356 633,17 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorządowych

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Wojciechów	Modernizacja drogi gminnej nr 106906L stanowiącej do gruntów rolnych w miejscowości Łubki na dł. 1,306 km	243 570,05 zł	2019	Budżet Gminy Województwo Lubelskiego - dotacja celowa ze środków związanych z wyłączeniem gruntów z produkcji rolnej
Wojciechów	Przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Palikije Pierwsze od km 0+000 do km 0+744	280 557,55 zł	2020	Budżet Gminy FDS
Wojciechów	Przebudowa drogi gminnej nr 106903L od km 0+000 do km 0+990 w miejscowości Szczuczki	474 334,17 zł	2020	Budżet Gminy FDS
Wojciechów	Wykonanie asfaltu na drodze gminnej nr 112574L" (na odcinku 150 mb. i szerokości 3m) zostało zrealizowane w miejscowości Wojciechów Kolonia Piąta.	24959,37 zł	2020	fundusz sołectwa Wojciechów
Wojciechów	Wykonanie drogi asfaltowej do cmentarza parafii Łubki" (150 mb. drogi o szerokości 3 m)	17 847,30 zł	2020	funduszy sołeckich Halinówki i Łubek
Wojciechów	Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów rolnych w obrębie miejscowości Wojciechów Kolonia Piąta	154 096, 44 zł	2020	Gmina Wojciechów/ Województwo Lubelskiego - dotacja celowa ze środków związanych z wyłączeniem gruntów z produkcji rolnej
Wojciechów	Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów rolnych w obrębie miejscowości Góra	245 675,33 zł	2020	Gmina Wojciechów/ Województwo Lubelskiego - dotacja celowa ze środków związanych z wyłączeniem gruntów z produkcji rolnej
Wojciechów	Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów w obrębie miejscowości Wojciechów Kolonia Piąta" (działka nr ew. 24)	161 022,64 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Pliszczyn droga gminna nr 106099L, działka nr ewid. 915	107.561,14 zł	2019	Budżet Gminy
Wólka	Turka droga wewnętrzna, działka nr 1273/14	925.124,29 zł	2019	Budżet Gminy
Wólka	Turka, przebudowa ciągu dróg gminnych: droga nr 107398L ul. Borówkowa oraz droga nr 112416L ul. Malinowa os. Borek	648.500,35 zł	2019	Budżet Gminy
Wólka	ul. Konwaliowa os. Borek w Turce, droga nr 112414L	62.535 ,00 zł	2019	Budżet Gminy
Wólka	Biskupie Kolonia droga nr 112458L	138.885,42 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Bystrzyca, droga nr 106113L	467.849,84 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Kolonia Świdnik Mały, droga nr 106117L	154.082,97 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Przebudowa drogi Łuszczów Drugi, droga nr 112469L	378.473,47 zł	2020	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Wólka	Przebudowa drogi gminnej nr 112470L (działka nr 983) w Łuszczowie Pierwszym wraz z przebudową drogi krajowej nr 82 i wykonaniem węzła. Mobilny LOF	39.286,20 zł 106.290,43 zł 19.763,28 zł 20.990,84 zł 265.740,41 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Przebudowa ul. Dębowej i ul. Świerkowej w Turce wraz z wykonaniem węzła przesiadkowego i przebudową skrzyżowania z drogą krajową nr 82 i wykonaniem węzła. Mobilny LOF	2.100,00 zł 3.067.592,63 zł 570.849,51 zł 2.415.912,80 zł 408,58 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Świdnik Duży Drugi, droga nr 107372L	180.628,66 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Turka, droga nr 112539L	317.397,92 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Turka os. Borek, ul. Grabowa nr 112403L	28.275,56 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Pliszczyn, droga wew. na działkach nr: 1013/2, 1013/1, 1032/2, 1031/6, 1030/2, 1029/2, 1028/2, 1027/2, 1026/7, 1026/9, 1031/4	220.288,00 zł	2020	Budżet Gminy
Wólka	Świdniczek, droga wew. na działce nr 412	35.678,90 zł	2020	Budżet Gminy
Wysokie	Przebudowa drogi gminnej nr 107328L od km 0+073 do km 1+072 w miejscowości Nowy Dwór uszkodzonej w wyniku gwałtownego spływu wód opadowych w 2016 r	675.284,76 zł / 514.643,00 zł	2019	Budżet Gminy Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie Program likwidacji skutków klęsk żywiolowych
Wysokie	Przebudowa drogi gminnej nr 107320L od km 0+020 do km 0+722 w miejscowości Słupeczno uszkodzonej w wyniku gwałtownego spływu wód opadowych w 2016 r	585.920,34 zł / 468.736,00 zł	2019	Budżet Gminy Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie Program likwidacji skutków klęsk żywiolowych
Wysokie	Przebudowa drogi gminnej nr 107310L, 107342L, 107334L w m. Wysokie	606.429,36 zł / 363 857,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorząd.
Wysokie	Modernizacja drogi gm. Nr 1407347L od km. 0+000 do km. 0+385 w m. Gielczew Pierwsza stanowiącej dojazd do gruntów rolnych	241.698,07 zł / 139 000,00 zł	2019	Budżet Gminy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Wysokie	Przebudowa drogi pow. nr 2129L w m. Gielczew Pierwsza poprzez budowę ścieżki pieszo-rowerowej	384.233,55 zł / 161 339,00 zł	2019	Budżet Gminy Powiat Lubelski
Wysokie	Przebudowa ulic: Strażackiej, Czystej oraz Jana Kazimierza w Wysokiem wraz z budową chodnika w ciągu ulicy Strażackiej i Czystej.	620 000,00 zł / 363 857,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorządowych
Wysokie	Przebudowa ulic Miłej i Szkolnej w Wysokiem wraz z budową chodnika	285 000,00 zł / 164 121,00 zł	2020	Budżet Gminy Fundusz Dróg Samorządowych

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Wysokie	Przebudowa drogi gminnej w Kajetanowie	152 000,00 zł /80 000,00	2020	Budżet Gminy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Wysokie	Modernizacja drogi powiatowej w Draganach wraz z budową chodnika.	510 000,00 zł /192 011,00 zł	2020	Budżet Gminy Powiat Lubelski
Wysokie	Modernizacja drogi gminnej w Cegielni	56 690,34 zł	2020	Budżet Gminy
Wysokie	Remont ul. Młyńskiej w Wysokiem	19 735,35 zł	2020	Fundusz sołecki
Wysokie	Remont drogi gminnej w Łosieniu oraz nakładka asfaltowa na ul. Młyńskiej	80 607,00 zł	2020	Budżet Gminy
Wysokie	Przebudowa drogi gminnej nr 107338L i 107339L w m. Wysokie	273.535,10 zł	2020	Budżet Gminy
Zakrzew	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w miejscowości Annów	110085,00 zł	2019	Budżet Gminy
Zakrzew	Przebudowa drogi gminnej 107359L w miejscowości Tarnawka Pierwsza	189 923,78 zł	2019	Budżet Gminy
Zakrzew	Modernizacja i przebudowa drogi 107357L w miejscowości Dębina	262 343,32 zł	2018-2019	Budżet Gminy
Zakrzew	Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w miejscowości Dębina	300 436,89 zł	2020	Budżet Gminy
Zakrzew	Przebudowa drogi gminnej 107351L w miejscowości Tarnawka Pierwsza	147861,74 zł	2020-2021	Budżet Gminy
Gospodarka wodno-ściekowa				
Starostwo Powiatowe w Lublinie	Utwardzenie dna i odwodnienie wąwozu lessowego w ciągu drogi powiatowej nr 2279L od km 4+369 do km 5+839 w miejscowości Bychawka Druga, gmina Bychawa	2 569 273,82 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej	261637,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa kanalizacji sanitarnej na ul. Wilczyńskiego	370310,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	45000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	33000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bełżyce	Budowa sieci wodociągowej ul. Wojska Polskiego i ul. Żytnia	33000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Bychawie	49.876,50 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Poprawa dostępności do obiektów dziedzictwa naturalnego poprzez zagospodarowanie przestrzeni przy zalewie w Bychawie.	1.619.952,54 zł / 1.128.539,14 zł	2020-2021 W trakcie realizacji	Budżet Gminy Środki unijne
Borzechów	Dofinansowywanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla 15 osób	Brak danych	Brak danych	Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Garbowie	2 952,00 zł	2019	Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Bogucinie oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Bogucinie, Przybysławicach i Woli Przybysławskiej	2607216,75 zł	2017-2019	Budżet Gminy Środki unijne
Garbów	Budowa przydomowych oczyszczalni w Gutanowie, Leścach, Mesznie, Piotrowicach Wielkich i Kolonii Piotrowice	666569,71 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Jastków	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Jastków, kompleksowe działania dotyczące przebudowy ujęć wody w m. Jastków i Ożarów	3 176 255,83 zł	2018-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Jabłonna	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Jabłonna	759 000,00 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Jastków	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Tomaszowice Kolonia	68 600,00 zł	2019	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Jastków	Budowa odcinków sieci kanalizacyjnej na terenie gm. Jastków	301 631,21 zł	2019-2020	Budżet Gminy
Jastków	Modernizacja pompowni ścieków przy ul. Pastelowej w m. Marysin	250 062,56 zł	2020	Budżet Gminy
Jastków	Budowa kanalizacji w m. Snopków	91 020,00 zł	2019	Budżet Gminy
Jastków	Budowa kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Lublin w m. Barak, Dąbrowica, Dębówka, Płouszowice Kolonia	474 835,52 zł	2020	Budżet Gminy
Jastków	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Jastków, kompleksowe działania dotyczące przebudowy ujęć wody w m. Jastków i Ożarów	807 011,26 zł	2020	Budżet Gminy
Jastków	Modernizacja oczyszczalni ścieków w m. Snopków	49 185,36 zł	2018-2019	Budżet Gminy
Konopnica	Odwodnienie drogi wewnętrznej położonej na działce nr ew. 994/7; 994/1 i 994/9 w miejscowości Konopnica – zadanie polegało na wybudowaniu studni chłonnych i sprowadzeniu do nich wód opadowych w obrębie skrzyżowania przy przedszkolu	39 998,69 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Konopnica – Kozubszczyzna - budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej oraz tłocznej wraz z dwiema przepompowniami ścieków o dł. ok. 1000 mb	1 152 117,60 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Szerokim – przebudowa stacji uzdatniania wody obejmująca montaż nowych urządzeń technologicznych uzdatniania wody wraz z częścią instalacji ujęcia, rozbudowa budynku, budowa 2 zbiorników wyrównawczych, wymiana urządzeń w szachcie studziennym.	1 671.655,95 zł	2019	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Konopnica - budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej o dł. ok. 1264 mb	753 151,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Lipniak i Szerokie - budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej o dł. ok. 679 mb	806 031,00 zł	2020	Budżet Gminy
Konopnica	zakup pieca gazowego i montaż ogrzewania w strażnicy OSP w Radawcu Dużym	29 500 zł	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Budowa, przebudowa modernizacja wodociągu w miejscowości Krzczonów	568 0124,53 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Niedzwica Duża	Budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Strzeszkowice Duże" gmina Niedzwica Duża o łącznej długości sieci 401,40 m	250 940,61 zł	2019	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Budowa odcinków sieci wodociągowej: ul. Przechodnia 61 m	12 804,32 zł	2019	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Niedzwicy Dużej	1 571 864 ,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej	2 475 542,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Wymiana pomp w przepompowni przy ul. Lubelskiej- kanalizacja	57 668,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	349000,00 zł / 56900,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy mieszkańcy
Niemce	Rozbudowę sieci kanalizacyjnej wraz z przepompownią w Elizówce	130 000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Pszczelej Woli.	5 719 025,61 zł/ 3 035 635,36 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Strzyżewice	Wybudowano sieć kanalizacyjną w Strzyżewicach na odcinku od przepompowni P8 do budynku dworku w Strzyżewicach.	46 349,78 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji Pszczela Wola, gm. Strzyżew	Brak danych	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Gospodarowanie wodami				
Bełżyce	Budowa sieci wodociągowej ul. Wojska Polskiego i ul. Żytnia	330000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Borzechów	budowa sieci wodociągowej rozdzielczej z przyłączami o długości 1 km w miejscowości Borzechów oraz Majdan Skrzyniecki	87 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Budowa wodociągu Borzechów strona północna	94 000,00 zł	2019	Środki własne
Borzechów	Budowa wodociągu Borzechów – Kłodnica Dolna	150 000,00 zł	2020	Środki własne
Borzechów	Budowa wodociągu Borzechów Kolonia- Kępa Borzechowska	45 000,00 zł	2020	Środki własne
Bychawa	Utwardzenie dna i odwodnienie wąwozów w ciągu drogi gminnej w miejscowości Stara Wieś Pierwsza	230 932,43 zł / 183 464,00 zł	2019	Budżet Gminy MSWiA
Bychawa	Modernizacja wodociągu w m. Wola Duża- Marysin sieć wodociągowa o dł. 660 mb; śr. 110 463 mb, śr. 65152 mb, śr. 63 40 24 mb	50,000 zł 99 500,00 zł	2019 2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa spinki wodociągu Bychawa – Wola Duża-Kolonia	350.000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Modernizacja ujęcia wody w Woli Dużej-Kolonia-wymiana pompy głębinowej	40.000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa wodociągu ul. Polna w Bychawie	32.000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Modernizacja ujęcia wody Gałęzowa Kolonii Drugiej	45.000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa wodociągu w m. Podzamcze-sieć wodociągowa o dł. 66 mb; śr. 110	18.000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Zakup beczkowozu do wody pitnej - samochód do wody pitnej o pojemności 5000 l z atestem PZH PN-50	22.800,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Budowa wodociągu w ul. Reymonta w Bychawie	34 900,00 zł	2020	Budżet Gminy
Garbów	Przebudowa stacji wodociągowej w Bogucinie wraz z udowa przydomowych oczyszczalni ścieków	1 360 235,05 zł	2019	Budżet Gminy
Garbów	Utwardzenie dna i odwodnienie wąwozu lessowego w ciągu drogi gminnej nr 11259L w miejscowości Bogucin	160.064,44 zł	2019	Budżet Gminy
Głusk	Modernizacja ujęć i sieci wodociągowych w Gminie Głusk	2 786 966,18 zł / 1 941 846,54 zł	2018-2021	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Głusk wraz z budową kanalizacji deszczowej	4 845 112,23 zł / 3 196 916,01 zł	2017-2019	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Rozbudowa kanalizacji w aglomeracji Lublin Gmina Głusk	10 326 203,60 zł / 5 347 384,94 zł	2016 -2020	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Rozbudowa kanalizacji w aglomeracji Lublin Gmina Głusk etap II	16 527 008,46 zł / 8 556 939,98 zł	2017 -2021	Budżet Gminy Środki unijne
Głusk	Rozbudowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Głusk	201 520,00 zł	2020	Budżet Gminy
Jabłonna	Przebudowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją ujęć wodociągowych na terenie gminy Jabłonna (modernizacją ujęć w Chmielu, Jabłonie i Piotrkowie),	3 253 019,00 zł/ 2 087 885,32 zł	2019-2020	Budżet Gminy Środki unijne
Jabłonna	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Jabłonna	1 114 931,19 zł	202-2021	Budżet Gminy
Krzczonów	Budowa, przebudowa modernizacja wodociągu w miejscowości Krzczonów	1 704 655,41 zł	2020	Środki własne/EFRR RPO WL

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Krzczonów	Efektywna gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Krzczonów	41 471,75 zł	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zielona-Boży Dar	52 013,54 zł	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie miejscowości Krzczonów	41 008,30 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Strzeszkowice Duże” gmina Niedzwica Duża o łącznej długości sieci 401,40 m	Brak danych	2019	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Budowa odcinków sieci wodociągowej: ul. Przechodnia 61 m	12 804,32 zł	2019	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Niedzwica Duża	388986,57 zł 252247,37 zł	2019-2020	Gmina EFRR RPO WL
Niemce	Wykonanie sieci wodociągowej w m. Zalesie o długości ok 1100m.	44 675,24 zł/ 15 000,00 zł	2019-2020	Budżet Gminy
Niemce	Likwidacja osuwiska przy ul Nadrzecznej w m. Dys gm. Niemce w km rzeki Ciemięgi od km 13+240 do km 13+130 i od km 12+315 do km 12+085	1.105.120,04 zł/ 764 404,00 zł	2019	Budżet Gminy MSWiA
Niemce	Wykonanie sieci wodociągowej w m. Jakubowice Konińskie Kolonia,	37042,19 zł	2020	Budżet Gminy
Niemce	Wykonanie sieci wodociągowej w m. Nasutów	23 500 zł	2020	Budżet Gminy
Niemce	Wykonanie sieci wodociągowej w m. Niemce ul. Orzechowa o długości ok 500m.	7000,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niemce Zakład Gospodarki komunalnej	Wykonanie Stacji podniesienia ciśnienia w m. Niemce ul. Willowa	39 507,84 zł/ 5500,00 zł	2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Utwardzenie dna i odwodnienie wąwozu lessowego w ciągu drogi gminnej nr 112510L od km 0+328 do km 0+558 w miejscowości Borkowizna wraz z przebudową drogi gminnej nr 112510L na odcinku od km 0+000 do km 0+328 w Borkowiznie. Łącznie przebudowano drogę na odcinku 558 m, w tym utwardzenie wąwozu lessowego - 230 m.	300851,54 zł /92 680,00 zł	2019	Budżet Gminy MSWiA
Strzyżewice	Utwardzenie dna i odwodnienie wąwozów lessowych w ciągu drogi gminnej nr 107134L od km 0+000 do km 0+190 i od km 1+208 do km 1+396 w miejscowości Strzyżewice wraz z przebudową drogi gminnej nr 107134L na odcinku od km 1+396 do km 1+521 w Strzyżewicach. Zadanie wykonano na łącznym odcinku 503 m o szerokości jezdni 4,50 m, z dwoma skrzyżowaniami z drogą powiatową Strzyżewice – Zakrzówek, w tym utwardzenie wąwozów lessowych: 378 m	502 884,35 zł/ 273 107,00 zł;	2019	Budżet Gminy MSWiA
Strzyżewice	Rozbudowa sieci wodociągowej w Żabiej Woli wybudowano sieć wodociągową o długości 2 539 m.	703269,90 zł / 233 981,38 zł	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Wojciechów	Budowa sieci wodociągowej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Wojciechów	2 891 820,11	2019	Budżet Gminy Środki unijne
Wojciechów	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z przyłączami w miejscowości Wojciechów Kolonia Pierwsza i Wojciechów Kolonia Piąta	930 096,02 zł	2020-2021	Budżet Gminy /Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
Wólka	Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Wólka-etap III” - wymiana zasuw sekcyjnych, hydrantów i zasuw hydrantowych na istniejącej sieci wodociągowej przeciwpożarowych	4 128 200,40 zł	2019-2021 W trakcie realizacji	Budżet Gminy środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Zakrzew	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Ponikwy	693 141,90 zł	2020	Budżet Gminy Środki unijne
Gospodarowanie odpadami				
Bełżyce	Usuwanie wyrobów zawierających azbest Ilość odpadów unieszkodliwionych w ramach usługi kompleksowej (demontaż, transport, unieszkodliwienie) 0,00 Mg Ilość odpadów unieszkodliwionych w ramach usługi niekompleksowej (transport, unieszkodliwienie) 17,537 Mg	11655,36 zł	2019	WFOŚiGW NFOŚiGW
Bełżyce	Usuwanie „dzikich wysypisk”	40054,41 zł	2019	Budżet Gminy
Bełżyce	Usuwanie wyrobów zawierających azbest Ilość odpadów unieszkodliwionych w ramach usługi kompleksowej (demontaż, transport, unieszkodliwienie) 6,91 Mg Ilość odpadów unieszkodliwionych w ramach usługi niekompleksowej (transport, unieszkodliwienie) 74,456Mg	24721,96 zł	2020	WFOŚiGW NFOŚiGW
Bełżyce	Usuwanie foli rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej	6058,80 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	Likwidacja dzikiego piska śmieci	652,76 zł	2019	Budżet Gminy
Bychawa	System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego. Z terenu gminy Bychawa -usunięto 283,52 ton azbestu		2019	Budżet Gminy Urząd Marszałkowski
Bychawa	Likwidacja „Dzikich wysypisk”	1030,00 zł	2020	Budżet Gminy
Bychawa	System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego. Z terenu gminy Bychawa -usunięto 108,77 ton azbestu		2020	Budżet Gminy
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk W ramach Projektu „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego” - usunięto 224,240 Mg azbestu	Brak danych	2019	Środki unijne
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk W ramach Projektu „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego” - usunięto 179,700 Mg azbestu	Brak danych	2020	Środki unijne
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk-475,581 Mg	210185,03 zł	2020	WFOŚiGW
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk-2,560 Mg	1233,09 zł	2020	Budżet Gminy
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk usunięto 474,388 Mg azbestu	Brak danych	2020	Zadanie realizowane w ramach Szwajcarsko - Polskiego Programu Współpracy
Głusk	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głusk. W ramach Projektu „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego-” usunięto 479,950 Mg azbestu	Brak danych	2020	Środki unijne
Jabłonna	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	30 000,00 zł	2019	NFOŚiGW

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Jabłonna	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Jabłonna	20 600,00 zł	2019	Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii
Jabłonna	Usuwanie wyrobów zawierających azbest -unieszkodliwienie ok. 122,73 Mg materiałów budowlanych zawierających azbest.	32 423,95 zł	2020	Budżet Gminy NFOŚiGW
Jabłonna	Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag	4 376,84 zł	2020	NFOŚiGW
Jastków	W roku 2019 – 316,625 Mg w ramach projektu „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego”. W roku 2020 usunięto łącznie 407,026Mg w tym 104,55 Mg ze środków dotacji z WFOŚiGW w Lublinie oraz 302,971 Mg w ramach projektu „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego”.			
Konopnica	Usuwanie azbestu– 106,02 Mg	27 697,14 zł	2020	Budżet gminy WFOŚiGW
Krzczonów	Usuwanie wyrobów zawierających azbest – 156,66 Mg	Brak danych	2019	Projekt Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego
Krzczonów	Usuwanie wyrobów zawierających azbest - 174,390 Mg	Brak danych	2020	Projekt Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego
Niedzwica Duża	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Brak danych	2019	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie
Niedzwica Duża	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	39640,19 zł	2020	Gmina, WFOŚ
Niemce	„Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest pochodzących z posesji osób fizycznych położonych na terenie Gminy Niemce”	361 016,58 zł	2014-2020	Dotacja z WFOŚ w Lublinie
Niemce	Poziomy recyklingu i przygotowanie do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w gminie Niemce zostały osiągnięte przez gminę w roku 2019 osiągnięty został poziom 42,09%,		2019	Budżet Gminy
Niemce	Poziomy recyklingu i przygotowanie do ponownego użycia innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w gminie Niemce zostały osiągnięte przez gminę - przy wymaganym w 2019 r. poziomie 50% - osiągnięty został poziom 100%, - przy wymaganym w 2020 r. poziomie 35% - osiągnięty został poziom 100%,		2019	Budżet Gminy
Niemce	Poziomy recyklingu i przygotowanie do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w gminie Niemce zostały osiągnięte przez gminę przy wymaganym w 2020 r. poziomie 50% - osiągnięty został poziom 83,33%,		2020	Budżet Gminy
Niemce	Poziomy recyklingu i przygotowanie do ponownego użycia innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w gminie Niemce zostały osiągnięte przez gminę: w 2020		2020	Budżet Gminy
Niemce	6 kontroli dot. dzikich wysypisk śmieci oraz składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych,		2019	Budżet Gminy
Niemce	7 dot. dzikich wysypisk śmieci oraz składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych,		2020	Budżet Gminy
Niemce	zlikwidowano 7 dzikich wysypisk śmieci, które znajdowały się w Krasieninie-Kolonii, Elizówce i Łagiewnikach.			Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Strzyżewice	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci na terenie Gminy Strzyżewice. -zlikwidowano 4 dzikie wysypiska śmieci znajdujące się w miejscowościach: Strzyżewice, Łżyce oraz Borkowizna. Łącznie usunięto 5,02 tony odpadów.	3397,62 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Zakup pojemników na odpady - zakupiono 10 sztuk pojemników 120 l na zmieszane odpady komunalne, które zostały przekazane wszystkim jednostkom OSP na terenie gminy oraz 3 pojemniki 240 l w kolorze żółtym, zielonym i niebieskim do gromadzenia odpadów segregowanych pochodzących z Urzędu Gminy. Ponadto zakupiono 7 sztuk metalowych koszy ulicznych oraz 8 sztuk koszy do segregacji odpadów w Urzędzie. Zakupiono również 4 częściowy zestaw modułowy do segregacji na zewnątrz, który ustawiony został przed budynkiem Urzędu Gminy.	7638,08 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Usuwanie wyrobów zawierających azbest - Łączna ilość usuniętych odpadów: 54,995 Mg.	20060,46 zł	2019	WFOŚiGW NFOŚiGW
Strzyżewice	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. W 2019 roku zlikwidowano 4 dzikie wysypiska śmieci znajdujące się w miejscowościach: Strzyżewice, Łżyce oraz Borkowizna. Łącznie usunięto 5,02 tony odpadów.	3 397,62 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Usuwanie wyrobów zawierających azbest, którego zakres robót obejmował: - demontaż pokryć dachowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest wraz z pakowaniem, załadunkiem, transportem i unieszkodliwieniem odpadów na składowisku w ilości: 666,00 m ² , tj. 8,650 Mg. - odbiór odpadów zawierających azbest zmagazynowanych na posesjach mieszkańców wraz z pakowaniem, załadunkiem, transportem i unieszkodliwieniem na składowisku, w ilości: 46,345 Mg. W ramach zadania usunięto wyroby zawierające azbest z 22 posesji. Łączna ilość usuniętych odpadów: 54,995 Mg.	20 060,46 zł	2019	WFOŚiGW NFOŚiGW
Strzyżewice	Zakupiono 29 sztuk pojemników i koszy ulicznych na odpady komunalne. 10 sztuk pojemników 120 l na zmieszane odpady komunalne, które zostały przekazane wszystkim jednostkom OSP na terenie gminy oraz 3 pojemniki 240 l w kolorze żółtym, zielonym i niebieskim do gromadzenia odpadów segregowanych pochodzących z Urzędu Gminy. Ponadto zakupiono 7 sztuk metalowych koszy ulicznych oraz 8 sztuk koszy do segregacji odpadów w Urzędzie. Zakupiono również 4 częściowy zestaw modułowy do segregacji na zewnątrz, który ustawiony został przed budynkiem Urzędu Gminy. GW: 10 030,23 zł	7 638,08 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag -w ramach umowy dotacji otrzymanej z NFOŚiGW. W ramach przedsięwzięcia 40 rolników z terenu gminy Strzyżewice we własnym zakresie dostarczyło folię i inne odpady z produkcji rolniczej do wyznaczonego miejsca zlokalizowanego w miejscowości Strzyżewice. Odbiór odpadów rolniczych odbył się w dniu 15.07.2020 r. wyłącznie od rolników, którzy w ubiegłym roku złożyli wnioski do Urzędu Gminy, zgodnie z zadeklarowanymi ilościami. W ramach zadania odebranych zostało łącznie 16,100 Mg odpadów rolniczych. Odpady te w ilości 12,14 Mg zostały przekazane do recyklingu, pozostała ilość, tj. 3,960 Mg z powodu niespełniania norm jakościowych wymaganych przez recyklerów przekazano do unieszkodliwienia.	7 998,48 zł	2020	NFOŚiGW

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Strzyżewice	Usuwanie wyrobów zawierających azbest – w ramach zadania usunięto łącznie 81,440 mg odpadów azbestowych	29186,78 zł	2020	WFOŚiGW NFOŚiGW:
Strzyżewice	Kontrole w gosp. indywidualnych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów: W 2019 r. przeprowadzono – 2 kontrolę, w 2020 r. przeprowadzono 1 kontrolę	Kontrole przeprowadzone przez pracowników UG w ramach czynności służbowych	2019-2020	Budżet Gminy
Wojciechów	Odbiór 196,68 Mg azbest z terenu gminy Wojciechów	66 379,50 zł	2020	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
Wólka	Usuwanie wyrobów zawierających azbest -196,80 Mg	Brak danych	2020	Budżet Gminy WFOŚ i GW, i NFOŚiGW
Zasoby przyrodnicze				
Bełżyce	Zagospodarowanie terenów zieleni	35000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Borzechów	Pielęgnacja zabytkowego drzewostanu przy Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej,	Brak danych	2019	Budżet Gminy
Garbów	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej parku w zabytkowym zespole pałacowo-parkowym w Garbowie	113 242,63 zł	2019	Budżet Gminy
Głusk	Nasadzenia drzew i krzewów: 33 szt.-drzew w roku 2019 59 szt. W roku 2020	Brak danych	2019 2020	Budżet Gminy
Jabłonna	Zakup koszy na śmieci na przystanki	2 498,96 zł	2019	Fundusz sołecki Jabłonna Druga
Jabłonna	Pielęgnacja drzewostanu alei jesionowej w m. Jabłonna -Majątek	24 180,00 zł	2019	Budżet gminy Środki unijne
Jabłonna	Utrzymanie skweru	625,01 zł	2019	Fundusz sołecki Skrzynice Kolonia
Jabłonna	Zakup koszy na śmieci na przystanki	1 291,50 zł	2019	Fundusz sołecki Skrzynice Kolonia
Jabłonna	Podcinka drzew i koszenie poboczy przy drogach gminnych	2 000,00 zł	2020	Fundusz sołecki Piotrków-Kolonia
Jabłonna	Zakup koszy na śmieci na przystanki oraz tabliczki z numerami posesji przy drogach gminnych	3 923,55 zł	2020	Fundusz sołecki Piotrków Drugi
Jabłonna	Koszenie poboczy przy drogach gminnych	1 500,00 zł	2020	Fundusz sołecki Piotrków Drugi
Jastków	Nasadzenie 382 szt. drzew na gruntach gminnych, krzewów na odsadzenie skarpy przy przedszkolu, sadzonki do nasadzeń przy świetlicy wiejskiej w Miłocinie	9 297,98	2019	Budżet gminy
Jastków	pielęgnacja zadrzewień zlokalizowanych na terenach należących do gminy w tym w zabytkowym zespole pałacowo-parkowym w Panieńszczyźnie – opinie dendrologiczne, wycinki drzew, zakładanie opasek ochronnych, leczenie starodrzewu, nadzór nad pracami pielęgnacyjnymi	137 416,77 zł	2017-2018- 2019-2020	Budżet gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Jastków	Rewitalizacja Zespołu Pałacowo-Parkowego jako element ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego gminy Jastków - park	111 624,00 zł	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Nasadzenia drzew 75 szt.	Brak danych	2020	Budżet Gminy
Krzczonów	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy szkole w Krzczonowie z nasadzeniami drzew i krzewów	355 600,82 zł	2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Nasadzenia drzew i krzewów na terenie Gminy Niedzwica Duża	3388,00 zł 5794,92 zł	2019-2020	Budżet Gminy
Niedzwica Duża	Zabiegi pielęgnacyjne drzewostanu	8532,00 zł	2020	Budżet Gminy
Niemce	-Wydawano 26 decyzji na wycinkę drzew i krzewów z własnych zadrzewień -Wydawano 32 decyzje na wycinkę drzew z pasów drogowych dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych -Przyjęto 228 zgłoszeń od właścicieli nieruchomości dot. zamiaru usunięcia drzew i krzewów z własnych zadrzewień -Wydano 1 pozwolenie na uprawę konopi włóknistych -Likwidacja osuwiska przy ul Nadrzecznej w m. Dys gm. Niemce w km rzeki Ciemięgi od km 13+240 do km 13+130 i od km 12+315 do km 12+085"		2019	Budżet Gminy
Niemce	-Wydawano 23 decyzje na wycinkę drzew i krzewów z własnych zadrzewień, oraz 15 decyzji na wycinkę drzew z pasów drogowych dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. - Przyjęto 222 zgłoszeń od właścicieli nieruchomości dot. zamiaru usunięcia drzew i krzewów z własnych zadrzewień. - Wydano 3 pozwolenia na uprawę konopi włóknistych.		2020	Budżet Gminy
Strzyżewice	Rewitalizacja skwerku przy parku w Piotrowicach	3 542,60 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Uporządkowanie terenu przy SP w Żabiej Woli	1 000,00 zł	2019	Budżet Gminy
Strzyżewice	Nasadzenia 36 szt. drzew z gatunku lipa drobnolistna oraz świerk przy drogach gminnych oraz placach zabaw w miejscowości Piotrowice i Polanówka	1000,00 zł	2019	Budżet gminy
Strzyżewice	Nasadzenia drzew przy drogach gminnych posadzono 108 drzew oraz 10 krzewów przy oczyszczalni w Piotrowicach.	4040,00 zł	2020	Budżet gminy
Wólka	Nasadzenia zstępcze	8425,75 zł 1296,00 zł	2019 2020	Budżet Gminy
Edukacja ekologiczna				
Bełżyce	Kampanie edukacyjne dla mieszkańców prowadzone przez gminę dot. segregacji odpadów-pogadanki.		Brak danych	2019-2020
Bełżyce	Spektakle ekologiczne dla dzieci i młodzieży w szkołach dot. smogu, segregacji odpadów i ekologii.		2800,00 zł	2020
Bychawa	Druk ulotek informacyjno-promocyjnych		11900,00 zł	2019
Bychawa	Oddaj makulaturę, a dostaniesz drzewko		358,27 zł	2019
Szkoły z terenu gminy Głusk	W ramach edukacji ekologicznej w każdej z 4 szkół na terenie gminy prowadzone były Prelekcje na temat dbania o środowisko, nauka dot. prawidłowej segregacji śmieci.		Brak danych	2019-2020
Stowarzyszenie „Otwarcie i Kreatywni” -Gmina Jastków	W zgodzie z naturą – naturalne warsztat		4 000,00 zł	
Jabłonna	Oznakowanie miejsc atrakcyjnych historycznie, kulturowo, przyrodniczo		25 410,00 zł	2019
Konopnica	Wydruk ulotek i materiałów informacyjnych o tematyce Jednolitego Systemu Segregacji Odpadów.		2 999,99zł	2019

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Krzczonów	Dystrybucja ulotek „Nowy Wspólny System Segregacji Odpadów”.	500,00 Środki własne	2019
Krzczonów	Dystrybucja ulotki z apelem o poprawną segregację wraz z informacją o korzyściach płynących z segregacji odpadów.	500,00 Środki własne	2020
Strzyżewice	Gmina Olimpiada Ekologiczna– działanie z zakresu edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy Strzyżewice	14 738,41 zł	2019
Strzyżewice	Gmina Olimpiada Ekologiczna– działanie z zakresu edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy Strzyżewice	3 213,20 zł	2020
Strzyżewice	AKCJA „SPRZĄTANIE ŚWIATA” W ramach edukacji ekologicznej, każdego roku Gmina Strzyżewice wspólnie ze wszystkimi szkołami uczestniczy w akcji „Sprzątanie Świata” finansując zakup worków i rękawic, a także odbiór i unieszkodliwienie odpadów.	Koszt zakup worków oraz koszt odbioru odpadów ok. 300-400 zł rocznie	2019-2020
Strzyżewice	KONKURS „PIĘKNA WIEŚ” Każdego roku na terenie Gminy Strzyżewice pod patronatem Wójta Gminy organizowany jest konkurs na najczystsze obejście pod hasłem: „Piękna wieś”. Ma on na celu popularyzację postaw przyjaznych środowisku, wypracowanie wśród mieszkańców zachowań ekologicznych, a przez to bezpośredni wpływ na poprawę wyglądu poszczególnych wsi i posesji, a także wyróżnienie mieszkańców, którzy położyli ogromny nacisk na estetykę obiektów. Podczas tego konkursu przy ocenie gospodarstw brane są pod uwagę m.in. powiązania wyglądu obiektów z tradycją i kulturą regionu, estetyka budynków, a także włączenie się gospodarstw do selektywnej zbiórki odpadów.	2019 – koszt nagród – 2200 zł 2020– koszt nagród 2200 zł	
Wólka	Dzień Ziemi w gminie Wólka	6000,0 zł	2019
Gleby			
Niemce	Likwidacja osuwiska przy ul Nadrzeczej w m. Dys gm. Niemce w km rzeki Ciemięgi od km 13+240 do km 13+130 i od km 12+315 do km 12+085		2019
	Wydano 16 nakazów wykonania przez właścicieli gruntów, w określonym terminie odpowiednich zabiegów, z uwagi wystąpienia z winy właściciela innych form degradacji gruntów, w tym również nieprzestrzegania przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami,		2019
	Wydano 7 nakazów wykonania przez właścicieli gruntów, w określonym terminie odpowiednich zabiegów, z uwagi wystąpienia z winy właściciela innych form degradacji gruntów, w tym również nieprzestrzegania przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami.		2020

Źródło: Dane jednostek samorządowych i przedsiębiorców

6. OCENA STANU ŚRODOWISKA

6.1. POWIETRZE

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, prowadzona była w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynikał z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu.

Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, oceny dokonywało się w strefach. Powiat lubelski zaliczany jest do strefy lubelskiej.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2020, poz. 2279) ocenie podlegają następujące substancje:

- dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ozon O₃, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ołów Pb w PM₁₀, arsen As w PM₁₀, kadm Cd w PM₁₀, nikiel Ni w PM₁₀, benzo/a/piren B(a)P w PM₁₀ ze względu na ochronę zdrowia,
- dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃ ze względu na ochronę roślin.

Wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy lubelskiej, uzyskane w ocenach rocznych dokonanych z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia przedstawiono w tabeli 4, a dla kryterium ochrony roślin w tabeli 5.

Tabela 4. Klasyfikacja strefy lubelskiej wg kryterium ochrony zdrowia (rok 2020)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru strefy lubelskiej											
SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃ ¹⁾	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5} ²⁾
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

Źródło: GIOŚ

- ¹⁾ Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa lubelska uzyskała klasę D2
- ²⁾ Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza strefa lubelska uzyskała klasę A

Jak widać w powyższej tabeli dla większości badanych zanieczyszczeń w strefie lubelskiej wg kryterium ochrony zdrowia, nie odnotowano przekroczeń i stwierdzono dla nich klasę wynikową A. Jedynie dla benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ stwierdzono niższą klasę wynikową – C. Stężenia pyłu PM_{2,5} sprawdzane były w dwóch kategoriach – dotrzymania poziomu dopuszczalnego faza I i faza II. Z uwagi na brak przekroczeń strefę lubelską według poziomu dopuszczalnego dla fazy I zaliczono do klasy A. Według dodatkowej klasyfikacji dla fazy II (ostrzejszego kryterium obowiązującego od 2020 r.) strefa lubelska uzyskała klasę A1.

Pod względem zanieczyszczenia ozonem wg kryterium ochrony zdrowia strefa lubelska, z uwagi na brak przekroczeń poziomu docelowego została zaliczona do klasy A. Nastąpiło natomiast przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu wg kryterium ochrony zdrowia i z tego względu strefa lubelska została zaliczona do klasy D2.

Największym problemem w skali województwa pozostaje zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem, obserwowane szczególnie w sezonie grzewczym. Benzo(a)piren występuje w dymie podczas spalania niecałkowitego, w smogu powstającym w wyniku niskiej emisji – przede wszystkim wskutek spalania węgla oraz częściowo jako emisje transportowe. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, głównie w sezonie zimowym. Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego.

Tabela 5. Klasyfikacja strefy lubelskiej wg kryterium ochrony roślin (2020)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru strefy lubelskiej		
SO ₂	NO _x	O ₃ ¹⁾
A	A	A

Źródło: GIOŚ

¹⁾ Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa lubelska uzyskała klasę D2

W roku 2020, wg kryteriów ochrony roślin, dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne określone dla dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu strefę lubelską zaliczono do klasy A. Z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefa lubelska uzyskała klasę D2.

Na jakość powietrza wpływ mają:

- emisja punktowa – emisja ze źródeł energetycznych i technologicznych, odprowadzających substancje do powietrza emitorem (kominem) w sposób zorganizowany,
- emisja powierzchniowa – emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno – bytowym,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

– emisja liniowa – emisja ze źródeł ruchomych związanych z transportem pojazdów samochodowych i paliwami.

Emisja punktowa

Gminy powiatu lubelskiego mają charakter przede wszystkim rolniczy, udział przemysłu na ich terenie nie jest znaczący. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza pochodzącymi z emisji punktowej są lokalne kotłownie oraz zakłady produkcyjne.

Dla instalacji wprowadzających gazy lub pyły do powietrza wymagane może być uzyskanie pozwolenia zintegrowanego albo pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, bądź dokonanie zgłoszenia.

Na terenie powiatu lubelskiego nie ma zakładów podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza posiadają 32 zakłady.

Tabela 6. Wykaz podmiotów posiadających aktualne pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Lp.	Nazwa, adres	Data obowiązywania
Bełżyce		
1.	„SPOMASZ” Bełżyce S.A., ul. Fabryczna 2, Bełżyce	30.06.2024 r.
2.	Produkcja Ogrodnicza Gabriela Starek, Cuple 46A	30.04.2027 r.
3.	Produkcja Ogrodnicza Andrzej Chechliński, Cuple 43	30.07.2026 r.
4.	Produkcja Ogrodnicza Janina Starek, Cuple 43	30.07.2026 r.
5.	AUTO-NADWOZIA Bednarczyk, Wojcieszyn 50C	30.11.2025 r.
6.	MEGA Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 52 Bełżyce	30.04.2027 r.
Bychawa		
1.	P.W. „FAMI” Zakład Konstrukcji Stalowych	31.05.2022 r.
Borzechów		
1.	Przedsiębiorstwo „IGORD” Jerzy Podgórski	30.04.2031 r.
Głusk		
1.	RADPOL S.A. Zakład Rurgaz, Kolonia Prawiedniki 57	30.06.2024 r.
2.	Zakład Odlewniczo – Mechaniczny Antoni Wąsala, Prawiedniki Kolonia 58	31.12.2027 r.
Jabłonna		
1.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Tomasz Golec, Jabłonna Druga 145A	31.12.2029 r.
JASTKÓW		
1.	„SIGMA” S.A., Barak 6	31.12.2024 r.
2.	UNI-MASZ H.M. JUSZCZUK, Panieńszczyzna	31.12.2026 r.
3.	METAMAL Malarnia Proszkowa Marcin Majchrzak, Smugi 31C	31.10.2029 r.
4.	DILLAK Damian Szkoda, Tomaszowice 93	31.12.2030 r.
Konopnica		
1.	MOTA ENGIL CENTRAL EUROPE S.A., Kozubszczyzna	31.08.2028 r.
2.	BOCIAN Fabryka Mebli, Uniszowice 97G	31.12.2027 r.
3.	„TECHNOTOP” Sp. z o.o., Konopnica 164A	31.08.2028 r.
4.	WIKPOL Sp. z o.o., Konopnica 208B	31.12.2029 r.
Niedzwica Duża		
1.	WEREMCZUK FMR Sp. z o.o., ul. Bełżycka 73, Niedzwica Duża	30.07.2022 r.
2.	STALMA S.A., ul. Spółdzielcza 3, Niedzwica Duża	01.10.2030 r.
3.	ALFA-BET Sp. z o.o., ul. Ks. Popieluszki 10/19, adres instalacji-Spółdzielcza, Niedzwica Duża	29.03.2028 r.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

4.	MARMIX Sp. z o.o., Trojaczkowice 8	31.05.2029 r.
Niemce		
1.	Przedsiębiorstwo Materiałów Budowlanych Niemce S.A.	30.06.2030 r.
2.	Gospodarstwo Szklarniowe „LEONÓW” Sp. z o.o.	30.11.2030 r.
3.	AGJ Jaworscy Spółka jawna, ul. Lubelska 22	30.06.2024 r.
4.	„POL-SKONE” Sp. z o.o. w Lublinie, zakład w Niemcach	31.08.2021 r.
5.	PROXIM ONE Sp. z o.o. Sp. k., Nasutów 200B	31.03.2030 r.
6.	Varroc Lighting Systems Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 4	30.08.2030 r.
Strzyżewice		
1.	EDBAK Sp. z o.o., Piotrowice	31.03.2029 r.
2.	CEFETRA POLSKA Sp. z o.o., Pawłów	31.07.2027 r.
Wólka		
1.	EUROPLAST Sławomir Więsyk, Łuszczów Drugi 107	30.04.2031 r.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lublinie

Emisja powierzchniowa

Na jakość powietrza znaczący wpływ ma emisja powierzchniowa. Jej cechą charakterystyczną jest to, iż powodowana jest przez liczne, rozproszone źródła, z emitorów o niewielkiej wysokości. Zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania, bardzo często na obszarach o zwartej zabudowie mieszkaniowej, co powoduje utrudniony proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń.

Na terenie gmin powiatu lubelskiego nie funkcjonują zbiorcze systemy ciepłownicze.

W gminie Bełżyce energia z ciepłowni zakładowej SPOMASZ Bełżyce S.A. zużywana jest nie tylko na potrzeby własne zakładu – wykorzystywana jest również w obiektach użyteczności publicznej, a także do ogrzewania mieszkań.

Na obszarze miasta Bychawa istnieje małoskalowy scentralizowany system ciepłowniczy, obejmujący obiekty mieszkalne Spółdzielni Mieszkaniowej w Bychawie.

Na terenie powiatu lubelskiego większość zakładów produkcyjnych, obiektów szkolnych i użyteczności publicznej korzysta przede wszystkim z własnych kotłowni, w których stosuje się ekologiczne nośniki energii (gaz ziemny, olej, energia elektryczna, pelet).

Ogrzewanie większości jednorodzinnych obiektów mieszkalnych odbywa się w oparciu o indywidualne piece zasilane węglem, miałem lub drewnem. W większości źródła indywidualne są źródłami o bardzo niskiej sprawności, praktycznie nie posiadające urządzeń ochrony powietrza, oparte na wysokoemisyjnych paliwach stałych.

W większości gmin powiatu lubelskiego dostępna jest sieć gazowa (dane odnośnie sieci gazowej przedstawiono w tabeli 7). Mieszkańcy gmin wykorzystują gaz głównie do celów socjalno-bytowych i częściowo grzewczych. Niepełne wykorzystanie gazu ziemnego podyktowane jest przede wszystkim względami ekonomicznymi. Ceny gazu nie

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

zachęcają do korzystania z tego paliwa w celach grzewczych, pomimo dużej wygody płynącej z zastosowania pieców gazowych, a także, co jest istotne ze względów ekologicznych, niskiej szkodliwości dla środowiska.

Tabela 7. Sieć gazowa na terenie powiatu lubelskiego

Gmina	Długość czynnej sieci rozdzielczej (m)	Ilość przyłączy (szt.)	Ilość odbiorców ogrzewających mieszkania gazem (gospodarstw)	% korzystających z sieci gazowej
Bełżyce	132 682	2 634	1 765	69,6
Borzechów	52 197	811	171	48,4
Bychawa	11 693	144	40	1,8
Garbów	10 525	90	48	1,8
Głusk	190 127	3 647	2 993	84,6
Jabłonna	157 382	1 657	777	34,1
Jastków	182 186	2 681	2 106	59,1
Konopnica	263 491	4 695	3 457	84,0
Krzczonów	4 101	17	8	0,5
Niedrzwica Duża	204 968	3 050	1 751	65,9
Niemce	201 321	2 527	2 156	42,0
Strzyżewice	131 123	1 631	958	49,1
Wojciechów	137 947	1 621	818	54,0
Wólka	89 138	1 729	1 820	66,3
Wysokie	-	-	-	-
Zakrzew	-	-	-	-

Źródło: GUS (stan na 2020 r.)

Problemy związane z niską emisją wynikają przede wszystkim ze stosowania w mieszkalnictwie komunalnym i indywidualnym niskosprawnych urządzeń grzewczych, spalania słabej jakości paliw energetycznych i złego stanu technicznego urządzeń i instalacji kotłowych. Lokalne systemy ogrzewania i piece domowe najczęściej nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Powodują one pogorszenie stanu środowiska atmosferycznego i są przyczyną występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

Zauważa się stopniowe eliminowanie kotłowni opalanych paliwem stałym i przejście na czyste ekologicznie nośniki ciepła jakimi są: olej, gaz bądź niekonwencjonalne źródła energii.

Gospodarka niskoemisyjna

W celu poprawy jakości powietrza, w gminach należących do powiatu lubelskiego, przyjęto Plany Gospodarki Niskoemisyjnej. Są to dokumenty strategiczne, opisujące kierunki działań zmierzających do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego tj. redukcji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zwiększenia efektywności energetycznej, poprawy jakości powietrza oraz zmiany postaw

konsumpcyjnych użytkowników energii. Realizacja ww. celów wymaga podjęcia szeregu różnorodnych i szeroko zakrojonych działań, nie tylko bezpośrednio sprzyjających ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń, ale również tych, które wpływają na redukcję w sposób pośredni, sprzyjając zmniejszeniu zużyciu paliw i energii.

W działaniach związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną, największego potencjału upatruje się w:

- działaniach termomodernizacyjnych obiektów,
- odnawialnych źródłach energii, które zastąpić mogą wysokoemisyjne źródła konwencjonalne,
- modernizacji komunalnej infrastruktury ciepłowniczej oraz wodno-kanalizacyjnej,
- modernizacji oświetlenia ulic,
- ograniczeniu emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw na potrzeby c.o. oraz c.w.u. obiektów mieszkalnych,
- wzroście konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości poprzez wdrożenie inwestycji proekologicznych,
- modernizacji oraz budowie dróg lokalnych,
- tworzeniu infrastruktury technicznej dla rozwoju turystyki rekreacyjnej,
- rozwój transportu niskoemisyjnego.

Odnawialne źródła energii

Odnawialne źródła energii, które mogą być wykorzystywane na terenie objętym opracowaniem, to: energia promieniowania słonecznego, energia otrzymywana z biomasy, energia geotermalna oraz energia wiatru.

Energia promieniowania słonecznego

Energię słoneczną wykorzystuje się do produkcji energii elektrycznej z promieniowania słonecznego przy wykorzystaniu zjawiska fotoelektrycznego oraz do produkcji energii cieplnej.

Instalacje fotowoltaiczne mogą być wykorzystywane zarówno jako duże obiekty komercyjne (tzw. farmy fotowoltaiczne), jak i lokalne – rozproszone źródła energii o mocy kilku kilowatów, wykorzystywane do zasilania domów i obiektów komercyjnych. Wdrożenie planowanych inwestycji przyczyni się nie tylko do znacznej redukcji emisji dwutlenku węgla, ale również spowoduje odciążenia sieci elektroenergetycznej lokalnych operatorów dystrybucyjnych. Istotnym kryterium wyboru lokalizacji instalacji elektrowni fotowoltaicznej jest ukształtowanie terenu, jego pokrycie oraz czystość powietrza. Ważne jest, aby powierzchnia absorbująca energię słoneczną (panele fotowoltaiczne lub kolektory słoneczne) była wystawiona w jak najdłuższym czasie na oddziaływanie słońca oraz aby na drodze promieni słonecznych nie znajdowały się przeszkody rzucające cień. Preferowane są

lokalizacje na stokach, z dala od przeszkód terenowych, takich jak budynki, drzewa lub inne wzniesienia. Niewskazane są natomiast lokalizacje na obszarach o znacznym zapyleniu powietrza, które zmniejsza ilość promieniowania słonecznego docierającego do powierzchni ziemi.

Energia słoneczna może zostać również wykorzystana za pośrednictwem instalacji kolektorów słonecznych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej oraz wspomagania systemów ogrzewania.

Na terenie gmin planuje się zainstalowanie paneli słonecznych i ogniw fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej, małych przedsiębiorstwach, zakładach produkcyjnych, a także obiektach mieszkalnych.

Instalacje niewielkich rozmiarów wykorzystujące zasoby energii słonecznej lokalizowane w obrębie posesji, głównie na dachach budynków, wykorzystywane na potrzeby odbiorców indywidualnych nie stwarzają zagrożenia dla środowiska, gdyż na etapie eksploatacji nie emitują żadnych szkodliwych substancji.

Energia wiatru

Decydujące znaczenie dla oceny opłacalności inwestycji elektrowni wiatrowych ma oszacowanie zasobów energetycznych wiatru. Jedną z metod oceny zasobów energetycznych wiatru jest metoda szacunkowa oparta na danych uzyskanych ze stacji meteorologicznych i standardowych rozkładach prędkości wiatru. Według tej klasyfikacji obszar powiatu lubelskiego zaliczony został do strefy III – korzystnej.

Przyjmuje się, że wykorzystanie zasobów wiatru w energetyce jest uzasadnione ekonomicznie jedynie przy prędkościach wiatru powyżej 4 m/s na wysokości 30 m nad powierzchnią ziemi.

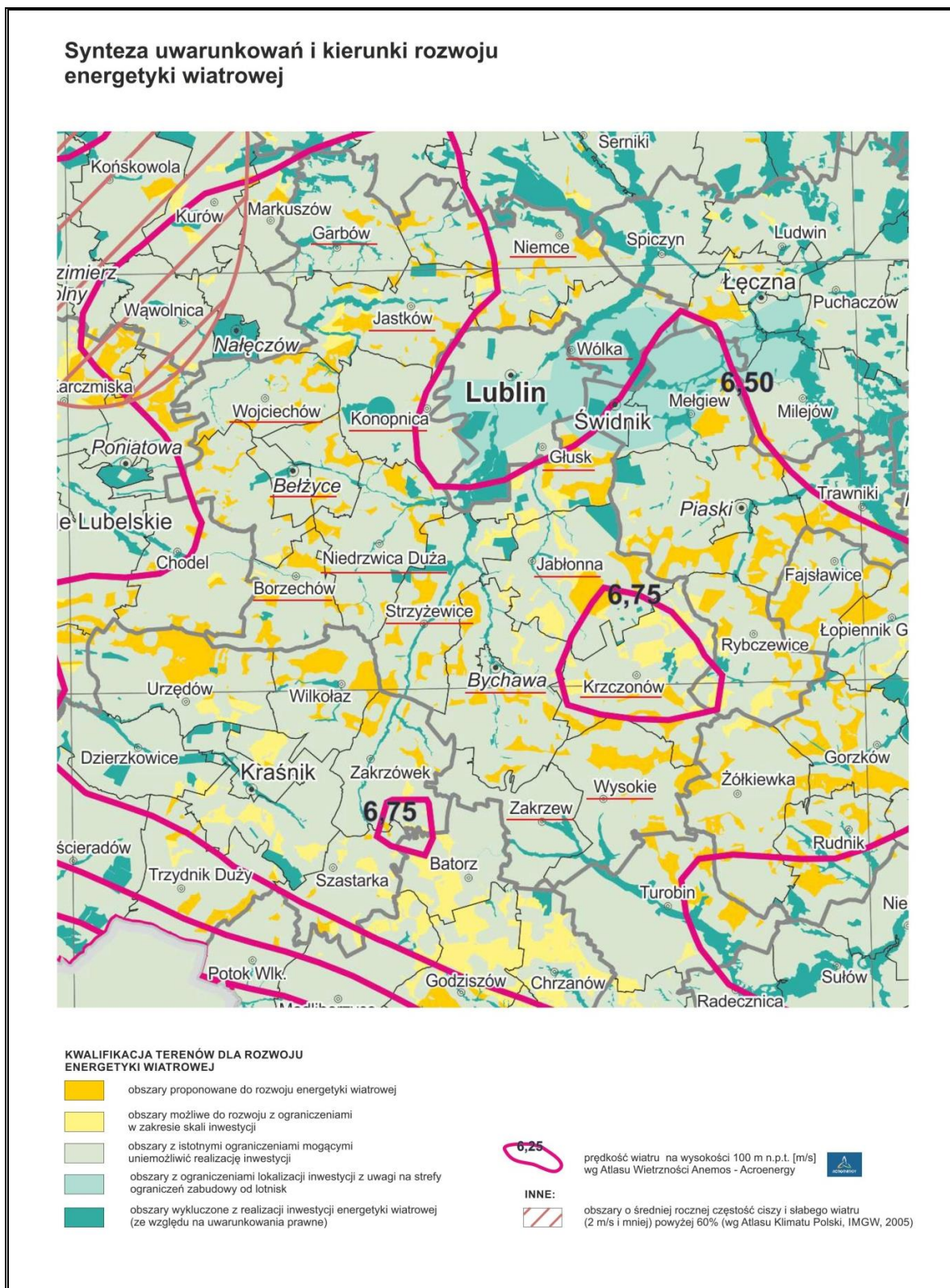
Elektrownie wiatrowe, wbrew potocznemu określeniu zielona energia, nie są inwestycjami całkowicie obojętnymi dla środowiska. Praca elektrowni wiatrowych jest źródłem hałasu, migotań oraz infradźwięków mających wpływ na organizmy żywe. Ruch łopat wiatraków stanowi zagrożenie dla ptaków oraz nietoperzy, a sama inwestycja oddziałuje silnie na krajobraz. Regulacje dotyczące elektrowni wiatrowych zawiera ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz.U. 2021, poz. 724).

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się dwie turbiny wiatrowe, które zlokalizowane są w gminie Bełżyce, w obrębach: Cuple i Bełżyce Rolne.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Programie Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego, na terenie powiatu lubelskiego znajdują się obszary

proponowane do rozwoju energetyki wiatrowej. Najbardziej korzystne warunki wiatrowe panują w gminie Krzczonów i południowo – wschodniej części gminy Jabłonna (rys. 2).

Rysunek 2. Kwalifikacja terenów dla rozwoju energetyki wiatrowej

Źródło: Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego

Rozwój energetyki wiatrowej w znacznym stopniu blokowała tzw. zasada 10H, która zabraniała stawiania turbin koło domów i form ochrony przyrody w odległości mniejszej niż 10-krotność wysokości turbiny. Obecnie do konsultacji publicznych został skierowany projekt ustawy o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw. Celem dokonywanej zmiany przepisów jest ułatwienie możliwości realizacji inwestycji w zakresie lądowych elektrowni wiatrowych w gminach, które wyrażają wolę lokowania takiej infrastruktury oraz „odblokowanie” możliwości rozwoju budownictwa mieszkalnego w sąsiedztwie tych elektrowni, przy zachowaniu maksymalnego bezpieczeństwa ich eksploatacji i zapewnienia pełnej informacji o planowanej inwestycji dla mieszkańców okolicznych terenów.

Głównym założeniem projektu jest utrzymanie podstawowej zasady lokowania nowej elektrowni wiatrowej, stanowiącej, że nowa elektrownia wiatrowa może być lokowana wyłącznie na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Obowiązek sporządzenia MPZP lub jego zmiany na potrzeby przedmiotowej inwestycji będzie jednak dotyczył obszaru prognozowanego oddziaływania elektrowni wiatrowej, a nie jak dotąd całego obszaru wyznaczonego zgodnie z zasadą 10H (tj. dla obszaru w promieniu wyznaczonym przez dziesięciokrotność całkowitej wysokości projektowanej elektrowni wiatrowej). Utrzymana zostaje ustawowa minimalna odległość elektrowni wiatrowej nie może być mniejsza niż wyznaczona zgodnie z zasadą 10H. Biorąc jednak pod uwagę ograniczenia wynikające z określenia jednej sztywnej zasady odległościowej, bardziej efektywnym podejściem w tym zakresie jest uelastycznienie ww. ustawowej zasady odległościowej i oddanie większego władztwa w zakresie wyznaczania lokalizacji elektrowni wiatrowych poszczególnym gminom w ramach procedury planistycznej zmiany MPZP opracowywanej dla nowej elektrowni wiatrowej.

Możliwość uelastycznienia przez gminy minimalnej odległości będzie jednak powiązana z dodatkowymi prawami w zakresie konsultacji mieszkańców gmin (podczas dyskusji publicznych). W tym celu w przepisach dotyczących lokowania elektrowni wiatrowych wprowadza się obowiązek dla gminy zorganizowania dodatkowych dyskusji publicznych z udziałem zainteresowanych mieszkańców nad możliwymi do ujęcia w zmianie MPZP, w którym przewiduje się granice terenów pod budowę elektrowni wiatrowych, rozwiązaniami dotyczącymi lokalizacji planowanej elektrowni wiatrowej. Dodatkowe dyskusje publiczne będą także dotyczyć opracowanych projektów zmian ww. MPZP.

Dodatkowo zostaną wydłużone terminy i doprecyzowane zasady dotyczące wyłożenia do publicznego wglądu i przyjmowania uwag do projektu MPZP i prognozy oddziaływania na środowisko.

Kolejnym istotnym elementem proponowanych zmian jest wzmocnienie obowiązków podmiotu eksploatującego elektrownie wiatrową w zakresie zapewnienia bezpiecznej eksploatacji elektrowni wiatrowej. Projektowana ustawa wprowadza dodatkowe obowiązki dotyczące czynności technicznych istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa eksploatacji elementów technicznych elektrowni wiatrowych, które będą realizowane przez certyfikowane przez Urząd Dozoru Technicznego

Energia otrzymywana z biomasy

Biomasę można stosować do produkcji bioenergii w formie biogazu, ciepła, energii elektrycznej lub łącznego wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej. Do produkcji tego rodzaju energii można wykorzystywać stałe i ciekłe odpady rolnicze, wióry drzewne, osady ściekowe, uprawy roślin energetycznych, biomasę przemysłową. W wyniku przetwarzania biomasy otrzymuje się trzy rodzaje biopaliw wykorzystywanych do produkcji energii:

- biopaliwa gazowe (biogaz rolniczy, biogaz z oczyszczalni ścieków, gaz wysypiskowy, gaz drzewny);
- biopaliwa ciekłe (estry oleju rzepakowego, alkohol);
- biopaliwa stałe (przetworzone i nieprzetworzone: drewno, słoma, ziarno zbóż i inne).

Zgodnie z Programem Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego na terenie powiatu lubelskiego obszarem o największym potencjale do pozyskiwania biomasy do spalania jest gmina Bychawa, potencjał energetyczny stanowią produkty uboczne pochodzenia rolniczego w postaci słomy zbóż i rzepaku.

Gminy powiatu lubelskiego to obszary o wysokim potencjale gleb do upraw roślin energetycznych. Kolejnym znaczącym źródłem biogazu mogą być odpady z przemysłu rolno-spożywczego, m.in. przetwórstwo mleka.

Na terenie powiatu lubelskiego produkcja bioenergii prowadzona może być głównie w biogazowniach. Wynika to z dużej dostępności substratów używanych do procesu fermentacji tj. biomasy roślinnej (roślin uprawnych, wykorzystywanych przede wszystkim, jako surowce żywnościowe), odchodów zwierzęcych, odpadów organicznych (na przykład z przemysłu spożywczego), odpadów poubojowych. Często do produkcji biogazu wykorzystuje się celowe uprawy energetyczne (rzepak i inne rośliny oleiste, kukurydza, zboża). Nie jest to korzystne zjawisko – podstawowym zadaniem rolnictwa jest zaspokojenie potrzeb żywnościowych i z tego względu dla celów energetycznych w pierwszej kolejności powinny być wykorzystane lokalnie dostępne produkty uboczne pochodzące z rolnictwa i odpadowe z przemysłu rolno-spożywczego oraz płynne i stałe odchody zwierzęce.

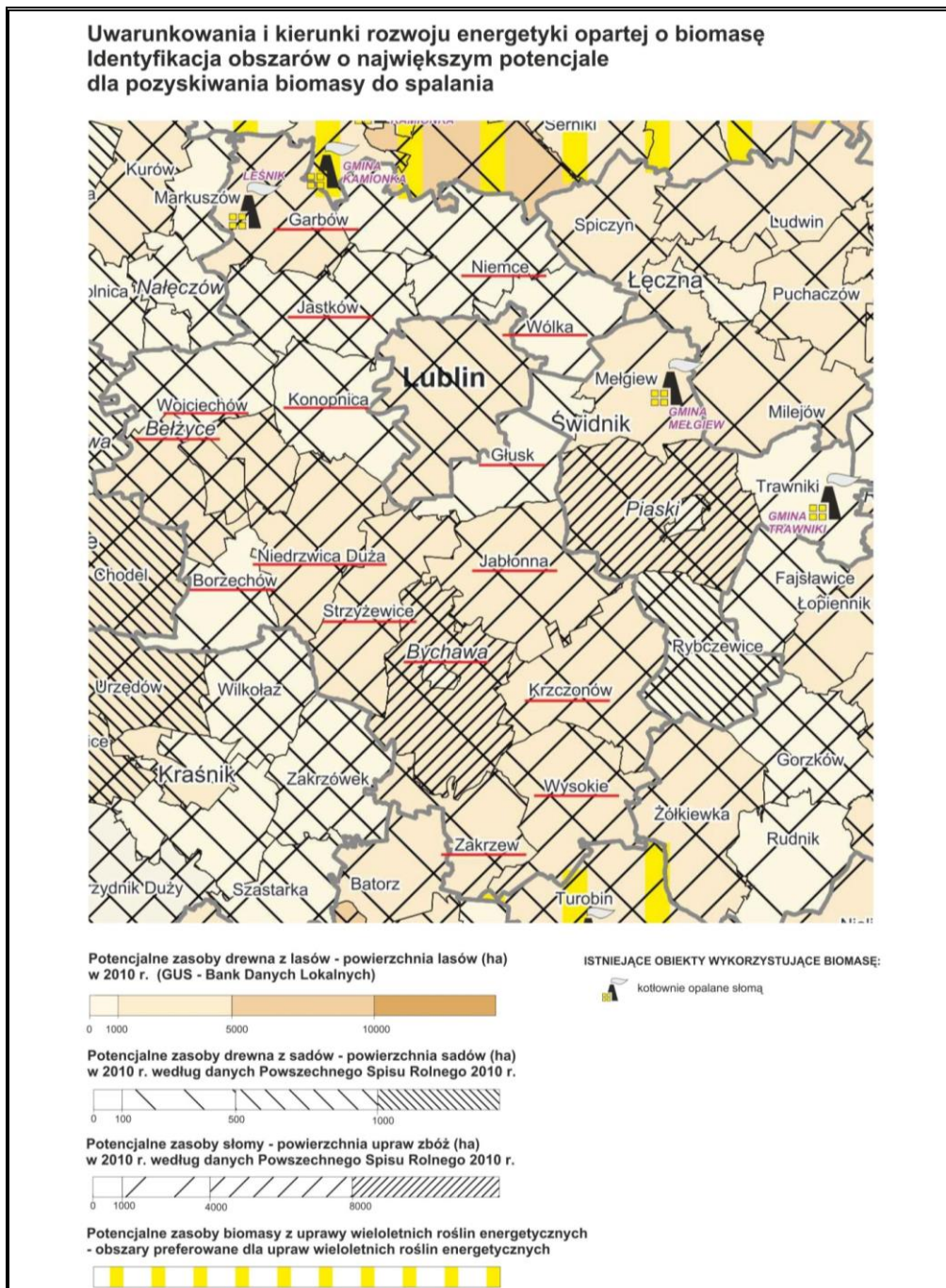
Biogazownie mogą być potencjalnym źródłem uciążliwości dla otoczenia, szczególnie uciążliwości odorowej. Potencjalnymi źródłami odorów są głównie substraty używane

do procesu fermentacji, ale także nie szczelność zbiorników, składowanie masy pofermentacyjnej bez przykrycia czy też nieprawidłowości w funkcjonowaniu instalacji. Z tego względu przy lokalizacji biogazowni należy zachować odpowiednią odległość od zabudowy mieszkaniowej.

Obszary proponowane do rozwoju energii otrzymywanej z biomasy zostały przedstawione na rys. 3 i 4.

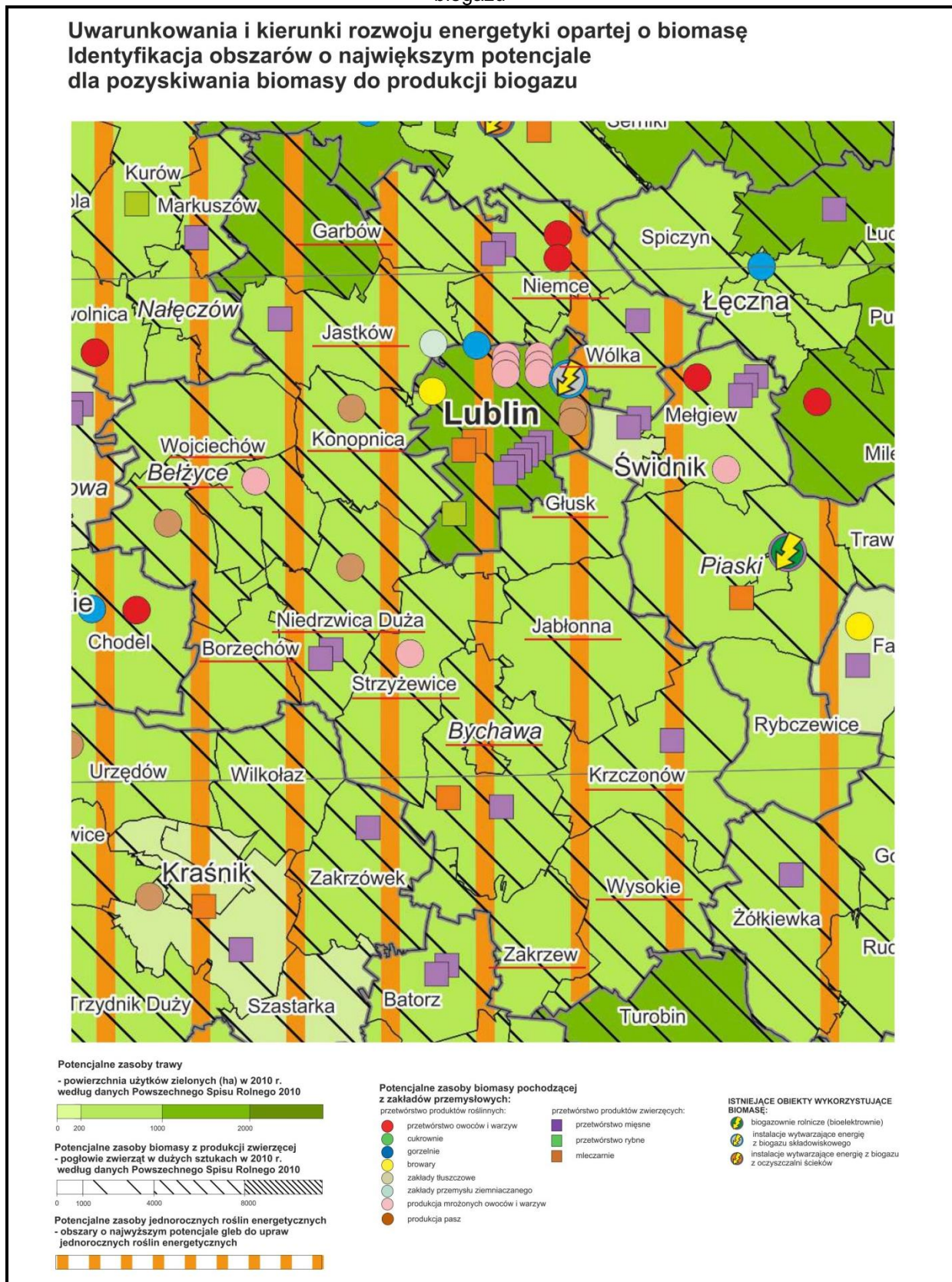
Rysunek 3. Identyfikacja obszarów o największym potencjale do pozyskiwania biomasy do spalania

Źródło: Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego

Rysunek 4. Identyfikacja obszarów o największym potencjale do pozyskiwania biomasy do produkcji biogazu

Źródło: Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego

Energia geotermalna

Energia geotermalna może być pobierana za pomocą gruntowych pomp ciepła lub głębszych odwiertów, które z reguły służą eksploatacji głęboko położonych warstw wodonośnych z gorącą wodą. Na terenie powiatu lubelskiego brak jest korzystnych warunków do wykorzystania wód geotermalnych, natomiast korzystnym może być wykonanie gruntowych pomp ciepła.

Energia wody

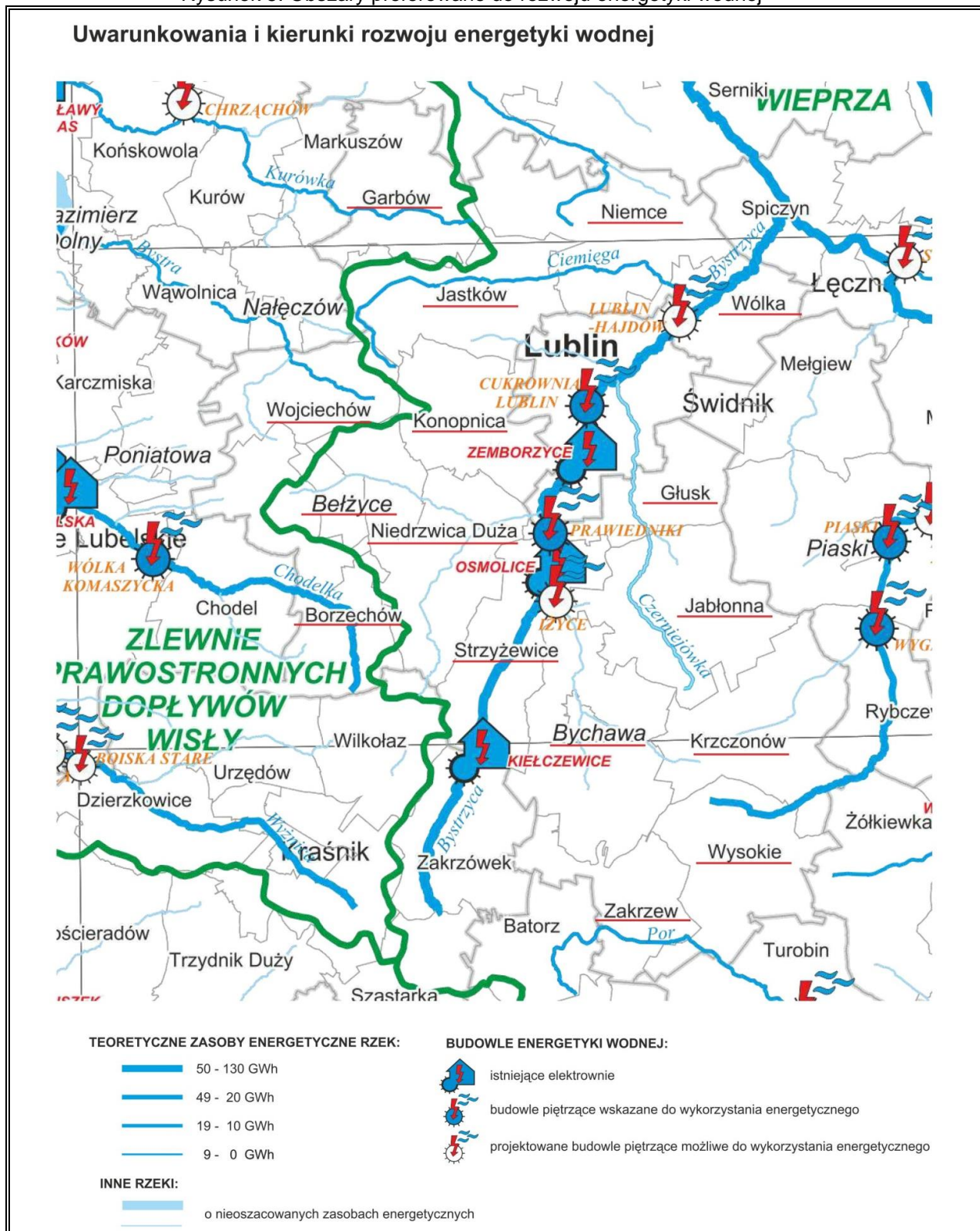
Hydroenergetyczne wykorzystanie zasobów dyspozycyjnych wód polega na przetwarzaniu energii wody na energię mechaniczną, a następnie elektryczną przy użyciu turbin wodnych i hydrogeneratorów. Zasoby energetyczne wód zależą od dwóch czynników: wielkości przepływu i spadków rzek.

Na terenie powiatu lubelskiego rzeki o przepływach większych niż $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$ to: Bystrzyca, Ciemięga, Czerniejówka, Gięczewka, Kosarzewka, Minina. Z uwagi na wysokie koszty budowy urządzeń hydrotechnicznych rozwój energetyki wodnej powinien bazować na wykorzystaniu istniejących obiektów piętrzących. Do celów energetycznych może być wykorzystany obiekt zlokalizowany na Kosarzewce. Jest to jaz (budowla hydrotechniczna) w miejscowości Łżyce o wysokości piętrzenia 2,0 m, teoretyczna moc MEW to 11,5 kW.

Rozmieszczenie obszarów preferowanych do rozwoju energetyki wodnej (wg Programu Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego) przedstawiono na rys. 5.

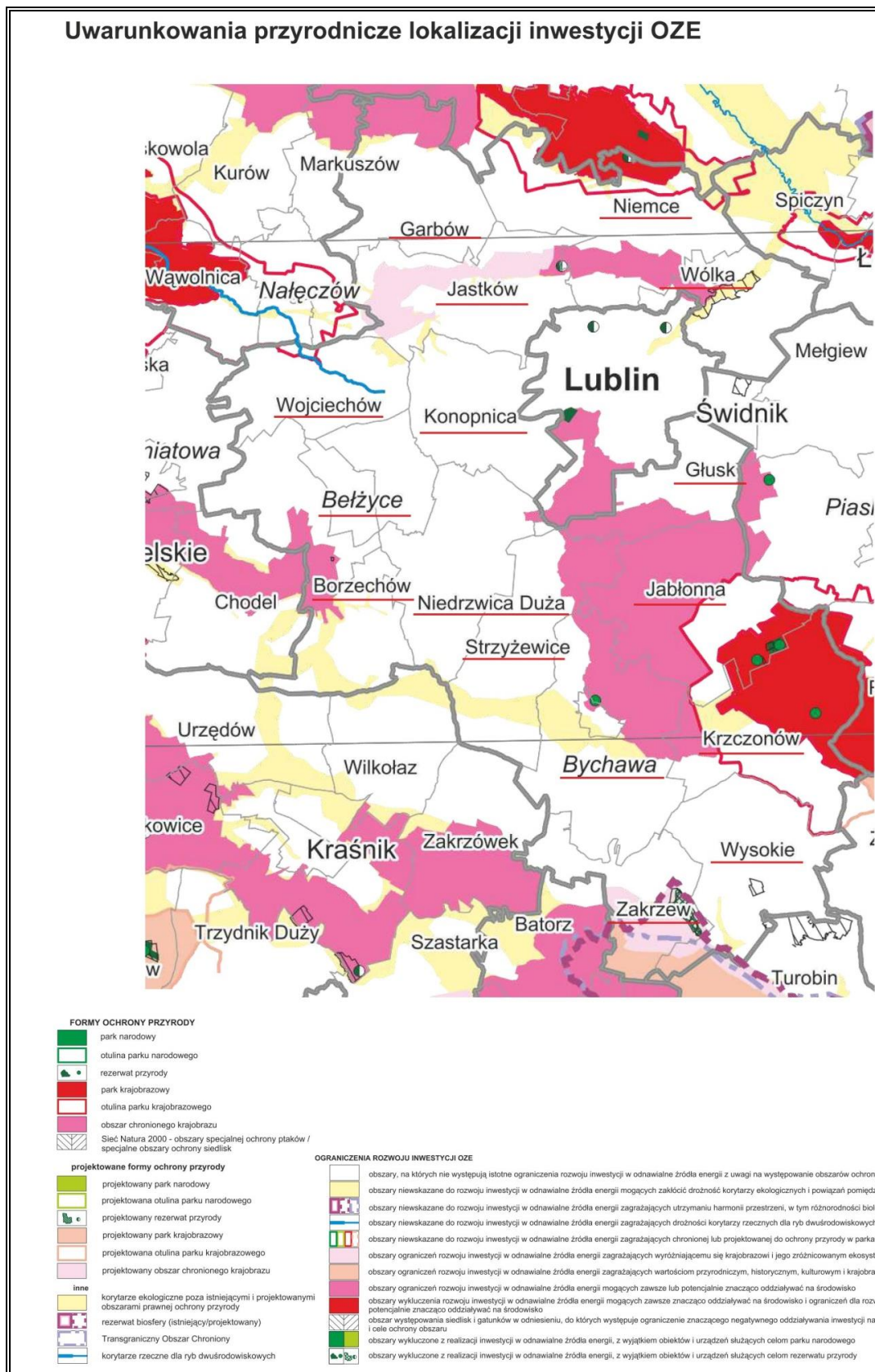
Rysunek 5. Obszary preferowane do rozwoju energetyki wodnej

Źródło: Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego

Obiekty i urządzenia energetyki odnawialnej są inwestycjami, których lokalizacja, oprócz dostępności do odpowiednich źródeł i zasobów energii, uwarunkowana jest istotnymi ograniczeniami wynikającymi z konieczności ochrony cennych obszarów przyrodniczych oraz spełnienia określonych standardów i warunków ochrony zasobów środowiska, a także obszarów zabudowy. Uwarunkowania przyrodnicze lokalizacji inwestycji OZE przedstawiono na rys. 6.

Rysunek 6. Uwarunkowania przyrodnicze lokalizacji inwestycji OZE

Źródło: Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego

Termomodernizacja

Pośrednio na jakość powietrza wpływa również energochłonność obiektów. Ilość emitowanych zanieczyszczeń powietrza jest zależna od ilości spalanego paliwa. To z kolei jest uzależnione od ilości ciepła potrzebnego do osiągnięcia wymaganej temperatury w pomieszczeniach. Zapotrzebowanie ciepła ma ścisły związek z temperaturą zewnętrzną oraz izolacyjnością ścian zewnętrznych i okien. Im mniejsza ilość zużywanych paliw, tym mniejsze generowanie zanieczyszczeń do powietrza.

Termomodernizacja obejmuje zmiany zarówno w systemach ogrzewania i wentylacji, jak i strukturze budynku oraz instalacjach doprowadzających ciepłą wodę. Zakres termomodernizacji, podobnie jak jej parametry techniczne i ekonomiczne, określane są poprzez przeprowadzenie audytu energetycznego. Najczęściej przeprowadzane działania to:

- docieplenie ścian zewnętrznych i stropów,
- wymiana okien, drzwi zewnętrznych,
- wymiana lub modernizacja systemów grzewczych.

Na terenie powiatu lubelskiego planuje się realizację programu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej (budynki oświatowe, kulturowe), a także termomodernizację budynków mieszkalnych.

Prace związane z termomodernizacją budynków powinny być poprzedzone nie tylko audytem energetycznym, konieczne jest również przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej lub monitoringu na etapie planowania konkretnego przedsięwzięcia. Prowadzenie prac termomodernizacyjnych wiąże się z wypełnieniem materiałem docieplającym otworów, szczelin w budynkach, co powoduje ograniczenie dostępnych dla awifauny schronień. W przypadku stwierdzenia obecności gatunków chronionych należy, zgodnie z zapisami ustawy o *ochronie przyrody* z dnia 16 kwietnia 2014 roku (Dz.U. 2021, poz. 1098 z późn. zm.), wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie zezwolenia na odstępstwa od zakazów, tj. zezwolenia na zniszczenie siedlisk chronionych gatunków.

Wszelkie prace remontowe oraz izolacja termiczna budynków powinny uwzględniać okres lęgowy, okres karmienia i wyprowadzania piskląt itp. W przypadku stwierdzenia obecności gniazd chronionych gatunków ptaków prace remontowe nie powinny być prowadzone w okresie lęgowym (marzec – sierpień), a w przypadku stwierdzenia stanowisk nietoperzy prace należy prowadzić poza sezonem hibernacji (listopad – marzec).

Od września 2018 został wdrożony program nazwany „Czyste Powietrze”. Program przeznaczony jest dla osób fizycznych, będących właścicielami bądź współwłaścicielami domów jednorodzinnych. Do termomodernizacji zalicza się m.in. docieplenie budynku,

wymianę okien (w tym dachowych), uszczelnianie drzwi oraz wymianę pieców grzewczych czy całych instalacji na bardziej ekologiczne.

Na poprawę bezpieczeństwa energetycznego i zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska (prócz w/w zadań działań) wpłynie planowana modernizacja oświetlenia ulicznego i wymiana energooszczędnej oświetlenia w obiektach publicznych. Modernizacja oświetlenia ulicznego polegać będzie na wymianie opraw na oprawy typu LED lub montażu hybrydowego oświetlenia ulic. Oświetlenie półprzewodnikowe LED jest najbardziej innowacyjną technologią dostępną komercyjnie w technice świetlnej – wykorzystywaną szczególnie często w ramach modernizowanego oświetlenia drogowego i ulicznego. Hybrydowe światła uliczne działają w oparciu o elektryczność powstałą poprzez przechwytywanie energii słonecznej za pomocą paneli słonecznych oraz energii wiatru przy użyciu silników wiatrowych. Wymierne korzyści może przynieść wymiana energooszczędnej oświetlenia w obiektach publicznych. Oświetlenie stanowi ważny punkt w budżetach wielu budynków użyteczności publicznych na terenie powiatu. Oświetlenie tego typu budynków bardzo często jest przestarzałe, niskiej jakości i wymaga modernizacji. Planuje się zainstalowanie energooszczędnych świetlówek i opraw, które pozwalają zmniejszyć koszt oświetlenia budynków i podnoszą komfort pracy ludzi.

Do kierunków działań związanych z ochroną powietrza zalicza się również modernizację i budowę nowych ulic. Poprawa płynności ruchu pojazdów oraz lepszy stan nawierzchni spowoduje zmniejszenie ilości emitowanych spalin i pyłów, co w konsekwencji doprowadzi do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza.

Emisja liniowa

Na wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych ma wpływ cały szereg czynników, w tym struktura i natężenie ruchu pojazdów, organizacja ruchu samochodowego, płynność ruchu pojazdów na drodze, stan techniczny dróg i pojazdów. Największe natężenie ruchu panuje na drogach krajowych i wojewódzkich i w ich sąsiedztwie należy spodziewać się zwiększonej emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Do kierunków działań związanych z ochroną powietrza zaliczyć należy modernizację i budowę nowych ulic.

Korzystny wpływ na jakość powietrza będzie miało wdrożenie Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz docelowego benzo(a)piranu (Uchwała Nr XVIII/291/20 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 lipca 2020 r.). Działania naprawcze, wskazane w POP, są skoncentrowane głównie na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń, które obejmuje źródła powierzchniowe, w tym niską emisję ze źródeł komunalno-bytowych, źródła liniowe –

związane z transportem samochodowym. Część działań ma na celu dekoncentrację obecnych źródeł i przeniesienie ich poza obszary o dużej gęstości zaludnienia w celu zmniejszenia liczby narażonej ludności (źródła liniowe).

Korzystnie na jakość powietrza wpłynie również antysmogowa uchwała (Nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubelskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw), która wprowadza na terenie województwa lubelskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych.

Uchwała określa wymagania w zakresie eksploatacji nowych urządzeń grzewczych dopuszczonych do stosowania, wprowadza przepisy przejściowe dla funkcjonujących instalacji niespełniających wymagań oraz zakazuje stosowania najgorszych jakościowo paliw. Uchwała zakłada również stopniową wymianę przestarzałych instalacji o mocy mniejszej niż 1 MW. Do 1 stycznia 2030 roku wszystkie kotły na paliwa stałe będą musiały spełniać wymagania w zakresie sezonowej sprawności i emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniu komisji UE 2015/1189.

Dalsza realizacja zapisów Planów Gospodarki Niskoemisyjnej (przyjętych uchwałami samorządów) oraz ww. uchwał Sejmiku Województwa Lubelskiego wpłynie na poprawę jakości powietrza i umożliwi dotrzymywanie norm.

Tabela 8. Analiza SWOT – powietrze

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • w większości gmin dostępna sieć gazowa, • rozwijająca się energetyka bazująca na źródłach odnawialnych, • rozbudowana sieć tras rowerowych, • uchwalone Plany gospodarki niskoemisyjnej, • duża świadomość mieszkańców o stanie powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> • przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu, • przekroczenia celu długoterminowego dla ozonu, • wysoki poziom zużycia węgla w indywidualnych paleniskach domowych, • ograniczony dostęp do sieci gazowej lub jej brak w 5 gminach • niewielki odsetek pojazdów elektrycznych bądź zasilanych paliwem LPG oraz biodiesel, • duża ilość obiektów wykorzystujących źródła światła wysokoenergetyczne,
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, • realizowanie wytycznych Planów gospodarki niskoemisyjnej, • dostępność funduszy wsparcia dla instalacji OZE i likwidacji źródeł niskiej emisji, • edukacja ekologiczna młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> • rygory obszarów chronionych ograniczające rozwój infrastruktury energetyki odnawialnej, • wysokie ceny paliw ekologicznych, • wzrost liczby samochodów na drogach, • duże narażenie na występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych w tym wichury i trąby powietrzne

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytycznych MŚ

Tabela 9. Cele rekomendowane w Wytycznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji – ochrona klimatu i jakości powietrza – ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii, rozwój i modernizację zbiorowych systemów ciepłowniczych, modernizację transportu publicznego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska, termomodernizację, rozbudowę energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych, modernizację/ wymianę indywidualnych źródeł ciepła.	TAK
Jeżeli na terenie gmin istnieje strefa, w której poziom substancji w powietrzu przekracza poziom celu długoterminowego, jednym z celów POŚ musi być osiągnięcie poziomu celu długoterminowego.	TAK
Jeżeli na terenie gmin przekroczony jest pułap stężenia ekspozycji, jednym z celów POŚ musi być osiągnięcie krajowego celu redukcji narażenia. w takim też wypadku wprowadza się dodatkowe działania w obszarze ochrony powietrza.	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.2. ZAGROŻENIE HAŁASEM

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Monitoring klimatu akustycznego realizowany jest na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973). Jego celem jest gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o stanie akustycznym środowiska.

Na terenie powiatu lubelskiego zagrożenie dla klimatu akustycznego związane jest z hałasem komunikacyjnym i odnosi się do terenów przyległych do głównych tras drogowych i kolejowych. Na poziom hałasu w powiecie lubelskim decydujący wpływ ma hałas komunikacyjny, na którego poziom wpływa: natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego.

Warto zwrócić uwagę, iż hałas jest uważany za czynnik zanieczyszczający środowisko naturalne. Jego szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, długotrwałości działania oraz cech odbiorcy. Ze względu na źródło pochodzenia hałas dzielimy na:

- komunikacyjny (w tym: drogowy, lotniczy, kolejowy),
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

Hałas drogowy

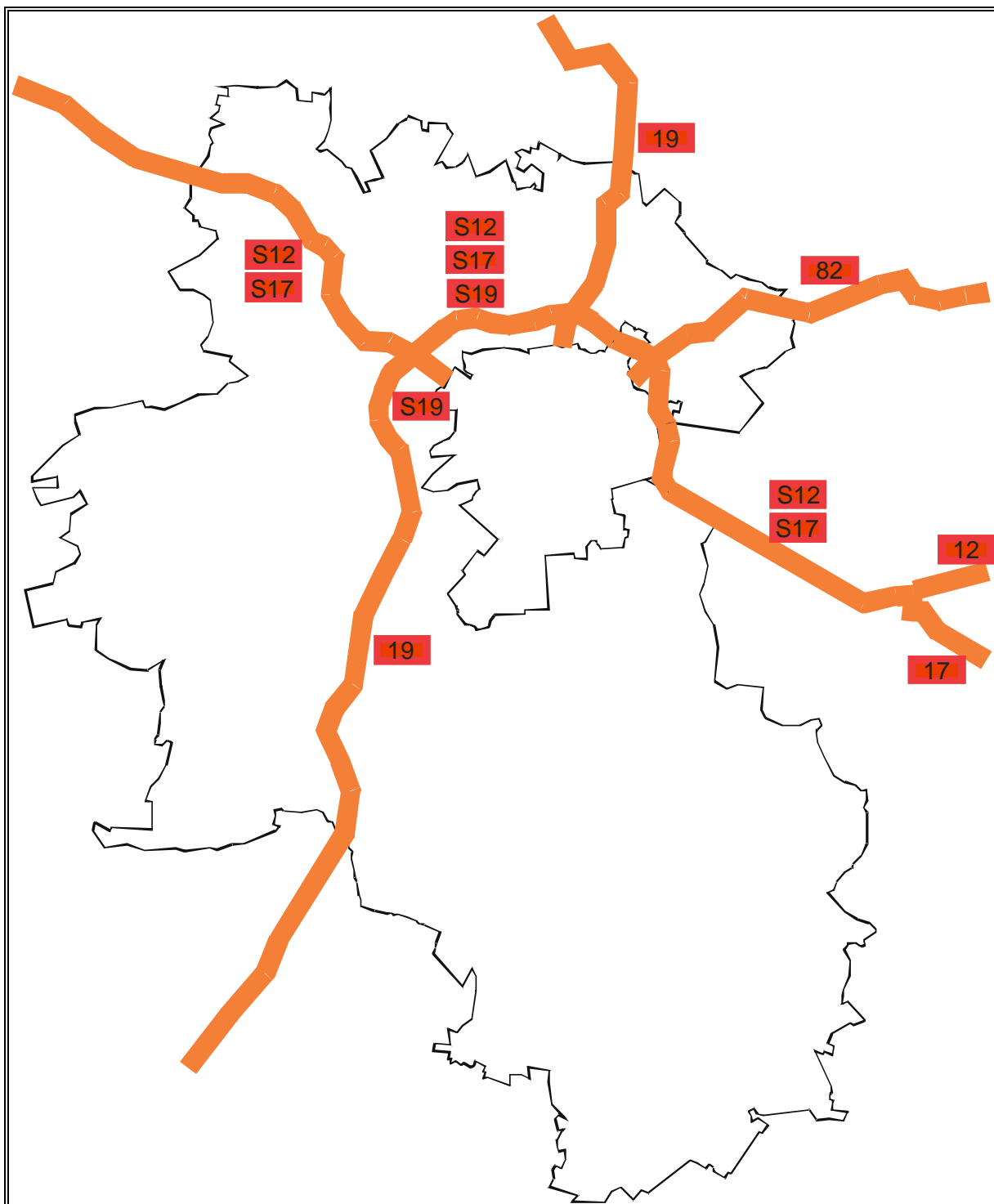
Hałas drogowy jest tworzony przez środki komunikacji samochodowej i transportowej poruszające się po drogach, niebędących drogami kolejowymi. Wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg. Nie bez znaczenia jest również stan techniczny pojazdów. Najważniejszymi drogami samochodowymi na terenie powiatu lubelskiego są drogi wojewódzkie i powiatowe. Szczegółowy wykaz dróg przedstawiono w tabeli nr 10 i nr 11.

✓ drogi krajowe

Osie komunikacyjne w powiecie lubelskim stanowią cztery drogi krajowe:

- nr 12 relacji Łęknica (granica państwa z Niemcami) - Piotrków Trybunalski - Radom - Lublin
- Chełm – granica państwa w Dorohusku;
- nr 17 relacji Warszawa - Lublin - Zamość - granica państwa w Hrebennem;
- nr 19 prowadząca z Rzeszowa przez Lublin do Białegostoku;
- nr 82 łącząca Lublin z granicą państwa koło Włodawy.

Mapa 3. Drogi krajowe w powiecie lubelskim

Źródło: Opracowanie własne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

✓ **drogi wojewódzkie:**

Łączna długość dróg wojewódzkich w powiecie lubelskim wynosi 211,2 km, w tym drogi nr: 747, 809, 822, 826, 827, 828, 830, 832, 834, 835, 836, 842.

Tabela 10. Drogi wojewódzkie na terenie powiatu lubelskiego (stan na luty 2021)

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka	Od km	Do km	Klasa drogi
1.	nr 747	Iłża - Lipsko - Solec nad Wisłą - Opole Lubelskie - Bełżyce - droga krajowa S19	52,029	40+772	92+801	GP
2.	nr 809	Przytoczno - Kierzkówka - Krasienin - Lublin (gr. miasta)	41,51	0+000	41+510	Z
3.	822	DK 82 (4+709 - 6+272	1,563			G
4.	826	Markuszów - Nałęczów	10,934	0+000	10+934	Z
5.	827	Sadurki - Bełżyce	11,798	0+000	11+798	Z
6.	828	Garbów - Krasienin - Niemce - Jawidz	27,853	0+000	27+853	Z
7.	830	Lublin - Nałęczów - Bochoznica	3+956	41+927	41+927	G
8.	832	Wola Rudzka - Poniatoła - Krężnica Okrągła	17,349	0 +000	17+349	Z
9.	834	Niedzwica Duża - Bychawa - Stara Wieś III	23,949	10+512	34+461	Z
10.	835	Lublin (gr. miasta) - Wysokie - Biłgoraj - Sieniawa - Przeworsk - Kańczuga - Dynów - Grabownica Starzeńska	79,295	10+014	89+309	GP
11.	836	Bychawa - Kęblów - Piaski - do drogi krajowej S17	28,156	0+000	28+156	Z
12.	842	Rudnik Szlachecki - Wysokie - Krasnystaw	67,002	0+000	67+002	G

Źródło: <http://zdw.lublin.pl/wykaz-drog/>

Podstawowy układ drogowy na terenie powiatu uzupełnia sieć dróg gminnych i powiatowych, rozprawiających ruch do poszczególnych gmin i sołectw.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

✓ **drogi powiatowe**

Tabela 11. Drogi powiatowe na terenie powiatu lubelskiego

GMINA MIASTO	NOWY NUMER DROGI	NAZWA CIĄGU DROGOWEGO	DŁUGOŚĆ	
			OGÓŁEM	TWARDE
Gmina Beżyce	2233 L	Miłocin – Stasin - Podole	2,441	2,441
	2238 L	Halinówka – Góra – Beżyce	2,219	2,219
	2239 L	Beżyce – Chmielnik – Góra	3,339	3,339
	2240 L	Kol. Chmielnik - Kierz - Cuple - Trzciniec	6,837	6,837
	2241 L	Poniatowa - Stoczki - Kierz	2,600	2,600
	2242L	od dr.832- Wronów- Dąbrowa	3,040	3,040
	2243 L	Krężnica Okrągła - Zalesie – Skrzyniec	6,427	3,712
	2244 L	Trzciniec – Zalesie	2,068	0,000
	2245 L	Ratoszyn – Grądy – Skrzyniec - Wierzchowiska Stare	4,697	4,697
	2246 L	Beżyce – Borzechów	0,811	0,811
	2256 L	Wierzchowiska Górne – Czółna	1,600	0,000
	2258 L	Podole – Zosin – Babin	5,154	4,764
	2259 L	Beżyce – Strzeszkowice - Krężnica J. - Lublin	5,071	5,071
	2423L	Krężnica Okr.- Beżyce	2,050	2,050
834	od DW 827 w Beżycach do DK 19 w Niedrzwicy Dużej	5,010	5,010	
Razem gmina Beżyce:			53,364	46,591
Miasto Beżyce	2238 L	Halinówka – Góra – Beżyce	4,100	4,100
	2239 L	Beżyce – Chmielnik – Góra	2,940	2,940
	2246 L	ul. Przemysłowa	4,600	4,600
	2259 L	ul. Lubelska	0,940	0,940
	2319 L	ul. Jakuba Nachmana	0,370	0,370
	2321 L	ul. Kopernika do ul. Przelotowej	1,940	1,940
	2324 L	ul. Przelotowa	0,650	0,650
	2423 L	ul.Kościuszki	1,820	1,820
	834	ul. Rynek	0,130	0,130
	834	ul. Lubelska	0,685	0,685
	834	ul.Bychawska	0,685	0,685
	827	ul. Kazimierska	0,853	0,853
Razem miasto Beżyce:			19,713	19,713
Suma gmina i miasto Beżyce:			73,077	66,304
Gmina Borzechów	2246 L	Beżyce - Borzechów	3,451	3,451
	2247 L	Chodel – Borzechów - Wilkołaz	10,809	10,809
	2248 L	Chodel - Ratoszyn - Borzechów	5,817	5,817
	2249 L	Kolonia Kępa - Łopiennik - Skorczyce	4,705	4,705
	2250 L	Majdan Radliński - Popkowice	1,405	1,405
	2251 L	Kłodnica – Białowoda - Zalesie	3,611	3,611
	2252 L	Kępa – Kłodnica Górna	3,819	3,819
	2253 L	Kłodnica - Sobieszczany	3,255	3,255
	2254 L	Borzechów – Niedzwica Kościelna	3,531	3,531
	2255 L	Grabówka – Kolonia Warsz - Niedzwica Duża	1,714	1,714
Razem gmina Borzechów:			42,117	42,117

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Gmina Bychawa	2269 L	Lublin - Bychawa	6,939	6,939
	2278 L	Osmolice – Bychawka - Bychawa	7,159	7,159
	2279 L	Piotrowice - Bychawka	3,331	1,705
	2280 L	Bychawka – Józefin - Wólka Jabłońska	2,149	2,149
	2283 L	Osowa – Wola Duża	3,807	3,807
	2284 L	Bychawa – Olszowiec – Piotrków-Kolonia	6,032	6,032
	2285 L	Olszowiec - Romanów – Piotrków-Kolonia	2,302	2,302
	2287 L	Bychawa - Kosarzew - Zielona - Krzczonów	4,644	4,644
	2288 L	Kiełczewice - Leśniczówka - Bychawa	5,075	5,075
	2294 L	Gałęzów – Kowersk - Zakrzówek	7,073	5,473
	2295 L	Wola Gałęzowska – Majdan Starowiejski - Dębina - Baraki	4,705	4,705
	2296 L	Wola Gałęzowska - Krasławek	4,500	2,539
	2297 L	od drogi 2287L – Zaraszów – Kąty - Wysokie	5,955	5,955
	2298 L	Kol. Zaraszów – Kosarzew Dolny	1,880	1,420
	2303 L	Stara Wieś - Splawy	3,393	3,393
2304 L	Stara Wieś - Wojdat - Stawce - Zdziłowice	3,204	3,204	
		Razem gmina Bychawa:	72,148	66,501
Miasto Bychawa	2278 L	ul. Pileckiego i Zamkowa	2,930	2,240
	2288 L	ul. Grodzany	1,180	1,180
	2287 L	ul. Piłsudskiego – ul. Sienkiewicza	1,930	1,930
	2284 L	ul. Mickiewicza	0,960	0,960
			Razem miasto Bychawa:	7,000
		Suma gmina i miasto Bychawa:	79,148	72,811
Gmina Garbów	1524 L	Garbów - Wola Przybysławska - Abramów	8,445	8,445
	2219L	od granicy z działką dr. S-17 - do skrzyżowania z dr. pow.1524L	3,248	3,248
	1548 L	Garbów – Borków – Zofian - Starościan	6,100	6,100
	2200 L	Dr. Nr 828 – Karolin – Borków – Wola Przybysławska	10,054	6,532
	2201 L	Leśce - Osówka - Krasienin	3,769	3,769
	2202 L	Garbów - Gutanów - Czesławice - Nałęczów	7,000	7,000
	2203 L	Dr.kraj. 17 Markuszów - Góry - Gutanów	0,429	0,429
	2205 L	Garbów – Ożarów – Sadurki	2,359	2,359
	2206 L	Garbów przez wieś	1,754	1,754
	2208 L	Bogucin – Sługocin – Sieprawki	2,390	2,390
	2213 L	Jastków – Wygoda	0,366	0,366
	2420L	Bogucin (skrz. z S17)- Lublin	2,044	2,044
		Razem Gmina Garbów:	47,958	44,436
Gmina Głusk	2265 L	Niedzwica Duża - Prawiedniki - Lublin	1,823	1,823
	2269 L	Lublin - Bychawa	1,360	1,360
	2107 L	Lublin - Głusk – Wilczopole - Kliny – Wierzchowiska	5,863	5,764
	2109 L	Kliny – Majdan Mętowski - Bystrzejowice	3,242	3,242
	2270 L	Prawiedniki – Mętów	5,648	5,648
	2271 L	Wólka Abramowicka – Dominów	0,553	0,553
	2272 L	Lublin – Głusk- Skrzynice - Chmiel - Krzczonów -Sobieska Wola - dr. woj.837	5,248	5,248
	2273 L	Lublin - Abramowice Pryw. - Kalinówka	2,628	2,628
		Razem gmina Głusk:	26,365	26,266

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Gmina Jabłonna	2110 L	Bystrzejowice - Kawęczyn - Majdan Kawęczyński - Chmiel	1,300	0,000
	2114 L	Piotrków-Kolonia - Nowiny Żukowskie - Wygnanowice	8,511	6,050
	2272 L	Lublin – Głusk- Skrzynice - Chmiel - Krzczonów -Sobieska Wola - dr. woj.837	12,979	12,979
	2274 L	Czerniejów - Skrzynice	2,286	2,286
	2275 L	Kol. Czerniejów – Kol. Chmiel - Majdan Chmielowski	7,694	7,694
	2276 L	Tuszów - Jabłonna	4,675	4,675
	2280 L	Bychawka – Józefin - Wólka Jabłońska	5,889	5,889
	2281 L	Skrzynice - Kol. Chmiel - Piotrków	5,960	0,000
	2284 L	Bychawka – Olszowiec - Piotrków-Kolonia	0,960	0,960
	2286 L	Piotrków-Kolonia - Olszanka - Żuków	0,675	0,000
Razem gmina Jabłonna:			50,929	40,533
Gmina Jastków	2205 L	Garbów - Ożarów - Sadurki	5,812	5,812
	2208 L	Bogucin - Sługocin - Sieprawki	4,222	4,222
	2209 L	Jastków - Sieprawice - Tomaszowice	6,179	6,179
	2211 L	od dr. 17 - Dąbrowica – Kol. Dąbrowica	4,350	1,672
	2212 L	Jastków – Snopków	5,277	5,277
	2213 L	Jastków - Wygoda	4,635	4,635
	2215 L	Lublin - Jakubowice Konińskie – Majdan Krasieniński	1,273	1,273
	2228 L	od dr. 830 - Józefin - Motycz - do dr. 747	0,226	0,226
	2231 L	Motycz - Miłocin	2,240	2,240
	2418L	Lublin - Snopków	1,767	1,767
	2420L	Bogucin (skrz. z S17)- Lublin	7,081	7,081
	Razem gmina Jastków:			43,062
Gmina Konopnica	2226 L	Lublin - Lipniak - Pietrzakowizna	3,983	3,983
	2227 L	Uniszowice – Motycz - St. Kol. Motycz	5,963	5,963
	2228 L	od dr. 830 - Józefin - Motycz - do dr. 747	6,184	6,184
	2229 L	Wojciechów - Palikije – Sporniak - Motycz	6,779	6,779
	2231 L	Motycz - Miłocin	3,300	3,300
	2257 L	Radawczyk - Czółna	0,970	0,970
	2260 L	Radawiec - Radawczyk	5,682	5,682
	2262 L	Objazd awaryjny dla dr. 19 w Konopnicy	1,013	1,013
	2263 L	Konopnica – Stasin Polny - Zemborzyce Podleśne - Lublin	6,853	5,219
	2264L	Lublin - Zemborzyce Tereszyńskie	4,207	4,207
		Zemborzyce Tereszyńskie - rondo „Marynin”	1,380	1,380
Razem gmina Konopnica:			46,314	44,680
Gmina Krzczonów	2114 L	Piotrków-Kolonia - Nowiny Żukowskie - Wygnanowice	1,830	0,000
	2123 L	Stryjno – Żuków – Krzczonów	7,900	7,900
	2124 L	Policzyna – Pustelnik	2,032	0,550
	2125 L	Krzczoneń – Chodytówka - Rybczewice	6,625	6,625
	2129 L	Dąbie – Sobieska Wola - Giełczew	5,332	5,332
	2272 L	Lublin – Głusk- Skrzynice - Chmiel - Krzczonów -Sobieska Wola - dr. woj.837	12,312	12,312
	2285 L	Olszowiec – Romanów - Piotrków-Kolonia	4,000	4,000
	2286 L	Piotrków-Kolonia - Olszanka - Żuków	7,805	3,800
	2287 L	Bychawa - Kosarzew - Zielona - Krzczonów	7,550	7,550
	2298 L	Kol. Zaraszów – Kosarzew Dolny	1,300	0,870
	2299 L	Kosarzew Dolny – Giełczew	3,400	2,900
	2300 L	Teklin – Gierniak	1,900	1,900
	2301 L	Gierniak – Krzczonów I - Krzczonów III	3,747	3,747
	2302 L	Krzczoneń I –Krzczoneń II - Sobieska Wola	4,940	4,940
Razem gmina Krzczonów:			70,673	62,426

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Gmina Niedzwica Duża	2253 L	Kłodnica – Sobieszczany	3,421	3,421
	2254 L	Borzechów – Niedzwica Kościelna	2,386	2,386
	2255 L	Grabówka – Kol. Warsz - Niedzwica Duża	5,481	5,481
	2256 L	Wierzchowiska Górne – Czółna	3,107	2,309
	2257 L	Radawczyk – Czółna	6,290	4,021
	2259 L	Beżyce – Strzeszkowice - Krężnica J. - Lublin	8,355	8,355
	2260 L	Radawiec – Radawczyk	0,205	0,205
	2265 L	Niedzwica Duża – Prawiedniki - Lublin	6,727	3,327
	2266 L	Krężnica – Krężnica Jara	0,725	0,725
	2267 L	Niedzwica Duża – Krebsówka - Osmolice	4,324	4,324
	2290 L	Sobieszczany - Załucze	2,209	2,209
	2291 L	Strzyżewice – Franciszków – Kol. Sobieszczany	0,866	0,000
	834	od DW 827 w Beżycach do DK 19 w Niedzwicy Dużej	4,002	4,002
	Razem gmina Niedzwica Duża:			48,098
Gmina Niemce	1546 L	Kozłówka – Dąbrówka - Nasutów - Dys	7,432	6,306
	1549 L	Wólka Krasienińska – Kawka - Krasienin	2,949	2,949
	1550 L	Lubartów – Annobór - Nowy Staw - Niemce	6,382	4,118
	1560 L	Niemce – Rokitno – Czerniejów - dr. pow. 1559L	0,378	0,378
	1564 L	Leonów - Włóki - Charleż- Zawieprzycze- Wólka Zawieprzycka dr.pow.1563L	5,266	5,266
	2201 L	Leśce - Osówka - Krasienin	2,540	2,540
	2212 L	Jastków – Snopków	1,489	0,000
	2214 L	Wygoda - Majdan Krasieniński	3,784	3,784
	2215 L	Lublin- Jakubowice - Konińskie Majdan Krasieniński	6,286	6,286
	2216 L	Elizówka – Dys	3,405	3,405
	2217 L	Jakubowice Konińskie - Ciecierzyn	3,328	3,328
	2218 L	dr. kraj. Nr 19 - Wola Niemiecka- Dys	7,267	7,267
	2221 L	Ciecierzyn - Włóki	4,045	2,758
	2222 L	Włóki - Swoboda - Bystrzyca	3,746	3,746
	2225 L	Ciecierzyn - Baszki - Pliszczyn	2,649	2,649
Razem gmina Niemce:			60,946	54,780
Gmina Strzyżewice	2267 L	Niedzwica Duża - Krebsówka - Osmolice	3,146	3,146
	2268 L	Nowiny - Osmolice	3,885	3,885
	2269 L	Lublin - Bychawa	4,689	4,689
	2277 L	Żabia Wola - Strzyżewice	9,273	9,273
	2278 L	Osmolice - Bychawka - Bychawa	2,961	2,961
	2279 L	Piotrowice - Bychawka	2,000	1,768
	2288 L	Kiełczewice - Leśniczówka - Bychawa	3,975	3,975
	2289 L	Strzyżewice - Zakrzówek	7,219	7,219
	2290 L	Sobieszczany - Załucze	1,500	0,000
	2291 L	Strzyżewice - Franciszków - Kol. Sobieszczany	4,353	4,353
	2292 L	Wilkołaz - Borkowizna - Kiełczewice	2,915	0,761
	2293 L	Bystrzyca - Zakrzówek	0,550	0,000
Razem gmina Strzyżewice:			46,466	42,030
Gmina Wojciechów	2229 L	Wojciechów - Palikije - Sporniak - Motycz	6,588	6,588
	2233 L	Miłocin – Stasin - Podole	7,155	7,155
	2234 L	Nałęczów - Charz - Wojciechów	3,751	3,751
	2235 L	Wąwolnica - Stary Gaj	5,323	5,323
	2236 L	Niezabitów – Łubki - Wojciechów	7,243	7,243
	2237 L	Poniatowa (ul. Kraczeńska - część) – Kraczeńska - Szczuczki	1,174	1,174
	2238 L	Halinówka – Góra – Beżyce	2,747	2,747
	Razem gmina Wojciechów			33,981

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Gmina Wólka	1564 L	Leonów – Włóki - Charleż - Zawieprzycze - Wólka Zawieprzycka - dr pow. 1563L	5,114	5,114
	2222 L	Włóki – Swoboda – Bystrzyca	1,500	1,500
	2000 L	dr. woj.. 829 - Kijany – Łuszczów - do dr. kraj. 82	1,372	1,372
	2225 L	Ciecierzyn – Baszki - Pliszczyn	0,875	0,875
	2224 L	Lublin - Wólka Lubelska – Pliszczyn - Sobianowice	5,322	5,322
	2223 L	Sobianowice – Turka	1,976	1,976
	2101 L	Wólka L. – Świdnik D. – Janowice	7,495	4,631
	2100 L	Łuszczów – Janowice - Trzeszkowice	3,554	3,554
Razem gmina Wólka:			27,208	24,344

Gmina Wysokie	2129 L	Dąbie – Sobieska Wola - Gięczew	5,454	5,454
	2297 L	od drogi 2287L – Zaraszów – Kąty - Wysokie	6,616	6,616
	2299 L	Koszarzew Dolny – Gięczew	2,619	1,644
	2303 L	Stara Wieś – Sławy	2,500	2,500
	2306 L	Boża Wola – Wojdat - Zakrzew – Tarnawa	1,573	1,573
	2308 L	Borowszczyzna – Tarnawka	1,146	1,146
	2309 L	Gięczew – Antoniówka	3,850	0,000
	2310 L	Maciejów – Antoniówka - Tokarówka	6,190	3,909
	2311 L	Józefin – Jabłonowo	6,060	2,710
	2312 L	Wysokie – Biskupie	5,002	5,002
	2313 L	od dr. nr 835 – Dragany	0,721	0,721
	2314 L	Stawce – Ponikwy – Biskupie	1,514	0,820
	2315 L	Kol. Guzówka – Elizówka	0,640	0,640
	2316 L	Maciejów Nowy – Żabno – Wierzchowina	3,170	2,400
Razem gmina Wysokie:			47,055	35,135

Gmina Zakrzew	2295 L	Wola Gałęzowska – Majdan Starowiejski - Dębina - Baraki	10,246	10,246
	2304 L	Stara Wieś - Wojdat - Stawce - Zdziłowice	2,375	2,375
	2305 L	Dębina – Boża Wola - Studzianki - Węglinek - Batorz	2,218	2,218
	2306 L	Boża Wola – Wojdat - Zakrzew – Tarnawa	12,355	12,355
	2307 L	Tarnawka – Zakrzew – Ponikwy	5,893	5,893
	2308 L	Borowszczyzna – Tarnawka	1,725	1,725
	2314 L	Stawce – Ponikwy – Biskupie	5,142	4,722
Razem gmina Zakrzew:			39,954	39,534

Razem miasta:			26,713	26,023
Razem gminy:			756,638	684,503
Ogółem:			783,351	710,526

- <-- ODM 1 odwód drogowo mostowy 1
- <-- OD 2 obwód drogowy 2
- <-- OD 3 obwód drogowy 3

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Lublinie z siedzibą w Bełżycach

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy stanowi niewielką część czynników wpływających na środowisko akustyczne w powiecie lubelskim.

Miejscowe uciążliwości stwarzane są przez niewielkie obiekty produkcyjne, usługowe, gastronomiczne, handlowe bądź imprezy rozrywkowe lokalizowane na otwartej przestrzeni w sąsiedztwie terenów o zabudowie mieszkaniowej. Najbardziej uciążliwymi dla środowiska źródłami hałasu są różnego rodzaju urządzenia tj.: urządzenia chłodnicze, sprężarkownie, maszyny i urządzenia stolarskie, instalacje wentylacji ogólnej, urządzenia nagłaśniające.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Oddziaływanie to nie wpływa na klimat akustyczny, lecz ma charakter lokalny. Działalność tych podmiotów kształtuje klimat akustyczny jedynie terenów leżących w bezpośrednim ich sąsiedztwie.

Starosta Lubelski w latach 2014-2020 wydał decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu dla poszczególnych podmiotów:

Tabela 12. Wykaz decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w latach 2014-2020

Rok	Nazwa podmiotu, adres	Data wydania	Znak decyzji
2020 r.	<i>brak wydanych decyzji</i>		
2019 r.	SAKO Sp. z o.o., Bychawka Druga 84, 23-100 Bychawa; adres instalacji: Jabłonna Druga 46E, gm. Jabłonna	10 marca 2020 r.	OŚR.6241.2.2019.JD
2019 r.	MOBILWAG Kamil Włodarczyk, ul. Czeremchowa 15, 20-807 Lublin; adres instalacji: Strzeszkowice Duże 352, gm. Niedzwica Duża	11 stycznia 2020 r.	OŚR.6241.1.2019.JD
2018 r.	<i>brak wydanych decyzji</i>		
2017 r.	<i>brak wydanych decyzji</i>		
2016 r.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe YARD Sp. o.o. ul. Pruszkowska 29/305, 02-119 Warszawa adres instalacji: (In Between hotel by vanilla group) Panieńszczyzna 15P, gm. Jastków	27 września 2016 r.	OŚR.6241.1.2016.SJ1
2015 r.	Stacja Paliw „Anex-Oil” Sp.j. Anna i Paweł Gumieniuk, ul. Chełmska 61, 21-010 Łęczna; adres instalacji: dz. nr 18/6, Kalinówka, gm. Głusk	4 września 2015 r.	OŚR.6241.2.2015.SJ1
2015 r.	Usługowy Zakład Piaskowania i Konserwacji Albin Koper w Wólce Abramowickiej adres instalacji: Wólka Abramowicka 62, gm. Głusk	9 lipca 2015 r.	OŚR.6241.1.2015.SJ1
2014 r.	ELEKTRO-DOR Sp. z o.o. w Warszawie adres instalacji: (Karczma BIDA) Bogucin 175D, gm. Garbów	15 września 2014 r.	OŚR.6241.1.2014.SJ1

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lublinie

Zakłady, dla których zostały określone w decyzjach dopuszczalne poziomy hałasu, zobowiązane są do ograniczenia poziomu hałasu do wartości dopuszczalnych, a także do wykonywania pomiarów okresowych poziomów hałasu.

Tabela 13. Analiza SWOT, obszar interwencji - hałas

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> wiele inwestycji związanych z poprawą stanu technicznego dróg już wykonana lub w trakcie wykonywania, rozbudowana sieć tras rowerowych. 	<ul style="list-style-type: none"> częste usytuowanie budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg, niewielka ilość pojazdów hybrydowych.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> dostępność technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia, popularyzacja komunikacji rowerowej, edukacja ekologiczna młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony przed hałasem, podjęcie działań zmniejszających hałas samochodowy np. stosowanie cichych nawierzchni, dźwiękoszczelnych okien itp. 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba pojazdów samochodowych zwiększająca natężenie ruchu drogowego, zły stan techniczny pojazdów.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytocznych MŚ

Tabela 14. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji zagrożenie hałasem – ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu
	TAK/NIE
Ochrona przed hałasem	TAK
Zmniejszanie hałasu	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.3 POLE ELEKTROMAGNETYCZNE

Zgodnie z art. 123 ust.1,2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021 r. poz. 1973) od dnia 1 stycznia 2019 roku okresowe badania pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Ocena poziomu PEM w środowisku i obserwacja ich zmian dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Badania poziomów pól elektromagnetycznych w ramach monitoringu PEM prowadzona była zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. (Dz.U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), obowiązującym do 31 grudnia 2020 r.

Z przebiegiem przez teren linii elektroenergetycznych napowietrznych wiąże się konieczność zachowania odpowiednich stref ochronnych, w tym przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego wzdłuż napowietrznych linii wysokiego napięcia 110 kV, stref wolnych od zabudowy dla linii średniego napięcia 15 kV oraz stref ochronnych od elementów palnych obiektów w przypadku stacji transformatorowych napowietrznych.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że bliskie położenie źródeł energii elektrycznej SN 15 kV, dobry stan techniczny tych źródeł oraz dobry stan systemu magistralnych linii SN zasilających gminy stanowią grupę pozytywnych uwarunkowań zewnętrznych rozwoju powiatu. Istniejąca infrastruktura elektroenergetyczna umożliwia rozbudowę sieci elektroenergetycznej i budowę nowych stacji transformatorowych, które pozwolą m.in. na rozwój inwestycji oraz budownictwa mieszkaniowego na nowych terenach inwestycyjnych.

Oddziaływanie na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi

Urządzenia tj. przewody linii elektroenergetycznych lub anteny nadawcze stacji bazowych wytwarzają i wypromieniowują energię elektromagnetyczną, która mimo braku możliwości jonizacji cząsteczek może wywołać w organizmach żywych, w tym u ludzi efekty biologiczne. Przy wysokich częstotliwościach i natężeniach może powstać tzw. efekt termiczny, który objawia się podwyższeniem ciepłoty tkanek, a następnie zaburzeniem reakcji biochemicznych w komórkach. Opisany wpływ na organizmy żywe może wystąpić jedynie w przypadku kilkunastokrotnego przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego i długotrwałej ekspozycji na promieniowanie elektromagnetyczne.

W celu uniknięcia takich zjawisk i ewentualnych negatywnych skutków ubocznych konieczna jest ochrona człowieka przed polami elektromagnetycznymi poprzez wyeliminowanie możliwości występowania obszarów wypromieniowanych pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych. Ochrona taka jest możliwa w drodze separacji przestrzennej miejsc przebywania ludzi i występowania obszarów wypromieniowanych pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych, określonych w stosownych przepisach.

W przypadku stacji radiowo nadawczych, w tym stacji bazowych telefonii komórkowej, separacja sprowadza się głównie do takiego usytuowania anten nadawczych aby pola ewentualnie docierające do miejsc przebywania ludzi, były całkowicie bezpieczne dla ich zdrowia.

W przypadku linii elektroenergetycznych optymalnym wyborem jest decyzja budowy nowej linii elektroenergetycznej lub jej fragmentu jako linii kablowej. Podstawowa zaletą linii kablowych jest większa odporność na ekstremalne zdarzenia atmosferyczne i co za tym idzie, minimalizacja ryzyka awarii. Linie kablowe są mniej uciążliwe dla otoczenia (hałas, pole elektryczne, estetyka krajobrazu), stanowią również mniejsze zagrożenie porażeniowe niż w przypadku linii napowietrznych.

W oparciu o udostępnione dane przez Inspekcję Ochrony Środowiska w zakresie poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie powiatu lubelskiego przedstawiamy poniższe dane.

Pomiary na terenie województwa lubelskiego, do końca 2020 r., realizowane były w trzyletnim cyklu pomiarowym, łącznie w 135 punktach, w 45 punktach każdego roku.

W każdym roku pomiary wykonywane były na terenach należących do trzech kategorii:

1. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
2. w pozostałych miastach,
3. na terenach wiejskich,

w każdym z wyżej wymienionych terenów pomiary wykonano w 15 punktach.

W latach 2018-2019 na terenie powiatu lubelskiego pomiary PEM wykonywane były w 5 punktach pomiarowych w miejscach dostępnych dla ludności. Wyniki badań prowadzonych na terenie powiatu lubelskiego przedstawiono w tabeli nr 15.

Dopuszczalna wartość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego określona była w obowiązującym do końca 2019 r. rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883) i wynosiła 7 V/m. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wprowadziło od 1 stycznia 2020 r. zmianę wartości dopuszczalnych PEM.

Analiza wyników badań prowadzonych w latach 2018 – 2019 nie wykazała przekroczeń dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego wynoszącej 7 V/m, określonej w ww. rozporządzeniu.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 15. Wykaz punktów pomiarowych wraz z wynikami pomiarów poziomów PEM zrealizowanych na terenie powiatu lubelskiego w 2018-2019 roku.

Lp.	Rok badań	Powiat/Gmina	Miejscowość	Adres	Współrzędne geograficzne punktów pomiarowych		Wyniki (V/m)
					Szerokość	Długość	
1.	2018	lubelski/Bełżyce	Bełżyce	ul. Zamkowa/ Spółdzielcza	51,175889	22,28197	<0,3
2.	2018	lubelski/ Konopnica	Konopnica	Tereny wiejskie	51,219972	22,45758	<0,3
3.	2018	lubelski/ Krzczonów	Krzczonów	Tereny wiejskie	51,006778	22,71181	<0,3
4.	2019	Powiat lubelski	Bychawa	Bychawa, ul. Rataja	51,012750	22,541250	<0,3
5.	2019	Powiat lubelski	Jastków	Tereny wiejskie	51,301917	22,438333	<0,3

Źródło: GIOS

Tabela 16. Lokalizacja stacji bazowych na terenie powiatu lubelskiego

Lp.	Gmina	Liczba stacji bazowej telefonii komórkowej	Lokalizacja
1.	Gmina Bełżyce	3	1.Bełżyce ul. Klonowa- maszt własny 2.Bełżyce - własna wieża - dz. nr 85 3.Krężnica Okrągła-strunobetonowy maszt Plusa 4.Bełżyce-Fabryczna 2-komin
2.	Gmina Borzechów	2	1.Borzechów - maszt Plusa 2.Kłodnica Dolna - maszt własny
3.	Gmina Bychawa	4	1.Bychawa – ul. Zamkowa 1- masz własny 2.Bychawa- ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 18 - budynek usługowo-handlowy, 3.Bychawa- ul. Pileckiego 14 -wieża Orange 4.Bychawa - ul. A. Mickiewicza 40 - wieża Posterunku Energetycznego PGE Dystrybucja
4.	Gmina Garbów	2	1.Garbów 14 - kościół pw. Przemienienia Pańskiego 2.Zagrody-wieża ciśnień 3.Wola Przybysławska- wieża Orange 4.Piotrowice Wielkie- własna wieża
5.	Gmina Głusk	4	1.Prawidniki 58-własna wieża 2.Mętów- wieża Orange 3.Kalinówka-ul. Dwie Topole 26 - rurowy maszt własny 4.Kazimierzówka - Kazimierzówka 156 - strunobetonowy maszt Plusa
6.	Gmina Jabłonna	5	1.Jabłonna - Majątek 122 -masz własny 2.Czerniejów Kolonia - rurowy maszt Plusa 3.Czerniejów Kolonia-masz własny 4.Piotrków Pierwszy - własna wieża przy DW836 5.Chmiel Pierwszy
7.	Gmina Jastków	5	1.Moszna, 2.Moszna 13 3.Jastków ul. Warszawska 46, 4.Panieńszczyzna 4.Snopków
8.	Gmina Konopnica	5	1.Marynin 1 – silosy paszowe WKIMP Agropol 2.Zemborzyce Tereszyńskie 63 - wieża Orange 3.Motycz- dawna wieża T-Mobile

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

			4.Motycz strunobetonowy maszt Orange przy zakładzie Agram 5.Motycz zbiornik wieżowy na terenie zakładu Agram
9.	Gmina Krzczonów	2	1.Sobieska Wola Pierwsza- maszt Plusa 2.Boży Dar-maszt Emitel - RTCN Lublin
10	Gmina Niedzwica Duża	7	1.Krebsówka 44- masz Plusa 2.Niedzwica Duża ul. Spółdzielcza 11- dawna wieża Orange 3.Spółdzielcza 2- masz własny, wieża T-Mobile 4.Sobieszczany Kolonia- dawny maszt T-Mobile 5.Majdan Sobieszczański 34-wieża Orange 6.Radawczyk-własna wieża 7.Trojaczkowice- maszt plusa przy stacji paliw
11	Gmina Niemce	10	1.Dys -wieża T-Mobile 2.Jakubowice Konińskie -wieża Plusa 3.Jakubowice Konińskie, ul. Lubelska 78 - własna wieża 4.Elizówka 60A- - rurowy maszt własny 5.Elizówka 65-strunobetonowy maszt Plusa 6.Lenów 21 -wieża Orange 7.Krasienin 65- własna wieża 8.Nasutów 213B- wieża Emitel 9. Niemce ul. Przemysłowa- wieża Plusa 10.Niemce ul. Ceramiczna 6- maszt własny, własna wieża
12	Gmina Strzyżewice	5	1.Pszczela Wola, 2.Osmolice Pierwsze, 3.Kiełczewice Górne-masz Plusa 4.Bystrzyca Nowa, 5.Kiełczewice Górne
13	Gmina Wojciechów	2	1.Wojciechów- masz Plus 2.Wojciechów- masz własny
14	Gmina Wólka	2	1.Turka- własna wieża, maszt Plusa, wieża Orange 2.Łuszczów Pierwszy-wieża P4Play
15	Gmina Wysokie	6	1.Giełczew-wieża Orange 2.Giełczew -własna wieża 3.Dragany- maszt Plusa 4.Zabłocie- własna wieża 5.Nowy Dwór- wieża T-Mobile 6.Maciejów Stary-masz Plusa
16	Gmina Zakrzew	1	1.Annów-wieża Plusa

Źródło: Dane jednostek samorządowych, Opracowanie własne

Tabela 17. Analiza SWOT, obszar interwencji – pole elektromagnetyczne

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> niskie poziomy natężenia PEM w środowisku, wartości dopuszczalnego poziomu PEM na terenie powiatu są zachowane, zagrożenie ograniczone do granic pasów technicznych linii energetycznych, przebiegających z reguły poza obszarem zabudowy. 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba stacji emitujących pole elektromagnetyczne stan techniczny linii napowietrznych, ryzyko powstania awarii w wyniku ekstremalnych warunków pogodowych, niski poziom świadomości w zakresie narażenia i oddziaływania na ludzi i zwierzęta pól elektromagnetycznych.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> rozwój Państwowego Monitoringu Środowiska, edukacja ekologiczna młodzieży i dorosłych w zakresie pola elektromagnetycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizacja kolejnych obiektów radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych na terenie miasta i gmin.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 18. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji pola elektromagnetyczne – ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach	TAK
Zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane	TAK
Minimalizacja oddziaływania elektromagnetycznego na zdrowie człowieka i środowisko.	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.4 GOSPODAROWANIE WODAMI

6.4.1. Wody powierzchniowe

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Powiat lubelski leży w dorzeczu Wisły. Większość wód zbiera Bystrzyca ze swymi dopływami, odprowadzając je do Wieprza. Jedynie niewielkie obszary powiatu odprowadzają wody do Wieprza innymi drogami (Giełczew, Minina, Por) i do Wisły (Bystra, Chodelka, Kurówka). Obszar powiatu lubelskiego należy do regionów o mało zasobnych wodach powierzchniowych, co jest głównie wynikiem obecności węglanowych skał w podłożu.

Według podziału wprowadzonego w oparciu o Ramową Dyrektywę Wodną na terenie objętym opracowaniem występują zlewnie 26 jednolitych części wód powierzchniowych JCWP. Wszystkie JCWP występują w obrębie regionu wodnego Środkowej Wisły. Zarządza nimi Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie.

22 JCWP to ciekły o statusie naturalnej części wód, natomiast 4 JCWP to ciekły o statusie silnie zmienionej części wód.

Wszystkie JCWP charakteryzują się złym stanem wód.

Według oceny ryzyka, nieosiągnięcie celów środowiskowych dotyczy 25 JCWP, których zlewnie występują w obrębie powiatu lubelskiego.

Zlewnie JCWP występujących na terenie powiatu lubelskiego przedstawiono na rysunku nr 7.

Charakterystykę JCWP, sporządzoną w oparciu o Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, przedstawiono w tabeli nr 19.

Rysunek 7. Zlewnie JCWP na terenie powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GDOŚ

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 19. Jednolite części wód występujące na terenie powiatu lubelskiego oraz ich stan wg Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Lp.	Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP	Status	Typ JCWP	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Gmina
1	Zbiornik Zemborzyce	PLRW2000024653	silnie zmieniona część wód	Typ nieokreślony (kanały i zbiorniki zaporowe) (0)	zły	zagrożona	Głusk, Konopnica
2	Bystrzyca od Zbiornika Zemborzyckiego do ujścia	PLRW20001524699	naturalna część wód	Średnia rzeka wyżynna – wschodnia (15)	zły	zagrożona	Konopnica, Niemce, Wólka
3	Minina od źródeł do Ciemięgi	PLRW200017249229	naturalna część wód	Potok nizinny piaszczysty (17)	zły	zagrożona	Garbów, Jastków, Niemce
4	Pracz	PLRW200017249232	naturalna część wód	Potok nizinny piaszczysty (17)	zły	zagrożona	Garbów, Niemce
5	Wieprz od Bystrzycy do Tyśmienicy	PLRW2000192479	naturalna część wód	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	zły	zagrożona	Niemce
6	Białka	PLRW200023239249	naturalna część wód	Potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	zły	niezagrożona	Garbów
7	Urzędówka	PLRW20006233649	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Borzechów, Strzyżewice
8	Chodelka do dopływu spod Wronowa	PLRW20006237436	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bełżyce
9	Poniatówka	PLRW20006237449	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bełżyce
10	Bystra do dopływu spod Wąwolnicy	PLRW200062386	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bełżyce, Konopnica, Wojciechów
11	Kurówka od źródeł do Białki bez Białki	PLRW2000623923	silnie zmieniona część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Garbów
12	Pór do Wierzbówki	PLRW200062417449	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Zakrzew
13	Żółkiewka	PLRW2000624369	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Wysokie
14	Giełczewka od źródeł do Radomirki	PLRW2000624469	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Jabłonna, Krzczonów, Wysokie, Zakrzew
15	Sierotka	PLRW200062448	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Jabłonna
16	Stoki	PLRW2000624549	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Głusk, Jabłonna

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

17	Bystrzyca do Kosarzewki	PLRW20006 24629	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bychawa, Jabłonna, Krzczonów, Strzyżewice, Wysokie, Zakrzew
18	Ciemiega	PLRW20006 24649	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bełżyce, Borzechów, Konopnica, Niedrzwica Duża
19	Czerniejówka	PLRW20006 24669	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Bychawa, Jabłonna, Krzczonów
20	Czechówka	PLRW20006 246729	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Jastków, Konopnica
21	Dopływ spod Świdnika	PLRW20006 24674	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Wólka
22	Ciemiega	PLRW20006 24689	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Garbów, Jastków, Konopnica, Niemce
23	Dopływ z Łuszczowa I	PLRW20006 24692	naturalna część wód	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	zły	zagrożona	Wólka
24	Chodelka od dopływu spod Wronowa do ujścia	PLRW20009 23749	naturalna część wód	Mała rzeka wyżynna węglanowa (9)	zły	zagrożona	Borzechów, Niedrzwica Duża
25	Pór od Wierzbówki do ujścia	PLRW200092 417499	silnie zmieniona część wód	Mała rzeka wyżynna węglanowa (9)	zły	zagrożona	Wysokie
26	Bystrzyca od Kosarzewki do Zbiornika Zemborzyckiego	PLRW20009 24651	silnie zmieniona część wód	Mała rzeka wyżynna węglanowa (9)	zły	zagrożona	Głusk, Jabłonna, Konopnica, Niedrzwica Duża, Strzyżewice

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Ocena stanu wód powierzchniowych

W roku 2016 rozpoczęto monitoring realizowany w ramach trzeciego cyklu gospodarowania wodami trwającego od 2016 do 2021 roku. Podstawą do opracowania sieci pomiarowej były: informacje o presjach, wykaz wód zagrożonych niespełnieniem celów środowiskowych, opracowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (KZGW) wykazy wód użytkowych oraz lokalizacja jednolitych części wód na obszarach NATURA 2000. Sieć monitoringu zaprojektowano tak, aby program pomiarowy w danym punkcie badawczym był dostosowany do wszystkich przypisanych mu celów.

Zbiorcze wyniki badań monitoringu wód powierzchniowych, prowadzonych w latach 2014 – 2019, zostały przedstawione na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych wskazuje na zły stan wód cieków wodnych.

Stan jednolitej części wód ocenia się poprzez porównanie wyników klasyfikacji stanu / potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. Jednolita część wód może być oceniona jako będąca w „dobrym stanie”, jeśli jednocześnie jej stan / potencjał ekologiczny jest sklasyfikowany przynajmniej jako dobry, a stan chemiczny sklasyfikowany jest jako „dobry”. W pozostałych przypadkach, tj., gdy stan chemiczny jest sklasyfikowany jako „poniżej dobrego” lub stan / potencjał ekologiczny sklasyfikowany jako „umiarkowany”, „słaby”, bądź „zły”, jednolitą część wód ocenia się jako będącą w złym stanie. O złym i słabym stanie / potencjale ekologicznym zdecydowały elementy biologiczne, najczęściej ichtiofauna oraz makrobezkręgowce bentosowe. Stan / potencjał umiarkowany zdeterminowany był głównie przez elementy biologiczne: fitobentos i makrolity, wskaźniki fizykochemiczne: azot Kjeldahla, azot azotynowy i siarczany. Wskaźniki chemiczne poniżej stanu dobrego to: benzo(a)piren, difenyletery bromowane, fluoranten.

Dane odnośnie jakości wód JCWP, znajdujących się na terenie powiatu lubelskiego, przedstawiano w tabeli nr 20.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 20. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych badanych w latach 2014-2019

L.p.	Nazwa	Kod jcwp	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu wód	Ocena wody pitne	Ocena eutrofizacja, komunalna		Monitoring rekreacja	Monitoring eutrofizacja, obszary rolnicze	Monitoring NATURA 2000	Rok oceny
			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena		Klasa	Czy jcwp zeutrofizowana?	MORE	MORO	MO na lub MD na	
1.	Zbiornik Zemborzyce	PLRW2000024653	słaby potencjał ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód		4	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
2.	Bystrzyca od zb. Zemborzyckiego do ujścia	PLRW20001524699	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	brak obszaru	4	NIE	nie objęta	nie objęta	MO na lub MD na	2019
3.	Minina od źródeł do Ciemięgi	PLRW200017249229	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2017
4.	Pracz *	PLRW200017249232	dobry stan ekologiczny	nie klasyfikowano	brak możliwości wykonania oceny		2	NIE	nie wyznaczono	nie wyznaczono	nie wyznaczono	2018
5.	Wieprz od Bystrzycy do Tyśmienicy	PLRW2000192479	słaby stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód		4	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2017
6.	Białka	PLRW200023239249	dobry stan ekologiczny	nie klasyfikowano	brak możliwości wykonania oceny	brak obszaru	1	NIE	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
7.	Urzędówka	PLRW20006233649	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód		3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2017
8.	Chodelka do dopł. spod Wronowa	PLRW20006237436	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	MO na lub MD na	2017
9.	Poniatówka	PLRW20006237449	zły stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	MORE	nie objęta	nie objęta	2017
10.	Bystra do dopł. spod Wąwolnicy	PLRW200062386	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

11.	Kurówka od źródeł do Białki bez Białki	PLRW2000623923	słaby potencjał ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
12.	Pór do Wierzbówki	PLRW200062417449	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	MOna lub MDna	2018
13.	Żółkiewka	PLRW2000624369	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	MOna lub MDna	2019
14.	Giełczewka od źródeł do Radomirki	PLRW2000624469	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	2	NIE	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
15.	Sierotka	PLRW200062448	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	MORO	nie objęta	2018
16.	Stoki	PLRW2000624549	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	MOna lub MDna	2018
17.	Bystrzyca do Kosarzewki	PLRW2000624629	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	MORO	nie objęta	2019
18.	Ciemiega	PLRW2000624649	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
19.	Czerniejówka	PLRW2000624669	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	MORO	nie objęta	2019
20.	Czechówka	PLRW20006246729	słaby stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019
21.	Dopływ spod Świdnika	PLRW2000624674	umiarkowany stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2020
22.	Ciemiega	PLRW2000624689	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	brak obszaru	2	NIE	nie objęta	nie objęta	MOna lub MDna	2019
23.	Dopływ z Łuszczowa I **	PLRW2000624692	umiarkowany stan	stan chemiczny	zły stan wód	brak obszaru	-	nie oceniano	nie wyznaczono	nie wyznaczono	nie wyznaczono	2020

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

			ekologiczny	dobry							no	
24.	Chodelka od dopływu spod Wronowa do ujścia	PLRW2000923749	słaby stan ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód		3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2020
25.	Pór od Wierzbówki do ujścia	PLRW200092417499	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	MOna lub MDna	2018
26.	Bystrzyca od Kosarzewki do zb. Zemborzyckiego	PLRW2000924651	umiarkowany potencjał ekologiczny	nie klasyfikowano	zły stan wód	brak obszaru	3	TAK	nie objęta	nie objęta	nie objęta	2019

* Ocena przeniesiona z jcwp Dopływ spod Michałówki (PLRW200017249234)

** Ocena przeniesiona z jcwp Stoki (PLRW2000624549)

MORE - monitoring operacyjny dla obszarów chronionych, wody przeznaczone do celów rekreacyjnych

MORO - monitoring operacyjny dla obszarów chronionych, wody zagrożone eutrofizacją wskutek dopływu zanieczyszczeń z rolnictwa

MOna - monitoring operacyjny dla obszarów chronionych, jcwp są na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków

MDna - monitoring diagnostyczny dla obszarów chronionych, jcwp są na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków

Źródło: W oparciu o dane Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Celem środowiskowym dla JCWP jest osiągnięcie przez wody co najmniej dobrego stanu. Według oceny ryzyka, nieosiągnięcie celów środowiskowych dotyczy 25 JCWP, których zlewnie występują w obrębie powiatu lubelskiego.

Termin osiągnięcia stanu dobrego dla następujących JCWP: Minina, Giełczewka, Wieprz od Bystrzycy do Tyśmienicy, Kurówka od źródeł do Białki bez Białki, Bystra od dopływu spod Wąwolnicy do ujścia, Ciemięga, Bystrzyca od Zbiornika Zemborzyckiego do ujścia, Stoki, Chodelka od dopływu spod Wronowa do ujścia, Zbiornik Zemborzyce, Bystrzyca od Zbiornika Zemborzyckiego do ujścia, Chodelka do dopływu spod Wronowa, Urzędówka, Żółkiewka, Por od Wierzbówki do ujścia został przesunięty do roku 2021. W zlewniach wymienionych JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.

Do roku 2021 został przesunięty termin osiągnięcia stanu dobrego także dla JCWP: Prac, Sierotka, Dopływ z Łuszczowa I, Dopływ spod Świdnika, Por do Wierzbówki. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.

Również do roku 2021 przesunięto termin osiągnięcia stanu dobrego dla JCWP: Czechówka, Bystra do dopływu spod Wąwolnicy, Ciemięga (PLRW2000624649), Poniatówka. W tych zlewniach występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań,

a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.

Termin osiągnięcia stanu dobrego dla JCWP Bystrzyca od Kosarzewki do Zbiornika Zemborzyckiego został przesunięty do roku 2027. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych

W zlewni JCWP Czerniejówka występuje presja rolnicza. W programie działań zaplanowano wszystkie możliwe działania mające na celu ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny, aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027.

Zbiorniki wodne

Zasoby wód powierzchniowych omawianego obszaru uzupełniają stawy rybne, kanały i rowy melioracyjne.

Na terenie objętym opracowaniem znajdują się tylko dwa jeziora usytuowane w północno – zachodniej części gminy Garbów. Są to jeziora Duży Ług i Rejowiec o łącznej powierzchni 46,04 ha.

Na terenie powiatu lubelskiego powierzchnia gruntów pod stawami wynosi 264 ha. Stawy w zasadniczej funkcji są *wykorzystywane* do hodowli ryb, są również wykorzystywane rekreacyjnie. Największe kompleksy stawów znajdują się w gminie Garbów. W poniższej tabeli zestawiono powierzchnie gruntów zajętych pod stawy.

Tabela 21. Powierzchnia gruntów pod stawami

Gmina	Powierzchnia gruntów pod stawami (ha)
Bełżyce	12
Borzechów	15
Bychawa	27
Garbów	93
Głusk	7
Jabłonna	12
Jastków	35
Konopnica	10
Krzczonów	0
Niedrzwica	26
Niemce	15
Strzyżewice	0
Wojciechów	8
Wólka	4
Wysokie	0
Zakrzew	0
Razem	264

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lublinie

Z punktu widzenia środowiska stawy stanowią bardzo korzystną formę małej retencji wodnej. Występowanie dużych kompleksów stawowych powoduje wykształcenie się specyficznego mikroklimatu. Stawy rybne kształtują krajobraz zwłaszcza tam, gdzie nie ma naturalnych zbiorników wodnych. Brak stawów oznacza zubożenie podmokłych siedlisk i zanikanie, związanych z nimi enklaw bogatej roślinności.

Na terenie naszego kraju problemem jest stosunkowo niska dostępność zasobów wody. W roku 2020 uruchomiono Program „Moja Woda”, który ma pomóc w łagodzeniu skutków suszy i ograniczyć zagrożenie powodziowe. Budowa przydomowych instalacji zatrzymujących deszczówkę pozwala na oszczędzenie wody pitnej, a także na zmniejszenie ryzyka podtopień powodowanych ulewnymi deszczami. W marcu 2021 r. uruchomiono drugą odsłonę tego Programu. Każdy właściciel domu jednorodzinnego będzie mógł otrzymać dotację do 5 tys. zł, ale nie więcej niż 80% kosztów kwalifikowanych, które zostaną poniesione po 1 czerwca 2020 r. (szczegółowe zasady zawarte są w programie „Moja Woda” oraz regulaminach naboru, które są dostępne na stronach internetowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej).

Zagrożenie powodziami i podtopieniami

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się obszary zagrożone powodziami i podtopieniami. Strefy zalewów wód powierzchniowych (powodzi) występują na terenie gmin: Wólka (Bystrzyca), Garbów (Kurówka), Borzechów (Chodelka), Wojciechów (Bystra), Strzyżewice (Bystrzyca), Głusk (Czerniejówka, Bystrzyca), Zakrzew (Por), Krzczonów (Kosarzewka, Giełczewka).

Podstawę do oceny ryzyka powodziowego oraz podejmowania działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej, środowiska i dziedzictwa kulturowego stanowią Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP).

Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawiono obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%).

Uzupełnieniem map zagrożenia powodziowego są mapy ryzyka powodziowego, określające wartości potencjalnych strat powodziowych oraz przedstawiające obiekty narażone na zalanie w przypadku wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Są to obiekty, które pozwolą na ocenę ryzyka powodziowego dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej, czyli grupy, dla których należy ograniczyć negatywne skutki powodzi zgodnie z celami Dyrektywy Powodziowej.

W I cyklu planistycznym mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały opracowane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, a za sporządzenie MZP i MRP odpowiadał wówczas Prezes KZGW. MZP i MRP podlegają przeglądowi oraz w razie potrzeby aktualizacji w cyklach 6-letnich. Za wykonanie przeglądu i aktualizacji map odpowiedzialne były Wody polskie. W II cyklu planistycznym (2016-2021) dokonano przeglądu MZP i MRP sporządzonych w I cyklu, i w uzasadnionych przypadkach ich aktualizacji. Sporządzone zostały również nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego dla obszarów i typów powodzi wskazanych w wyniku przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) zakończonej w 2018 r.

Mapy w wersji kartograficznej w formacie pdf dostępne są pod adresem: <http://mapy.isok.gov.pl>. Będą one stanowić podstawę do planowania przestrzennego.

Duże zagrożenie niosą ze sobą podtopienia, które są efektem bliskiego położenia zwierciadła wody podziemnej do powierzchni terenu. Zasięg ten nie pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi). Szczególnie narażone na przenikanie wody na powierzchnię są rejony w pobliżu ujścia rzek, ale również te, które bezpośrednio sąsiadują z dolinami rzecznyymi. Praktycznie tereny zagrożone podtopieniami znajdują się w obrębie wszystkich gmin.

Scalona warstwa wynikowa obszarów zagrożonych podtopieniami udostępniona została w formie serwisu WMS (INSPIRE) i jest dostępna do przeglądania na geoportalu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (GUGIK).

Ochrona przed powodzią

Ochrona przeciwpowodziowa powinna być skierowana na ochronę ludności przed skutkami powodzi przy jednoczesnym zachowaniu naturalnych walorów środowiska. Działania zmierzające do zapobiegania powodzi na terenie gmin powinny opierać się na przestrzeganiu zapisów uchwalonych dokumentów planistycznych. Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U. 2021, poz. 624) projekty m.in. studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planów miejscowych (MPZP) wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Uzgodnienie jest dokonywane w formie decyzji. W tej decyzji organ określa wymagania lub warunki dla planowanej zabudowy i planowanego zagospodarowania terenów położonych na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

6.4.2 Wody podziemne

Na podstawie kryterium hydrodynamicznego, uwzględniającego system krążenia wód przypowierzchniowego poziomego wodonośnego, wyodrębniono jednostki hydrogeologiczne – jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Według podziału na 172 jednolite części wód podziemnych powiat lubelski znajduje się w obrębie czterech JCWPd o numerach 75, 88, 89 i 90. Przeważająca część powiatu leży w obrębie JCWPd 89, północna część gminy znajduje się w zasięgu JCWPd 75, południowo – wschodnia w zasięgu JCWPd 90, a północno – zachodnia i środkowo – zachodnia w obrębie JCWPd 88. Położenie powiatu lubelskiego na tle JCWPd przedstawiono na rysunku nr 8.

JCWPd 89

Struktura JCWPd 89 jest złożona z jednego poziomu wodonośnego w utworach szczelinowych górnej kredy – paleocenu (w dolinie dolnej Bystrzycy kredy – paleocenu – czwartorzędu) występującego na całym obszarze jednostki. Obszar jednostki stanowi zatem obiekt zamknięty w sensie hydrogeologicznym, a działy wód podziemnych wydzielonych poziomów wodonośnych pokrywają się z działami wód powierzchniowych.

Poziom czwartorzędowy Q nie jest izolowany od powierzchni terenu, jego zasilanie w przypadku pokrywy lessowej ma miejsce na wychodniach, a w przypadku doliny Bystrzycy głównie ma ono charakter lateralny lub odbywa się przez spąg – z utworów węglanowych kredy - paleocenu. Wody podziemne są drenowane przez rzeki (głównie Bystrycę i jej drobne dopływy).

Poziom wodonośny w utworach górnej kredy – paleocenu K3 na przeważającej części obszaru nie jest izolowany od powierzchni terenu lub izolowany cienką pokrywą utworów słabo przepuszczalnych. Jego zasilanie ma charakter bezpośredni lub odbywa się na drodze przesączenia się wód opadowych poprzez występujące na powierzchni terenu lessy, ewentualnie poprzez cienkie pokrywy glin zwałowych lub gliniastych deluwiów na zwierzelinie kredowej. Bazę drenażową tego poziomu stanowi rzeka Bystrzyca oraz jej dopływy na całej swej długości. Z badań wynika, że około 30% wód podziemnych pochodzących z zasilania infiltracyjnego drogami regionalnego krążenia w głębszych partiach poziomu wodonośnego przepływa ku północy, gdzie jest prawdopodobnie drenowana przez równoleżnikowy odcinek Wieprza. Poziom wodonośny czwartorzędowo-kredowo-paleoceński Q-K3 występuje tylko w dolinie dolnej Bystrzycy. Zasilanie bezpośrednie ma znaczenie znikome i jest równoważone wzmożoną ewapotranspiracją typową dla dolin rzecznych. Utwory wodonośne budujące ten poziom w obrębie doliny zasilane są właściwie wyłącznie lateralnie z poziomu kredowopaleoceńskiego. Jedynym elementem drenażowym jest rzeka Bystrzyca.

JCWPd 75

Struktura JCWPd 75 jest złożona z czterech poziomów wodonośnych rozdzielonych utworami trudnoprzepuszczalnymi. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem strefa zasilania i drenażu. Jednak, generalizując, można przyjąć, iż teren jednostki pod względem hydrogeologicznym stanowi obszar zamknięty. Jedynie w zachodnim jej fragmencie część wód podziemnych może nie być drenowana przez Wieprz, lecz odpływać bezpośrednio do Wisły. Poziom przypowierzchniowy Q1 jest praktycznie nie izolowany od powierzchni terenu, co umożliwia jego infiltracyjne zasilanie. Strefy zasilania są związane z lokalnymi działami wód powierzchniowych. Natomiast wody podziemne są drenowane przez rzeki. System krążenia wód podziemnych poziomu przypowierzchniowego ma

charakter wybitnie lokalny. Poziom Q2 w strefach, gdzie jest pozbawiony izolacji od powierzchni terenu może być zasilany przez infiltrację wód opadowych, natomiast w pozostałych obszarach zasilanie odbywa się przez przesączanie wód z powierzchni terenu lub z poziomów Q1, Pg-Ng, K przez utwory trudoprzepuszczalne oraz przez okna hydrogeologiczne z sąsiednich warstw wodonośnych. Poziom Q2 drenują główne ciekły powierzchniowe, o głęboko wciętych dolinach: Wieprz, Tyśmiennica, Minina, Mała Bystrzyca, Białka. Poziomy Pg-Ng i K są zasilane na zasadzie przesączania z nadległych warstw wodonośnych. Drenowane natomiast przez główne ciekły występujące na terenie JCWPd 75. Warto podkreślić, iż lokalnie piaski kenozoiczne są w bezpośrednim kontakcie z utworami szczelinowymi, tworząc wspólny poziom wodonośny.

JCWPd 90

Struktura JCWPd 90 jest złożona z jednego poziomu wodonośnego w utworach szczelinowych górnej kredy – paleocenu występującego na całym obszarze jednostki, poziomu czwartorzędowo-kredowo-paleoceńskiego, występującego tylko w dolinie Wieprza i ujściowych odcinków jego dopływów oraz występującego lokalnie i tylko w części północnej, mało zasobnego poziomu w utworach czwartorzędowych. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem stref zasilania i drenażu. Obszar jednostki stanowi obiekt zamknięty w sensie hydrogeologicznym, a działy wód podziemnych wydzielonych poziomów wodonośnych pokrywają się z działami wód powierzchniowych.

Górnokredowy poziom wodonośny na przeważającej części obszaru nie jest izolowany od powierzchni terenu lub izolowany cienką pokrywą utworów słabo przepuszczalnych. Jego zasilanie ma charakter bezpośredni lub odbywa się na drodze przesączania się wód opadowych poprzez występujące na powierzchni terenu utwory piaszczyste, ewentualnie poprzez cienkie pokrywy glin zwałowych lub gliniastych deluwiów na zwietrzelinie kredowej. W części północnej zasilanie ma charakter pośredni poprzez utwory słabo przepuszczalne z poziomu czwartorzędowego. Bazę drenażową tego poziomu stanowi rzeka Wieprz oraz jej dopływy na całej swej długości.

JCWPd 88

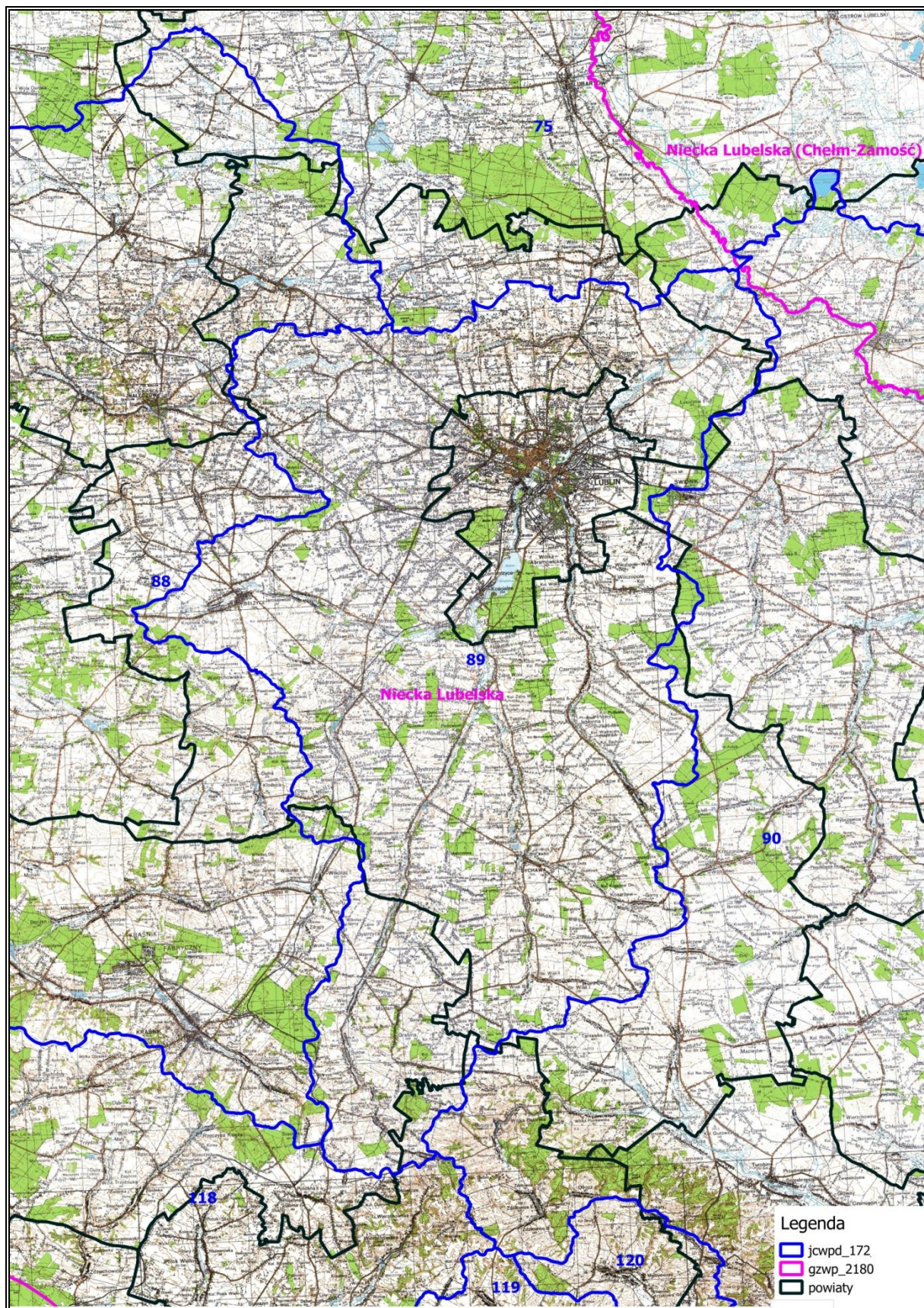
Struktura JCWPd 88 jest złożona z jednego poziomu wodonośnego w utworach szczelinowych górnej kredy – paleocenu występującego na całym obszarze jednostki, poziomu czwartorzędowo-kredowego, występującego tylko w dolinie Wisły i w dolinie ujściowego odcinka Chodelki oraz występującego tylko w części północnej, mało zasobnego poziomu w utworach czwartorzędowych. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem stref zasilania i drenażu. Obszar jednostki stanowi obiekt zamknięty w sensie hydrogeologicznym, a działy wód podziemnych wydzielonych poziomów wodonośnych pokrywają się z działami wód powierzchniowych. Poziom czwartorzędowy Q jest na ogół

słabo izolowany od powierzchni terenu, a jego zasilanie ma miejsce na wychodniach piaszczystych lub poprzez niezbyt gruby nadkład gliniasty. Strefy zasilania są związane z lokalnymi działami wód powierzchniowych. Wody podziemne są drenowane przez rzeki (głównie Kurówkę i jej drobne dopływy). System krążenia wód poziomu przypowierzchniowego ma charakter wybitnie lokalny. Poziom wodonośny K3 na przeważającej części obszaru nie jest izolowany od powierzchni terenu lub izolowany cienką pokrywą utworów słabo przepuszczalnych. Jego zasilanie ma charakter bezpośredni lub odbywa się na drodze przesączania się wód opadowych poprzez występujące na powierzchni terenu utwory piaszczyste, ewentualnie poprzez cienkie pokrywy glin zwałowych lub gliniastych deluwiów na zwietrzelinie kredowej. W części północnej zasilanie ma charakter pośredni poprzez utwory słabo przepuszczalne z poziomu czwartorzędowego. Bazę drenażową tego poziomu stanowi rzeka Wisła oraz jej dopływy na całej swej długości. Niewykluczone, że w głębszych partiach poziomu wodonośnego, drogami regionalnego krążenia, część wód podziemnych przepływa ze zlewni Bystrzycy do doliny Wisły, lecz tego typu krążenie nie zostało potwierdzone badaniami. Poziom wodonośny czwartorzędowo-kredowo-paleoceński Q-K3 występuje tylko w dolinie Wisły. Zasilanie bezpośrednie ma znaczenie znikome i jest równoważone wzmożoną ewapotranspiracją ypową dla dolin rzecznych. Utwory wodonośne budujące ten poziom zasilane są właściwie wyłącznie lateralnie wodami podziemnych napływającymi drogami pośredniego krążenia ze wschodu, z obszarów zasilania jednostki lub drogami regionalnego krążenia spoza wschodnich granic jednostki. W okresie wezbrań poziom ten może być chwilowo zasilany wodami powierzchniowymi Wisły (podczas wylewu rzeki) lub lateralnie jej wodami przy wysokich stanach, wskutek odwrócenia przepływu wód podziemnych. Jedynym elementem drenażowym jest rzeka Wisła.

Rysunek 8. Lokalizacja JCWPd i GZWP na terenie powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GDOŚ

Tabela 22. Ocena stanu JCWPd

Identyfikator UE	Nazwa JCWPd	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ocena ryzyka
PLGW200089	89	dobry	dobry	Niezagrożona
PLGW200075	75	dobry	dobry	Niezagrożona
PLGW200090	90	dobry	dobry	Niezagrożona
PLGW200088	88	dobry	dobry	Niezagrożona

Źródło: WIOŚ Lublin

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny, charakteryzowany wartościami wskaźników zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych. Jak wskazuje powyższa tabela cel środowiskowy dla JCWPd, w zasięgu których znajduje się powiat lubelski, został osiągnięty.

Dostępne do zagospodarowania zasoby wód podziemnych kształtują się następująco: w obrębie JCWPd 89 wynoszą 203 445 m³/d, JCWPd 75 – 600 431 m³/d JCWPd 90 – 675 140 m³/d, a w JCWPd 88 – 188 000 m³/d.

Powiat lubelski usytuowany jest w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych: GZWP 406 – Niecka Lubelska (Lublin). Dla zbiornika 406 opracowano „Dodatek do Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Niecka Lubelska (GZWP nr 406)”. Wyznaczono obszar zbiornika niecka lubelska o powierzchni 7 476,66 km². Zasoby dyspozycyjne całego obszaru GZWP 406 oszacowano na 1 052,7 tys. m³/d, wydane pozwolenia wodnoprawne dla ujęć stanowią 27,2% wyznaczonych zasobów, zaś średni dobowy pobór wody ze wszystkich czynnych ujęć – 14,4% wyznaczonych zasobów dyspozycyjnych. Ujęcia mają średnią głębokość 40 – 100 m. Obszar ochronny obejmuje całą powierzchnię zbiornika. Wody podziemne zbiornika charakteryzują się na ogół dobrą jakością.

Lokalizacja GZWP przedstawiona została na rys. nr 8

W celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych należy podejmować działania mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych oraz minimalizację zagrożeń zanieczyszczenia wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych. Zadanie realizowane będzie głównie poprzez sukcesywną rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej, modernizację oczyszczalni ścieków (w celu utrzymania wysokiej jakości procesów oczyszczania ścieków) oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 23. Analiza SWOT – wody powierzchniowe i podziemne

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • duża zasobność w wody podziemne, • dobra jakość wód podziemnych, • duża ilość stawów hodowlanych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niezadawalająca jakość wód powierzchniowych, • zagrożenie powodziowe w dolinach rzek: Bystrzycy, Kurówki, Chodelki, Bystrej, Czerniejówki, Poru, Kosarzewki, Gielczewki, • zagrożenie suszą glebową i hydrologiczną (niżówki).
Szanse (czynnik i zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie nietechnicznych metod ochrony przeciwpowodziowej stanowiących jednocześnie biologiczną barierę dopływu zanieczyszczeń obszarowych do wód, • świadomość potrzeb zwiększania zdolności retencyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • dopływ zanieczyszczeń z obszarów nieskanalizowanych (gł. wiejskich), biogenów ze źródeł obszarowych, • niewystarczająco rozpropagowane zasady dobrej praktyki rolniczej wśród właścicieli gospodarstw. • przypadki nielegalnego odprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytocznych MŚ

Tabela 24. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji – gospodarowanie wodami – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody	TAK
Minimalizacja ryzyka powodziowego	TAK
Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	TAK
Optymalizacja zużycia wody	TAK
Poprawa skuteczności zaopatrzenia w wodę	TAK
Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód	TAK
Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.5 GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

W powiecie lubelskim długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej (dane GUS stan z roku 2020) wynosi 2 277,9 km. Liczba przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkania wynosi 40 815 szt. Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej to 127 822 osób.

Liczba ludności korzystająca z instalacji wodociągowej w roku 2020 wyniosła 81,7%. Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej w roku 2020 wyniosła 492,3 km, liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 8 171 szt.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

z sieci kanalizacyjnej korzystało 37 717 osób. w dalszym ciągu istnieją wyraźne dysproporcje pomiędzy poziomem zwodociągowania i kanalizowania. Poziom skanalizowania w powiecie lubelskim wynosi 24,1%. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej wyniosła 21,60 %.

Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wyniosła 60,1%.

Na terenie powiatu lubelskiego dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, słabiej rozwinięta jest sieć kanalizacji sanitarnej. Najkorzystniejsza sytuacja panuje w gminach: Wólka, Bełżyce i Konopnica, gdzie stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej wynosi 55,78 – 42,63%. Gminy: Borzechów, Jabłonna, Wojciechów, Zakrzew nie są skanalizowane, a długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Wysokie wynosi zaledwie 0,3 km.

Stosowanie praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej jest zjawiskiem niekorzystnym. Dotyczy to zwłaszcza terenów gmin, gdzie znaczny procent mieszkańców ma możliwość korzystania z sieci wodociągowej, natomiast brak jest sieci kanalizacji sanitarnej. Gospodarka ściekowa na tym terenie organizowana jest we własnym zakresie – oczyszczalnie przydomowe bądź zbiorniki bezodpływowe. Długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gmin powiatu lubelskiego przedstawiono w tabeli 25.

Tabela 25. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Gmina	Sieć wodociągowa (km)	Ilość przyłączy (szt.)	Sieć kanalizacyjna (km)	Ilość przyłączy (szt.)	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej (%)	% korzystających z sieci wodociągowej	% korzystających z sieci kanalizacyjnej
Bełżyce	65,7	1 814	34,7	1 025	52,83	70,1	47,7
Borzechów	64,8	1 087	-	-	-	98,0	-
Bychawa	192,8	2 966	21,0	507	10,89	94,0	31,2
Garbów	148,5	2 070	25,2	390	16,97	86,5	17,6
Głusk	238,0	4 406	87,0	1 455	36,55	97,0	34,4
Jabłonna	150,3	2 883	-	-	-	93,9	-
Jastków	215,6	4 153	76,0	1 113	35,25	87,4	31,4
Konopnica	136,3	2 603	58,1	625	42,63	52,3	17,3
Krzczonów	106,4	1 530	9,0	131	8,46	87,8	12,6
Niedrzwica Duża	131,4	2 787	16,5	267	12,56	78,6	8,1
Niemce	266,8	5 874	46,9	1 035	17,58	87,5	31,4
Strzyżewice	179,4	2 458	30,3	409	16,89	87,8	22,8
Wojciechów	38,2	297	-	-	-	22,0	-
Wólka	156,5	3 583	87,3	1 200	55,78	100,0	42,9
Wysokie	113,6	1 515	0,3	4	0,26	82,9	0,5
Zakrzew	74,9	789	-	-	-	61,9	-

Źródło: GUS

Podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę są wodociągi grupowe, które zaopatrywane są w wodę z ujęć wodnych (tabela 26).

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 26. Ujęcia wody, na bazie których pracują wodociągi grupowe na terenie gmin powiatu lubelskiego

Lokalizacja (miejscowość)	Zarządzający	Wydajność (m ³ /h)	Ilość studni w ujęciu	Miejscowości zaopatrywane
Bełżyce				
Bełżyce	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach	115,0	2	Miasto Bełżyce, Krężnica Okrągła
Matczyn	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach	61,5,0	2	Matczyn, Wojcieszyn, Zosin, Podole I, Podole Dołek
Skrzyniec	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach	12,40	1	Skrzyniec, Kolonia Skrzyniec, Wierchowiska Dolne, Zalesie
Borzechów				
Łączki Pawłówek	Urząd Gminy Borzechów	55,0	2	Grabówka, Łączki, Majddan Borzechowski, Skrzyniec (gm. Bełżyce, Wierchowiska Górne (gm. Bełżyce))
Borzechów	Urząd Gminy Borzechów	65,0	2	Borzechów, Kol. Borzechów, Kępa Borzechów, Majdan Skrzyniecki
Kaźmierów	Urząd Gminy Borzechów	48,0	2	Kaźmierów, Kępa, Kol. Kępa, Kłodnica Dolna, Kłodnica Górna, Dobrowola, Ryczywół, Biała Woda, Dąbrowa, Łopiennik
Ludwinów	Urząd Gminy Borzechów	56,0	2	Ludwinów, MajdanRadliński, Zakęcie, Leszczyna (gm. Urzędów)
Bychawa				
Bychawa	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	200,0	3	miasto Bychawa oraz wsie Wandzin, Zadębie, Marysin, Podzamcze, Zdrapy, Zdrapy Kolonia, Wola Duża, Bychawka Pierwsza, Bychawka Druga, Bychawka Trzecia, Kolonia Bychawka Druga, Kolonia Bychawka Trzecia, Iżyce (gm. Strzyżewice)
Zaraszów Kolonia	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	49,0	2	Zaraszów, Zaraszów Kolonia, część m. Wola Gałęzowska, część m. Gałęzów, Urszulin
Gałęzów Kolonia Druga	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	120,0	2	Gałęzów Kolonia Druga, Gałęzów Kolonia Pierwsza, część m. Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska Kolonia, część m. Gałęzów, Kowersk, Józów, Leśniczówka, Łeczyca oraz m_ści gm. Strzyżewice: Kiełczewice Pierwsze, Kiełczewice

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

					Maryjskie, część m. Kielczewice Górne, Dębszczyzna
Stara Wieś	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.		b.d.	b.d.	Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Druga, Stara Wieś Trzecia, Karolin
Wola Duża Kolonia	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.		26,0	nie pracuje m-sci podpięte pod inne wodociągi	Wola Duża Kolonia, Kolonia Olszowiec, Olszowiec, Romanów, Osowa Kolonia, Osowa, Zadębie
Garbów					
Bogucin	Urząd Gminy Garbów		51,0		Bogucin, okresowo Garbów, Kolonia Ługów, Kolonia Józefów
Borków	Urząd Gminy Garbów		48,0	2	Borków, Janów, część m_ści Wola Przybysławska
Garbów	Urząd Gminy Garbów		64,0	2	Garbów
Gutanów	Urząd Gminy Garbów		20,0	1	Gutanów, okresowo część m-ści Garbów
Piotrowice Wielkie	Urząd Gminy Garbów		24,0	1	Piotrowice Wielkie, Piotrowice Kolonia, Leśce, Karolin
Głusk					
Kalinówka	Gminny Zakład Komunalny Sp. z o.o.		60,0	2	Kalinówka, Abramowice Prywatne, Abramowice Kościelne, Głusk i Lublin (ul. Sachsów, ul. Zorza i część ul. Głuskiej)
Wilczopole	Gminny Zakład Komunalny Sp. z o.o.		30,0	2	Wilczopole i Wilczopole Kolonia
Kliny	Gminny Zakład Komunalny Sp. z o.o.		36,0	1	Majdan Mętowski, Kliny i Kazimierzówka
Prawiedniki	Gminny Zakład Komunalny Sp. z o.o.		47,0	2	Prawiedniki, Prawiedniki Kolonia i Lublin (część ul. Osmolickiej)
Jabłonna					
Czerniejów	Urząd Gminy Jabłonna		189,0	2	Czerniejów, gm. Głusk: Głuszczyzna, Mętów, Ćmiłów, Żabia Wola i Głusk
Jabłonna	Urząd Gminy Jabłonna		60,0	2	Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, ciejów Kolonia, Wierciszów, Tuszów, część Zabiej Woli
Piotrków	Urząd Gminy Jabłonna		75,0	2	Piotrków I i Piotrków II
Chmiel	Urząd Gminy Jabłonna		67,0	2	Chmiel I, Chmiel II i Kol. Chmiel
Jastków					
Ożarów	Urząd Gminy Jastków		54,0	2	Ożarów, Ługów, Moszna Wieś, Miłocin Wieś, część Tomaszowice Kolonia oraz Sadurki Stacja kolejowa (gm. Naęczów)

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Sieprawki	Urząd Jastków	Gminy	36,0	2	Sieprawki, Sługocin, Sieprawice, Tomaszowice, Tomaszowice Kolonia, Moszenki, Wysokie, Moszna Kolonia, Wieś, Tomaszowice Kolonia
Płouszowice	Urząd Jastków	Gminy	60,0	2	Płouszowice, Płouszowice, Dąbrowica, Panienińszczyzna, Dębówka oraz część ul. Kmieciej i Al. Warszawskiej (m. Lublin) Wieś, kolonia, część Barak,
Jastków	Urząd Jastków	Gminy	60,0	2	Jastków, Piotrawin, Smugi, ul. Klonowa – Jakubowice Kolonia (gm. Niemce)
Snopków	Urząd Jastków	Gminy	60,0	2	Marysin, Natalin, Snopków oraz część ul. Skowronkowej (m. Lublin)
Konopnica					
Konopnica	Urząd Konopnica	Gminy	50,0	1	Konopnica, Kozubszczyzna, Radawca Dużego, Marynin, część
Motycz	Urząd Konopnica	Gminy	45,0	1	Motycz, Motycz – Józefin, Motycz Leśny, Sporniak oraz część miejscowości Miłocin, Kolonia Tomaszowice gm. Jastków
Motycz AGRAM	Agram S.A. Zakład w Motyczu	Zakład	45,0	1	Uniszowice, Lipniak, Szerokie
Krzczonów					
Krzczonów III	Urząd Krzczonów	Gminy	60,0	2	Krzczonów III, Borzęcin, Borzęcinek, Krzczonów II oraz Krzczonów I
Kosarzew	Urząd Krzczonów	Gminy	65,0	2	Kosarzew Dolny, Kosarzew Górny, Kosarzew Stróża, Stróża, Kol. Stróża, Kosarzew Średni, Kol. Kosarzew Górny, Lewandowszczyzna, Kol. Kosarzew Dolny oraz Romanów i Skawinek w gm. Bychawa
Olszanka	Urząd Krzczonów	Gminy	65,0	2	Olszanka, Żuków Pierwszy, Żuków Drugi Kol. Żuków, Policzyzna i Kol. Lipniak oraz Bujanica w gm. Rybczewice
Walentynów-Pamięcin	Urząd Krzczonów	Gminy	18,0	1	Walentynów
Gierniak-Teklin	Urząd Krzczonów	Gminy	10,0	2	Gierniak, Teklin, Zielona, cz. wsi Krzczonów Folwark
Sobieska Wola	Urząd Krzczonów	Gminy	100,0	2	Sobieska Wola Pierwsza, Sobieska Wola Druga, Habajdziak oraz w gminie Żółkiewka wsie - Dąbie, Tokarówka, i Ada-Mówka
Pustelnik	Urząd Krzczonów	Gminy	12,0	1	Pustelnik
Piotrkówek	Urząd Krzczonów	Gminy	22,0	1	Piotrkówek, Boży Dar, cz. wsi

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

	Krzczoneń			Krzczoneń Folwark oraz Piotrków w gm. Jabłonna
Nowiny Żukowskie	Urząd Gminy Krzczoneń	12,0	1	Nowiny Żukowskie, Antoniówkę, Wojciechówek i Marysin
Krzczoneń Skalka	Urząd Gminy Krzczoneń	66,0	1	Krzczoneń Wójtostwo, Krzczoneń Sołtysy, Krzczoneń Skalka oraz Krzczoneń Folwark
Niedrzwica Duża				
Marianka	Przedsiębiorstwo Komunalne NAŁĘCZ Sp. z o.o.	15,0 26,0	2	Marianka, Krebsówka, Osmolice Kolonia, Niedrzwica Duża ul. Bychawska, ul. Bednarzówka, ul. Przeskok, ul. Murarska
Niedrzwica Duża	Przedsiębiorstwo Komunalne NAŁĘCZ Sp. z o.o.	121,0	2	Niedrzwica Duża, Czółna, Tomaszówka
Niedrzwica Kościelna	Przedsiębiorstwo Komunalne NAŁĘCZ Sp. z o.o.	96,0	2	Niedrzwica Kościelna, Sobieszczyany, Sobieszczyany Kolonia, Majdan Sobieszczański, Załucze, Ludwinów, Franciszków, Borkowizna, Warszawiaki, Zalesie, Niedrzwica Duża ul. Partyzancka, ul. Leśna, ul. Kraśnicka, ul. Wiśniowa, ul. Wrzosowa, ul. Słoneczna
Niemce				
Niemce	Zakład Gospodarki Komunalnej Niemce	82,0	2	Niemce, Leonów, Zalesie, Wola Niemiecka, Rudka Kozłowiecka, Nowy Staw, Nasutów, Pólko, Stoczek, Swoboda, Bystrzyca Kol, Dziuchów, Dys Gaj.
Krasienin	Zakład Gospodarki Komunalnej Niemce	43,0	2	Pryszczowa Góra, Kawka, Kol. Krasienin, Krasienin, Osówka, Majdan Krasieniński, Stoczek, Wola Krasienińska, Kol. Stoczek
Dys	Zakład Gospodarki Komunalnej Niemce	66,0	2	Boduszyn, Baszki, Ludwinów, Łagiewniki, Ciecierzyn, Dys, Kol. Jakubowice
Elizówka	Zakład Gospodarki Komunalnej Niemce	50,0	2	Elizówka, Ciecierzyn Zulin, Dys Kol. (Południe), Ciecierzyn (Południe), Kol. Łagiewniki.
Nasutów	Zakład Gospodarki Komunalnej Niemce	25,47	1	Elizówka, Ciecierzyn Zulin, Dys Kol. (Południe), Ciecierzyn (Południe), Kol. Łagiewniki.
Strzyżewice				
Pszczela Wola	Urząd Gminy Strzyżewice	33,3	2	Osmolice Pierwsze, Osmolice Drugie, Żabie Wola, Polanówka
Strzyżewice	Urząd Gminy Strzyżewice	27,5	2	Strzyżewice, Kielczewice Dolne, Kielczewice Maryjskie,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

				Kolonia Kiełczewice Dolne, Borkowizna, Dębina, Franciszków, Bystrzyca Nowa, Bystrzyca Stara, Piotrowice, Pawłów, Kajetanówka
Wojciechów				
Palikije	Zakład Budowy i Eksploatacji Wiejskich Urzędzeń Komunalnych w Bełżycach	66,0	1	Palikije Pierwsze, Palikije Drugie, Spornik Palikijski, Maszki, Miłocin, Miłocin Kolonia, Wojciechów
Wólka				
Sobianowice	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Wólka Sp. z o.o.	25,6	1	Sobianowice, Bystrzyca, Pliszczyn, Kolonia Pliszczyn, Łysaków
Wólka	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Wólka Sp. z o.o.	70,0 50,0	2	Wólka, Świdniczek, Świdnik Mały, Świdnik Duży Pierwszy, Świdnik Duży Drugi, Kolonia Świdnik Mały, Kolonia Biskupie, Długie, Jakubowice Murowane, Rudnik oraz część m. Lublin – ul.ice: Religi, część Turystycznej, Jarmarczna, Kasprowicza, Zadębie, Dziubińskiej, Biskupie, Bławatkowa, Torowa, Trześniowska, Naftowa, Grodzkiego, Pliszczyńska, Łagiewnicka, Wiertnicza, Lysakowska, Kijańska, Zawieprzyczna, Zabytkowa, Hajdowska, Lipeckiego
Łuszczów Pierwszy	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Wólka Sp. z o.o.	65 52	2	Łuszczów Pierwszy, Łuszczów Drugi Kolonia Stawek (gm. Spiczyn)
Turka	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Wólka Sp. z o.o.	67,5 40,0	2	Turka Wieś
Turka osiedle Borek	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Wólka Sp. z o.o.	60,0	1	Turka, Turka osiedle Borek
Wysokie				
Wysokie	Urząd Gminy Wysokie	21,6	2	Biskupie, Dragany, Zabłocie i Wysokie (ul. Kościelna, ul. Leśna, ul. Pałacowa, ul. Partyzantów
Giełczew	Urząd Gminy Wysokie	25,0	2	Giełczew Kolonia, Giełczew Pierwsza, Giełczew Druga, Giełczew Doły, Radomirka, Kajetanów, Splawy oraz poza terenem gminy- Kosarzew Stróża (gm. Krzczonów)
Maciejów	Urząd Gminy	80,0	2	Maciejów Stary, Maciejów

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

	Wysokie				Nowy, Guzówka, Rezerwa, Łosień, Antoniówka, Słupeczno, Stolnikowizna, Nowy Dwór, Wysokie (ul. Czysta, ul. Krótka, ul. Lubelska, ul. Miła, ul. Młyńska, ul. Nowa, ul. Ogrodowa, ul. Przechodnia, ul. Rynek Jabłonowskich, ul. Strażacka, ul. Szkolna, ul. Ul. Nowa, ul. Szkolna, ul. Warszawska)
Zakrzew					
Zakrzew	Urząd Zakrzew	Gminy	50,0	2	Zakrzew, Zakrzew - Kolonia, Karolin, Targowisko, Baraki, Nikodemów, Szklarnia, Tarnawka Pierwsza, Tarnawka Druga, Annów, Dębina, Boża Wola i Majdan Starowiejski

Źródło: Urzędy Miast i Gmin

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2020 poz. 310, z późn. zm.) wprowadziła analizę ryzyka dla ujęć wód, jako dokument kluczowy, służący ochronie zasobów wód, ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, w szczególności w zakresie zapewnienia jej odpowiedniej ilości i jakości. Zgodnie z ww. ustawą właściciele ujęć wody, dla których nie ustanowiono strefy ochronnej obejmującej teren ochrony pośredniej, zostali zobligowani do przedłożenia wniosku o ustanowienie stref ochronnych, obejmujących teren ochrony bezpośredniej oraz teren ochrony pośredniej. Obowiązujący termin to koniec 2022 r.

Dla wszystkich ujęć wody znajdujących się na terenie gmin: Jastków, Niedrzwica Duża, Strzyżewice, Wólka, Wysokie wykonano analizy ryzyka, które wykazały brak konieczności ustanawiania stref ochrony pośredniej.

Analizy ryzyka, wykonane dla ujęć z gminy Konopnica, wykazały, że istnieje konieczność ustanowienia strefy ochrony pośredniej tylko dla ujęcia wody w Konopnicy.

Dla ujęć wody znajdujących się na terenie gminy Niemce wykonano analizy ryzyka, z których jednoznacznie nie wynika potrzeba ustanowienia stref ochrony pośredniej. Jednocześnie dla ujęć Niemcy i Nasutów istnieje możliwość prewencyjnego ich ustanowienia.

Dla ujęć wody znajdujących się na terenie gmin Borzechów i Zakrzew zostały zlecone opracowania analiz ryzyka. Wyniki analiz ryzyka mogą uzasadniać potrzebę ustanowienia stref ochrony pośredniej lub wskazać brak konieczności ich ustanowienia.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

W gminie Bełżyce, Bychawa, Głusk, Jabłonna, Wojciechów nie podjęto działań związanych z przeprowadzeniem analiz ryzyka.

Tabela 27. Zestawienie istniejących oczyszczalni ścieków

Lokalizacja	Użytkownik	Typ	Przepustowość (m ³ /d)
Bełżyce			
Bełżyce przy ul. Lubelska 145	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach	mechaniczno-biologiczna	1 450
Babin	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach	biologiczna	12,7
Bychawa			
Bychawa		mechaniczno-biologiczna	900
Garbów			
Garbów	Urząd Gminy	mechaniczno-biologiczna	200
Zagrody	Właściciel prywatny	mechaniczno-biologiczna	450
Jastków			
Jastków	Urząd Gminy Jastków	mechaniczno-biologiczna	b.d.
Tomaszowice	Urząd Gminy Jastków	mechaniczno-biologiczna	220
Snopków	Urząd Gminy Jastków	mechaniczno-biologiczna	1 200
Konopnica			
Motycz	Urząd Gminy Konopnica	Biologiczna 142 rlm	400
Zemborzyce Tereszyńskie	Urząd Gminy Konopnica	biologiczna	3,8
Marynin	Urząd Gminy Konopnica	biologiczna	4,76
Krzczonów			
Krzczonów Sołtysy	Urząd Gminy Krzczonów	mechaniczno-biologiczna BIOVAC	163
Boży Dar	Centrum Nadawcze „Emitel”	mechaniczno-biologiczna	10
Niedzwica Duża			
Niedzwica Duża	Przedsiębiorstwo Komunalne NAŁĘCZ Sp. z o.o.	biologiczna	350
Niemce			
Niemce	Zakład Gospodarki Komunalnej w Niemcach	mechaniczno-biologiczna BIOVAC	930
Strzyżewice			
Pszczela Wola	Urząd Gminy Strzyżewice	mechaniczno-biologiczna	235
Wysokie			
Wysokie	Urząd Gminy Wysokie	Biologiczna BIO-150	30

Źródło: Urzędy Miast i Gmin

Na terenach nieskanalizowanych, znaczna część mieszkańców korzysta z oczyszczalni przydomowych lub zbiorników bezodpływowych, ich zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni

Gmina	Ilość zbiorników bezodpływowych	Ilość przydomowych oczyszczalni
Bełżyce	904	172
Borzechów	1 124	94
Bychawa	1 288	35
Garbów	1 830	372
Głusk	1 797	649
Jabłonna	2 462	289
Jastków	2 055	412
Konopnica	3 144	760
Krzczonów	721	224
Niedzwica Duża	1 415	215
Niemce	3 232	705
Strzyżewice	1 209	153
Wojciechów	1 026	137
Wólka	602	253
Wysokie	556	150
Zakrzew	752	1

Źródło: GUS

Dane przytoczone w powyższej tabeli dotyczą roku 2019 (brak danych za rok 2020).

W celu kontroli wypełnienia przez Polskę wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, powstał Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Według założeń Programu na terenie kraju wyznaczono aglomeracje, czyli tereny, z których ścieki są odprowadzane do wspólnej oczyszczalni ścieków komunalnych dla danej aglomeracji. Na terenie objętym opracowaniem powołano następujące aglomeracje:

- Aglomeracja Bełżyce – wyznaczona uchwałą Nr XXX/289/2020 Rady Miejskiej w Bełżycach z dnia 30 września 2020 r., obejmującą swym zasięgiem Miasto Bełżyce i miejscowość Krężnica Okrągła, z oczyszczalnią ścieków w Bełżycach,
- Aglomeracja Bychawa – wyznaczona uchwałą Nr XXVII/203/2021 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 24 marca 2021 r., obejmująca swym zasięgiem część miasta Bychawa, z oczyszczalnią ścieków w Bychawie,
- Aglomeracja Garbów – wyznaczona uchwałą Nr XVIII/107/20 Rady Gminy Garbów z dnia 30 grudnia 2020 r., obejmująca miejscowość Garbów, z oczyszczalnią w Garbowie,
- Aglomeracja Jastków Uchwała Nr XXV/191/2020 Rady Gminy Jastków z dnia 27 listopada 2020 r. wyposażoną w oczyszczalnię ścieków o przepustowości 1200 m³ zlokalizowaną w miejscowości Snopków Aglomerację tworzy obszar przeważających fragmentów miejscowości: Marysin, Natalin, Snopków, Jastków, Panieńszczyzna, Piotrawin obejmujących rejony o skoncentrowanej zabudowie wyposażonych w system kanalizacji sanitarnej,

– Aglomeracja Lublin – wyznaczona uchwałą Nr 758/XXIII/2020 Rady Miasta Lublin z dnia 19 listopada 2020 r., obejmująca miejscowości: Lublin, Świdnik, Wólka, Głusk, Konopnica, Jastków, Niemce z oczyszczalnią ścieków Hajdów,

– Aglomeracja Niedzwica Duża Uchwała Nr XXVII/148/20 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 29 grudnia 2020 r. obejmująca miejscowość Niedzwica Duża, z oczyszczalnią w miejscowości Niedzwica Duża.

– Aglomeracja Niemce – wyznaczona Uchwałą Nr XXI/212/2020 Rady Gminy Niemce z dnia 22 grudnia 2020 r., obejmująca miejscowości: Niemce, Zalesie, Wola Niemiecka, Rudka Kozłowiecka z oczyszczalnią w Niemcach.

– Aglomeracja Pszczela Wola (z wiodącą gminą Strzyżewice) – wyznaczona Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego Nr 37 z dnia 18.08.2005 r., obejmująca miejscowości Strzyżewice i Pszczela Wola, z oczyszczalnią w Pszczelej Woli.

Interwencja powinna obejmować działania mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych oraz minimalizację zagrożeń zanieczyszczenia wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych. Zadanie realizowane będzie głównie poprzez sukcesywną rozbudowę istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz modernizację oczyszczalni ścieków (w celu utrzymania wysokiej jakości procesów oczyszczania ścieków).

Na terenach o rozproszonej zabudowie, gdzie ze względu na zbyt wysokie koszty instalacja sieci kanalizacyjnej zakończonej oczyszczalnią zbiorczą jest ekonomicznie nieuzasadniona, wskazana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Preferowane są oczyszczalnie biologiczne działające w oparciu o metodę osadu czynnego lub w złożach biologicznych, tak aby oczyszczanie ścieków było zgodne z przepisami ochrony środowiska. Dopuszcza się również realizację oczyszczalni ze złożami gruntowo-roślinnymi.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach aglomeracji ograniczy niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód, co doprowadzi do redukcji negatywnego wpływu ścieków na środowisko wód podziemnych i powierzchniowych oraz umożliwi wypełnienie zobowiązań wynikających z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Tabela 29. Analiza SWOT, obszar interwencji – gospodarka wodno – ściekowa

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> większość mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej, stała rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, wzrost ilości przydomowych oczyszczalni ścieków, duża świadomość mieszkańców na temat potrzeb oszczędzania wody oraz ochrony wód na terenie powiatu, stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> dysproporcja między stanem zwodociągowania i skanalizowania obszarów wiejskich, niezadawalający stan gromadzenia i oczyszczania ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> dotacje do wykonania przyłączy kanalizacyjnych, edukacja oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody. 	<ul style="list-style-type: none"> niezadawalająca sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych na obszarach wiejskich ograniczająca partycypowanie w kosztach działań prośrodowiskowych.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytocznych MŚ

Tabela 30. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	TAK
Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	TAK
Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym realizacja programów sanitacji	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.6 ZASOBY GEOLOGICZNE

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Na omawianym obszarze występują kopaliny podstawowe i pospolite. Kopaliniami podstawowymi są gaz ziemny i ropa naftowa. Pozostałe surowce mineralne występujące na terenie powiatu lubelskiego zaliczane są do kopalini pospolitych.

Surowce mineralne powiatu lubelskiego związane są z utworami dewonu, kredy i czwartorzędu. Nagromadzenie węglowodorów nastąpiło w oddziale dewonu górnego. Surowce mineralne kredy to wapienie, margle i opoki. Czwartorzędowe surowce występujące na omawianym terenie to piaski, lessy, gliny i torf.

Wykaz złóż surowców mineralnych zarejestrowanych w granicach powiatu lubelskiego przedstawiono w poniższej tabeli (zgodnie z Bilansem zasobów kopalini i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2020 r. PIG, Warszawa 2021 r.).

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 31. Wykaz udokumentowanych złóż surowców mineralnych

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Zasoby		Wydobycie za 2020 r.	Gmina
		bilansowe	przemysłowe		
Gaz ziemny (mln m ³)					
Ciecierzyn	E	384,83	172,39	14,16	Wólka Niemce
Glinnik	E	0,45	0,29	0,04	Garbów
Mełgiew A, Mełgiew B	E	769,71	100,88	15,34	Wólka
Ropa naftowa (tys. t)					
Glinnik	E	6,36	3,75	0,26	Garbów
Piaski i żwiry (tys. t)					
Borkowizna	Z	143			Strzyżewice
Borków*	R	14			Garbów
Chmiel	R	55			Jabłonna
Cuple	Z	9			Bełżyce
Cuple II	Z				Bełżyce
Cuple III	Z				Bełżyce
Cuple V	Z				Bełżyce
Cuple VI	E	35		11	Bełżyce
Dominów I	R	42	27	-	Głusk
Dylążki	Z	335			Bełżyce
Dylążki II	Z	14			Bełżyce
Gaj stary	Z	27			Wojciechów
Garbów	T	473			Garbów
Kępa	E	201		5	Borzechów
Kępa Borzechów I	E	176	176	2	Borzechów
Kępa Borzechów II	E	115		6	Borzechów
Kol. Borzechów I	R	92	82		Borzechów
Kol. Borzechów II	E	758	762	19	Borzechów
Kol. Kielczewice Dln. I	Z	23			Strzyżewice
Kol. Kielczewice Dln. II	R	212			Strzyżewice
Kol. Łubki	R	8	9		Wojciechów
Nasutów	Z	824			Niemce
Kol. Radawczyk	Z	45			Niedrzwica Duża
Kol. Radawczyk I	Z	349			Niedrzwica Duża
Kol. Wola Duża	Z				Bychawa
Łuszczów	Z				Wólka
Łuszczów II	R	82	70		Wólka
Łuszczów III	R	39	31		Wólka
Łuszczów IX	Z	25			Wólka
Łuszczów Pod-Kijany	Z	12			Wólka
Łuszczów V	R	118	104		Wólka
Łuszczów VI	R	22	17		Wólka

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Łuszczów VII	R	31	27		Wólka
Łuszczów VIII	R	63	63		Wólka
Łuszczów X	R	24	22		Wólka
Łuszczów XII	Z	24			Wólka
Łuszczów XIII	R	35			Wólka
Majdan Krasieniński I	Z	65			Niemce
Majdan Krężnicki	Z	1			Niedzwica Duża
Majdan Skrzyniecki II	R	34	34		Borzechów
Malinowszczyzna	S	28			Bełżyce
Malinowszczyzna III	T	67	67		Bełżyce
Malinowszczyzna VI	R	5	4		Bełżyce
Malinowszczyzna V-p.B	Z	15			Bełżyce
Malinowszczyzna X	R	107			Bełżyce
Mętów I	Z	2			Głusk
Niedzwica Duża	Z				Niedzwica Duża
Niedzwica Duża II	R	11			Niedzwica Duża
Niedzwica Duża III	R	18			Niedzwica Duża
Niemce-Petroprofit	Z	133			Niemce
Osmolice I	Z	9			Strzyżewice
Osówka II	M				Niemce
Osówka V	R	6 421			Niemce
Osówka VIII	M				Niemce
Pryszczowa Góra I	E	2 865	2 865	149	Niemce
Pryszczowa Góra II	Z	10			Niemce
Pryszczowa Góra III	T	130			Niemce
Pryszczowa Góra IV	R	17	16		Niemce
Pryszczowa Góra VI	E	665	665	4	Niemce
Pryszczowa Góra VII	R	300	206		Niemce
Pryszczowa Góra VIII	E	1 996	203	25	Niemce
Radawiec Duży	Z				Konopnica
Radawiec Duży II	R	573	529		Konopnica
Skrzynice III	Z	5			Jabłonna
Skrzynice V	Z	13			Jabłonna
Skrzynice VII	R	19			Jabłonna
Skrzyniec Kolonia	E	17		3	Bełżyce
Skrzyniec Kolonia I	R	tylko pzb			Bełżyce
Sporniak	R	15	7		Wojciechów
Stara Wieś Trzecia	R	10			Bychawa
Turka	R	65	38		Wólka
Turka I	R	27	27		Wólka

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Turka II	Z	8			Wólka
Turka III	Z	2			Wólka
Turka IV	Z	23			Wólka
Wilczopole	Z	16			Głusk
Wola Przybysławska II	R	103			Garbów
Zdrapy	Z	28			Bychawa
Zemborzyce-Prawiedniki	R	341			Głusk
Zosin	Z	36			Bełżyce
Surowce ilaste ceramiki budowlanej (tys. m ³)					
Biskupie	Z	54			Wysokie
Bychawa	Z	149			Bychawa
Dębówka	R	966			Jastków
Garbów	Z	187			Garbów
Garbów I	Z	1			Garbów
Płuszowice	R	1 317			Jastków
Rudnik	Z	21			Wólka
Surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego (tys. m ³)					
Dębówka	P	3 511			Jastków
Żulin	R	3 715			Niemce
Wapienie i margle dla przemysłu wapienniczego (tys. t)					
Kamień	Z	509			Wólka
Kłodnica Górna	Z	17			Borzechów
Zakęcie	Z	435			Borzechów
Zakęcie 1	E	184		4	Borzechów

* - złoża zawierające piasek ze żwirem

E – złożo eksploatowane

T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo

Z – złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie

W 2020 roku terenie powiatu lubelskiego eksploatowane były 3 złoża węglowodorów, 9 złóż piasku i 1 złożo margli. Wydobycie prowadzone jest w oparciu o uzyskane koncesje.

Gaz ziemny eksploatowany jest ze złóż: Ciecierzyn oraz Mełgiew A i Mełgiew B, natomiast ropa naftowa ze złoża Glinnik – w tym złożu gaz ziemny jest kopalinią towarzyszącą. Złożo Ciecierzyn położone jest w obrębie gmin: Wólka i Niemce, złożo Glinnik w gminie Garbów, a złożo Mełgiew A Mełgiew B w gminie Wólka.

Wydobycie piasku w roku 2020 prowadzone było na terenie gmin: Bełżyce (złoża: Cuple VI, Skrzyniec Kolonia), Borzechów (złoża: Kępa, Kępa Borzechów I, Kępa Borzechów II, Kolonia Borzechów I) oraz gminy Niemce (złoża: Pruszczowa Góra I, Pruszczowa Góra VI, Pruszczowa Góra VIII). Złożo piasku Radawiec Duży II, ujęte w bilansie zasobów jako złożo

o zasobach rozpoznanych szczegółowo, jest już wyeksploatowane, zasoby zostały rozliczone, a złoża jest obecnie rekultywowane.

Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej Biskupie (wykazane w Bilansie jako zaniechane) posiada koncesję na wydobycie wydaną w 2013 r. na 20 lat.

Eksploatacja wapieni i margli dla przemysłu wapienniczego prowadzona jest na terenie gminy Borzechów – złoża Zakęcie 1.

Na obszarze objętym opracowaniem znajdują się niewielkie torfowiska, usytuowane w dolinach rzecznych. Są to przeważnie torfowiska niskie i przejściowe, silnie zamulone i o niewielkiej miąższości. Na terenie powiatu lubelskiego brak jest udokumentowanych złóż torfu.

Obecnie prowadzona jest rekultywacja złóż Dębica (gm. Strzyżewice), Pryszczowa Góra I – część znajdująca się na terenie powiatu lubelskiego i Osówka II (gm. Niemce), Radawiec Duży II (gm. Konopnica). Rekultywacja przeprowadzona jest zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, w oparciu o wiążące decyzje Starosty Lubelskiego.

Na omawianym terenie istnieją możliwości rozszerzenia bazy surowcowej kopalin pospolitych. Istniejące przepisy, zawarte w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2021 poz. 1420), wymuszają korzystne zmiany w zakresie eksploatacji złóż kopalin. Uruchomienie stałych punktów eksploatacji surowców wiąże się z opracowaniem dokumentacji geologicznej i uzyskaniem koncesji na wydobycie kopaliny. Przytoczona wyżej ustawa zawiera również zapisy dotyczące rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Wydobycie prowadzone z udokumentowanych złóż i prawidłowo wykonana rekultywacja, zgodnie z wymogami prawa geologicznego, zapobiega niszczeniu potencjalnych złóż, a także dewastacji środowiska w obrębie i w sąsiedztwie złóż.

Torfowiska pełnią istotną rolę ekologiczną – jako obszary retencji wód oraz naturalne siedlisko roślin rzadkich i chronionych. Z uwagi na powyższe torfy nie powinny być przedmiotem eksploatacji. Należy przeznaczyć je na obszary chronione stanowiące integralną część systemu ochrony środowiska.

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się 42 złoża, w których eksploatacja została zaniechana, w tym 34 złoża kruszywa naturalnego, 5 złóż surowców ilaste ceramiki budowlanej i 3 złoża wapieni i margli dla przemysłu wapienniczego. Wskazane jest rozliczenie zasobów i skreślenie złóż z Bilansów zasobów.

Tabela 32. Analiza SWOT, obszar interwencji – zasoby geologiczne

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> dobry stan rozpoznania złóż, eksploatacja złóż prowadzona jest w oparciu o koncesje. 	<ul style="list-style-type: none"> występowanie złóż uznanych za zaniechane kolizyjność złóż.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> świadomość zagrożeń dla środowiska wynikających z eksploatacji kopalin. 	<ul style="list-style-type: none"> rosnące zapotrzebowanie na surowce mineralne, praktyki wydobywania kopalin bez koncesji.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 33. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji zasoby geologiczne – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
ograniczenie presji środowiskowej wynikającej z zapotrzebowania na surowce mineralne	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.7 GLEBY

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Na obszarze powiatu lubelskiego zdecydowanie przeważają gleby bardzo dobre i dobre. Grunty orne oraz sady występujące na terenie powiatu charakteryzują się dużym udziałem gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych (klasy II i III), stanowią one około 60% ogólnej powierzchni gruntów orných i sadów w powiecie.

Na terenie całego powiatu występują następujące typy gleb: brunatne, płowe, bielcowe, czarne ziemie, mady rzeczne, gleby bagienne, rędziny i pararędziny, gleby antropogeniczne. Pokrywa glebowa jest słabo zróżnicowana pod względem typologicznym, przeważają gleby wykształcone na podłożu lessowym: brunatne właściwe oraz brunatne wylugowane i płowe.

Grunty orne powiatu stanowią tereny o najwyższych walorach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stąd funkcją wiodącą powiatu powinno być rolnictwo.

Ze względu na sąsiedztwo Lublina sektor rolny na terenie powiatu lubelskiego powinien w szczególny sposób specjalizować się w produkcji określonych produktów rolnych, np. owoców i warzyw, dla których Lublin może być doskonałym rynkiem zbytu.

Grunty orne oraz sady występujące na terenie powiatu charakteryzują się dużym udziałem gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych (klasy II i III), stanowią one około 60% ogólnej powierzchni gruntów orných i sadów w powiecie.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 34. Zestawienie użytkowania gruntów rolnych na terenie powiatu lubelskiego

Gmina	Grunty rolne (ha)				Nieużytki	Grunty rolne razem	% powierzchni gminy, który stanowią grunty rolne
	Użytki rolne						
	grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe			
Bełżyce	10 644	143	138	69	22	11 016	82,25
Borzechów	5 064	262	82	57	27	5 492	81,42
Bychawa	11 852	81	175	151	27	12 286	83,93
Garbów	6 526	223	1 064	92	55	7 960	77,59
Głusk	5 022	12	66	14	6	5 120	79,73
Jabłonna	9 578	115	50	48	16	9 807	74,79
Jastków	8 229	116	676	108	16	9 145	80,88
Konopnica	6 666	486	127	136	6	7 421	79,78
Krzczonów	9 985	228	104	154	10	10 481	81,84
Niedrzwica Duża	8 083	188	299	51	27	8 648	81,00
Niemce	9 937	214	455	176	20	10 802	76,56
Strzyżewice	7 700	151	416	104	19	8 390	77,09
Wojciechów	6 497	359	117	79	8	7 060	87,47
Wólka	4 655	74	617	109	31	5 486	75,39
Wysokie	9 158	90	356	63	15	9 682	85,12
Zakrzew	5 765	55	138	34	175	6 167	81,80

Źródło: GUS

Na poziomie krajowym realizowany jest monitoring chemizmu gleb ornych Polski, którego celem jest śledzenie zmian różnych cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych w tym z 2 punktów znajdujących się na terenie objętym opracowaniem. Są one zlokalizowane w miejscowościach: Świdniczek (gmina Wólka) i Strzeszkowice (gmina Niedrzwica Duża). Ostatnie dostępne dane pochodzą roku 2015.

W Strzeszkowicach (punkt pomiarowo – kontrolny 281) badaniami objęto gleby brunatne wylugowane, jest to gleba kompleksu 2 (pszenny dobry) zbonifikowana w klasie IIIa. Na przestrzeni 15 lat nieznacznie zmniejszyła się zawartość próchnicy i węgla organicznego, a zawartość azotu ogólnego utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Wyraźnie wzrosła zawartość pierwiastków przyswajalnych: fosforu i potasu, przyswajalnego, natomiast zmalała zawartość magnezu. W przypadku metali ciężkich nieznacznie zmalała zawartość ołowiu i kadmu, natomiast lekko wzrosła zawartość chromu, miedzi, niklu i cynku. Zmiany te nie obniżyły zdolności gleb do pełnienia ich funkcji.

W Świdniczku (w punkcie pomiarowo – kontrolnym 283) badaniami objęto gleby brunatne właściwe, jest to gleba kompleksu 1 (pszenny bardzo dobry) zbonifikowana w klasie II. W tym przypadku trudno jest odnieść się do zmian, ponieważ w roku 2015 została zmieniona lokalizacja ppk ze względu na budowę drogi szybkiego ruchu S12.

Zagrożeniem dla stanu jakości gleb jest ich degradacja, będąca wynikiem występujących zjawisk erozyjnych. Główną naturalną przyczyną erozji gleby jest woda i wiatr. Zjawisko erozji dotyczy gruntów prawie wszystkich gmin powiatu lubelskiego.

Na terenie gmin: Jastków, Jabłonna, Wojciechów, Głusk, Krzczonów, Niemce niezależnie od erozji wodnej zagrożenie dla gleb stanowi erozja wąwozowa

Tereny zagrożone erozją wąwozową charakteryzują się podatnością na tworzenie się i rozwój istniejących wąwozów. Podatność na erozję gleb wytworzonych na utworach lessowych jest bardzo widoczna w okresie roztopów wiosennych i po burzowych opadach letnich. Tworzy się wówczas na zboczach sieć rozmytych żłobin, wyrw i wąwozów, a w dolinach i zagłębieniach terenowych następuje akumulacja namulów. Silna erozja i związana z nią degradacja gruntów obniża wysoką wartość użytkową gleb. Woda spływająca po powierzchni jest odbiornikiem nie tylko materiału glebowego, ale również składników pokarmowych.

Świadomość zagrożeń erozją wodną ma istotne znaczenie dla ochrony jakości gleb przy zastosowaniu odpowiednich zabiegów przeciwoerozyjnych. Warto podkreślić, iż erozja słaba, pomimo że może powodować wymywanie gleby z poziomu orno-próchnicznego, nie wymaga specjalnych zabiegów przeciwoerozyjnych. Wystarczą tu zwyczajne zabiegi uprawowe. Erozja umiarkowana wyraźnie zmniejsza poziom orno-próchniczny i wymaga właściwego przeciwoerozyjnego użytkowania gruntów. Natomiast grunty z erozją średnią i silną wymagają kompleksowych melioracji przeciwoerozyjnych.

Na terenie gmin powiatu lubelskiego, zgodnie z informacjami z Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej (na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego) nie występują tereny narażone na osuwanie.

Na terenie powiatu lubelskiego występują gleby wysokich klas bonitacyjnych. Przeznaczenie na cele nierolnicze gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Uzyskanie zgody nie jest konieczne, jeżeli:

- co najmniej połowa powierzchni każdej zwartej części gruntu zawiera się w obszarze zwartej zabudowy,

- położone są w odległości nie większej niż 50 m od granicy najbliższej działki budowlanej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- położone są w odległości nie większej niż 50 metrów od drogi publicznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych,
- ich powierzchnia nie przekracza 0,5 ha, bez względu na to, czy stanowią jedną całość, czy stanowią kilka odrębnych części.

Przepisów ustawy w zakresie ograniczania przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne nie stosuje się do gruntów położonych w granicach administracyjnych miast.

Kierunki interwencji

Zasady ochrony gruntów rolnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów reguluje ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. 2021 poz. 1326).

Zgodnie z ustawą, ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Do głównych działań podejmowanych w celu ochrony gleb należą:

- prawidłowa gospodarka rolna z zastosowaniem głównie nawozów naturalnych, racjonalne stosowanie nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin.
- zapobieganie erozji – orka wykonywana poprzecznie do nachylenia stoku, siew i sadzenie poprzeczno stokowe, drogi spływu wód opadowych należy zadarnić i kosić co najmniej dwukrotnie w okresie wegetacji, działania melioracyjne, zadrzewienia śródpolne, zalesianie nieużytków.
- zapobieganie zanieczyszczaniu gleby ze źródeł komunalnych – ograniczenie ilości odpadów i właściwa gospodarka (segregacja odpadów, kompostowanie, zbiórka odpadów niebezpiecznych) oraz oczyszczanie ścieków.
- ograniczanie przemysłowych źródeł zanieczyszczenia gleb – stosowanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku oraz właściwą gospodarkę odpadami poprodukcyjnymi.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

– oczyszczanie gleb z substancji toksycznych oraz odkwaszanie zakwaszonych gleb.

Tereny leśne

Lasy położone w granicach powiatu lubelskiego zajmują powierzchnię 17 341,58 ha. Przeważająca część lasów to lasy będące własnością osób fizycznych, które zajmują powierzchnię 10 612,20 ha, powierzchnia lasów publicznych wynosi 6 729,38 ha. Lesistość powiatu jest stosunkowo niska i wynosi 10,3% (lesistość województwa lubelskiego to 23,3%). Dominującym typem siedliskowym lasu jest siedlisko lasu świeżego (Lśw), mniejszy jest udział lasu mieszanego świeżego (LMśw) i boru mieszanego świeżego (BMśw). W drzewostanie dominuje sosna, dąb bezszypułkowy i szypułkowy, mniejszy jest udział brzozy brodawkowatej, domieszkowo występują grab, olsza, klon jawor, modrzew. Drzewa występują w klasach wieku od II do V (20 – 100 lat), przeważają lasy w IV klasie wiekowej 61 – 80 lat.

Lesistość poszczególnych gmin, wyrażona stosunkiem powierzchni porośniętej lasami do całkowitej powierzchni gmin, jest zróżnicowana, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 35. Struktura własnościowa lasów na terenie poszczególnych gmin powiatu lubelskiego

Gmina	Powierzchnia lasów (ha)					Lesistość (%)
	Lasy ogółem	Lasy publiczne ogółem	Lasy publiczne Skarbu Państwa	Lasy publiczne gminne	Lasy prywatne ogółem	
Bełżyce	1 413,65	247,55	244,55	3,00	1 166,10	10,6
Borzechów	757,48	30,38	30,18	0,20	727,10	11,2
Bychawa	1 232,25	339,55	337,75	1,80	892,70	8,4
Garbów	1 203,93	547,63	547,63	-	656,30	11,7
Głusk	497,50	232,30	231,51	0,46	230,20	7,7
Jabłonna	2 163,44	1 823,34	1 823,34	-	340,10	16,5
Jastków	558,20	257,00	257,00	-	301,20	4,9
Konopnica	550,88	205,58	205,48	0,10	345,30	5,9
Krzczonów	1 639,16	963,06	963,06	-	676,10	12,8
Niedrzwica Duża	869,28	388,78	388,78	-	480,50	8,1
Niemce	1 274,41	54,71	27,01	27,70	1 219,70	9,0
Strzyżewice	1 726,47	876,07	876,07	-	850,40	15,9
Wojciechów	471,86	3,16	2,16	1,00	468,70	5,8
Wólka	853,21	496,01	496,01	-	357,20	11,7
Wysokie	1 133,39	200,29	200,29	-	933,10	10,00
Zakrzew	996,47	28,97	28,97	-	967,50	13,2
Razem	17 341,58	6 729,38			10 612,20	

Źródło: GUS

W granicach powiatu lubelskiego lasami Skarbu Państwa zarządza Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie, Nadleśnictwa: Świdnik, Krasnystaw, Lubartów i Puławy. Przeważająca część powiatu znajduje się w obrębie Nadleśnictwa Świdnik, w zasięgu Nadleśnictwa Krasnystaw znajduje się część gmin: Wysokie i Zakrzew, Nadleśnictwa Lubartów – część gminy Niemce, a Nadleśnictwa Puławy – fragment gminy Garbów. Nadleśnictwa posiadają aktualne Plany Urządzenia Lasu.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Na terenie objętym opracowaniem część lasów, stanowiących własność Skarbu Państwa, została uznana za lasy ochronne. Część lasów gmin: Głusk, Jabłonna, Jastków, Wólka, Konopnica, Niedzwica Duża i Strzyżewice uznane zostały za lasy chroniące środowisko przyrodnicze jako lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców.

Na terenie gmin: Bychawa, Jabłonna, Krzczonów znajdują się oddziały leśne, które zostały uznane za lasy glebochronne.

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa sprawuje Starosta przy pomocy własnych służb do spraw leśnictwa. Podstawą do prowadzenia prawidłowej gospodarki w lasach, a zwłaszcza w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa jest posiadanie dokładnego rozeznania ich potrzeb. Potrzeby te w sposób udokumentowany określają uproszczone plany urządzenia lasu i inwentaryzacje stanu lasu.

Tabela 36. Zestawienie powierzchni lasów posiadających uproszczone plany urządzenia lasów

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych	
	Uproszczone plany urządzenia lasów	Inwentaryzacja stanu lasów
Bełżyce	1 146,70	19,40
Borzechów	718,20	8,90
Bychawa	851,70	41,00
Garbów	656,30	0,00
Głusk	265,20	0,00
Jabłonna	340,10	0,00
Jastków	301,20	0,00
Konopnica	345,30	0,00
Krzczonów	694,30	26,80
Niedzwica Duża	456,10	24,40
Niemce	1 219,70	0,00
Strzyżewice	832,40	18,00
Wojciechów	463,20	5,50
Wólka	350,20	0,00
Wysokie	926,20	6,90
Zakrzew	967,50	0,00
Razem	10 489,30	150,90

Źródło: GUS

Ochrona lasów polega na prowadzeniu gospodarki leśnej zgodnie z planem urządzenia lasu. Wymóg prawny podporządkowania działalności leśnej planowi urządzenia lasu stanowi rękojmię przestrzegania w lasach zasad, znamionujących trwale zrównoważoną gospodarkę leśną. W działaniach przewidzianych do realizacji uwzględnia się cele gospodarki leśnej i funkcje, jakie pełnią lasy w urządzanym nadleśnictwie, również te edukacyjne i turystyczne. Dostosowanie planu do funkcji przyrodniczych jest podstawą zrównoważonego leśnictwa, uwzględniającego wszystkie funkcje lasu.

W celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów właściciele lasów są obowiązani do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a w szczególności do:

- wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów,
- zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających się i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych,
- ochrony gleby i wód leśnych.

W przypadku niewykonania ww. obowiązków, w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa zadania właścicieli lasów określa, w drodze decyzji, starosta.

Tabela 37. Analiza SWOT, obszar interwencji – gleby

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • zdecydowana przewaga gleb wysokich klas bonitacyjnych, • poprawa jakości gleb w wyniku zmniejszenia ilości nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych bezpośrednio do gleby, • warunki klimatyczne sprzyjające rolnictwu, • mała ilość zakładów przemysłowych, • wykonany plan urządzenia lasu i uproszczone plany urządzenia lasów. 	<ul style="list-style-type: none"> • nieskanalizowane obszary zabudowane, • silna erozja gleb w gminach: Jastków, Jabłonna, Wojciechów, Głusk, Krzczonów, Niemce, • niewłaściwe stosowanie nawozów mineralnych oraz środków ochrony roślin.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości gleb w wyniku dalszej rozbudowy kanalizacji na terenie powiatu, • poprawa jakości gleb związana ze zmniejszeniem zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu, • rosnące zainteresowanie konsumentów tzw. zdrową żywnością i jej pochodzeniem. 	<ul style="list-style-type: none"> • zanieczyszczenie gleb pochodzące z emisji środków transportu, • zagrożenie lasów przez ekstremalne zjawiska pogodowe.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38. Cele rekomendowane w Wytycznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji gleby – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.8 GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Gospodarka odpadami regulowana jest ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2021, poz. 779 ze zm.), ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973) ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021, poz. 888) oraz aktami wykonawczym do ww. ustaw.

Powiat, na podstawie ustawy o odpadach oraz ustawy Prawo ochrony środowiska, wydaje zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów (odzysk/unieszkodliwianie), oraz pozwolenia na wytwarzanie odpadów powstających w związku z eksploatacją instalacji, dla tych podmiotów, dla których jest właściwym organem do wydawania zezwoleń i pozwoleń.

Gminy zobowiązane są do wypełniania zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi wynikającymi m.in. z ustawy o odpadach i ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W świetle ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, mieszkańcy nie są zobowiązani do samodzielnego zawierania umów z firmami odbierającymi odpady. Obowiązki nad zorganizowaniem systemu gospodarki odpadami należą do gmin. Gminy mogą egzekwować od firm odpowiednią jakość usług.

Nowelizacja ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019, poz. 1579) zniósł obowiązek regionalizacji w zakresie konieczności przekazywania odpadów, umożliwiając ich przekazywanie do instalacji położonych na obszarze całego kraju. Na podstawie ww. ustawy regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych przestały istnieć i zostały zastąpione instalacjami komunalnymi.

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące wytwarzania i zbierania odpadów na terenie powiatu lubelskiego.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 39. Informacje dotyczące wytwarzania i zbierania odpadów na terenie powiatu lubelskiego

Wyszczególnienie	Powiat lubelski
Istniejące dzikie wysypiska śmieci - ilość	2016 - 7 2017 - 10 2018 - 4 2019 - 3
Zlikwidowane w ciągu roku dzikie wysypiska śmieci	2016 - 54 2017 - 41 2018 - 27 2019 - 34
Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych - ilość	2017 - 18 2018 - 18 2019 - 18
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w ciągu roku, w kg	2019 - 207 2020 - 235
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku, w Mg	2017 - 26 998,33 2018 - 30 124,23 2019 - 31 962,97 2020 - 36 592,40
Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku, w Mg	2016 - 19 808,09 2017 - 19 605,88 2018 - 20 805,49 2019 - 19 978,45 2020 - 22 256,47
Odpady komunalne ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 7 392,45 2018 - 9 318,74 2019 - 11 984,52 2020 - 14 335,93
Papier i tektura ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 281,34 2018 - 637,12 2019 - 630,02 2020 - 1 339,99
Szkło ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 1 292,63 2018 - 1 887,63 2019 - 2 009,99 2020 - 2 765,51
Tworzywa sztuczne ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 423,81 2018 - 1 714,95 2019 - 2 268,71 2020 - 2 703,58
Metale ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 71,72 2018 - 50,55 2019 - 10,14 2020 - 32,51
Odpady niebezpieczne ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 1,55 2018 - 9,60 2019 - 13,47 2020 - 6,63
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem, ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 199,18 2018 - 235,91 2019 - 230,79 2020 - 254,11

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Odpady wielkogabarytowe zebrane selektywnie, ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 1 128,01 2018 - 1 451,13 2019 - 1 599,40 2020 - 1 452,22
Odpady biodegradowalne ogółem, zebrane selektywnie w ciągu roku, w Mg	2017 - 1 421,23 2018 - 1 793,79 2019 - 2 198,41 2020 - 3 185,02
Odpady komunalna zebrane selektywnie w relacji do ogółu zebranych odpadów komunalnych, w %	2017 - 27,4 2018 - 30,9 2019 - 37,5 2020 - 39,2
Odpady inne niż komunalne wytworzone i przekazane innym odbiorcom, w Mg	2017 - 5 300,00 2018 - 6 300,00 2019 - 6 400,00 2020 - 0,00

Źródło: Baza danych lokalnych GUS

Na terenie gminy Bełżyce eksploatowany jest Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych (ZZOK) Sp. z o.o. w Bełżycach, ul. Przemysłowa 35A, 24-200 Bełżyce. Jest to instalacja do mechaniczno - biologicznego przetwarzania odpadów. Według Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2022, moc przerobowa instalacji do mechanicznego przetwarzania odpadów wynosi 40 000 Mg odpadów na rok, natomiast moc przerobowa instalacji do przetwarzania biologicznego wynosi 11 730 Mg odpadów na rok. Ponadto na terenie ZZOK istnieje kompostownia o mocy przerobowej 1 980 Mg na rok.

Na terenie powiatu nie są eksploatowane składowiska odpadów. Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, w Tuszowie (gm. Jabłonna), Wysokiem i Zakrzewie zostały zamknięte w oparciu o decyzje na zamknięcie z 2015 r.

W 2020 r. z terenu powiatu lubelskiego zebrano 36 592,40 Mg odpadów komunalnych, w tym 22 256,47 Mg stanowiły zmieszane odpady komunalne, natomiast 14 335,93 Mg odpady zebrane selektywnie.

W latach 2017 - 2020 masa zebranych odpadów wzrastała corocznie. W porównaniu z rokiem 2017 masa zebranych odpadów wzrosła w 2020 r. o 9594,07 Mg.

Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca wynosiła w 2020 r. - 235 kg. W porównaniu z 2019 r. wystąpił wzrost wytwarzanych odpadów o 28 kg, z 207 do 225 kg.

Zmieszane odpady komunalne w 2020 r. stanowiły 60,8% wszystkich zebranych odpadów. Masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w 2020 r. wynosiła 22 256,47 Mg. W porównaniu do 2016 r. wzrosła o 2448,38 Mg.

Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2020 r. stanowiły 39,2% wszystkich zebranych odpadów. Masa zebranych selektywnie odpadów komunalnych w 2020 r.

wynosiła 14 335,93 Mg. W latach 2016 - 2020 występował coroczny wzrost masy tych odpadów. W stosunku do roku 2016, w 2020 r. wystąpił wzrost masy odpadów zebranych selektywnie o 6943,48 Mg.

Odpady 4 frakcji o masie 5501,6 Mg zebrane w 2020 r., tj. odpady papieru i tektury, metali, tworzyw sztucznych i szkła, stanowiły 15,0% ogólnej masy zebranych odpadów komunalnych i 38,4% ogólnej masy odpadów komunalnych zebranych selektywnie.

Odpady wielkogabarytowe stanowiły w 2020 r. - 4,0% ogólnej masy odpadów komunalnych i 10,1% ogólnej masy odpadów komunalnych zebranych selektywnie. W latach 2017 - 2020 masa zebranych odpadów wielkogabarytowych utrzymywała się na poziomie 1 451,13 - 1 599,40 Mg rocznie.

W latach 2017 - 2020 masa zebranych odpadów biodegradowalnych wzrastała corocznie. W 2020 r. wynosiła 3 185,02 Mg W porównaniu z rokiem 2017, w 2020 r. masa zebranych odpadów biodegradowalnych wzrosła o 1763,79 Mg.

Masa odpadów innych niż komunalne wytworzonych i przekazanych innym odbiorcom w latach 2017 - 2019 wzrastała corocznie. W 2017 wynosiła - 5 300 Mg. W 2018 w porównaniu z 2017 r. wystąpił znaczny wzrost masy odpadów - o 1 000 Mg, do 6 300 Mg. W 2019 r. masa odpadów wynosiła 6 400 Mg.

Odpady zawierające azbest

Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi jedno z zadań samorządu terytorialnego. Głównym celem usuwania wyrobów azbestowych jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko. Usuwanie wyrobów zawierających azbest prowadzone jest sukcesywnie w miarę napływających wniosków.

Starostwo powiatowe powiatu lubelskiego posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu lubelskiego na lata 2011-2032”, lecz nie prowadzi usuwania azbestu oraz nie finansuje jego usuwania.

Usuwanie azbestu prowadzą gminy położone na terenie powiatu lubelskiego, na podstawie programów usuwania wyrobów zawierających azbest. Każda z gmin powiatu lubelskiego posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest”.

Usuwanie azbestu odbywa się w oparciu o dwa mechanizmy jego finansowania:

- w oparciu o projekt p.t.: System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego, prowadzony przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020,

- w oparciu o korzystanie z dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

Z projektu prowadzonego przez Urząd Marszałkowski korzystają mieszkańcy województwa lubelskiego (osoby fizyczne), na posesjach, których znajdują się wyroby i odpady zawierające azbest. Usuwania wyrobów azbestowych odbywa się bez ponoszenia, przez mieszkańców, kosztów związanych z demontażem, transportem i utylizacją wyrobów azbestowych.

Usuwanie azbestu w oparciu o dotacje Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie odbywa się w ramach Programu priorytetowego „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” na 2021 r. Celem programu jest wzrost ilości unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest. W ramach Programu, dofinansowanie w formie dotacji udzielane jest gminom i związkom międzygminnym, działającym na rzecz właścicieli lub posiadaczy obiektów budowlanych, na ich terenie. Poziom dofinansowania zależy od wartości wskaźnika dochodów podatkowych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi 40, 70 lub 100% kosztów kwalifikowanych dla gmin.

Na terenie powiatu lubelskiego w latach 2014 - 2020 usunięto ok. 9346,2 Mg wyrobów zawierających azbest. Poniżej przedstawiono tabelę ilości wyrobów zawierających azbest usuniętych z nieruchomości położonych na terenie powiatu lubelskiego, z podziałem na poszczególne lata.

Tabela 40. Masa wyrobów zawierających azbest, w Mg, usuniętych w latach 2014 - 2020 z nieruchomości położonych na terenie powiatu lubelskiego

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Masa w Mg	393,3	596,2	517,3	640,9	969,5	2204,7	4024,3

Źródło: Obliczenia wykonano na podstawie danych z poszczególnych gmin

Problemy w gospodarce odpadami na terenie powiatu lubelskiego

Do problemów związanych z gospodarką odpadami na terenie powiatu lubelskiego zaliczyć należy:

- nielegalne pozbywanie się odpadów przez część mieszkańców i tworzenie tzw. dzikich wysypisk śmieci,
- spalanie odpadów w domowych paleniskach.

W zakresie gospodarki odpadami pochodzącymi z sektora gospodarczego występują następujące problemy:

- zbyt małe wykorzystanie nowoczesnych technologii, ze względu na występowanie bariery kapitałowej,
- niewystarczający monitoring gospodarki odpadami w odniesieniu do sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- niewystarczająca świadomość ekologiczna wytwórców odpadów, szczególnie małych i średnich podmiotów gospodarczych,
- niewystarczająca znajomość zmieniających się przepisów prawnych wśród wytwórców i innych posiadaczy odpadów,

Podjęte i zrealizowane działania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów na obszarze powiatu lubelskiego

Zapobieganie powstawaniu i zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów to podstawowe cele w gospodarce odpadami. Zapobieganie powstawaniu odpadów jest najbardziej pożądaną i zdecydowanie najlepszą metodą gospodarowania, jako że brak odpadów oznacza brak problemów z nimi związanych, takich jak zbieranie, transport czy unieszkodliwianie.

Unikanie powstawania odpadów wymaga wielu zmian od:

- producentów, np. na rzecz bardziej trwałych oraz naprawialnych produktów,
- handlowców i detalistów, np. dotyczących sposobu pakowania i promowania towarów,
- konsumentów, np. dotyczących bardziej przemyślanych decyzji przy zakupach towarów oraz wsparcia dla rynku wytworów recyklingu.

W praktyce, zadania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów komunalnych na terenie powiatu lubelskiego realizowane są w sposób następujący:

- wymiana lub darowizny używanych przedmiotów pomiędzy zainteresowanymi stronami,
- unikanie stosowania przedmiotów jednorazowego użytku,
- ponowne wykorzystywanie lub naprawa przedmiotów,
- stosowanie materiałów wielokrotnego użytku,
- przestrzeganie terminów przydatności produktów do spożycia, w celu zapobiegania ich marnotrawieniu,
- wykorzystywanie odpadów z pielęgnacji zieleni przydomowej do produkcji kompostu na własne potrzeby lub skarmiania zwierząt,
- efektywne wykorzystywanie żywności w gospodarstwach domowych,

- budowa przydomowych kompostowni odpadów,
- edukacja w szkołach - konkursy ekologiczne, organizowanie akcji sprzątania świata,
- racjonalny obrót i gospodarowanie środkami ochrony roślin i nawozami w celu ograniczenia powstawania odpadów opakowaniowych oraz odpadów niebezpiecznych,
- prowadzenie przez gminy działań edukacyjnych i informacyjnych dla mieszkańców dotyczących: unikania stosowania przedmiotów jednorazowego użycia, ponownego użycia przedmiotów, wykorzystywania pojemników i toreb wielokrotnego użycia itp.,
- organizacja przez gminy punktów selektywnego zbierania odpadów, w których poza typową działalnością, polegającą na zbieraniu odpadów, prowadzone są działania informacyjno - edukacyjne, dotyczące gospodarki odpadami - m. in. spalania odpadów w piecach domowych, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, termomodernizacji budynków, propagowania ogrzewania obiektów paliwami bezodpadowymi (np. gazem ziemnym) itp.
- dostosowywanie regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach do obowiązujących przepisów,
- sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi,
- usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Na terenie powiatu lubelskiego duże zagrożenie stanowią „dzikie wysypiska”, które są systematycznie likwidowane. Składowiska te są źródłem przedostających się do gleb szkodliwych substancji oraz mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia zwierząt, które omyłkowo mogą uznać je za pożywienie. Widok zalegających odpadów niekorzystnie wpływa na estetykę krajobrazu.

Głównym obszarem problemowym są również nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami przez mieszkańców (np. spalanie odpadów komunalnych lub pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa, prowadzący do uwalniania do powietrza szkodliwych dla środowiska związków chemicznych).

Problemem jest również niewystarczający poziom selektywnej zbiórki odpadów.

Tabela 41. Analiza SWOT, obszar interwencji – odpady

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> wzrost udziału komunalnych odpadów selektywnie zebranych w ogólnym strumieniu odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> znaczna przewaga zbierania odpadów zmieszanych nad odpadami zebranymi selektywnie, niewystarczająca wiedza mieszkańców dotycząca prawidłowej segregacji odpadów.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> dostępne wsparcie finansowe przy usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest, realizacja wytycznych zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022”. 	<ul style="list-style-type: none"> trudności w osiągnięciu w zakładanych w przepisach prawa poziomów wymagań wynikających z Dyrektywy Odpadowej, dotyczących odpadów opakowaniowych wielkogabarytowych, remontowo-budowlanych, odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytycznych MŚ

Tabela 42. Cele rekomendowane w Wytycznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i wykorzystanie ich na cele energetyczne.	TAK
Budowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	TAK
Budowa instalacji służących do odzysku (w tym recyklingu), termicznego przekształcania z odzyskiem energii oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów.	TAK
Minimalizacja składowanych odpadów	TAK
Zredukowanie liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.	NIE
Zamykanie i rekultywacja składowiska odpadów komunalnych	NIE
Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne.	TAK
Promowanie i wspieranie budowy sieci napraw i ponownego użycia.	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.9 ZASOBY PRZYRODNICZE

Charakterystyka obszaru przyszłej interwencji

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się zasoby przyrodnicze, których ochrona wynika z różnych aktów prawnych.

Zasoby przyrody dzielą się na zasoby przyrody żywej i nieożywionej. Zasobem przyrody żywej jest biosfera, natomiast zasoby przyrody nieożywionej to litosfera, hydrosfera i atmosfera.

Biosfera jest chroniona na podstawie przepisów następujących ustaw: ustawy o ochronie przyrody, ustawy o lasach, o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy o planowaniu przestrzennym. Podstawy ochrony litosfery, hydrosfery i atmosfery zawierają ustawy: ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa Prawo wodne, ustawa Prawo geologiczne i górnicze.

Niniejszy rozdział dotyczy ochrony biosfery wynikającej z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o planowaniu przestrzennym i ustawy o ochronie zabytków. Ochrona lasów, gruntów rolnych, a także ochrona hydrosfery i atmosfery została omówiona w rozdz. 6.1, 6.4, 6.7.

6.9.1. Ochrona biosfery

Z form ochrony przyrody w myśl Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2021 poz. 1098) na terenie powiatu lubelskiego znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwaty,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

➤ Obszary, których ochrona wynika z Ustawy o ochronie przyrody

Rezerwaty

Na terenie powiatu lubelskiego ochroną rezerwatową objęto cztery obiekty, z czego trzy to rezerwaty leśne i jeden stepowy.

Rezerwat Chmiel

Rezerwat Chmiel został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 22 kwietnia 1983 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP 1983 r. Nr 16, poz. 91). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Obwieszczenie Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2002 r. Nr 2, poz. 102).

Powierzchnia Rezerwatu Chmiel wynosi 25,7 ha, położony jest na zboczach rozległego wzniesienia o wysokości 265 m n.p.m., opadających w kierunku wschodnim i południowym. Rezerwat utworzony został w celu ochrony starego naturalnego grądu z licznymi pomnikowymi okazami dębu szypułkowego *Quercus robur* o wieku około 200 lat. Znacznie mniejszy jest udział dębu bezszypułkowego oraz buka. Rezerwat uważany jest za naturalne stanowisko buka *Fagus* najdalej wysunięte na północny-wschód.

Klimat, który tworzy starodrzew w rezerwacie możemy porównać do charakteru puszczy. W runie można znaleźć rzadkie gatunki roślin, występują w nim między innymi: podkolan biały *Platanthera bifolia*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, miodownik melisowaty *Melittis melissophyllum*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, rutewka orlikolistna *Thalictrum aquilegifolium* oraz wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*.

Rezerwat Chmiel położony jest na terenie gminy Jabłonna.

Cel środowiskowy dla Rezerwatu Chmiel

Głównym celem ochrony w tym rezerwacie jest zachowanie fragmentu starego, naturalnego lasu dębowego o charakterze grądu, posiadającego ponadto przeznaczenie nasienne.

Podstawowym zagrożeniem jest brak naturalnych odnowień dębu szypułkowego. Z tego też względu, Rezerwat Chmiel ma charakter również nasienny.

Dla Rezerwatu Chmiel nie sporządzono planu ochrony. Działania ochronne wskazane będą w opracowywanym obecnie planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Chmiel PLH060001.

Rezerwat Las Królewski

Rezerwat Las Królewski został utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 lipca 1997 r. (MP 1997 r. Nr 56, poz. 540). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Obwieszczenie Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2002 r. Nr 2, poz. 102).

Rezerwat swoim zasięgiem obejmuje strome zbocza po prawej stronie rzeki Radomirki, okolice „Śmierdzącego Źródła” i zalesioną część Łysej Góry. Jego powierzchnia wynosi 48,64 ha. Rezerwat swoim zasięgiem obejmuje strome zbocza po prawej stronie rzeki Radomirki, okolice „Śmierdzącego Źródła” i zalesioną część Łysej Góry. To najlepiej zachowany i najbardziej atrakcyjny przyrodniczo rezerwat przyrody znajdujący się na terenie parku. Jest rezerwat leśny, będący pozostałością naturalnego kompleksu leśnego, który jeszcze na początku XIX wieku pokrywał znaczne obszary Wyniosłości Giełczewskiej. Las na terenie rezerwatu to głównie grąd z domieszką sosny *Pinus*, modrzewia *Larix* i świerku *Picea*. Znajduje się tu także nisza źródłiskowa z niewielkim ciekim wodnym i zbiornikiem; miejsce to nazywane jest „Śmierdzącym Źródłem”. Możemy tu także spotkać zbiorowiska kserotermiczne, a wśród nich zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, powojnik prosty *Clematis recta* czy oman wąskolistny *Inula ensifolia*. Najcenniejszy obiektem przyrodniczym znajdującym się na terenie rezerwatu jest płat cieszynianki wiosennej *Hacquetia epipactis*, która występuje tu na jednym z kilku stanowisk w kraju.

Cel środowiskowy dla Rezerwatu Las Królewski

Celem środowiskowym jest zachowanie zbiorowisk rzadkich roślin kserotermicznych oraz wielogatunkowych drzewostanów o charakterze naturalnym.

Główne zagrożenie dla zbiorowisk roślinności kserotermicznej stanowi zarastanie murawy kserotermicznej przez roślinność zielną, krzewiastą i drzewiastą, co powoduje przede wszystkim zmniejszenie nasłonecznienia i wzrost wilgotności podłoża. Aby utrzymać siedliska życia wielu rzadkich gatunków występujących na murawach kserotermicznych, konieczne jest prowadzenie zabiegów ochrony czynnej, które polegają na wykaszaniu roślinności zielnej oraz wycinaniu roślinności krzewiastej i drzewiastej.

Zabiegi ochrony czynnej prowadzone są w oparciu o zadania ochronne przedstawione w Zarządzeniu Nr 12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Las Królewski”. Wskazane zadania ochronne to usuwanie jednorocznych odrostów krzewów i drzew (takich jak jeżyna, tarnina, dereń świdwa, szakłak pospolity, leszczyna pospolita) oraz wykaszanie roślinności zielnej (nawłoci kanadyjskiej, pokrzywy zwyczajnej).

Wykonanie zaplanowanych zabiegów ochrony czynnej przyczyni się do przywrócenia właściwego stanu ochrony przyrody rezerwatu Las Królewski, poprzez stworzenie optymalnych warunków do zachowania cennej roślinności kserotermicznej.

Rezerwat Olszanka

Rezerwat Olszanka został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 22 kwietnia 1983 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP 1983 r. Nr 16, poz. 91). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Obwieszczenie Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2002 r. Nr 2, poz. 102).

Rezerwat Olszanka jest rezerwatem leśnym, jego powierzchnia wynosi 8,75 ha. Ochronie podlega starodrzew złożony z dębu szypułkowego z domieszką grabu i sosny oraz wiele chronionych gatunków roślin w runie.

W drzewostanie występuje bardzo dużo okazów dębu szypułkowego, których wiek szacowany jest na około 200 lat – część okazów posiada imponujące rozmiary, kwalifikujące je jako drzewa pomnikowe. Na terenie rezerwatu znajduje się grupa kilkunastu sędziwych buków będących reliktem zbiorowiska buczyny *Fagion sylvaticae*. Runo rezerwatu jest bardzo bogate. Występują w nim między innymi: gnieżnik leśny *Neottia nidus-avis*, miodownik melisowaty *Melittis melissophyllum*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*, zerwa kłosowa *Actaea spicata*, jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*. Fragmenty rezerwatu znajdują się na zboczach wzgórz ostańców o ekspozycji południowo-zachodniej i północno-wschodniej, których kąt nachylenia wynosi około 5°.

Teren rezerwatu wchodzi w skład obszaru siedliskowego sieci Natura 2000 Olszanka PLH060012.

Rezerwat Olszanka położony jest na terenie gminy Jabłonna.

Cel środowiskowy dla Rezerwatu Olszanka

Celem środowiskowym jest zachowanie starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie.

Dla Rezerwatu Olszanka plan ochrony nie został sporządzony. Działania ochronne wskazane będą w opracowywanym obecnie planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Olszanka PLH060012.

Rezerwat Podzamcze

Rezerwat Podzamcze został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 12 lipca 1974 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP 1974 r. Nr 28, poz. 172). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Obwieszczenie Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2002 r. Nr 2, poz. 102).

Rezerwat Podzamcze jest rezerwatem stepowym, jego powierzchnia wynosi 3,4 ha. Rezerwat obejmuje zbocze o ekspozycji południowej o wysokości względnej 33 m. Na zboczu zachowały się bardzo bogate florystycznie zbiorowiska z klasy *Festuco-Bromatea*, zespół turzycy niskiej i omanu wąskolistnego *Cariceto-Inuletum*, zespół kłosownicy pierzastej i ożanki właściwej *Brachypodio-Tencrietum*, zespół wisienki karłowatej *Prunetum fruticosae* oraz zespół rutewki mniejszej i szalwii łąkowej *Thalictro-Salvietum pratensis*. Łącznie występuje tu 210 gatunków roślin, w tym: oman wąskolistny, oman szorstki, ostrożeń pannoński, wisienka karłowata, turzyca niska, turzyca Michela, kostrzewa walezyjska. Stwierdzono tu występowanie 210 gatunków roślin, do ciekawszych gatunków należą m.in. oman wąskolistny, oman szorstki, ostrożeń pannoński, wisienka karłowata, turzyca niska, turzyca Michela, kostrzewa walezyjska.

Rezerwat Podzamcze położony jest w północnej części miasta Bychawa.

Cel środowiskowy dla Rezerwatu Podzamcze

Celem środowiskowym jest zachowanie zbiorowisk roślinności kserotermicznej z wieloma rzadkimi gatunkami roślin.

Główne zagrożenie dla zbiorowisk roślinności kserotermicznej stanowi zarastanie murawy kserotermicznej przez roślinność zielną, krzewiastą i drzewiastą. Naturalna sukcesja wywołuje niekorzystne zmiany siedliskowe poprzez zwiększanie uwilgotnienia, ograniczenie dostępu światła słonecznego i zmniejszenie amplitudy temperatur rocznych i dobowych. W wyniku tego procesu cenne gatunki roślin będące celem ochrony rezerwatu ustępują miejsca innym mniej wartościowym zbiorowiskom. W związku z tym, aby utrzymać siedliska życia wielu rzadkich gatunków występujących na murawach kserotermicznych, konieczne jest prowadzenie zabiegów ochrony czynnej, które polegają na wykaszaniu roślinności zielnej oraz usunięciu jednorocznych odrostów roślinności krzewiastej i drzewiastej przede wszystkim: robinii akacjowej, tarniny, jeżyny, dereni świdwy, kaliny koralowej, klonu zwyczajnego i bzu czarnego. Natomiast bezwzględnie pozostawiane są płaty cennej wisienki karłowatej oraz krzewy jałowca pospolitego, dzikich róż i berberysu pospolitego.

Dla Rezerwatu Podzamcze plan ochrony nie został sporządzony, zabiegi ochrony czynnej prowadzone są w oparciu o ustanawiane na jeden rok zadania ochronne. Ostatnie zadania związane z ochroną czynną prowadzone były w oparciu o zarządzenie Nr 62/19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 28 października 2019 r.

Parki krajobrazowe

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się dwa parki krajobrazowe.

Krzczonowski Park Krajobrazowy

Został utworzony Uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dnia 26.02.1990 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 3, poz.14 z 1990 r.). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubelskiego z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 73, poz. 1524 z 2005 r.). Park zajmuje powierzchnię 12 421,00 ha, zaś jego otulina liczy 13 854,00 ha. Większość obszaru parku leży na terenie powiatu lubelskiego, administracyjnie park leży w 3 gminach: Krzczonów i Jabłonna w powiecie lubelskim oraz Rybczewice w powiecie świdnickim, natomiast otulina parku znajduje się na terenie 5 gmin: Krzczonów, Jabłonna, Rybczewice i Piaski (powiat świdnicki) oraz Fajslawice (powiat krasnostawski).

Park utworzono ze względu na krajobraz najbardziej charakterystyczny dla Wyżyny Lubelskiej. Obejmuje on tereny o bardzo urozmaiconej rzeźbie, położone w krajobrazie rolniczym, typowym dla tego regionu. Główną formą rzeźby tego obszaru jest falisty teren, rozcięty głębokimi dolinami rzecznyymi o przeważnie stromych zboczach oraz 14 ostańców piaskowcowych okresu polodowcowego, wznoszących się do wysokości ok. 300 m n.p.m. Najwyższym wzniesieniem w parku jest Boży Dar liczący 306,7 m n.p.m. Pod względem krajobrazowym wyróżnia się też Szabałowa Góra o wysokości 285 m n.p.m. Natomiast wąwozy w okolicach Pilaszkowic i Rybczewic osiągają długość do 1 km, a głębokość do 15 m. Krzczonowski Park Krajobrazowy charakteryzuje się dużą różnorodnością i mozaikowością gleb. Z tego też powodu występuje tu wielkie zróżnicowanie i bogactwo zespołów roślinnych.

Krzczonowski Park Krajobrazowy jest jednym z ważniejszych regionów źródliskowych w województwie lubelskim. Występuje tu 45 źródeł, w tym kilkanaście źródlisk grupowych skupiających od 4 do 19 wpływów. Źródła położone są głównie w dolinach rzek Giełczwi, Radomirki i Olszanki. Są to główne ciek wodne parku, ich doliny w dużej mierze zachowały naturalny charakter i mają dużą wartość przyrodniczą w silnie zmienionym krajobrazie rolniczym. Trzy największe źródła (dwa w Strynie i jedno w Sobieskiej Woli) mają wydajność od 50 do 120 l/s. Cztery źródła w miejscowościach: Krzczonów Sołtysy, Krzczonów III (Borzęcin), Walentynów oraz Piotrkówek, zostały uznane za pomniki przyrody.

Największą powierzchnię w parku – 70%, ze względu na obecność gleb dobrej klasy, stanowią grunty orne. Drugie co do wielkości zajmowanej powierzchni parku są lasy, które stanowią ok. 25 %. Bardzo ważnym elementem Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego są fragmenty ocalałych powierzchni dawnych puszczy pokrywających znaczną część Wyżyny Lubelskiej. Szczególnie cenny jest tutaj 200-letni drzewostan dębu szypułkowego z udziałem buka, który znajduje się na północno-wschodniej granicy swojego naturalnego zasięgu. Lasy parku tworzą dwa kompleksy. Pierwszy z nich to Las Chmielowski

z dwoma rezerwatami „Chmiel” i „Olszanka” rozciągający się w północno - zachodniej części parku między wsiami Piotrkówek i Majdan Policki. Drugi, mniejszy to Las Królewski podzielony na kilka mniejszych fragmentów, położony w centralnej części parku między dolinami Radomirki i Giełczwi. W kompleksie tym utworzono rezerwat „Las Królewski”.

W lasach parku przeważają drzewa liściaste z udziałem grabu, lipy i dębu, występują też bory mieszane i ciepłolubne dąbrowy świetliste. Spotkamy tutaj wiele rzadkich roślin m.in.: podkolan biały i zielonawy, lilia złotogłów, jaskier kaszubski, wawrzynek wilczełyko, miodownik melisowaty. Równie cennym siedliskiem w dolinie Giełczwi i Radomirki są lasy łąkowe i olsy. Na pobliskich podmokłych łąkach występują rzadkie gatunki roślin: goryczka wąskolistna, nasięźrzał pospolity, podejźrzon księżycowy, lepieźnik różowy, ciemiężca zielona i pełnik europejski. Wśród grzybów możemy spotkać w parku interesujące okazy m.in. szmaciaka gałęzistego i sromotnika bezwstydnego.

Na różnorodność fauny parku wpływa przede wszystkim mozaika biotopów omawianego terenu. W źródłiskach i strumieniach występuje w dużych ilościach kieżdrojowy, gatunek skorupiaka charakterystyczny dla czystych wód. Świat owadów reprezentowany jest przez tak rzadkie gatunki, jak: paż królowej, mieniak tęczowiec i modraszek ikar. W dolinach rzek licznie występują ważki, jętki i chrzączki. Na terenie parku odnotowano kilka gatunków trzmieli, wśród nich parkowego, rudonogiego i ziemnego. Bogata jest również fauna kręgowców. W rzekach występują gatunki ryb charakterystyczne dla polskich wód nizinnych, między innymi szczupak, okoń i płoć, miejscami w Giełczwi także karp, karaś i lin. Na terenach podmokłych występują rzadkie gatunki płazów: rzekotka drzewna, kumak nizinny i ropucha szara. Gady są reprezentowane przez trzy gatunki: jaszczurkę zwinkę, padalca oraz zaskrońca. Najbogatszą w gatunki gromadą kręgowców są ptaki. Pospolicie występują: skowronek, pokląskwa, trznadel i potrzuszcz. Stosunkowo liczna jest też populacja przepiórki. Odrębną grupę stanowią gatunki leśne. Można tu wymienić sikory, pełzacze, drozdy, muchówki, szpaki, zięby i gołębie. Wyszczególnić trzeba muchówkę białoszyją, gatunek rzadki na terenie kraju oraz gołębia siniaka, który spotykany jest w lasach z domieszką buka. Skrzydlate drapieżniki parku to myszołów, jastrząb, krogulec, pustułka i kobuz. Ptaki związane z terenami podmokłymi występują przede wszystkim w dolinach Giełczwi i Radomirki. Są to: perkoz dwuczuby i perkozek, kaczki: krzyżówka, głowienka i czernica, łabędź niemy, a także pospolite łyski i kokoszki wodne. W okolicach stawów i cieków spotyka się także: trzciniaki, rokitniczki, rybitwy rzeczne, mewy śmieszki, zimorodki, derkacza. We wsiach położonych na terenie parku istnieje kilka gniazd bociana białego. Spośród dziesięciu gatunków dzięciołów gniazdujących w Europie, w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym występuje osiem, w tym rzadko spotykany dzięcioł zielonosiwy. Fauna ssaków jest typowa dla Wyżyny Lubelskiej. Często spotykany jest jeź

i ryjówka aksamitna, a także drobne gryzonie: nornica ruda, mysz polna, mysz leśna i badylarka. W lasach żyją wiewiórki, kuny, lisy i borsuki, a z kopytnych – sarny i dziki. Na polach i w zagajnikach pospolicie występują zające. Nietoperze (mopek, gacek brunatny) zasiedlają cały obszar parku. W rzekach i na stawach występują piżmaki, stwierdzono również obecność wydry. W korycie Giełczwi spotyka się ślady żerowania bobrów.

Dla Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego plan ochrony nie został opracowany.

Cel środowiskowy dla Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego

Celem środowiskowym dla Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska ze szczególnym uwzględnieniem bogatej rzeźby lessowej oraz cennych przyrodniczo kompleksów leśnych.

Działania jakie należy podjąć to: zachowanie procesów erozji lessowej; zachowanie naturalnego charakteru dolin rzecznych w szczególności Olszanki, Giełczewki, Radomirki; zachowanie źródeł i źródlisk w tym w szczególności charakteru źródeł pulsujących; zachowanie kompleksów stawów rybnych.

Kozłowiecki Park Krajobrazowy

Kozłowiecki Park Krajobrazowy utworzony został uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dnia 26 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 3, poz. 14). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 6 Wojewody Lubelskiego z dnia 23 marca 2005 r w sprawie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Lubelskiego z 2005 r. poz. 1527).

Kozłowiecki Park Krajobrazowy położony jest na Równinie Lubartowskiej. Pomimo równinnego charakteru w rzeźbie terenu wyróżniają się ciągi wydmy o długości do ok. 1,5 km, wzniesienia morenowe, terasy zalewowe i inne. Park ma charakter typowo leśny. Swoim zasięgiem obejmuje zwarty kompleks Lasów Kozłowieckich, bardzo cenny ze względu na duże zróżnicowanie drzewostanu w tym fragmenty o składzie zbliżonym do naturalnego. Całkowita powierzchnia Kozłowieckiego PK to 6121 ha, a jego otuliny – 7432 ha. W granicach powiatu lubelskiego (gmina Niemce) znajduje się 1034 ha parku i 2427 ha otuliny. Na terenie parku występują lasy sosnowo – dębowe, okresowo podtapiane lasy porośnięte borem wilgotnym i borem bagiennym oraz niewielkie obszary olsów i łągów wierzbowo-topolowych porastających brzegi rzek Mininy i Krzywej Rzeki. Za najcenniejsze jednak uważane są lite drzewostany dębowe z udziałem dębu bezszypułkowego. Szczególnie okazałe dęby chronione są w rezerwacie „Kozie Góry” (powiat lubartowski).

Ponadto na terenie parku występują także śródleśne łąki, stawy, bagienka oraz niewielkie osady leśne i rolnicze.

Wśród flory Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego na szczególną uwagę zasługują gatunki chronione m.in.: nasięźrzał pospolity, wawrzynek wilczelyko, lilia złotogłów, orlik pospolity, listera jajowata, podkolan biały, gnieźnik leśny oraz bluszcz. Na nielicznych fragmentach torfowisk wysokich i przejściowych występują m.in.: bagno zwyczajne, widłak jałowcowaty, modrzewnica zwyczajna, storczyk krwisty i szerokolistny, kruszczyk błotny.

Obecność w parku starych dziuplastych drzew oraz stawów hodowlanych sprawia, że świat zwierząt na tym obszarze jest bardzo zróżnicowany. Występują tutaj licznie ptaki m.in.: dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dudek, muchołówka białoszyja i muchołówka żałobna, puszczyk, bocian czarny, bielik, myszołów, zausznik, podgorzałka i wodnik. Lasy Kozłowieckie są także doskonałym środowiskiem dla jeleni, sarn, dzików i danieli. W bardziej wilgotnych lasach można spotkać także łosie – największych przedstawicieli rodziny jeleniowatych. W dolinie Mininy stwierdzono występowanie bardzo nielicznego żółwia błotnego – jedyne go żółwia żyjącego naturalnie w naszym kraju.

Cel środowiskowy dla Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego

Celem środowiskowym dla Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska ze szczególnym uwzględnieniem ekosystemów leśnych.

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu lubelskiego znajduje się pięć obszarów chronionego krajobrazu.

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został 26.02.1990 r. uchwałą Nr XI/56/90 WRN (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 13 z 1990 r. poz. 14). Obecnie obowiązuje Uchwała Nr VI/83/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 7 maja 2015 r. poz. 1597).

W Ekologicznym Systemie Obszarów Chronionych województwa lubelskiego spełnia on funkcję łącznikową pomiędzy obszarami chronionymi położonymi wzdłuż Małopolskiego Przełomu Wisły – Kazimierskim Parkiem Krajobrazowym i Wrzelowieckim Parkiem Krajobrazowym wraz z ich otulinami.

Chodelski OCK w powiecie lubelskim występuje na terenie gmin Bełżyce i Borzechów, zajmuje powierzchnię 1 010 ha.

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje równinne tereny Kotliny Chodelskiej i niewielkie fragmenty krain sąsiednich. Położony jest on pomiędzy Wrzelowieckim i Kazimierskim Parkiem Krajobrazowym. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje swym zasięgiem obszary o bardzo urozmaiconym sposobie użytkowania gruntów, gdzie przeplatają się i zazębiają obszary leśne, łąkowe i uprawne położone nad rzeką Chodelką. Są to tereny o specjalnych walorach krajobrazowych. Tamtejszą przyrodę wyróżniają wilgotne tereny łąkowe i torfowiskowe ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin, stawy rybne stanowiące ostoje ptaków, a także lasy ze stanowiskami niezwykle rzadkich ptaków - bielików i bocianów czarnych.

Cel środowiskowy dla Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Celem środowiskowym dla Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu jest zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych.

Osiągnięcie wyznaczonego celu będzie możliwe poprzez:

- zachowanie oraz poprawę stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód,
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów,
- ochronę i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych,
- ochronę specyficznych cech krajobrazu doliny Chodelki, w tym meandrów rzeki, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu (wydmy, doliny, głązy narzutowe),
- tworzenie i ochronę korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi

i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie,

- dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury,

- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb.

Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został Uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dnia 26.02.1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. z 1990 r. Nr 13, poz. 14). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 40 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r. w sprawie Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 65, poz. 1225).

Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu powołano ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarza ekologicznego. Obszar charakteryzuje się krajobrazem rolniczym, a także dość dużymi kompleksami leśnymi, w których występują: lipa drobnolistna, grab, dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata, sosna zwyczajna. W kompleksie leśnym pod Wilczopolem został utworzony rezerwat przyrody Wierzchowiska, mający na celu ochronę starodrzewia dębowego i lipowego.

W zasięgu **Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** znajdują się następujące gminy powiatu lubelskiego: Głusk, Niedzwica Duża, Strzyżewice, Jabłonna, Bychawa, Krzczonów.

Cel środowiskowy dla Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Celem środowiskowym dla Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu jest zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochrona funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód oraz ochrona i kształtowanie zadrzewień nadwodnych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi został utworzony uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dnia 26 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 13, poz. 14). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 65, poz. 1227).

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi obejmuje dolinę rzeki Ciemięgi na północ od Lublina. Położony jest w obrębie gmin: Jastków, Wólka i Niemce. Jego powierzchnia wynosi 2 627 ha. Jest to fragment Równiny Nałęczowskiej, porozcinanej wąwozami lessowymi. Dominuje krajobraz rolniczy, z wilgotnymi łąkami, łęgami oraz ciepłolubnymi murawami na zboczach doliny Ciemięgi i licznych wąwozów. Niewielka rzeczka Ciemięga i jej dolina uznane zostały za warte ochrony ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarza ekologicznego.

Krajobraz OCK można określić jako lekko falista wierzchowina lessowa urozmaicona przez liczne wąwozy i głębocznicę oraz płytkie zagłębienia bezodpływowe tzw. wymoki. Dominującym elementem krajobrazu jest dolina Ciemięgi. Można podzielić ją na dwa różniące się od siebie odcinki. Górny, do Ciecierzyna, jest prawie, że prostoliniowy i ma strome przeszło dwudziestometrowe brzegi. Dolny odcinek, od Ciecierzyna do ujścia, przybiera bardziej kręty przebieg a dolina przełamuje się pomiędzy węglanowymi wzgórzami. Towarzyszą jej liczne starorzecza, których brak w górnym odcinku.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi” to wąska dolina z niewielkim pasmem łąk otoczona polami uprawnymi, urozmaiconymi niewielkimi zadrzewieniami. Taka mieszanka warunków siedliskowych przekłada się na zróżnicowanie występującej tu flory i fauny. Za najcenniejsze zbiorowiska uważane są płaty roślinności ciepłolubnej zajmujące nasłonecznione, południowe zbocza doliny Ciemięgi oraz niektóre niezalesione wąwozy, szczególnie te strome, nieużytkowane rolniczo. W zbiorowiskach tych występuje szereg rzadkich gatunków flory stepowej. Są to m.in.: miłek wiosenny, oman szerokolistny, oman niemiecki, turzyca niska, turzyca Michela, kosaciec bezlistny i inne. Zbiorowiska o charakterze leśnym występują jedynie w pojedynczych wąwozach oraz fragmentarycznie na zboczach i dnie doliny. Choć pochodzą ze sztucznych nasadzeń i są eksploatowane to zachowały skład zbliżony do naturalnego, zwłaszcza w warstwie krzewów i runa. W cienistych wąwozach i na zboczach doliny o ekspozycji północnej dominuje wielogatunkowy grąd, na który składają się graby, dęby i lipy uzupełnione osiką.

W runie pojawiają się rzadkie rośliny np. typowa dla terenów górskich paproć – zanokcica skalna. Na lepiej nasłonecznionych zboczach dominującym gatunkiem staje się dąb, a towarzyszy mu sosna i świerki. Za najcenniejszy fragment lasów w „Dolinie Ciemięgi” uważa się las w okolicach Ciecierzyna. Z rzadkich roślin występują tam: wawrzynek wilczełyko, wisienka karłowata i lilia złotogłów. Na terenie zalewowej doliny Ciemięgi występują resztki dawnych łągów, czyli niewielkie skupienia olchy i wierzby. Pokrywa łąkowej doliny Ciemięgi to naturalne zbiorowiska wysokich turzyc oraz zbiorowiska łąkowe. W dolinie można znaleźć sporo rzadkich roślin, np.: podejrzona księżycowego, nasięźrzała pospolitego czy pełnika europejskiego.

Cel środowiskowy dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi

Celem środowiskowym dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Ciemięgi jest ochrona specyficznych cech krajobrazu doliny Ciemięgi, zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzeki i starorzeczy, ochrona licznych źródeł w strefie przyboczowej (szczególnie największej grupy źródeł w rejonie Baszek); zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód oraz ochrona i kształtowanie zadrzewień nadwodnych, a także przyzagrodowych i przydworskich.

Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór

Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór powołano Uchwałą Nr XI/56/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie z dnia 26 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 13, poz. 14 z 1990 r.). Obecnie obowiązuje uchwała NR XII/184/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” - (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 17 grudnia 2015 r., poz. 5157).

Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór utworzony został w celu ochrony walorów krajobrazowych mozaik lasów i łąk oraz zachowania powiązań przestrzennych między terenami o wysokiej aktywności biologicznej. Jego powierzchnia wynosi 12 820,09 ha, z czego na terenie powiatu lubelskiego 2 430 ha (gmina Garbów).

Przeważa tu krajobraz równinny, a ponad 44% powierzchni zajmują lasy, głównie bory mieszane i świeże, a ponadto bory bagienne, świetliste dąbrowy, grądy, olsy i łągi. Duże powierzchnie zajmują łąki, a lokalnie spotykane są niewielkie torfowiska.

Z rzadszych gatunków roślin występują tu m.in.: podkolan biały, podkolan zielonawy, wawrzynek wilczełyko, mieczyk dachówkowaty i orlik pospolity.

Na terenie obszaru znajdują się łągowiska bociana czarnego, a dwa śródleśne jeziora (Rejowiec i Duży Ług) są ostoją rzadkich gatunków ptactwa wodnego. Występuje tu także kilka rzadkich gatunków nietoperzy.

Cel środowiskowy dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Kozi Bór

Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór ma służyć głównie na cele rekreacyjne i turystyczne. Atrakcyjny krajobrazowo i przeznaczony głównie do zagospodarowania turystycznego. Zakres ochrony zakazuje lokalizacji na nim zakładów przemysłowych i innych obiektów uciążliwych dla środowiska i pogarszających stan krajobrazu.

Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dn. 26.02.1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. Lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 13, poz. 14). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XXXVI/491/2017 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2017 r. poz. 5605).

Jest to obszar o dużej atrakcyjności krajobrazowej, głównie dzięki bardzo urozmaiconej rzeźbie terenu. Szata roślinna jest wyjątkowo bogata. Wąwozy na południe od Kraśnika są miejscem występowania wielu rzadkich gatunków, m.in. obuwika. Bardzo bogate florystycznie są zachowane fragmenty torfowisk w dolinie Wyżnicy. Występuje tu m.in. pełnik europejski. W drzewostanach leśnych występują: buk i jodła w pobliżu swojego naturalnego zasięgu. Bogata jest także fauna obszaru, m.in. jedyne w województwie lubelskim stanowisko żolny. Na terenie powiatu lubelskiego obejmuje część gminy Zakrzew.

Cel środowiskowy dla Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Celem środowiskowym dla Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu jest zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:

– zachowanie oraz poprawę stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno- błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródliskowych

o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód;

- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;

- ochronę i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;

- ochrony specyficznych cech krajobrazu: dolin rzecznych, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu (wydmy, doliny denudacyjne, wąwozy lessowe, kotły i studzienki erozyjne);

- tworzenie i ochronę korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpola widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie;

- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb.

Obszary Natura 2000

Na terenie powiatu lubelskiego znajduje się sześć obszarów Natura 2000, w tym pięć specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz jeden obszar specjalnej ochrony ptaków.

Bystrzyca Jakubowicka PLH060096

Obszar Natura 2000 Bystrzyca Jakubowicka PLH060096 został ustanowiony Decyzją Komisji z dnia z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33 str. 146. Obecnie status prawny obszaru określa decyzja Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty

składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE. L. z 2013 r., Nr 350, poz. 287).

Obszar położony jest na terenie gminy Wólka. Jego powierzchnia wynosi 456,2 ha. Ostoja obejmuje fragment doliny rzeki Bystrzycy (lewy dopływ Wieprza) wraz z ujściowym odcinkiem doliny rzeki Ciemięgi oraz stoki obu dolin. Bystrzyca na obszarze ostoi tworzy dosyć szeroką dolinę wyslaną cienkimi pokładami torfów, ograniczona stromymi skarpami. Na północ występują utwory lessowe, na południe margle kredowe. W lessie powstały głębokie wąwozy. Lewobrzeżne zbocza Bystrzycy i Ciemięgi porośnięte są murawami kserotermicznymi. Rzeka zachowała tutaj swój naturalny nurt, tworząc liczne meandry i starorzecza. Płaskie dno doliny pokryte jest siecią kanałów melioracyjnych, o różnym stopniu drożności.

Obszar ostoi pokryty jest łąkami. Ponadto występują kępy zakrzaczeń oraz płyty zbiorowisk łągowych. Przy ujściu Ciemięgi położony jest jaz wraz z kompleksem stawów hodowlanych. W tym rejonie obserwuje się znaczne podniesienie poziomu wód gruntowych, pozytywnie wpływające na obszar i przyległy płat łąk zmiennowilgotnych. Dolina Bystrzycy w rejonie ostoi przecięta jest w poprzek trzema drogami prowadzonymi na nasypach, z czego jedna droga biegnie przez ostoję, a druga stanowi jej północno-wschodnią granicę.

Obszar doliny pozbawiony jest zabudowy, jednak otaczające dolinę rejonu zajęte są przez nią w znacznej części. Tworzą je wsie Bystrzyce, Sobianowice, Zawadów, Łysaków, Turka oraz Osiedle Borek.

Bystrzyca Jakubowicka jest ważną ostoją staroduba łąkowego z wysoką liczebnością najwyższą w województwie. Obszar jest ważnym siedliskiem dla populacji czterech motyli z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Liczebność populacji należy do największych w województwie lubelskim. Na terenie obszaru znajduje się stanowisko kumaka nizinnego oraz czajki. Na terenie Bystrzycy Jakubowickiej znajdują się niewielkie populacje miłka wiosennego, kosaćca bezlistnego oraz goździka pysznego. Są to gatunki podlegające ścisłej ochronie. Znaczenie siedliskowe mają tu łąki zmienno wilgotne i niżowe łąki zmienno wilgotne i niżowe łąki użytkowane ekstensywnie będące siedliskiem staroduba łąkowego, a ponadto murawy kserotermiczne będące siedliskiem staroduba łąkowego i murawy kserotermiczne będące siedliskiem miłka wiosennego i kosaćca bezlistnego oraz płyty łągów.

Teren ostoi przedstawia wysokie wartości krajobrazowe. Otwarte przestrzenie i ekstensywne użytkowanie sprawiają, iż obszar stanowić może potencjalny obszar wypoczynkowy dla miasta Lublina.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych obszar wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie ochrony płatów siedlisk przyrodniczych:

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*,
Potamion,

6210 Murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea*,

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*,

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*,

gatunków roślin:

1617 *Angelica palustris* - starodub łąkowy

oraz gatunków zwierząt:

1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*,

1042 zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*,

1059 modraszek telejus *Maculinea teleius*,

1060 czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*,

1061 modraszek nausithous *Maculinea nausithous*,

4038 czerwończyk fioletek *Lycaena helle*,

1188 kumak nizinny *Bombina bombina*,

1145 piskorz *Misgurnus fossilis*.

Cel środowiskowy dla obszaru Bystrzyca Jakubowicka PLH060096

Celem środowiskowym dla obszaru Bystrzyca Jakubowicka PLH060096 jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ww. siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin oraz gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony omawianego obszaru.

Najważniejsze ze zidentyfikowanych zagrożeń oddziałujących na przedmioty ochrony związane są z naturalnymi procesami sukcesji ekologicznej, prowadzącymi do zarastania płatów łąk świeżych i trzęślicowych, będących jednocześnie siedliskiem bezkręgowców zaliczanych do przedmiotów ochrony obszaru, pojawieniem się w obszarze obcych i inwazyjnych gatunków roślin (głównie nawłoci *Salidago*, wypalaniem traw oraz zanieczyszczeniem wód powierzchniowych poprzez napływ biogenów z otaczających dolinę Bystrzycy pól uprawnych.

Osiągnięcie celu środowiskowego będzie możliwe dzięki realizacji wskazań zawartych w Planie Zadań Ochronnych dla obszaru Bystrzyca Jakubowicka. PZO ustanowiony został Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2014 r., poz. 4683).

Wskazane działania ochronne mają na celu utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu zachowania przedmiotów ochrony. Działania, które pozwolą osiągnąć ww. cele

związane będą przede wszystkim z przywróceniem użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego trwałych użytków zielonych położonych w dolinie rzeki. W celu umożliwienia gospodarowania na niedostępnych w wyniku wtórnego zabagnienia fragmentach obszaru, zaplanowano udrożnienie wybranych fragmentów rowów melioracyjnych. Przywrócenie użytkowania łąk doprowadzi do poprawy stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, jak również gatunków bezkręgowców na nich występujących. W przypadku niektórych przedmiotów ochrony (murawy kserotermiczne, zalotka większa), w celu lepszego zaplanowania ewentualnych działań ochronnych, zaplanowano dokładniejsze rozpoznanie ich rozmieszczenia i stanu zachowania w obszarze.

Plan zadań ochronnych zawiera wskazania do zmian zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wólka zatwierdzonego uchwałą Nr XXXI/254/2001 Rady Gminy Wólka z dnia 27 listopada 2001 r., zmienionego uchwałami: Nr IX/51/07 z dnia 25 czerwca 2007 r., Nr XXX/190/08 z dnia 27 listopada 2008 r. oraz Nr XXXVIII/246/09 z dnia 4 maja 2009 r. Przedmiotowe wskazania dotyczą usunięcia ze wskazanego dokumentu zapisów umożliwiających budowę zbiorników retencyjnych w m. Pliszczyn i Sobianowice, które mogą być wykorzystywane gospodarczo i rekreacyjnie.

Obszar Chmiel PLH060001

Obszar Natura 2000 Chmiel PLH060001 został ustanowiony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującą, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043) (2008/25/WE)(Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12 str.383). Aktualny status prawny określa Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie przyjęcia dwunastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny rejon biogeograficzny notyfikowana jako dokument nr C (2018) 8527) – Dz.U. UE L.19.7.777.z dnia 9 stycznia 2019 r.

Przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Chmiel jest siedlisko przyrodnicze 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*.

Obszar położony jest w gminie Jabłonna, w południowej części Wyniosłości Giełczewskiej. Jego powierzchnia wynosi 25,77 ha. Najbardziej charakterystycznymi elementami rzeźby omawianego terenu są ostańce denudacyjne. Obszar rezerwatu zajmuje środkowe części zboczy rozległego wzniesienia o wysokości 264,7 m n.p.m., opadające w kierunku wschodnim i południowym. Teren pokryty jest całkowicie lasem. Wielogatunkowy naturalny drzewostan charakteryzuje się dużym udziałem dębu szypułkowego z udziałem

grabu, buku. W granicach obszaru występują również nieliczne stanowiska dębu bezszypułkowego. Bogata flora obfituje w rzadkie w regionie chronione gatunki runa tj. gnieźnik leśny, podkolan biały i zielonawy, parzydło leśne oraz lilia złotogłów. Ponadto jest to siedlisko chronionych gatunków ptaków tj. muchołówka żałobna, dzięcioł duży, myszołów, kos, wilga i wiele innych gatunków.

Cel środowiskowy dla obszaru Chmiel PLH060001

Celem środowiskowym dla obszaru Chmiel PLH060001 jest utrzymanie i przywracanie do właściwego stanu ochrony grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Chmiel PLH060001 jest aktualnie opracowywany.

Głównym zagrożeniem dla siedliska przyrodniczego (9170) grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum* jest gospodarowanie człowieka. Oddziaływania negatywne widoczne w tym obszarze to pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych oraz stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych na polach uprawnych. Ważnym czynnikiem dla zachowania grądu subkontynentalnego jest prowadzenie na terenach położonych poza rezerwatem przyrody gospodarki leśnej zgodnej z wymogami ochrony tego siedliska.

Zagrożeniem dla zachowania właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego będącego przedmiotem ochrony jest również ekspansja obcych gatunków inwazyjnych: niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i rdestowca sachalińskiego *Reynoutria sachalinensis*, które powodują wypieranie gatunków rodzimych z runa.

Wskazane działania ochronne to:

- eliminacja gatunków inwazyjnych, w tym niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i rdestowca sachalińskiego *Reynoutria sachalinensis*,
- stworzenie dla naturalnie odnawiających się dębów odpowiednich warunków świetlnych i mikroklimatycznych oraz poprzez wprowadzenie sztucznego odnawiania miejscowych ekotypów dębu szypułkowego i bezszypułkowego,
- usuwanie odpadów.

Obszar Guzówka PLH060071

Obszar Natura 2000 Guzówka PLH060071 został uznany za obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region

biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2010) 9669) (2011/64/UE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z dnia 08.02.2011). Obecnie status prawny obszaru określa Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie przyjęcia dwunastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny notyfikowana jako dokument nr C (2018)8528) (Dz. U. UE. L. 19.7.77 z dnia 9 stycznia 2019 r. Obowiązującym aktem prawnym krajowym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Guzówka (PLH060071).

Obszar obejmuje część rozczłonkowanego kompleksu leśnego z towarzyszącymi mu fragmentami muraw kserotermicznych i zbiorowisk okrajkowych. Jego powierzchnia wynosi 741,46 ha. Ostoja składa się z 4 części (3 kompleksy leśne oraz płat murawy kserotermicznej) i położony jest w sąsiedztwie wsi Guzówka na terenie 2 powiatów (pow. lubelski, gm. Wysokie, pow. biłgorajski, gm. Turobin).

Wśród lasów większość stanowią drzewostany mieszane (ok.80%) i liściaste (ok. 16% powierzchni obszaru). Na omawianym terenie występuje liczna populacja obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* na granicy zasięgu, rosnącego tu w wołyńskiej odmianie grądu subkontynentalnego z dużym udziałem cennych gatunków wapniolubnych w runie. Sąsiadujące z grądem zbiorowiska muraw kserotermicznych i okrajków leśnych, cenne i rzadkie w krajobrazie rolniczym, są bogate w gatunki objęte ochroną prawną (gnieźnik leśny, wawrzynek wilczyłyko, aster gawędka). Obszar Guzówki wraz z rolniczym otoczeniem stanowi teren żerowiskowy dla chronionego orlika krzykliwego

Przedmiotami ochrony obszaru Guzówka PLH060071 są:

- 6210 Murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea*,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*,
- 1902 obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*.

Cel środowiskowy dla obszaru Guzówka PLH060071

Celem środowiskowym dla obszaru Guzówka PLH060071 jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunków roślin, będących przedmiotem ochrony omawianego obszaru.

Dla obszaru Guzówka PLH060071 Plan zadań ochronnych nie został jeszcze opracowany.

Najpoważniejszym zagrożeniem dla obuwika jest nadmierne ocienienie runa lasu przez roślinność drzewiastą oraz zarastanie istniejących muraw kserotermicznych na drodze naturalnej sukcesji. Kluczowe dla ochrony obuwika jest zapewnienie odpowiednich

warunków świetlnych w runie. Innym zagrożeniem dla muraw kserotermicznych może być też ich zaorywanie ORAZ zaniechania wypasu zwierząt na murawach. Dla zachowania łąki subkontynentalnego ważnym czynnikiem jest prowadzenie gospodarki zgodnej z wymogami ochrony tego siedliska.

Obszar Olszanka PLH060012

Obszar Olszanka PLH060012 został zatwierdzony jako obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) w 2011 r. Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy Dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2010) 9669) (Dz.U.UE.L.2011.33.52 z dnia 2 lutego 2011 r.). Obecnie status prawny obszaru określa Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2021/161 z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia czternastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny – (notyfikowana jako dokument nr C (2021) 21) Dz.U.UE.L.2021.51.330 z dnia 15 lutego 2021 r.

Obszar położony jest w gminie Jabłonna, w południowej części Wyniosłości Giełczewskiej. Jego powierzchnia wynosi 10,97 ha. Przedmiotem ochrony obszaru jest siedlisko przyrodnicze (9170) łąka środkowoeuropejska i subkontynentalna *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*. Powierzchnia obszaru pokryta jest prawie w całości lasem. Wielogatunkowy naturalny drzewostan charakteryzuje się dużym udziałem dębu z domieszką grabu i sosny. Bogata flora obfituje w rzadkie w regionie i chronione gatunki runa tj. gnieźnik leśny, podkolan biały i zielonawy, parzydło leśne oraz lilia złotogłów. W celu ochrony starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie powołano w 1983 roku rezerwat przyrody Olszanka.

Cel środowiskowy dla obszaru Olszanka PLH060012

Celem środowiskowym dla obszaru Olszanka PLH060012 jest utrzymanie i przywracanie do właściwego stanu ochrony łąki środkowoeuropejskiej i subkontynentalnej *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Olszanka PLH060012 jest aktualnie opracowywany.

Głównym zagrożeniem dla siedliska przyrodniczego (9170) łąki środkowoeuropejskiej i subkontynentalnej *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum* jest ekspansja obcych gatunków inwazyjnych oraz pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych.

Wskazane działania ochronne to:

- utrzymanie siedliska w aktualnym właściwym stanie ochrony w warunkach ochrony biernej, eliminacja gatunków inwazyjnych, w tym niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*,
- stworzenie dla naturalnie odnawiających się dębów odpowiednich warunków świetlnych i mikroklimatycznych oraz poprzez wprowadzenie sztucznego odnawiania miejscowych ekotypów dębu szypułkowego i bezszypułkowego,
- usuwanie odpadów.

Obszar Wierzchowiska PLH060069

Obszar Natura 2000 Wierzchowiska PLH060069 został zatwierdzony jako obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) w 2011 r. Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2010) 9669) (2011/64/UE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z dnia 08.02.2011). Obecnie status prawny obszaru określa decyzja Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE. L. z 2013 r., Nr 350, poz. 287). Obowiązującym aktem prawnym krajowym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wierzchowiska (PLH060069).

Obszar Natura 2000 Wierzchowiska PLH060069 położony jest w południowej części gminy Bełżyce. Powierzchnia obszaru wynosi 4,15 ha. Przedmiotem ochrony w obszarze jest ciepłolubna dąbrowa (podtyp 91I0-1 świetlista dąbrowa *Potentillo albae-Quercet*, która zajmuje 98% powierzchni obszaru). Dąbrowa porasta glebę płową zalegającą płytko na skałach wapiennych. W warstwie drzew dominuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*. W zróżnicowanej gatunkowo warstwie zielnej odnotowano liczne gatunki charakterystyczne dla tego typu siedliska leśnego.

Cel środowiskowy dla obszaru Wierzchowiska PLH060069

Celem środowiskowym dla obszaru Wierzchowiska jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedliska będącego przedmiotem ochrony omawianego obszaru: ciepłolubnej dąbrowy (kod 91I0).

Osiągnięcie celu środowiskowego będzie możliwe dzięki realizacji wskazań zawartych w Planie Zadań Ochronnych dla obszaru Wierzchowiska. PZO ustanowiony

został Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2014 r., poz. 1881).

Ze zidentyfikowanych zagrożeń w stosunku do siedliska przyrodniczego 9110 Ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae* najważniejsze wynikają z nadmiernego rozwoju podszytu, które to zjawisko może negatywnie wpływać na bogactwo gatunkowe runa (w przypadku, którego większość kluczowych gatunków roślin należy do organizmów światłolubnych). Zbiorowisko leśne, o którym mowa podlega aktualnie procesom sukcesji wtórnej w związku z brakiem oddziaływania czynnika, który spowodował ukształtowanie się aktualnego składu gatunkowego. Czynnikiem tym był wypas zwierząt gospodarskich. Wskutek jego oddziaływania w przeszłości runo dąbrowy budują liczne gatunki światłolubne (w tym dzwonecznik wonny), po części typowe dla łąk trzęślicowych. Procesy sukcesji wtórnej w sytuacji braku użytkowania pasterskiego prowadzą do przekształcenia się dąbrowy ciepłolubnej w grąd. Tempo zmian jest trudne do określenia.

Zaplanowane w planie zadań ochronnych działania ochronne mają na celu utrzymanie właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony. W stosunku do siedliska przyrodniczego 9110 Ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae* przyjmuje się następujące cele działań ochronnych:

- utrzymanie zwarcia drzewostanu na poziomie 50-70%,
- przerzedzenie zwarcia warstwy podszytu do poziomu 20%.

Staw Boćków PLB060016

Obszar Natura 2000 Staw Boćków PLB060016 został wyznaczony w związku z wypełnieniem zobowiązań Polski wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Obszar został zatwierdzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 197, poz. 1275). Aktualny status prawny oraz powierzchnia obszaru regulowane są na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2012, poz. 358).

Ostoja położona jest w gminie Zakrzew, w obrębie mezoregionu Padół Zamojski na granicy z Roztoczem Zachodnim. Obejmuje odnogę dolinową górnego biegu rzeki Por, w której umiejscowiony jest staw o nazwie Boćków k. Zakrzewa o sztucznej genezie, jednakże naturalnym (w kontekście zbiorowisk roślinnych) charakterze. Ma on powierzchnię około 326 ha. W większości jest niemal całkowicie zarośnięty zakrzewieniami wierzbowymi,

szuwarami trzcinowymi, mannowymi oraz turzycowiskami. Jego brzegi porastają zarośla wierzbowe i olsy. Otwarte lustro wody zajmuje łącznie około 30 ha. Okresowo staw zarasta zwarty łąn osoki aloesowatej. Łąki otaczające staw, są pozostałościami torfowisk węglanowych i użytkowane są ekstensywnie. Z ostoją graniczą zabudowania wiejskie, zaś całość otaczają wzniesienia lessowe zajęte przez intensywnie użytkowane pola (niekiedy płaty roślinności ciepłolubnej) oraz niewielkie, dość dobrze zachowane, kompleksy leśne żyznych buczyn oraz grądów subkontynentalnych (z unikalną siecią debr).

W ostoi występuje 161 gatunków ptaków (104 lęgowe), z czego 41 wymienionych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (12 lęgowych). Ponadto, stwierdzono tu obecność 16 gatunków ujętych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (6 lęgowych). Ostoja jest jednym z najważniejszych w Polsce obszarem bytowania zielonki, której populacja przekracza 1% populacji krajowej i występuje w wysokim zagęszczeniu. Znajduje się tu również jedna z trzech znanych na Zamojszczyźnie kolonii rybitwy czarnej oraz stanowisko podróżniczka. Na stawie stwierdzono wysokie liczebności kokoszki wodnej i wodnika. W nieodległej przeszłości występował tam również dubelt. Z ciekawych gatunków nielęgowych, w ostoi obserwowano: podgorzałkę, kobczyka i rybitwę białoczelną.

Cel środowiskowy dla obszaru Staw Boćków PLB060016

Celem środowiskowym dla obszaru Staw Boćków jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków ptaków, będących przedmiotem ochrony omawianego obszaru Natura 2000: zielonki i dzięcioła białoszyjnego..

Plan zadań ochronnych dla obszaru Staw Boćków PLH060016 jest aktualnie opracowywany.

Istniejącym zagrożeniem dla zielonki jest regulacja przebiegu koryta rzeki Por, wykonana w trakcie przebudowy drogi, powodująca zmniejszenie zasilania zbiornika Boćków w wodę. Potencjalne zagrożenia to: zbyt duży dopływ biogenów z okolicznych pól powodujący eutrofizację zbiornika, a także zamiana naturalnego charakteru zbiornika na intensywnie wykorzystywany zbiornik rekreacyjno – retencyjny, czy pobór dużej ilości wody na potrzeby rolnictwa pogłębiający deficyt wody.

Właściwy stan ochrony zielonki wymaga: zachowania bagienno-bagiennych wysokich szuwarów z oczkami wody, Zaplanowane działania ochronne to opracowanie studium wykonalności dotyczącego możliwych rozwiązań technicznych mających na celu poprawienie zasilania wodą zbiornika z rzeki Por celem zapewnienia odpowiedniego poziomu wody w zbiorniku i zabezpieczenie funkcjonowania rolnictwa na tym terenie (łąk kośnych), ze szczególnym uwzględnieniem możliwości/konieczności budowy urządzeń hydrotechnicznych służących do regulacji poziomu wody.

Istniejącym zagrożeniem dla dzięcioła białoszyjnego jest utrata siedliska w wyniku wycinki starych sadów z rodzimymi odmianami drzew na poczet ogrodów rekreacyjnych z drzewami iglastymi, a także wycinka przydrożnych szpalerów drzew, w szczególności intensywne w ostatnich latach zjawisko usuwania szpalerów topoli. Wskazane jest uzupełnienie stanu wiedzy na temat statusu gatunku w obszarze.

Pomniki przyrody

Wykaz pomników przyrody przedstawiono w tabeli nr 43.

Cel środowiskowy dla pomników przyrody: Utrzymanie status quo.

Właściwy stan ochrony pomników przyrody polega na prowadzeniu nadzoru nad ich utrzymaniem oraz zabiegów pielęgnacyjnych lub konserwacyjnych pomników przyrody. Obok prawnej ochrony drzewa pomnikowe wymagają systematycznych i intensywnych zabiegów pielęgnacyjnych, mających przedłużyć ich życie.

Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się dwa użytki ekologiczne (bez nazwy), zlokalizowane na obszarze gmin: Garbów i Niemce.

Użytek ekologiczny (bez nazwy) w gminie Garbów

Na terenie gminy Garbów ochroną objęto zarastający zbiornik wodny. Użytek ekologiczny został utworzony Rozporządzeniem Nr 4 Wojewody Lubelskiego z 16.01.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Lub. z 23.01.1996 r. Nr 1, poz.5), zmienionym Rozporządzeniem Nr 155 Wojewody Lubelskiego z 16.07.2002 r. w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 01.08.2002 r. Nr 80, poz.1712).

Użytek ekologiczny obejmuje dwa jeziora: Duży Ług i Rejowiec, jego powierzchnia wynosi 46,04 ha. Obszar ten jest ważnym obszarem lęgowym i żerowiskiem ptaków wodno-błotnych oraz licznych płazów. Jeziora w dużej mierze otoczone są terenami leśnymi, pod względem siedliskowym jest to bór mieszany świeży w przeważającym udziale sosny.

Cel środowiskowy dla użytku ekologicznego (bez nazwy) w gminie Garbów

Celem środowiskowym jest utrzymanie zarastającego zbiornika wodnego, odgrywającego ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej.

Użytek ekologiczny (bez nazwy) w gminie Niemce

Na terenie gminy Niemce znajduje się użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Nr 3 Wojewody Lubelskiego z 05.01.1999 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Lub. z 25.02.1999 r. Nr 1, poz.4), które zostało zmienione Rozporządzeniem Nr 140 Wojewody Lubelskiego z 16.07.2002 r. w sprawie uznania obszarów za użytek ekologiczny na terenie województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 01.08.2002 r. Nr 80, poz.1697).

Użytek obejmuje bagno położone w otoczeniu wilgotnych łąk i lasów, położony jest na działkach obrębu ewidencyjnego Nowy Staw nr 1042, 1212, 1213, 1200 oraz działkach obrębu ewidencyjnego Rudka Kozłowiecka nr 222/2. Jego powierzchnia wynosi 5,4500 ha.

Cel środowiskowy dla użytku ekologicznego (bez nazwy) w gminie Niemce

Celem środowiskowym dla użytku ekologicznego (bez nazwy) w gminie Niemce utrzymanie w stanie naturalnym *bagna*, mokradeł i terenów podmokłych, będących obszarami retencji wód oraz naturalnym siedliskiem roślin rzadkich i chronionych.

Zespoły Przyrodniczo – Krajobrazowe

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się trzy zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy brak nazwy (gmina Konopnica)

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy znajdujący się na terenie gminy Konopnica został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubelskiego z dnia 29.12.1994 r. Obowiązujący akt prawny to Rozporządzenie Nr 31 Wojewody Lubelskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie uznania obszarów za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2002 r. Nr 12, poz. 350).

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy znajduje się w Radawcu Dużym. Ochroną objęto pozostałości parku podworskiego z pocz. XX w., a szczególnie dobrze zachowany drzewostan, w tym potężne modrzewie (aleja modrzewiowa) oraz stawy zasilane wodą źródlaną.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Kamienny Wąwóz

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Kamienny Wąwóz powstał na mocy uchwały Nr XI/65/95 Rady Gminy Krzczonów z dnia 29 września 1995 r. w sprawie utworzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy Krzczonów. Położony jest w miejscowości Żuków Kolonia. Jego powierzchnia wynosi 8,41 ha.

Zespół obejmuje fragment południowego zbocza głęboko wciętej doliny denudacyjno-erozyjnej, porośniętej murawami kserotermicznymi z wieloma rzadkimi gatunkami roślin, znajduje się tu stanowisko kilkudziesięciu okazów dziewięcisiu bezłodygowego *Carlina arculis*.

Ważnym elementem znajdującym się w obrębie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego jest nieczynne wyrobisko opoki nazwane „bielejącym zboczem”. Występuje tu minerał o nazwie lublinit (igiełkowata odmiana kalcytu) oraz okazy skamieniałości głowonogów.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Szabałowa Góra

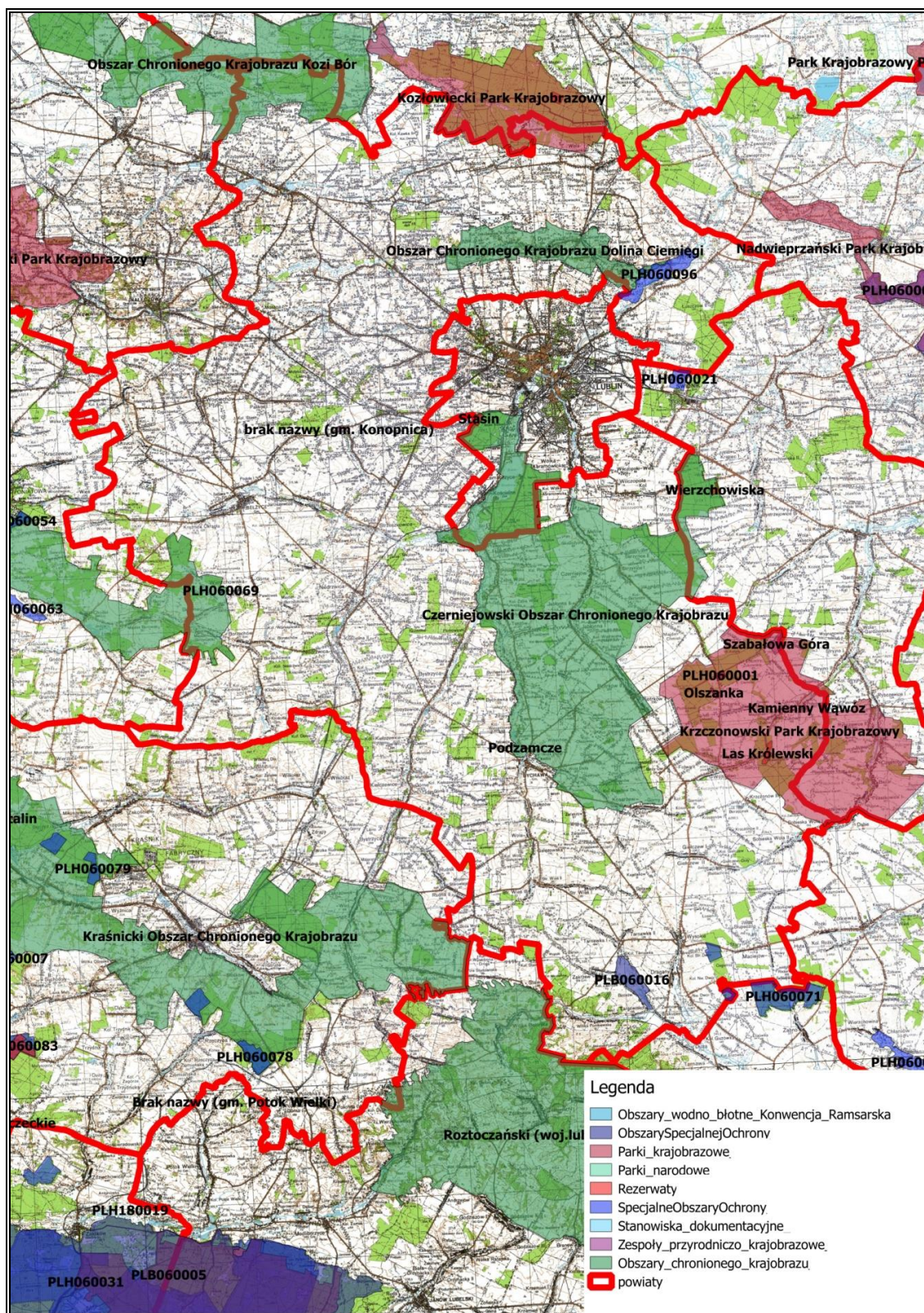
Zespół powstał na mocy uchwały Nr XI/65/95 Rady Gminy Krzczonów z dnia 29 września 1995 r. w sprawie utworzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy Krzczonów. Zespół położony jest miejscowości Majdan Policki (gmina Krzczonów), jego powierzchnia wynosi 64,2 ha.

Ochroną objęto ostaniec denudacyjny zbudowany z twardych geoz paleoocieńskich nadbudowanych kilkunastometrowej miąższości czapą piaskowców eocieńskich. Na tym terenie znajduje się las grądowy stanowiący w gminie najliczniejsze skupienie okazałych dębów, opuszczone ogrody, fragment drogi wysadzonej dębami.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028

Rysunek 9. Lokalizacja obszarów chronionych w obrębie powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GDOŚ

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 43. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie powiatu lubelskiego

Lp.	Miejscowość (Gmina)	Nazwa pomnika przyrody	Data ustanowienia	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Pierśnica [cm]	Wys. [m]	Opis lokalizacji
1.	Bełżyce	Drzewo- Miłorząb dwukłapowy - Ginkgo biloba	1992- 06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody-Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		85	17	na terenie prywatnego gospodarstwa w Chmielniku
2.	Bełżyce	Drzewo:- Lipa drobnołistna - Tilia cordata	1992- 06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		92	15	na terenie zabytkowego zespołu dworsko - parkowego, na terenie byłego szpitala Rejowego w Bełżycach, tzw. "stary szpital"
3.	Bełżyce	Grupa drzew-Buk Pospoity - Fagus sylvatica	1992- 06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		110 25	99 24	na terenie zabytkowego zespołu dworsko - parkowego, na terenie byłego szpitala Rejoowego w Bełżycach, tzw. "stary szpital"
4.	Bełżyce	Grupa drzew- Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	1993- 08-24	Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 9 sierpnia 1993 r. Nr 11 poz. 71		Od 83 do 116	Od 20 do 21	pozostałości parku podworskiego w Krężnicy Okrągłej
		92				25		
		Od 76 do 152				Od 18 do 25		
		Drzewo: Kasztanowiec zwyczajny Aesculus hippocastan um						
		Drzewo: Lipa drobnołistna						

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

5.	5	Bychawa	Drzewo Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> Parkowa	1993-08-24	Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 9 sierpnia 1993 r. Nr 11 poz. 71		107	19	rośnie przy skrzyżowaniu ulic 11 Listopada i Zamkowej w Bychawie, dz. ew. 77/6
6.		Bychawa	Drzewo- Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	1993-08-24	Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 9 sierpnia 1993 r. Nr 11 poz. 71		77	Brak danych	rośnie na obrzeżu parkingu przy ul. 1 Maja, przed budynkiem Urzędu Miasta i Gminy w Bychawie, dz. ew. 883
7.		Bychawa	Drzewo- Grusza pospolita- <i>Pyrus communis</i>	1993-08-24	Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 9 sierpnia 1993 r. Nr 11 poz. 71		63	18	rośnie w ogrodzie gospodarstwa rolnego przy ul. Sienkiewicza 2 w Bychawie ok. 40 m za stodołą, dz. ew. 1364
8.		Bychawa	Drzewo- Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1993-08-24	Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 9 sierpnia 1993 r. Nr 11 poz. 71		104	15	rośnie na terenie gospodarstwa rolnego Skawinek 25, dz. ew. 183
9.		Garbów	Drzewo: Sosna amerykańska (Wejmutka) - <i>Pinus strobus</i> ;	2017-10-14	Uchwała Nr XXIII/164/17 Rady Gminy Garbów z dnia 22 sierpnia 2017 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody- Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2017 r. poz. 3743		245	24	Położone na terenie Zespołu Pałacowo - Parkowego na działce nr 395/1
10.		Głusk	Drzewo Jałowiec pospolity - <i>Juniperus communis</i>	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody-Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		38	9	Wilczopole-Kolonia nr dz. 391/3;
11.		Głusk	Drzewo Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1999-01-05	Rozporządzenie Nr 2 Wojewody Lubelskiego z dnia 5 stycznia 1999 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody-Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 1, poz. 3		114	14	Prawiedniki-Kolonia nr dz. 175/6;
12.		Jabłonna	głaz narzutowy	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów				

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

13.	Jabłonna	Drzewo: Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i> ;	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody-Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		118	26	b.d.
14.	Jabłonna	Drzewo Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody-Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		205	24	rośnie przy drodze Tuszów - Jabłonna
15.	Jastków	Drzewo: Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		153	26	rośnie na terenie gospodarstwa prywatnego
16.	Jastków	Drzewo: Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1987-11-21	UCHWAŁA NR XXIV/179/2016 RADY GMINY JASTKÓW z dnia 23 września 2016 r. w sprawie zniesienia statusu pomnika przyrody Dz. Urz. z 2016 r. poz. 4034		Od 62 do 131	Od 10 do 22	rosną przy drodze wojewódzkiej Lublin-Nałęczów
17.	Jastków	Drzewo: Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		95	29	rośnie w parku podworskim w Tomaszowicach
18.	Jastków	Grupa drzew; drzewo: Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - <i>Aesculus hippocastanum</i> ;	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		108 136	19 19	rośnie w parku podworskim w Tomaszowicach
19.	Jastków	Drzewo: Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	1988-10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214		97	28	rośnie w zabytkowym zespole dworsko-parkowym w Tomaszowicach Kolonia, około 400 m na wschód od

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

									dawnego dworu
20.	Jastków	Drzewo Orzech szary - <i>Juglans cinerea</i>	1988-11-05	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214		80	b.d.		Drzewo znajduje się w parku podworskim (obecnie szkoły podstawowej).
21.	Konopnica	Drzewo Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> ; Wociech	2009-07-15	Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 3 z dnia 25 maja 2009 r. Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30 czerwca 2009 r. Nr 70 poz. 1894		160	24		B.d.
22.	Krzczonów	Źródło w Krzczonowie - Sołtysach	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów					B.d.
23.	Krzczonów	Źródło w Krzczonowie III- Borzęcin	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów					B.d.
24.	Krzczonów	Źródło w Walentynowie	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów					B.d.
25.	Krzczonów	Źródło w Piotrkówku	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów					B.d.
26.	Krzczonów	Wiąz szypułkowy w Lesie Królewskim- <i>Ulmus laevis</i>	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów					B.d.
27.	Krzczonów	Głaz Szwedzki	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody					W gospodarstwie osoby prywatnej
28.	Krzczonów	Grupa drzew: Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> ;	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		132 122 136	16 18 19		obok zabudowań leśnictwa
29.	Krzczonów	Płat cieszyńnianki wiosennej o	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211					B.d.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		pow. 0,1 ha						
30.	Krzczonów	Głaz narzutowy w Nowinach Żukowskich	1997-04-30	Uchwała Nr XXII/142/97 Rady Gminy w Krzczonowie z dnia 30 kwietnia 1997 r. w sprawie utworzenia pomników przyrody na terenie gminy Krzczonów				B.d.
31.	Niedzwica Duża	Aleja Dworska- drzewo Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	2013-08-10	Uchwała Nr XXVII/200/13 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody- Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2016 r. poz. 1981	Grupa czterech drzew z gatunku jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) o obwodach pni 264 cm, 234 cm, 292 cm, 294 cm oraz czterech drzew z gatunku wierzba pospolita (Ulmus minor Mill.) o obwodach pni 231 cm, 327 cm, 368 cm, 282 cm.	Od 86 do 121	Od 24 do 27	Drzewa rosną rosłych na działce o nr ew. 10203/2 w miejscowości Niedzwica Kościelna, obręb geodezyjny Niedzwica Kościelna, stanowiącej własność Skarbu Państwa
32.	Niedzwica Duża	Drzewo Dąb szypułkowy - Quercus robur	2013-08-10	Uchwała Nr XXVII/202/13 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody- Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 26 lipca 2013 poz. 3604		101	19	
33.	Niedzwica Duża	Drzewo Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	2013-08-10	Uchwała Nr XXVII/201/13 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 26 lipca 2013 poz. 3603		129	18	w odległości od ul. Krakowskiej około 800m w odległości od nawierzchni asfaltowej 1,5m
34.	Niedzwica Duża	Dwa głazy narzutowe	2013-08-10	Uchwała Nr XXVII/201/13 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 26 lipca 2013 poz. 3603				głaz - park niedzwicki przy ulicy Parkowej

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

35.	Niedrzwi ca Duża	Grupa drzew; drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1997- 02-10	Rozporządzenie Nr 4 Wojewody Lubelskiego z dnia 10 lutego 1997 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1997 Nr 3, poz. 21		156 130	26 24	rośnie przy kościele parafialnym w Niedrzwicy Kościelnej
36.	drzewo (gatunek: Robinia akacyjowa (Robinia biała; Grochodr zew)	Drzewo : Robinia akacyjowa	1997- 02-10	Rozporządzenie Nr 4 Wojewody Lubelskiego z dnia 10 lutego 1997 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1997 Nr 3, poz. 21		137	19	rośnie przy kościele parafialnym w Niedrzwicy Kościelnej, na granicy działek 1014 i 1015
37.	Niemce	Aleja drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1987- 11-21	Uchwała Nr XX/187/2016 Rady Gminy Niemce z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie pozbawienia statusu pomnika przyrody Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2016 r. poz. 3545		Od 42 do 119	Od 13 do 23	wzdłuż drogi gminnej Nr 103357L Nasutów - Pólko - Dys
38.	Niemce	Aleja drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1987- 11-21	Uchwała Nr XX/186/2016 Rady Gminy Niemce z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie zniesienia formy ochrony przyrody Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2016 r. poz. 3532		Od 65 do 154	Od 11 do 20	przy drodze Krasienin Krzyżówki - Majdan Krasieniński
39.	Niemce	Drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1992- 06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		176	18	rośnie na terenie parafii rzymsko-katolickiej w Dysie
40.	Niemce	Drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1988- 10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214		96	8	rośnie na terenie parku podworskiego
41.	Wojciech ów	Grupa drzew Dąb szypułkowy - Quercus robur	1992- 06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60	na pniu u nasady korony oraz na przewodnikach i konarach widoczne ubytki lub ślady cięć po ściętych lub	Od 96 do 151	Od 25 do 26	w odległości 25m na wschód od budynku na niewielkim wyniesieniu

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

					odłamanych konarach			
42.	Wojciechów	Drzewo Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1992-06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60	pień odchylony od pionu z ubytkami i zgrubieniami, jeden z konarów szkieletowych złamany na wys 12m	144	24	W zabytkowym parku
43.	Wojciechów	Drzewo: Dąb szypułkowy- <i>Quercus robur</i>	1992-06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego o z 1992 r. Nr 6, poz. 60	korona budowana na dwóch rozwidlających się potężnych przewodnikach	136	26	W zabytkowym parku
44.	Wojciechów	Drzewo Dąb szypułkowy- <i>Quercus robur</i>	1992-06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego o z 1992 r. Nr 6, poz. 60	pień prosty, liczne ślady spękań, widoczne owocniki grzyba hubiaka pospolitego	95	25	w zabytkowym parku, w północnej części założenia parkowego na skraju polany i w sąsiedztwie stawów
45.	Wojciechów	Drzewo Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1988-10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214	pień prosty z drobnymi ubytkami i zgrubieniami, na wys 6 i 4,5 widoczne ślady po odłamanym konarze	109	22	W zabytkowym parku
46.	Wojciechów	Drzewo Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1988-10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214	pień pęknięty pionowo od nasady dwóch potężnych przewodników rozwidlających	163	23	W zabytkowym parku

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

					się pod kątem ostrem do cz. odziomkowej			
47.	Wojciechów	Drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1988-10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214				W zabytkowym parku
48.	Wojciechów	Drzewo Sosna czarna - Pinus nigra	1992-06-11	Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		85	26	rośnie na terenie parafii rzymsko-katolickiej w Łubkach
49.	Wólka	Drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy	1988-10-21	Zarządzenie Nr 56 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 października 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1988 r. Nr 14 poz. 214		168	18	przy drodze asfaltowej
50.	Wólka	Drzewo Dąb szypułkowy - Quercus robur	1985-07-03	Decyzja OS-C.7140/21/85 Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie		98	18	Przy leśniczówce
51.	Wólka	Grupa drzew drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1992-08-14	Decyzja OS.IV.6133p/253-261/1/92 Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego		Od 99 do 186	Pd 14 do 20	Park przy ośrodku szkolno - wychowawczym
52.	Wólka	Grupa drzew drzewo: Dąb szypułkowy - Quercus robur	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		Od 104 do 141	Od 18 do 24	b.d.
53.	Wólka	Drzewo Grab zwyczajny (Grab pospolity) - Carpinus betulus; zwyczajny (Grab pospolity) -	1992-08-14	Uchwała Nr XXIV.150.2016 Rady Gminy Wólka z dnia 14 września 2016 r. w sprawie zniesienia formy ochrony z drzew uznanych za pomniki przyrody Dz. Urz. Województwa Lubuskiego Dz. Urz. z 2016 r. poz. 3933		Od 21 do 48	Od 11 do 15	rośnie w parku przy ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Bystrzycy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		Carpinus betulus;						
54.	Wólka	Drzewo Sosna amerykańska (Wejmutka) - Pinus strobus;	1992-08-14	Decyzja OS.IV.6133p/264-265/1/92 Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego		73	25	park przy szkole podstawowej
55.	Wólka	Drzewo Grab zwyczajny (Grab pospolity) - Carpinus betulus)	1992-08-14	Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Lubelskiego z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 1992 r. Nr 6, poz. 60		b.d.	b.d.	park przy szkole podstawowej
56.	Wólka	Drzewo Dąb szypułkowy - Quercus robur	1992-08-14	Decyzja OS.IV.6133p/262-263/1/92 Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego			24	park przy zabytkowym dworze
57.	Wólka	Aleja drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1992-08-14	Decyzja OS.IV.6133p/262-263/1/92 Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego		Od 77 do 95	Od 15 do 24	park przy zabytkowym dworze
58.	Wólka	Drzewo Jałowiec pospolity - Juniperus communis)	1987-11-21	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 22 października 1987 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 6 listopada 1987 r. Nr 12, poz. 211		b.d.	b. d	rośnie w parku przy szkole podstawowej w Sobianowicach
59.	Wysokie	Drzewo Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica	1988-12-02	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2009 r. Nr 103, poz. 2327, zmieniony 19- 03-2010		121	13	rośnie za budynkiem Gminnego Ośrodka Zdrowia w Wysokiem
60.	Wysokie	Drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1988-12-02	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2009 r. Nr 103, poz. 2327, zmieniony 19- 03-2010		136	21	rośnie na cmentarzu rzymsko - katolickim w Wysokiem

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028

61.	Zakrzew	Drzewo Lipa drobnolistna - Tilia cordata	1988-12-02	Orzeczenie Nr 2 Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988 r. w sprawie częściowego zniesienia ochrony obiektów uznanych za pomniki przyrody		216	19	obok przydrożnej kapliczki
-----	---------	--	------------	--	--	-----	----	----------------------------

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

➤ **Obszary, których ochrona wynika z ustawy o planowaniu przestrzennym**

○ **Korytarze ekologiczne**

Korytarze ekologiczne definiowane są jako obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Utrzymanie powiązań ekologicznych pomiędzy ekosystemami, czyli korytarzy ekologicznych, jest istotne, bowiem jest jednym z warunków zachowania równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, jednego z aspektów realizacji zrównoważonego rozwoju.

W związku z tym podstawowym zadaniem planowania przestrzennego jest wyznaczanie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego poprzez określanie ograniczeń w ich zagospodarowaniu i użytkowaniu, wskazywaniu miejsc i sposobów przejść przez istniejące bariery ekologiczne, unikanie tworzenia nowych barier.

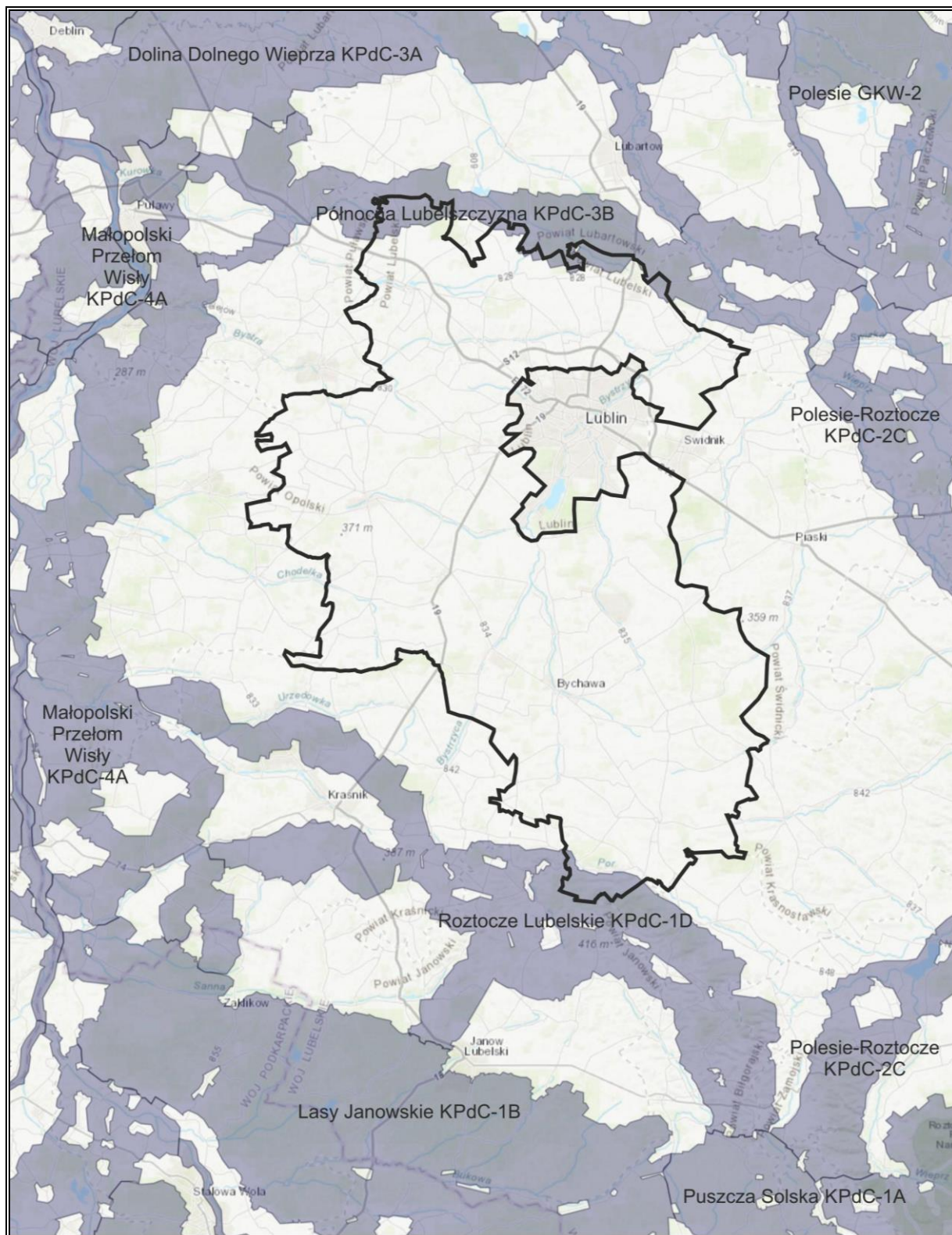
W opracowanym w roku 2011 „Projekcie korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” przedstawiono mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej. Przeważająca część powiatu lubelskiego znajduje się poza korytarzami ekologicznymi, jedynie północne i południowe fragmenty powiatu znajdują się w zasięgu korytarzy ekologicznych.

Północno – wschodnia część gminy Niemce i północno – zachodnia część gminy Garbów położone są w obrębie korytarza Północna Lubelszczyzna KPdC-3B. Korytarz ten na północnym zachodzie łączy się z korytarzem Małopolski Przełom Wisły GKPdC-4A, na północnym zachodzie i północnym wschodzie z korytarzem Dolina Dolnego Wieprza GKPdC-3A, na północnym wschodzie z korytarzem Polesie GKW-2, a na południowym wschodzie z korytarzem Polesie – Rostocze KPdC-2C.

Południowy fragment gminy Zakrzew znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego Rostocze Lubelskie KPdC-1D, który na północnym wschodzie łączy się z korytarzem Małopolski Przełom Wisły GKPdC-4A, na południu z korytarzem Lasy Janowskie GKPdC-1B, na południowym wschodzie z korytarzem Puszcza Solska GKPdC-1A.

Przebieg korytarzy ekologicznych w obrębie powiatu lubelskiego przedstawiono na rysunku 10.

Rysunek 10. Przebieg korytarzy ekologicznych

Źródło: Opracowanie własne zgodnie z danymi udostępnionymi przez GDOŚ i przez Zakład Badania Ssaków PAN

- **ECONET-PL**

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET – PL nie posiada umocowania prawnego, ale jest pewną wytyczną polityki przestrzennej, wprowadzono ją do dokumentów planistycznych rangi krajowej (KPZK 2030). Sieć ECONET-PL tworzą przede wszystkim obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym lub krajowym, połączone między sobą korytarzami ekologicznymi. Prawie cały powiat lubelski położony jest poza siecią ECONET-PL, jedynie południowa część gminy Zakrzew znajduje się w zasięgu obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym 34M – Obszar Lasów Janowskich.

- **Lokalne węzły i korytarze ekologiczne**

Podstawą prawidłowego funkcjonowania systemu ekologicznego gmin jest drożność przestrzenna oraz niezakłócone powiązanie go z terenami otwartymi poza granicami gmin. Pozwala to na swobodną, międzystrefową wymianę ekologiczną oraz gwarantuje ochronę różnorodności siedliskowej i gatunkowej, ochronę ekosystemów (wodnych, rzecznych, łąkowych, leśnych i innych). Z tego względu, na etapie sporządzania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego poszczególnych gmin, wyznacza się tereny, stanowiące planistyczną formę ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu. Kluczowym elementem są: doliny rzeczne, wody otwarte oraz kompleksy leśne, pełniące funkcje ekologiczne (lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych).

W celu zabezpieczenia przed degradacją ekosystemów naturalnych, decyzją samorządów lokalnych ochronie poddaje się tereny wchodzące w skład systemu biologicznego gmin powiatu lubelskiego. W SUIKZP wskazane są działania, które należy podjąć w celu ochrony terenów o dominującej funkcji ekologicznej.

- **Tereny zielone**

Bardzo ważną funkcję przyrodniczą, szczególnie w obrębie miast, pełnią tereny zieleni. Tereny zieleni to przede wszystkim parki, ale również zieleńce, skwery, cmentarze, zieleń przydrożna. Tereny zielone korzystnie wpływają na mikroklimat w ich otoczeniu, podnoszą również walory estetyczne.

Na terenie powiatu lubelskiego na szczególną uwagę zasługują dawne parki otaczające dwory i pałace oraz prowadzące do nich aleje drzew. W parkach dworskich znajdują się cenne gatunki i odmiany ozdobnych drzew i krzewów obcego pochodzenia jak również okazałe drzewa gatunków rodzinnych (często pomnikowe), z których większość jest objęta ochroną konserwatorską (obiekty zostały zestawione w tabeli 44).

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 44. Tereny zieleni w powiecie lubelskim

Gmina	Zieleń uliczna (ha)	Parki spacerowo – wypoczynkowe (ha)	Zieleńce (ha)	Zieleń osiedlowa (ha)	Cmentarze (ha)
Bełżyce	0,20	2,00	4,50	4,92	4,30
Borzechów	0,90	-	-	-	0,70
Bychawa	1,00	4,30	2,50	8,43	9,60
Garbów	-	22,60	-	4,43	5,70
Głusk	-	-	1,91	-	4,90
Jabłonna	-	-	1,00	-	6,30
Jastków	-	7,89	-	0,90	5,90
Konopnica	-	-	-	0,10	1,50
Krzczonów	-	-	-	0,25	5,00
Niedzwica Duża	-	-	-	0,80	6,90
Niemce	-	2,10	-	2,28	6,60
Strzyżewice	2,60	9,10	-	3,46	10,80
Wojciechów	-	-	0,90	-	4,20
Wólka	1,00	-	-	7,52	8,50
Wysokie	-	-	0,60	-	5,00
Zakrzew	-	-	-	-	5,60

Źródło: GUS

➤ **Ochrona wynikająca z ustawy o ochronie zabytków**

Na terenie powiatu lubelskiego zachowały się zabytki kultury i architektury oraz o wysokich walorach historycznych i architektonicznych, które zostały wpisane do krajowego rejestru zabytków i objęte ścisłą ochroną konserwatorską. Do rejestru zabytków wpisane zostały następujące obiekty:

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 45. Wykaz zabytków w powiecie lubelskim wpisanych do rejestru zabytków

GMINA BEŁŻYCE	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Babin	zespół przestrzenny: dwór, park wraz ze szpalerem drzew wzdłuż granicy północnej parku, stawy	A/817 z 14.07.1981 i z 27.05.1997
	Babin	kapliczka z kamiennym krzyżem z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego, w obrysie ścian zewnętrznych kapliczki, dz.571/1, XVII, 1841	A/1121 z 11.06.2010
	Bełżyce Pl. Kościelny 7	kościół paraf. pw. Nawrócenia św. Pawła z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, cmentarz kościelny z drzewostanem (w gran. ogrodzenia cmentarza kościelnego)	A/26 z 21.08.1957 i z 28.03.1966
	Bełżyce ul. Szpitalna	zespół dworsko-parkowy: dwór i park; XIX, 1920	A/816 z 16.04.1091 i z 13.11.1997
	Bełżyce ul. Zamkowa 30 (d. 36)	zamek, ob. mleczarnia, XV, 1829, 1942	A/121 z 10.10.1966
	Matczyn	drzewostan w miejscu otoczenia dawn. kościoła	A/137 z 28.02.1966
	Matczyn	zespół przestrzenny: dwór, park ze stawami	A/818 z 20.07.1981 i z 4.02.2013
	Podole Pierwsze	kaplica grobowa rodziny Ligowskich, wraz z gruntem pod budowlą, na terenie cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego, 1905	A/931607 z 1.09.2011
Wronów	-park dworski; k. XVIII,	A/932 z 15.05.1987	

GMINA BORZECHÓW	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Kłodnica Dolna	zespół kościelny: kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, dzwonnica i otaczające zadrzewienie wraz z terenem przykościelnym; 1929,	A/1083 z 30.04.1993
	Kłodnica Dolna	zespół dworsko-parkowy: dwór, oficyna, lamus (d. pawilon ogrodowy), magazyn (d. wozownia), obora, piwnica (lodownia), park z drzewami uznanymi za pomniki przyrody i z zespołem 3 stawów z rzeczką,	A/918 z 19.03.1986
Łopiennik	zespół dworsko-parkowy: dwór, otaczający drzewostan,	A/863 z 20.09.1983	

GMINA BYCHAWA	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Bychawa	ruina pałacu z otaczającym drzewostanem (w tzw. Podzamczu) oraz zespół zabudowań podworskich: dwa spichlerze, obora; XVIII-XIX,	A/291 z 31.03.1967
	Bychawa	cmentarz paraf. rzymskokatolicka	A/936 z 15.05.1995
	Bychawa Ul. Kościuszki 5	dawna synagoga; 2 poł. XIX,	A/1102 z 21.06.1995
	Bychawa	kościół paraf. pw. św. Jana Chrzciciela z wyposażeniem w zabytki ruchome, dzwonnica, drzewostan; poł. XVII, 1861-79, 1989,	A/175 z 21.07.1956 i 31.01.1967
Bychawa	cmentarz wojenny z I wojny świat., na tzw. „Białej	A/1088	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		Górze", 1914	z 26.07.1993
	Bychawa Ul. Zamkowa	kapliczka przydrożna wraz z otoczeniem, poł. XVIII	A/341 z 26.11.2004
	Bychawa	zespół kościelny: kościół paraf. pw. Wszystkich Świętych, plebania, starsza część cmentarza grzebalnego z nagrobkami, kaplicą grobową Stadnickich, ogrodzenie kościoła z bramą, dwiema bramkami i czterema kapliczkami,	A/852 z 30.11.1982 i z 17.07.1996
	Gałężów	zespół dworsko-parkowy: dwór, park, stawy, las,	A/819 z 20.07.1981
	Wola Gałęzowska	park, wraz z aleją dojazdową do zabudowań podworskich, pocz. XIX, n	A/712 z 31.05.1976
	Zaraszów Kolonja	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1073 z 9.10.1992

	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
GMINA GARBÓW	Bogucin	budynek wagi, budynek gospodarczy, fragment rampy dawnej kolejki wąskotorowej,	A/1018 z 28.11.1990
	Garbów	zespół kościoła parafialnego: kościół pw. Przemienienia Pańskiego, ogrodzenie z bramką, kapliczkami procesyjnymi i malowidłami na słupku przęsłowym w bramce wsch, plebania, cmentarz kościelny; 1 ćw. XX	A-3/1-4 z 17.01.2000
	Garbów	- zespół pałacowo-parkowy: pałac z dekoracją sztukateryjną wewnątrz i detalem architektonicznym na zewnątrz, pozostałości parku (ukształtowanie terenu i drzewostan) z historycznym układem komunikacyjnym i trzema stawami (Irena, Pod pałacem i Kępa), spichlerz,	A/462 z 24.03.1970 i z 11.08.1977
	Garbów	kaplica grobowa Rodziny Moskalewskich na cmentarzu parafialnym „starym”	A/1453 z 20.12.2010
	Gutanów	figura przydrożna z posągami św. Anny, XVIII,	A/698 z 28.10.1975
	Leśce	zespół dworsko-parkowy: dwór, park z alejami (grabową i lipową), stawem z wyspą oraz z drzewostanem	A/906 z 1.04.1985
	Piotrowice Wielkie	wiatrak „holender”, wraz z wyposażeniem wewnątrz (urządzenia i mechanizmy młynarskie),	A/354 z 11.06.1968
	Piotrowice Wielkie	zespół pałacowo-parkowy: pałac, park, teren d. folwarku z budynkiem obory, XIX/XX,	A/681 z 24.09.1973
	Wola Przybysławska (dawn. Garbów)	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1009 z 4.07.1990
	Zagrody Przybysławskie	park (ukształtowanie terenu wraz drzewostanem), ogrodzenie z bramą wjazdową, dom mieszkalny,	A/728 z 10.08.1977 i z 23.06.1997
	Zagrody Przybysławskie	zespół willowo-ogrodowy: willa i budynek gospodarczy (wraz z ich wyposażeniem), fragmenty ogrodzenia, brama wjazdowa z bramką, brama boczna z bramką, ogród z aleją,	A/842 z 26.05.1982 i z 23.06.1997

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

GMINA GŁUSK	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Dominów	zespół dworsko-parkowy: dawny dwór, park, brama wjazdowa na teren dawnego folwarku,	A/745 z 29.10.1997

GMINA HABŁONNA	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Czerniejów	kościół paraf. pw. św. Wawrzyńca z wyposażeniem wnętrza w zabytki ruchome, otaczający drzewostan w gran. cmentarza kościelnego, ogrodzenie	A/62 z 1.07.1957 i z 26.11.1966
	Jabłonna Majątek	zespół pałacowo-parkowy: pałac wraz z oryginalnym wyposażeniem (piece, posadzki, stolarka, supraporty, fasety, rozety), park, stawy, pozostałości alei dojazdowej, budynek gospodarczy zwany Domkiem Ogrodnika, pocz. XX,	A/749 z 7.12.1977 i z 20.08.1997
	Piotrków Drugi	- cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1074 z 12.10.1992
	Piotrków Drugi	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1076 z 12.10.1992
Piotrków Pierwszy	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1075 z 12.10.1992	

GMINA JASTKÓW	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Dąbrowica	baszta dawnego pałacu Firlejów, fundamenty i piwnice po d. pałacu ; 1610-30	A/290 z 31.03.1967
	Kolonia Tomaszowice	zespół pałacowo-parkowy: pałac, kaplica, pozostałości ogrodzenia, park; 2 poł. XIX	A/723 z 8.07.1977 i z 3.07.1996
	Ługów	zespół dworsko-parkowy: dwór, park ze stawem, szpalerem grabowym, pomnikowymi okazami drzew,	A/737 z 12.08.1977
	Moszenki	dwór wraz z otoczeniem	A/799 z 7.06.2006
	Panieńszczyzna	zespół pałacowo-parkowy: pałac, kordegarda, park ze stawami i aleją dojazdową,	A/736 z 12.08.1977
	Panieńszczyzna	cmentarz Legionistów, w gran. ogrodzenia	A/1007 z 4.07.1990
Snopków	zespół pałacowo-parkowy: pałac wraz z wystrojem architektonicznym, park, XVIII-XX	A/528 z 16.10.1971	

GMINA KONOPNICA	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Motycz	dwór z otaczającym drzewostanem oraz z obszarem dawnego sadu i teren w granicach zewnętrznych obsadzeń d. parku; XIX/XX,	A/958 z 12.05.1988 i z 6.11.1995

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

GMINA KRZCZONÓW	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Krzczonów Wójtostwo	kościół paraf. pw. Wniebowzięcia NMP z wyposażeniem w zabytki ruchome, cmentarz kościelny z drzewostanem w gran. ogrodzenia oraz dzwonnica z kaplicą w przyziemiu, budynek bramny, kryte schody z kapliczką procesyjną, ogrodzenie z dwoma kapliczkami procesyjnymi	A/191 z 13.02.1967 i z 12.07.2011
Sobieska Wola Pierwsza	zespół dworsko-parkowy XIX-XX: dwór, park,	A/882 z 6.04.1984	

GMINA NIEDRZWICA DUŻA	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Krężnica Jara	zespół kościoła parafialnego; 2 poł. XIX, n: kościół pw. św. Floriana, dzwonnica, dwie kapliczki, murowane elementy ogrodzenia ze schodami,	A/4 z 29.03.2000
	Niedzwica Kościelna	kościół paraf. pw. św. Bartłomieja Ap., XIX, z wyposażeniem wnętrza, otaczający drzewostan, mur cmentarza kościelnego z czterema kapliczkami	A/27 z 31.03.1966 i z 16.11.1966
Niedzwica Kościelna	część cmentarza paraf. rzymskokat., 1800,	A/945 z 15.05.1987	

GMINA NIEMCE	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Boduszyn Kolonia	zespół dworsko-parkowy: dwór, park,	A/916 z 21.10.1985
	Ciecierzyn	park podworski,	A/725 z 8.07.1977 i z 14.10.1991
	Dys	kościół paraf. pw. św. Jana Chrzciciela wraz z dekoracją architektoniczną, wystrojem i wyposażeniem wnętrza, dzwonnica i ogrodzenie kościoła paraf., drzewostan w obrębie cmentarza kościelnego oraz otoczenie kościoła paraf.	A/564 z 31.12.1971
	Dys	dwór na tzw. „Bernatówce”, wraz z drzewostanem,	A/974 z 15.03.1989
	Dys	cmentarz parafialny, pocz. XIX,	A/937 z 15.05.1987 i z 18.11.2014
	Jakubowice Konińskie	d. dwór obronny, wraz z otoczeniem,	A/352 z 8.04.1968 i z 21.01.1985
	Krasienin	kościół paraf. pw. Narodzenia NMP i św. Sebastiana wraz z dekoracją architektoniczną, wystrojem wnętrza i ruchomościami, ogrodzenie cmentarza kościelnego z czterema kapliczkami, drzewostanem,	A/567 z 31.12.1971
	Krasienin	zespół dworski: dwór z wystrojem architektonicznym, pozostałości dwóch bramek, dawny park, aleja prowadząca z Rynku i otaczająca zespół od wschodu,	A/612 z 17.07.1972
	Krasienin	dawna karczma ze skrzydłem d. stajni	A/613 z 17.02.1972
	Nasutów	zespół dworsko-parkowy: dwór, park z drzewostanem i stawem (w gran. wg zał. planu) oraz dwie aleje łączące folwarki ordynacji kozłowieckiej (Nasutów –Pólko – Dys o dł. ok. 5 km	A/746 z 5.11.1977

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		i Stoczek Pólko o dł. ok. 3,5 km)	
	Niemce	kościół paraf. pw. św. Ignacego Loyoli i śś. Piotra i Pawła, kapliczka, „stara” plebania,	A/952/1-4 z 2.11.1987
	Niemce	park dworski, 1883-4,	A/724 z 8.07.1977 i z 23.06.1997

GMINA STRZYEWICE	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Bystrzyca Nowa	ruina pałacu, XVI/XVII,	A/293 z 21.03.1967
	Bystrzyca Nowa	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1012 z 19.09.1990
	Kiełczewice Dolne	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1086 z 14.07.1993
	Kiełczewice Dolne Kolonia	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1080 z 31.12.1992
	Kiełczewice Maryjskie	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/1079 z 31.12.1992
	Osmolice Pierwsze	zespół pałacowo-parkowy ,1 poł. XIX, pałac wraz z wyposażeniem i zachowanymi elementami wystroju, d. rządcówka, d. spichlerz, młyn, park z drzewostanem	A/720 z 22.06.1977
	Osmolice Pierwsze (Pszczela Wola)	zespół pałacowo-parkowy 2 poł. XIX, n: pałac, park z drzewostanem,	A/702 z 9.12.1975
	Piotrowice	zespół dworsko-parkowy, XVIII - 2 poł. XIX: dwór, park krajobrazowy (w gran. działki wskazanej w dec.), pozostałości kamiennego pomnika z XIX w. (w parku), spichlerz (w gran. ścian zewn.), zadrzewienie alei wjazdowej	A/1091 z 28.12.1993
	Strzyżewice	Kuźnia, poł. XIX,	A/276 z 31.03.1967
Żabia Wola	zespół dworsko-parkowy Tuszów, poł. XIX: dwór z oryginalnym wyposażeniem i wystrojem (wg opisu w dec.), park z drzewostanem i fragmentami alei, stawy	A/758 z 13.04.1978	
Żabia Wola	- budynek szkoły powszechnej, 1935	A/1672 z 18.12.2019	
Żabia Wola (właśc. obręb geod.: Osmolice Pierwsze)	aleja lipowa obok szosy z Prawiednik do Żabiej Woli, dł. ok.550 metrów	A/335 z 17.07.1967	

GMINA WOJCIECHÓW	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Łubki	dwór, wraz z pozostałościami d. parku dworskiego,	A/703 z 31.12.1975
	Palikije	zespół dworski, 2 poł. XIX / XX: dwór, park,	A/122 z 10.12.1966 i z 10.07.1996
	Wojciechów	kościół paraf. pw. św. Teodora z wyposażeniem wnętrza, otaczający drzewostan, ogrodzenie z bramkami, dzwonnica przy kościele paraf. pw. św. Teodora	A/124 z 21.08.1957 i z 28.02.1966
Wojciechów	dawny zamek - tzw. Wieża Ariańska”, 1 poł. XVI,	A/308	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		XIX-XX, przyległe wały i fosy obronne wraz z najbliższym otoczeniem i zadrzewieniem, pozostałości murów ze strzelnicami, ruiny pałacu położone na północ od wieży,	z 15.10.1959 i z 1.08.1967
	Wojciechów	kaplica grobowa rodziny Świeżawskich, wraz z kryptą oraz gruntem pod budynkiem, na cmentarzu parafialnym, XIX/XX,	A/1606 z 13.07.2011

GMINA WÓLKA	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Bystrzyca	kościół paraf. pw. Wniebowzięcia NMP z wystrojem architektonicznym, ogrodzenie cmentarza kościelnego z bramą (z furtkami) i dwiema bramkami bocznymi, teren dawnego cmentarza kościelnego z usytuowanym na nim pomnikiem nagrobnym rodziny Wierzbickich oraz drzewostan	A/563 z 31.12.1971
	Bystrzyca	zespół dworsko-parkowy: dwór, park, zespół bud. gosp.: spichlerz, pozostałości obory,	A/742 z 23.09.1977
	Łuszczów	kościół paraf. pw. św. Barbary z wyposażeniem wnętrza, wschodnia (frontowa) część ogrodzenia przy kościele, dzwonnica-brama z trzema dzwonami, figura Chrystusa na cmentarzu kościelnym, drzewostan w obrębie tego cmentarza,	A/638 z 26.10.1972
	Pliszczyn	zespół dworsko-parkowy, XIX, dwór, park,	A/741 z 20.09.1977
	Sobianowice	zespół dworsko-parkowy, 1 poł. XIX, n: dwór, kuźnia, park,	A/767 z 11.07.1978 i 10.10.1997
	Świdnik Duży	dwór z otaczającym drzewostanem, 1 poł. XIX,	A/970 z 20.12.1988
	Turka	zespół podworski, XVIII, XIX, dwór, dwie stajnie (obory), park z fragmentami brzozonej alei dojazdowej i drzewami pomnikowymi,	A/761 z 15.06.1978 i z 19.11.1998

GMINA WYSOKIE	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Maciejów Stary	kościół paraf. Polsko- kat. pw. ś. Apostołów Piotra i Pawła, 1932, w gran. cmentarza kościelnego	A/416 z 24.03.1989
	Wysokie	kościół paraf. pw. św. Michała Archanioła 1905-1908, w gran. cmentarza parafialnego,	A/706 z 24.03.1989
	Wysokie	cmentarz grzebalny (rzymskokatolicki), poł. XIX, wraz z nagrobkami (wg wykazu w karcie cmentarza) i drzewostanem,	A/542 z 20.08.1986

GMINA ZAKRZEW	Miejscowość	Opis	Numer wpisu
	Boża Wola	kościół paraf. pw. św. Antoniego Padewskiego, dzwonnica, cmentarz kościelny z drzewostanem w gran. murowanego ogrodzenia	A/701 z 5.06.1985
	Targowisko	- kościół paraf. pw. śś. Tomasza Canterbury i Małgorzaty z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, cmentarz kościelny z nagrobkiem - w gran. ogrodzenia	A/1269 z 8.04.1983
	Targowisko	cmentarz grzebalny rzymskokat. z nagrobkami (wg wykazu w karcie cmentarza) i drzewostanem,	A/357 z 21.08.1986
	Tarnawka	- cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/418

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

	Druha		z 23.11.1987
	Zakrzew	cmentarz wojenny z i wojny światowej	A/356 z 23.11.1987

Źródło: <https://www.wkz.lublin.pl/>

Tabela 46. Wykaz zabytków archeologicznych na terenie powiatu lubelskiego

Miejscowość	Gmina	Opis	Numer wpisu
Garbów	Garbów	grodzisko wczesnośredniowieczne – stanowisko archeologiczne nr 2/12 – AZP 75-79, na działkach wskazanych w decyzji,	C/92
Mętów	Głusk	kopiec ziemny (kurhan) na działce wskazanej w decyzji, w granicach wg opisu i zał. do decyzji rozszerzającej wpis do rejestru	C/11
Motycz	Konopnica	grodzisko wczesnośredniowieczne, w granicach działki wskazanej w decyzji	C/17
Krzczonów - Sołtysy	Krzczonów	cmentarzisko kurhanowe, na działce wskazanej w decyzji, w granicach wg załącznika graf	C/15
Krężnica Jara	Niedzwica Duża	cmentarzisko kurhanowe – stanowisko archeologiczne nr AZP 80-80/1-24, zlokalizowane na działkach nr 1418, 1419, 1420, 1421, 1374, 1494, 1495	C/163

Źródło: <https://nid.pl/pl/>

Na terenie powiatu lubelskiego znajdują się również zabytki objęte pośrednią ochroną konserwatorską, które zostały ujęte w ewidencji zabytków. Są to: kapliczki przydrożne, stare drewniane domy, cmentarze wojenne, stanowiska archeologiczne.

W odniesieniu do obiektów zabytkowych obowiązują zasady ich ochrony, w tym ograniczenia w zagospodarowaniu, wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710 z późn. zm.).

Tabela 47. Analiza SWOT, obszar interwencji – zasoby przyrodnicze

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • duży udział procentowy powierzchni obszarów chronionych, • występowanie obszarów o wysokich walorach krajobrazowych, • duża ilość parków podworskich, • zidentyfikowana chroniona fauna i flora. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak planów ochrony dla parków krajobrazowych, • niedbałość niektórych mieszkańców o chronione obszary, • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna kanalizująca ruch turystyczny.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozwoju turystyki ze względu na zasoby krajobrazowe, • możliwość promocji regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • ekspansja gatunków obcych fauny i flory,

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 48. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji – zasoby przyrodnicze – Ocena

Rekomendowany cel:	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym m.in.:	
• Przywrócenie/ utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków fauny i flory w ramach sieci Natura 2000	TAK
• Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo	TAK
• Trwale zrównoważona gospodarka leśna	TAK
• Ochrona gatunkowa	TAK
• Stworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej	TAK
• Utrzymanie i odtwarzanie ekosystemów i ich funkcji	TAK
• Ochrona krajobrazu	TAK
• Tworzenie zielonej infrastruktury	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.10 ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973) poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Również zgodnie z ww. ustawą przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Poważne awarie przemysłowe należą do trudno przewidywalnych zagrożeń środowiska, dlatego możliwości przeciwdziałania im są ograniczone.

Na podstawie informacji przekazanych przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie na terenie województwa lubelskiego zlokalizowanych jest 12 zakładów o dużym ryzyku oraz 8 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie powiatu lubelskiego zlokalizowane są 4 zakłady o zwiększonym ryzyku.

1. VITA POLYMERS POLAND SP. z o.o.
2. Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.
3. Przedsiębiorstwo Przemysłowo - Handlowe „STANDARD” Sp. z o.o.
4. „STOCK” S.A.

Zagrożenia poważnymi awariami mogą również wystąpić podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej, a także rozszczelnienia autocystern. Trasy do przewozu materiałów niebezpiecznych powinny być uzgadniane wraz z uwzględnieniem każdego zagrożenia dla mieszkańców i środowiska. Ważną rolę spełnia bieżąca informacja o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a także edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w przypadku wystąpienia kolizji transportowej, która z kolei skutkuje przedostaniem się materiałów niebezpiecznych do środowiska.

Obecność gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia także stwarza zagrożenie pożarowe. Zdarzenia te charakteryzują się specyficznymi cechami takimi jak niepewność ich wystąpienia, złożoność przyczyn, różnorodność bezpośrednich skutków oraz indywidualnym, niepowtarzalnym przebiegiem.

Tabela 49. Analiza SWOT, obszar interwencji – zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • brak na terenie powiatu ZZD, • niewielka liczba zdarzeń o charakterze poważnych awarii, • wysoka efektywność podejmowanych czynności kontrolnych (skuteczność w egzekwowaniu obowiązków), • dobre przygotowanie służb kontrolnych i interwencyjnych (PIOŚ, PIP, PSP). 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększone ryzyko wystąpienia poważnej awarii w wyniku rozwoju transportu drogowego. • występowanie na terenie powiatu lubelskiego czterech zakładów o zwiększonym ryzyku.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie logistyki transportowej w przewozie towarów niebezpiecznych, • wzmocnienie współpracy jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi i środowiska, • wystarczający stan prawny do określenia i wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem praktycznie w każdym zakładzie. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijająca się sieć komunikacyjna, duży ruch transportowy, • niewłaściwie przygotowana sieć dróg na wypadek awarii podczas przewożenia materiałów niebezpiecznych oraz brak miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne, • zmiany klimatyczne zwiększające częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena potrzeby realizacji celów rekomendowanych w Wytocznych MŚ

Tabela 50. Cele rekomendowane w Wytocznych MŚ w kontekście potrzeb wynikających z oceny stanu w obszarze interwencji zagrożenie poważnymi awariami – Ocena

Rekomendowany cel	Zasadność realizacji celu wynikająca z oceny stanu TAK/NIE
Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń.	TAK
Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych.	TAK
Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej.	TAK

Źródło: Opracowanie własne

6.11 ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Europejskie Centrum Klimatu i Środowiska w „Strategii adaptacji do zmian klimatu” wskazuje, że wszystkie prognozy klimatyczne koncentrują się wokół zagadnień związanych ze zmianami atmosferycznymi.

Wskutek ocieplania się klimatu może nastąpić wzrost częstości występowania groźnych zjawisk pogodowych takich jak: fale upałów lub zimna, intensywne opady, burze, susza, podnoszenie się poziomu rzek. Będą one miały wpływ na różne sektory i obszary funkcjonowania Gmin takie jak: rolnictwo, leśnictwo, zasoby i gospodarka wodna, bioróżnorodność, energetyka, budownictwo, gospodarka przestrzenna.

Nadzwyczajne zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi z jakimi należy się liczyć na omawianym terenie to: powódzie i podtopienia, susza, huraganowe wiatry, nawalne deszcze, gradobicia, w porze zimowej gołoledź i szadź i okiść, występowanie ruchów masowych (osuwiska).

Ograniczenia zagospodarowania terenów dotyczą również terenów zagrożonych powodzią. Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U. 2021 r. poz. 624, z późn. zm.) projekty m.in. studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planów miejscowych (MPZP) wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Uzgodnienie będzie dokonywane w formie decyzji. w tej decyzji organ będzie określał wymagania lub warunki dla planowanej zabudowy i planowanego zagospodarowania terenów położonych na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

Tabela 51. Analiza SWOT, obszar interwencji – adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • duża świadomość mieszkańców na temat skutków efektu cieplarnianego, • rozwój przedsiębiorczości opartej na nowoczesnych technologiach, • dobre przygotowanie służb kontrolnych i interwencyjnych (PIOŚ, PIP, PSP). 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie potrzebnych prac, • zbyt niski udział energii odnawialnej • różnice interesów między ochroną, środowiska a rozwojem społeczno-gospodarczym powiatu.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość korzystania z funduszy unijnych przy realizacji szerokiej gamy przedsięwzięć, • rosnące zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost częstości i intensywności ekstremalnych stanów pogodowych, • wzrost zapotrzebowania na wodę do nawodnień w okresach suszy oraz wzrost częstości występowania intensywnych opadów w okresie letnim.

Źródło: Opracowanie własne

6.12 EDUKACJA EKOLOGICZNA

Celem edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu lubelskiego jest wykształcenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, w tym upowszechnianie wiedzy o środowisku przyrodniczym gmin, wpajanie nawyków, zachowań proekologicznych i pogłębianie wiedzy ekologicznej. Działania prowadzone w zakresie edukacji ekologicznej muszą docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych, dlatego ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu.

Wszystkie szkoły z gmin uczestniczą w corocznych akcjach „Sprzątanie świata” i „Czysta Gmina”. Na terenach szkół prowadzona jest zbiórka makulatury, nakrętek, zużytych baterii. Na zajęciach plastycznych i technicznych uczniowie wykonują zabawki, przedmioty ozdobne z wykorzystaniem surowców wtórnych.

Tabela 52. Analiza SWOT, obszar interwencji – edukacja ekologiczna

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców, • udział społeczeństwa w aktywnych działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, • duże zainteresowanie ochroną środowiska przez młode pokolenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny stopień świadomości ekologicznej społeczeństwa, • niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie potrzebnych prac.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja przyjętych programów i strategii w zakresie ochrony środowiska, • możliwość uzyskania dofinansowania do projektów związanych z edukacją społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilność finansowa działań edukacyjnych, • niski poziom zrozumienia mieszkańców przepisów ochrony środowiska, • konsumpcyjny styl życia i utrwalające się nawyki, np. dzikie wysypiska, spalanie odpadów.

Źródło: Opracowanie własne

7. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany wymuszają konieczność zrównoważonego rozwoju poprzez realizację przedsięwzięć proekologicznych. Istotnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów oraz kierunków interwencji.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w Programie ochrony środowiska są spójne z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym oraz uwzględniają cele zawarte w innych strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Wskazane cele wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w 2028 r. i są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na terenie powiatu lubelskiego. Powinny być mierzalne, realistyczne i terminowe.

Ze względu na odległy termin oraz trudności w otrzymaniu środków finansowych na realizację wielu projektów podmioty, w tym Gminy nie sprecyzowały zadań planowanych na lata 2022– 2025 z perspektywą na lata 2026-2028.

Realizacja założeń PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU LUBELSKIEGO jest związana z poprawą stanu środowiska. Zmiany wartości wskaźników i mierników charakteryzujących elementy środowiska będą stanowiły wymierny efekt realizacji założeń Programu.

Wyznaczono następujące cele i kierunki interwencji dla gmin należących do powiatu lubelskiego do osiągnięcia do roku 2028:

1.Ochrona klimatu i jakości powietrza

Cel: Zmniejszenie niskiej emisji

Kierunki interwencji:

- Zmniejszenie niskiej emisji z transportu,
- Zmniejszenie niskiej emisji z budynków mieszkalnych jednorodzinnych,
- Zmniejszenie niskiej emisji z budynków użyteczności publicznej.

Cel: Kontrola nad wprowadzanymi zanieczyszczeniami do atmosfery

Kierunek interwencji:

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Cel: Rozwój odnawialnych źródeł energii

Kierunek interwencji:

- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cel: Redukcja zużytej energii

Kierunek interwencji:

- Modernizacja energochłonnej infrastruktury oświetlenia ulic.

Cel: Osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza

Kierunki interwencji:

- Prowadzenie monitoringu powietrza.

2.Zagrożenia Hałasem

Cel: Zapewnienie mieszkańcom dobrego klimatu akustycznego

Kierunki interwencji:

- Zmniejszenie emisji hałasu z transportu komunikacyjnego,
- Wprowadzenie monitoringu hałasu zwłaszcza na terenach zagrożonych hałasem komunikacyjnym,
- Ograniczenie emisji hałasu z sektora gospodarczego.

3.Pole elektromagnetyczne

Cel: Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie człowieka i środowisko

Kierunki interwencji:

- Prowadzenie monitoringu stanu środowiska pod względem PEM,
- Prowadzenie bazy danych o urządzeniach emitujących PEM,
- Działania edukacyjne w zakresie oddziaływania PEM.

4. Gospodarowanie wodami i Gospodarka wodno-ściekowa

Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego.

Kierunek interwencji:

- Osiągnięcie dobrego stanu wód i dobrego potencjału
- Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- Modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków,

5.Zasoby geologiczne

Cel: Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż

Kierunek interwencji

- Ograniczanie presji środowiskowej wywieranej przez sektor górniczy,
- Rekultywacja terenów po zakończonym wydobyciu.

6. Gleby

Cel: Racjonalne użytkowanie gruntów

Kierunki interwencji:

- Podniesienie poziomu wiedzy rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb,
- Ochrona gruntów cennych przyrodniczo.

7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Cel: Racjonalna gospodarka odpadami

Kierunki interwencji:

- Ograniczenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów,
- Wzrost poziomu odpadów przygotowanych do ponownego użycia i recyklingu,
- Likwidacja wyrobów azbestowych,
- Świadomość mieszkańców odnośnie ilości wytworzonych odpadów komunalnych.

8. Zasoby przyrodnicze

Cel: Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Kierunki interwencji:

- Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo,
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym m.in. przywrócenie/ utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków fauny i flory w ramach sieci Natura 2000,
- Ochrona pomników przyrody,
- Tworzenie zielonej infrastruktury.

9. Zagrożenie poważnymi awariami

Cel: Przeciwdziałanie poważnym awariom

Kierunki interwencji:

- Ochrona przed skutkami poważnych awarii.

10. Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Cel: Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

Kierunki interwencji:

- Ochrona przeciwpowodziowa
- Ochrona przed suszą.

11. Edukacja ekologiczna

Cel: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gmin

Kierunek interwencji:

- Pobudzenie u mieszkańców odpowiedzialności za otaczające środowisko i wyeliminowanie negatywnych zachowań,
- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

W tabeli 53 przedstawiono wyznaczone cele i kierunki interwencji dla powiatu lubelskiego.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 53 Cele, kierunki interwencji, wskaźniki i zadania wynikające z oceny stanu środowiska dla powiatu lubelskiego.

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zmniejszenie niskiej emisji	Zmniejszenie niskiej emisji z transportu	Długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg	odcinki/km	Brak danych	Możliwie jak największa ilość
			Ilość nowo wybudowanych lub wyznaczonych tras rowerowych	odcinki/km	Brak danych	Możliwie jak największa ilość
		Zmniejszenie niskiej emisji z budynków mieszkalnych jednorodzinnych	Liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (GUS dane za 2020)	szt.	26 934	Możliwie jak największa ilość
		Zmniejszenie niskiej emisji z budynków użyteczności publicznej	Liczba zmodernizowanych budynków / wymienione źródła ciepła	szt.	Brak danych	Możliwie jak największa ilość
	Kontrola nad wprowadzanymi zanieczyszczeniami do atmosfery	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza	Liczba przeprowadzonych kontroli zakazów spalania odpadów komunalnych	szt.	Brak danych	Możliwie jak najmniejsza
	Rozwój odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Liczba powstałych instalacji OZE (/www.ure.gov.pl/ dane za 2020)	szt.	Ilość 7 Moc: 3,815 MW	Możliwie jak największa ilość
	Redukcja zużytej energii	Modernizacja energochłonnej infrastruktury oświetlenia ulic	Ilość wymienionych opraw na energooszczędne	szt.	Brak danych	Możliwie jak największa ilość
	Osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza	Prowadzenie monitoringu powietrza	Rodzaje i liczba substancji o stężeniach przekraczających poziomy dopuszczalne lub poziom docelowy	szt.	Brak danych	Możliwie jak najmniejsza
Zagrożenia Hałasem	Zapewnienie mieszkańcom dobrego klimatu akustycznego	Zmniejszenie emisji hałasu z komunikacyjnego	Długość zmodernizowanych dróg	odcinki	Brak danych	Możliwie jak największa ilość
		Wprowadzenie monitoringu hałasu zwłaszcza na terenach zagrożonych hałasem komunikacyjnym	Poziom hałasu	dB	Brak danych	Możliwie jak najmniejsza

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa
		Ograniczenie emisji hałasu z sektora gospodarczego	Ilość podmiotów, w których emisja hałasu przekracza wartości określone w decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	szt.	0	0
Pole elektromagnetyczne	Minimalizacja oddziaływania PEM na zdrowie człowieka i środowisko	Prowadzenie monitoringu stanu środowiska pod względem PEM	Wyniki pomiaru pól elektromagnetycznych	szt.	Brak przekroczeń	Brak przekroczeń
		Prowadzenie bazy danych o urządzeniach emitujących PEM	Liczba zgłoszeń instalacji stacji bazowych telefonii komórkowej (http://beta.btsearch.pl/-dane za 2020)	szt.	65	Możliwie jak najmniejsza
		Działania edukacyjne w zakresie oddziaływania PEM	Ilość szkoleń dla urzędników w zakresie PEM	szt.	Brak danych	Wg zapotrzebowania
Gospodarowanie wodami i Gospodarka wodno-ściekowa	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego.	Osiągnięcie dobrego stanu wód i dobrego potencjału	Jakość jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)	Wg obowiązującej klasyfikacji	Dobry	Osiągnięcie dobrego stanu wód i dobrego potencjału
			Jakość jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)		Zły	
		Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej (GUS-dane za 2019)	%	79,4	Możliwie jak najwięcej
			Budynki mieszkalne podłączone do sieci	%	2019- 14,9	Możliwie jak najwięcej

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa
			kanalizacji sanitarnej (GUS-dane za 2019)			
			Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (GUS-dane za 2020)	Dam ³	7 322,2	Możliwie jak najmniejsze
			Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem (GUS-dane za 2020)	%	3,5	Możliwie jak najmniejszy
			Modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków	szt.	4 621	Możliwie jak najwięcej
Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	Ograniczanie presji środowiskowej wywieranej przez sektor górniczy	Ilość złóż eksploatowanych w oparciu o koncesje	ilość	12	Możliwie jak najwięcej
		Rekultywacja terenów po zakończonym wydobyciu				
Gleby	Racjonalne użytkowanie gruntów	Podniesienie poziomu wiedzy rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb	Ilość przeprowadzonych szkoleń	szt.	Brak danych	Możliwie jak najwięcej
		Ochrona gruntów cennych przyrodniczo	Liczba MPZP z zapisami dotyczącymi ochrony terenów rolniczych, leśnych i cennych przyrodniczo przed nieodpowiednim zagospodarowaniem	szt.	Brak danych	Możliwie jak najwięcej.
Gospodarka odpadami	Racjonalna gospodarka odpadami	Ograniczenie ilości opadów trafiających bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów	Liczba punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (GUS-dane za 2020)	szt.	18	Możliwie jak najwięcej lub na tym samym poziomie.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa
		Wzrost poziomu odpadów przygotowanych do ponownego użycia i recyklingu	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów (GUS-dane za 2020)	%	39,2	Możliwie jak najwięcej.
			Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w stosunku do masy wytworzonych odpadów	%	30,5	45
		Likwidacja wyrobów azbestowych	Ilość usuniętego azbestu	Mg	4024,3	Możliwie jak najwięcej
		Świadomość mieszkańców odnośnie ilości wytworzonych odpadów komunalnych	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (GUS-dane za 2020)	kg	235	Możliwie jak najmniejsza ilość.
Zasoby przyrodnicze	Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (GUS-dane za 2020)	ha	22 249,26	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego-obejmowanie ochroną ważnych
		Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym m.in. przywrócenie/ utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków fauny i flory w ramach sieci Natura 2000	Ilość ustanowionych planów ochrony i planów zadań ochronnych	szt.	3	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa
		Ochrona pomników przyrody	Ilość pomników przyrody (GUS-dane za 2020)	szt.	90	obiektów
		Tworzenie zielonej infrastruktury	Powierzchnia ogółem parków, zieleńce i terenów zielonych (GUS-dane za 2019)	ha	100,96	
			Zwiększenie lesistość (GUS-dane za 2020)	% zalesienia powiatu	10,3	Wg Krajowego Programu Zwiększenia Lesistości.
Zagrożenie poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom	Ochrona przed skutkami poważnych awarii	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	0	Brak miejsc wystąpienia poważnych awarii.
Adaptacja do zmian klimatu	Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska	Ochrona przeciwpowodziowa	Ilość zbiorników retencyjnych	ha.	264	Możliwie jak najwięcej
		Ochrona przed suszą	Ilość zbiorników na deszczówkę	szt.	Brak danych	Możliwie jak najwięcej
Edukacja ekologiczna	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gmin	Pobudzenie u mieszkańców odpowiedzialności za otaczające środowisko i wyeliminowanie negatywnych zachowań Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Ilość przeprowadzonych akcji edukacyjnych we wszystkich ww. obszarach interwencji	szt.	Brak danych	Możliwie jak najwięcej

Źródło: Opracowanie własne

Warto pamiętać, iż każde zaplanowane do realizacji zadanie jest obarczone ryzykiem jego niewykonania. Czynniki wpływające na niewykonanie zaplanowanych działań to m.in.:

- niewystarczająca ilość środków finansowych,
- ograniczone możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych,
- przedłużający się termin budowy (np. przebudowa dróg),
- możliwość protestów mieszkańców i sprzeciw inwestorów (np. przeprowadzanie kontroli w gospodarstwach indywidualnych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach),
- ograniczone środki finansowe przeznaczone na monitoring w przypadku prowadzenia monitoringu powietrza,
- brak zgłoszeń w związku z kontrolą dróg wojewódzkich w zakresie emitowanego hałasu,
- zmiany w przepisach prawnych dotyczących kompetencji organów,
- nieprzestrzeganie zapisów Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego,
- brak zainteresowania ze strony mieszkańców edukacją ekologiczną.

Osiągnięcie zakładanych celów możliwe będzie dzięki realizacji przedsięwzięć zaplanowanych przez powiat lubelski oraz inne jednostki realizujące działania na jej terenie w Programie zostały uwzględnione:

- zadania własne powiatu i gmin, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w ich dyspozycji,
- zadania koordynowane pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków powiatu lubelskiego, środków Budżetu Gmin oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego.

Krajowe źródła finansowania:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w Warszawie stanowi największą w Polsce instytucję finansującą inwestycje proekologiczne. Priorytetem objęte są zadania realizowane z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych, których realizacja służyły osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych określonych w Traktacie Akcesyjnym. Ze środków NFOŚiGW dofinansowywane są zadania z zakresu:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,

- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

W NFOŚiGW dostępne są trzy formy dofinansowania inwestycji proekologicznych:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja, linie kredytowe NFOŚiGW obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia, rozłożenia na raty),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie udziałów lub akcji, zakładanie lub dekapitalizowanie istniejących spółek w celu realizacji inwestycji gwarantujących osiągnięcie efektu ekologicznego).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Lublinie jest publiczną instytucją finansową, realizującą politykę ekologiczną województwa lubelskiego. Realizując swoją misję, Fundusz koncentruje się na wspieraniu działań proekologicznych podejmowanych przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje i organizacje pozarządowe oraz zarządzaniu środkami europejskimi ukierunkowanymi na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Działalność finansowa skupia się głównie na wspieraniu przedsięwzięć w zakresie:

- ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi,
- gospodarki odpadami i ochronie powierzchni ziemi,
- ochrony atmosfery,
- ochronie różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu,
- edukacji ekologicznej,
- zapobiegania poważnym awariom,
- zarządzania środowiskowego w regionie,
- profilaktyki zdrowotnej.

Zagraniczne źródła finansowania:

W 2020 r. skończyła się perspektywa unijna 2014-2020. W latach 2014-2020 Polsce przyznano 82,5 mld euro w ramach polityki spójności Unii Europejskiej.

Opracowane przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju założenia Umowy Partnerstwa określają strategię wykorzystania środków polityki spójności, a także obszary, które będą wspierane. Założenia Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa na lata 2021-2027 (UP) która wynika z art. 7 projektu rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z jego treścią państwa członkowskie UE przygotowują dokument, w którym określą warunki efektywnego i skutecznego korzystania z funduszy na okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2027 r. Polska, podobnie jak w perspektywie 2014-2020, przygotowuje Umowę Partnerstwa w celu określenia strategii wykorzystania środków polityki spójności i koordynacji w zakresie określenia obszaru wsparcia. Biorąc pod uwagę kierunek

wskazany przez KE i Radę UE nowa perspektywa finansowa będzie skoncentrowana na następujących celach:

Cel 1 – Bardziej inteligentna Europa (Smarter Europe)

Oś I Badania naukowe i innowacje

Oś II Transformacja gospodarcza i cyfrowa

Cel 2 – Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa (a Greener, carbon free Europe)

Oś III Ochrona zasobów środowiska i klimatu

Oś IV Efektywne wykorzystanie energii

Cel 3 – Lepiej połączona Europa (a more Connected Europe)

Oś V Zrównoważony system transportu

Cel 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym (a more Social Europe)

Oś VI Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej

Oś VII Zwiększenie spójności społecznej

Oś VIII Zaspokajanie potrzeb rynku pracy

Oś IX Lepsza edukacja

Cel 5 – Europa bliżej obywateli (a Europe closer to citizens) – zintegrowany i zrównoważony rozwój wszystkich typów terytoriów

Oś X Rozwój zrównoważony terytorialnie

W poniższych tabelach przedstawiono szczegółowy harmonogram realizacji działań z zakresu ochrony środowiska na terenie powiatu lubelskiego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028.

z poszczególnych obszarów, tj.:

- 1.Ochrona klimatu i jakości powietrza;
- 2.Zagrożenia Hałasem;
- 3.Pole elektromagnetyczne;
4. Gospodarowanie wodami i Gospodarka wodno-ściekowa;
- 5.Zasoby geologiczne;
- 6.Gleby;
- 7.Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- 8.Zasoby przyrodnicze;
- 9.Zagrożenia poważnymi awariami;
10. Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska;
- 11.Edukacja ekologiczna.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 54. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze
„Ochrona klimatu i jakości powietrza”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Poprawa efektywności energetycznej budynku szkoły w ZSP w Niemcach	Powiat Lubelski		2 100 000,00 zł				2 100 000,00 zł	Budżet Powiatu
Poprawa efektywności energetycznej budynku Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bychawie	Powiat Lubelski		700 000,00 zł				700 000,00 zł	Budżet Powiatu, Środki unijne
Poprawa efektywności energetycznej budynku ZSZ Nr 1 w Bychawie	Powiat Lubelski		5 000 000,00 zł				5 000 000,00 zł	Budżet Powiatu
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Gmina Bełżyce		500 000,00 zł	500 000,00 zł			1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Budowa oświetlenia solarnego na terenie gminy Bełżyce	Gmina Bełżyce	50 000,00 zł					50 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa oświetlenia drogowego na terenie gminy	Gmina Bełżyce		40 000,00 zł				40 000,00 zł	Budżet Gminy
Odnawialne źródła energii	Gmina Bełżyce	6 300 000,00 zł					6 300 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja remiz na terenie gminy	Gmina Bełżyce		50 000,00 zł				50 000,00 zł	Budżet Gminy
Termomodernizacja budynku Lecznicy Weterynaryjnej w Borzechowie	Gmina Borzechów		2 300 000,00 zł				2 300 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Rewitalizacja Stadionu Sportowego w Borzechowie	Gmina Borzechów		2 000 000,00 zł				2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja obiektów mieszkalnych	Gmina Bychawa		900 000,00 zł				900 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Montaż oświetlenia ulic z wykorzystaniem nośników OZE (na obszarach wiejskich)	Gmina Bychawa	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł		280 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynku administracyjnego oczyszczalni ścieków w Bychawie	Gmina Bychawa	980 000,00 zł					980 000,00 zł	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Termomodernizacja budynku Centrum Kultury Wiejskiej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Starej Wsi Drugiej z siedzibą w Starej Wsi Pierwszej	Gmina Bychawa	950 000,00 zł					950 000,00 zł	Budżet Gminy
Rozbudowa budynku Przedszkola Samorządowego wraz z budową oddziału żłobka w Bychawie (z wykorzystaniem OZE)	Gmina Bychawa	6 500 000,00 zł					6 500 000,00 zł	Budżet Gminy
Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Starej Wsi z budową sali gimnastycznej (z wykorzystaniem OZE)	Gmina Bychawa	6 500 000,00 zł					6 500 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Bychawce Drugiej (z wykorzystaniem OZE)	Gmina Bychawa	4 000 000,00 zł					4 000 000,00 zł	Budżet Gminy
Termomodernizacja budynku Centrum Kultury Wiejskiej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Gałęzowie-Kolonii Pierwszej	Gmina Bychawa	650 000,00 zł					650 000,00 zł	Budżet Gminy
Wymiana kotłów na opalane biomasą oraz popy ciepła, instalacja paneli fotowoltaicznych	Gmina Bychawa	5 000 000,00 zł					5 000 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa dworca komunikacji publicznej w Bychawie(z wykorzystaniem OZE)	Gmina Bychawa	940 000,00 zł					940 000,00 zł	Budżet Gminy
Montaż instalacji fotowoltaicznych na stacjach wodociągowych i oczyszczalniach ścieków i przepompowni	Gmina Garbów	400 000,00 zł					400 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Wymiana źródła ciepła na gaz w budynkach użyteczności publicznej: UG, GB, OSP, SZKOŁA PODSTAWOWA w GARBOWIE	Gmina Garbów	500 000,00 zł	200 00,00 zł		300 00,00 zł		1 000 000,00zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja i wymiana źródła ciepła (na gaz) w Szkole . Podstawowej w Bogucinie	Gmina Garbów					2 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Rozbudowa i wymiana oświetlenia drogowego na oświetlenie LED wraz z włączeniem do Inteligentnego Systemu Sterowania	Gmina Garbów		1 000 000,00 zł	1 000 00,00 zł			2 000 00000 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Rewitalizacja Zabytkowego Parku w Garbowie i Parku w Piotrowicach Wielkich	Gmina Garbów	150 000,00 zł	100 000,00 zł				250 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa budynku użyteczności publicznej w technologii pasywnej (zeroemisyjnej) – budynek dydaktyczny w Kalinówce	Gmina Głusk		2.500.000,00 zł	24 000 000,00 zł			26 500 000,00 zł	Budżet Gminy, Polski Ład. FEL na lata 2021-

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

								2027		
Budowa budynku użyteczności publicznej w technologii pasywnej (zeroemisyjnej) – budynek dydaktyczny w Mętowie	Gmina Głusk		1 000 000,00 zł	5 600,00 0,00 zł	10 000 000 ,00 zł			16 600 000,00 zł	Budżet Gminy, Polski Ład. FEL na lata 2021-2027	
Budowa budynku użyteczności publicznej w technologii pasywnej (zeroemisyjnej) – budynek dydaktyczny w Prawiednikach	Gmina Głusk		4 000 000,00 zł	8 400 00 0,00 zł				12 400 000,00 zł	Budżet Gminy, Polski Ład. FEL na lata 2021-2027	
Realizacja projektów w zakresie montażu mikro - instalacji (fotowoltaiki, pomp ciepła, kolektorów słonecznych)	Gmina Głusk				1 000 000, 00 zł	5 000 000, 00 zł		6 000 000,00 zł	Budżet Gminy, FEL na lata 2021-2027	
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Jabłonna	5 000 000,00 zł							5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne NFOŚiGW, środki rządowe
Montaż oświetlenia energooszczędnego na drogach	Gmina Jabłonna		2 000 000,00 zł					2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne NFOŚiGW, środki rządowe	
Montaż paneli fotowoltaicznych	Gmina Jabłonna, mieszkańcy	4 000 000,00zł							4 000 000,00zł	Budżet Gminy, Środki unijne mieszkańców
Montaż instalacji solarnych	Gmina Jabłonna, mieszkańcy	4 000 000,00 zł							4 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne mieszkańców
Montaż instalacji solarnych	Gmina Konopnica	2 000 000 zł	3 000 000 zł					5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Montaż instalacji fotowoltaicznych	Gmina Konopnica	5 000 000,00 zł	5 000 000,00 zł	5 000 000,00 zł				15 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa oświetlenia w Gminie	Gmina Konopnica	1 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł	1 000 000 ,00zł		5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa ścieżek rowerowych	Gmina Konopnica		1 000 000 zł	1 000 000 zł	1 000 000 zł	5 000 000 zł		8 000 000 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa obiektów mieszkalnych z wykorzystaniem OZE	Gmina Konopnica			4 000 000 zł	4 000 000 zł	4 000 000 zł		12 000 000 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Energia ze źródeł odnawialnych = czyste powietrze w Gminie Krzczonów	Gmina Krzczonów	3 974 100,48 zł						3 974 100,48 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Energooszczędne technologie oświetlenia ulic	Gmina Krzczonów	2 538 845,33 zł						2 538 845,33 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Modernizacja stadionu w Gminie Krzczonów	Gmina Krzczonów			1 000 000,00	2 000 000,00		3 000 000,00	Budżet Gminy, Środki unijne	
Rozbudowa Przedszkola Gminnego wraz z utworzeniem żłobka (montaż fotowoltaiki i pom ciepła)	Gmina Krzczonów		2 000 000,00 zł				2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Modernizacja i budowa sieci oświetlenia ulic	Gmina Krzczonów		500 000,00	500 000,00		1000 000,00	2 000 000,00	Budżet Gminy, Środki unijne	
Termomodernizacja oraz wykorzystanie OZE w istniejących obiektach użyteczności publicznej	Gmina Krzczonów		500 000,00 zł			1000 000,00 zł	1 500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Rozbudowa Domu Kultury w Krzczonowie (montaż fotowoltaiki i pom ciepła)	Gmina Krzczonów			1 000 000,00 zł			1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Termomodernizacja oraz wykorzystanie OZE w obiektach mieszkalnych	Gmina Krzczonów / Mieszkańcy		500 000,00 zł	1 000 000,00 zł	500 000,00 zł	1000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	Mieszkańcy/ WFOŚiGW	
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Strzeszkowicach Dużych części dydaktyczna	Gmina Niedzwica Duża	518 776,50 zł						518 776,50 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Strzeszkowicach części mieszkalna	Gmina Niedzwica Duża	69 260,00 zł						69 260,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Niedzwicy Kościelnej	Gmina Niedzwica Duża	1 261 667,00 zł						1 261 667,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynku Przedszkola w Niedzwicy Kościelnej	Gmina Niedzwica Duża	759 270,00 zł						759 270,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Właściciele budynków mieszkalnych	Zależne od potrzeb						Brak danych	Budżet Gminy, Środki unijne
Ograniczenie niskiej emisji w gminie Niemce poprzez modernizację indywidualnych kotłowni domowych.	Właściciele budynków mieszkalnych	Zależne od potrzeb						Brak danych	Budżet Gminy, Środki unijne
Rozbudowa Szkoły im. Joachima Lelewela w Jakubowicach Konińskich (z wykorzystaniem OZE)	Gmina Niemce	12 750 000,00 zł					15 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki krajowe	
Przebudowa Szkoły Podstawowej im. Twórców Ludowych Lubelszczyzny w m. Rudka Kozłowiecka(z wykorzystaniem OZE)	Gmina Niemce	4 250 000,00 zł					5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki krajowe	
Budowa kompleksu szkolno-sportowego	Gmina Niemce	2 500 000,00					5 000 000,00 zł	Budżet Gminy,	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

w m. Nasutów(z wykorzystaniem OZE)		zł						Fundusz Przeciwdziałani a COVID-19
Termomodernizacja Zespołu Placówek Oświatowych im. bł. bpa Władysława Gorala w Ciecierzynie	Gmina Niemce	3 222 002,14 zł					3 542 002,14 zł	NFOŚiGW,
Montaż oświetlenia na terenie Gminy Niemce	Gmina Niemce	500 000,00 zł	500 000,00 zł	1 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł		3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
ECO - EFEKTYWNA GMINA NIEMCE - ETAP VI -OZE - instalacje fotowoltaiczne oraz pompy ciepła	Gmina Niemce		10 000 00 ,00 zł				10 000 00,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
ECO - EFEKTYWNA GMINA NIEMCE - ETAP VII -OZE - instalacje fotowoltaiczne oraz pompy ciepła	Gmina Niemce			Budżet Gminy, Środki unijne	10 000 000,00 zł		10 000 00,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Wyposażenie budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Strzyżewice w OZE	Gmina Strzyżewice			1 000 000,00 zł			1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Strzyżewice	Gmina Strzyżewice			1 500 000,00 zł			1 500 000,00 zł	Budżet Gminy
Instalacja paneli fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych na terenie gminy Wojciechów	Gmina Wojciechów			2 000 00 0,00 zł		2 000 00 0,00 zł	4 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, mieszkańcy
Instalacja paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej	Gmina Wojciechów			500 000, 00 zł		500 000, 00 zł	1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Gmina Wojciechów			1 200 00 0,00 zł		1 200 00 0,00 zł	2 400 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne Lubelskiego, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Wymiana lamp oświetleniowych dróg gminnych z wykorzystaniem nośników OZE	Gmina Wojciechów			1 300 00 0,00 zł			1 300 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa oświetlenia dróg gminnych wykorzystaniem nośników OZE	Gmina Wojciechów	200 000,00 zł	200 000,00 zł	200 000, 00 zł	200 000,00 zł	400 000, 00 zł	1 200 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Gmina Wólka	Zależne od potrzeb						Budżet Gminy, Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Termomodernizacja OSP Dragany	Gmina Wysokie	500.000,00 zł					500.000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Instalacja paneli fotowoltaicznych na oczyszczalni ścieków w Wysokiem	Gmina Wysokie	45.000,00 zł					45.000,00 zł	Budżet Gminy
Odnawialne źródła energii w Gminie Zakrzew – etap III	Gmina Zakrzew	2 650 000,00 zł					2 650 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, wkład mieszkańców
Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego oraz wymiana źródła ciepła na niskoemisyjne na terenie gminy Zakrzew	Gmina Zakrzew	3 500 000,00 zł					3 500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Zakrzew	Gmina Zakrzew	1 000 000,00 zł					1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne

Tabela 55. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Zagrożenia Hałasem”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Dalszy etap budowy ul. Wojska Polskiego	Gmina Bełżyce	100 000,00 zł					100 000,00 zł	Budżet Gminy
Przebudowa ul. Milenijnej	Gmina Bełżyce	30 000,00 zł					30 000,00 zł	Budżet Gminy
Przebudowa drogi gminnej Skrzyniec Kol-Wierzchowiska	Gmina Bełżyce	15 000,00 zł					1 500,00 zł	Budżet Gminy
Przebudowa drogi gminnej boczna ul. Przelotowej	Gmina Bełżyce		15 000,00 zł				15 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa chodnika przy drodze 832 w m. Zagórze	Gmina Bełżyce		35 000,00 zł				35 000,00 zł	Budżet Gminy
Remont dróg powiatowych i gminnych w Gminie Borzechów	Gmina Borzechów		5 000 000,00				5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Przebudowa dróg gminnych nr 107212L, 107213L w Kowersku	Gmina Bychawa	1 496 785,94 zł					1 496 785,94 zł	
Przebudowa dróg gminnych nr 107173L, 107238L w Bychawce Trzeciej-Kolonii	Gmina Bychawa	861 850,00 zł					861 850,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107236L w Osowie	Gmina Bychawa	608 850,00 zł					608 850,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107180L w	Gmina Bychawa	388 500,00					388 500,00 zł	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Oswie		zł						
Przebudowa drogi gminnej w Starej Wsi Drugie	Gmina Bychawa	348 750,00 zł					348 750,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej Skawinek - Olszowiec-Kolonia	Gmina Bychawa	339 300,00 zł					339 300,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr Oswie-Kolonia - Olszowiec-Kolonia	Gmina Bychawa	437 850,00 zł					437 850,00 zł	
Przebudowa ul. Kościuszki z dojazdami - droga wewnętrzna dz. nr 421, 433, 435	Gmina Bychawa	232 750,00 zł					232 750,00 zł	
Budowa drogi gminnej nr 107204L ul. M Dąbrowskiej w Bychawie (ZRID)	Gmina Bychawa	4 462 500,00 zł					4 462 500,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107234L w Oswie-Kolonii	Gmina Bychawa	649 350,00 zł					649 350,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107236L w Bychawce Drugiej-Kolonii	Gmina Bychawa	1 027 000,00 zł					1 027 000,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107227L w Gałęzowie	Gmina Bychawa	342 450,00 zł					342 450,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107214L w Józowie	Gmina Bychawa	238 500,00 zł					238 500,00 zł	
Przebudowa drogi w Woli Gałęzowskiej - dr. wewnętrzna dz nr 871 (Marynki)	Gmina Bychawa	324 000,00 zł					324 000,00 zł	
Przebudowa ulicy Pileckiego	Gmina Bychawa	281 250,00 zł					281 250,00 zł	
Przebudowa drogi gminnej nr 107194L ul. Budnego w Bychawie	Gmina Bychawa	881 400,00 zł					881 400,00 zł	
Przebudowa dróg gminnych	Gmina Garbów	2 200 000,00 zł	1 500 000,00 zł	1 000 000,00 zł	500 000,00 zł		2 200 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne Rządowy Plan Budowy Dróg
Projekt zakłada między innymi budowę, rozbudowę i przebudowę infrastruktury transportu publicznego polegającą na przebudowie zatok autobusowych, pętli nawrotowych, wiat dla rowerów, wiat przystankowych, P&R i B&R wraz z dostosowaniem ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz zakup 4 autobusów hybrydowych (do 40 pasażerów) wraz z niezbędną infrastrukturą tj.m.in. 2 stacjami ładowania pojazdów elektrycznych.	Gmina Głusk			1 000 000,00 zł	4 000 000,00 zł	32 400 000,00	37 400 000,00 zł	Budżet Gminy, Polski Ład, FEL na lata 2021-2027

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Budowa i przebudowa dróg gminnych	Gmina Jabłonna	12 000 000 zł					12 000 000 zł	Budżet Gminy, środki rządowe	
Budowa i przebudowa dróg powiatowych	Starostwo Powiatowe w Lublinie Gmina Jabłonna	12 000 000 zł					12 000 000 zł	Budżet Gminy, środki rządowe, środku powiatu	
Budowa dróg	Gmina Konopnica	3 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	8 000 000,00 zł	20 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Remont parkingu na działkach nr 282/8, 282/9, 287 w m. Krzczonów" oraz „Przebudowa parkingu, drogi pożarowej i dojazdowej przy budynku przedszkola w m. Krzczonów	Gmina Krzczonów	357 441,07 zł					357 441,07 zł	Budżet Gminy, RFIL	
Rozbudowa i modernizacja dróg na terenie gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów/ Starostwo Powiatowe w Lublinie		1 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	7 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa chodnika w ciągu drogi gminnej nr 107082L na ul. Lipowej w Niedzwicy Kościelnej	Gmina Niedzwica Duża	200 000,00 zł	300 000,00 zł				500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi gminnej Nr 107081L ul. Ułańska w Niedzwicy Kościelnej	Gmina Niedzwica Duża	200 000,00 zł					200 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi gminnej Nr 107073L ul. Graniczna w Niedzwicy Dużej	Gmina Niedzwica Duża	600 000,00 zł					600 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi wewnętrznej ul. Zalesie w Niedzwicy Kościelnej	Gmina Niedzwica Duża	300 000,00 zł		500 000,00 zł			800 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi gminnej Nr 107075L ul. Cicha w Niedzwicy Dużej	Gmina Niedzwica Duża		300 000,00 zł		300 000,00 zł		600 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi Nr 107069 ul. Pszenna	Gmina Niedzwica Duża				400 000,00 zł		400 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi wewnętrznej w Trojaczkowicach	Gmina Niedzwica Duża		500 000,00 zł				500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi gminnej w Mariance Nr 107080L	Gmina Niedzwica Duża					500 000,00 zł	500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa drogi gminnej Nr 107076L ul. Spółdzielcza	Gmina Niedzwica Duża					400 000,00 zł	400 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Odcinek przejazd kolejowy Majdan – do pasa drogowego drogi krajowej S19	Gmina Niedzwica Duża	1 554 000,00 zł						1 554 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

w Strzeszkowicach wzdłuż drogi powiatowej nr 2259 L									
Odcinek Krężnica Jara miejsce włączenia istniejąca sieć rok budowy 2018 (pętla autobusu linii 8) – do granicy z gmina Głusk (w kierunku Nowin)	Gmina Niedrzwica Duża	465 000,00 zł					465 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Odcinek Krężnica Jara miejsce włączenia istniejąca sieć rok budowy 2018 (Majdan Krężnicki) w kierunku Niedrzwica Duża wzdłuż drogi powiatowej nr 2265 L	Gmina Niedrzwica Duża	518 000,00 zł					518 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Przebudowa dróg gminnych nr: 107137L, 107139L oraz 112510L w Kolonii Kiełczewice Dolne i Borkowiznie.	Gmina Strzyżewice	5 000 000,00 zł					5 000 000,00 zł	Środki własne, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	
Przebudowa dróg gminnych	Gmina Wojciechów	1 200 000,00 zł	1 200 000,00 zł	1 200 000,00 zł	1 200 000,00 zł	3 600 000,00 zł	8 400 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne Rządowy Fundusz Inwestycji Strategicznych - FOGR	
Budowa chodników przy drogach powiatowych	Gmina Wojciechów	450 000,00 zł	300 000,00 zł	300 000,00 zł	300 000,00 zł	900 000,00 zł	2 250,00 zł	Budżet Gminy, Starostwo Powiatowe w Lublinie	
Budowa chodników przy drogach wojewódzkich	Gmina Wojciechów		500 000,00 zł		500 000,00 zł	500 000,00 zł	1 500 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Ochrona obszarów o korzystnym klimacie akustycznym poprzez uwzględnianie ich Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.	Gmina Wólka	Koszt w ramach tworzenia MPZP						Koszt w ramach tworzenia MPZP	Budżet Gminy
Preferowanie niekonfliktowych lokalizacji obiektów usługowych i przemysłowych.	Gmina Wólka	W ramach działań statutowych						W ramach działań statutowych	Budżet Gminy
Modernizacja i budowa dróg gminnych	Gmina Wysokie	35.000,00 zł	40.000,00 zł	40.000,00 zł	50.000,00 zł	70.000,00 zł	235.000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	Gmina Zakrzew	1 000 000,00 zł						1 000 000,00 zł	Budżet Gminy,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

gminnych na terenie gminy Zakrzew								Środki unijne
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	---------------

Tabela 56. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Pole elektromagnetyczne”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Ograniczanie powstawania źródeł pól elektromagnetycznych na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej na etapie planowania przestrzennego oraz wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.	Gminy z powiatu lubelskiego		Zależne od potrzeb				Brak danych	Budżet Gminy
Kontrola obecnych i potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego	WIOŚ w Lublinie		Zależne od potrzeb				Brak danych	Budżet Gminy
Utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym	Przedsiębiorcy z powiatu lubelskiego		Zależne od potrzeb				Brak danych	Budżet Gminy
Wykonywanie pomiarów natężenia promieniowania elektromagnetycznego i udostępnianie ich w Systemie Informacyjnym SI2PEM.	Operatorzy		Zależne od potrzeb				Brak danych	Środki własne
Weryfikacja i przyjmowanie zgłoszeń instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne oraz wprowadzanie do Systemu Informacyjnego o Instalacjach Wytwarzających Pola Elektromagnetyczne (SI2PEM)	Powiat Lubelski		Zadanie ciągłe				Brak danych	Budżet powiatu
Przeprowadzanie szkoleń dla urzędników z zakresu oddziaływania PEM na środowisko i zdrowie ludzi oraz w zakresie obsługi systemu Informacyjnego PEM	Ministerstwo Cyfryzacji		Zależne od potrzeb				Brak danych	Środki własne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 57. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze
„Gospodarowanie wodami i Gospodarka wodno-ściekowa”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Budowa zbiornika retencyjnego w m. Panieńszczyzna	Gmina Jastków		Brak danych				Brak danych	Budżet Gminy
Utrzymywanie koryt cieków, kanałów i obwałowań w należytym stanie technicznym	Urząd Marszałkowski, RZGW, podmioty korzystające z wód, Urzędy Gmin	Zależne od potrzeb					Brak danych	Budżet Gminy
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Bełżyce	36 000,00 zł	36 000,00 zł	36 000,00 zł	36 000,00 zł		144 000,00 zł	Budżet Gminy
Modernizacja sieci wodociągowej –ujęcia wód w Matczynie i Bełżycach, termomodernizacja stacji uzdatniania wody	Gmina Bełżyce	3 000 000,00 zł		3 000 000,00 zł			6 000 000,00 zł	Budżet Gminy. Środki unijne NFOŚiGW, WFOŚiGW,
Budowa wodociągu w ul. Przemysłowej	Gmina Bełżyce	100 000,00 zł					100 000,00 zł	Budżet Gminy
Modernizacja Oczyszczalni ścieków	Gmina Bychawa	1 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	1 000 000,00 zł		8 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Bychawa 46 szt.	Gmina Bychawa	683 167,72 zł					683 167,72 zł	Budżet Gminy
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Bychawie	Gmina Bychawa	11 400 000,00 zł					11 400 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa wodociągu w ulicy Reymonta w Bychawie 500 mb	Gmina Bychawa	150 000,00 zł					150 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa wodociągu w Powstańców Warszawy 550 mb	Gmina Bychawa	165 000,00 zł					165 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Powstańców Warszawy 580 mb	Gmina Bychawa	290 000,00 zł					290 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Zamkowej w Bychawie 300 m	Gmina Bychawa	150 000,00 zł					150 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy 11-go	Gmina Bychawa	375 000,00 zł					375 000,00 zł	Budżet

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Listopada w Bychawie 750 mb		zł						Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Pileckiego w Bychawie 1500 mb	Gmina Bychawa	750 000,00 zł					750 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Polnej w Bychawie 800mb	Gmina Bychawa	400 000,00 zł					400 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa wodociągu w ulicy Dąbrowskiej w Bychawie 1400 mb	Gmina Bychawa	420 000,00 zł					420 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Dąbrowskiej w Bychawie 1600 mb	Gmina Bychawa	800 000,00 zł					800 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa oczyszczalni ścieków w Zagrodach	Gmina Garbów (pod warunkiem otrzymania wyłączonej nieruchomości)						10 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne
Budowa sieci kanalizacji	Gmina Garbów						1 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej (Karolin, Borków)	Gmina Garbów					15 000 000,00 zł	15 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne
Rozbudowa sieci wodociągowej	Gmina Garbów	300 000,00 zł	300 000,00 zł	200 000,00 zł			800 000,00 zł	Budżet Gminy,
Modernizacja stacji wodociągowej w Gutanowie i Piotrowicach Wielkich	Gmina Garbów		3 000 000,00 zł			3 000 000,00 zł	6 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja komunalnej infrastruktury ciepłowniczej oraz wodno-kanalizacyjnej / Budowa ujęć wody w Kazimierzówce i Mętowie	Gmina Głusk	2.000.000,00 zł	3.000.000,00 zł				5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Polski Ład
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Głusk	Gmina Głusk					15 000 000,00	15 000 000,00	Budżet Gminy, Środki unijne,
Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Jabłonna	Gmina Jabłonna						4 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne, środki rządowe

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Budowa dodatkowych zbiorników na ujęciach wody	Gmina Jabłonna	3 000 000,00 zł					3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne, środki rządowe
Budowa kanalizacji gminnej	Gmina Jabłonna					15 000 000,00 zł	15 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne, środki rządowe
Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Jabłonna	Gmina Jabłonna	4 000 000,00 zł					4 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne, środki rządowe
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Jabłonna	3 000 000,00 zł					3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne, środki własne mieszkańców
Budowa kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Lublin w m. Barak, Dąbrowica, Dębówka, Płuszwice Kolonia	Gmina Jastków	600 000,00 zł					600 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Snopków	Gmina Jastków	653 000,00 zł					653 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa sieci kanalizacji w m. Tomaszowice Kolonia	Gmina Jastków	2 500 000,00 zł	1 798 000,00 zł				4 298 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa zbiornika retencyjnego Jastków	Gmina Jastków	50 000,00 zł	50 000,00 zł				100 000,00 zł	Budżet Gminy
Gospodarka wodna w Gminie Jastków	Gmina Jastków	1 500 000,00 zł					1 500 000,00 zł	Budżet Gminy
Budowa kanalizacji	Gmina Konopnica	2 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	4 000 000,00 zł	4 000 000,00 zł	5 000 000,00 zł	17 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa wodociągów	Gmina Konopnica	2 000 000,00	1 000 000,00	2 000		2 000 000,00	7 000 000,00 zł	Budżet

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

		zł	zł	000,00 zł		zł		Gminy, Środki unijne
Budowa zbiornika wodnego	Gmina Konopnica		2 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł			5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa SUW	Gmina Konopnica		2 000 000,00 zł			2 000 000,00 zł	4 000 000 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Efektywna gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Krzczonów	Gmina Krzczonów	2 148 798,94 zł	1 651 201,05 zł				3 800 000,00,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne,
Modernizacja i budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina Krzczonów/ Mieszkańcy		1 000 000,00 zł	1 000 00 0,00, zł	1 000 00 0,00 zł	2 000 000,00 zł	5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, środki unijne,
Modernizacja i budowa sieci wodociągowej	Gmina Krzczonów		1 000 000,00 zł	1 000 00 0,00 zł	1 000 00 0,00 zł	2000 000,00 zł	5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja i budowa infrastruktury wodociągowej	Gmina Krzczonów/Miesz kańcy		1 000 000,00 zł	1 000 00 0,00 zł		1 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja i budowa infrastruktury kanalizacyjnej	Urząd Gminy/Mieszkańc y		1 000 000,00	1 000 00 0,00		1 000 000,00	3 000 000,00	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Niedzwica Duża /Mieszkańcy przy wsparciu Gminy	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł	0,00	280 000,00 zł	Budżet Gminy,
Wodociąg Krężnica Jara – Strzeszkowice pobór wody ujęcie Krężnica Jara	Gmina Niedzwica Duża		555 000,00 zł				555 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Modernizacja komunalnej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej: Budowa kanalizacji dla południowej części Gminy Niemce	Gmina Niemce	20 000 00,00 zł	20 00000,00 zł				40 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, NFOŚiGW,
Budowa zbiornika retencyjnego w Strzyżewicach	Gmina Strzyżewice		30 000 000,00 zł				30 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Pszczela Wola	Gmina Strzyżewice	11 000 000,00 zł					11 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Piotrowice	Gmina Strzyżewice				3 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Piotrowice	Gmina Strzyżewice				2 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne	
Budowa i modernizacja sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie gminy Strzyżewice	Gmina Strzyżewice	40 000 000,00 zł					40 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją ujęcia wody i przepompowni wody oraz budowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Strzyżewice	Gmina Strzyżewice	3 000 000,00 zł		Środki unijne		3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycyjnych Strategicznych	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	Gmina Wojciechów			600 000,00 zł		1 200 000,00 zł	1 800 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, Rządowy Fundusz Inicjatyw Strategicznych, mieszkańcy
Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	Gmina Wojciechów			1 000 000,00 zł		2 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, Rządowy Fundusz Inicjatyw Strategicznych

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z przyłączami na terenie gminy Wojciechów	Gmina Wojciechów	800 000,00 zł	1 200 000,0 zł 0	1 200 000,00 zł	1 200 000,00 zł	2 400 000,00 zł	6 800 000,00	Budżet Gminy, Środki unijne, Rządowy Fundusz Inicjatyw lokalnych, Rządowy Fundusz Inicjatyw Strategicznych
Budowa ujęcia wody	Gmina Wojciechów			6 000 000,00 zł			6 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, Rządowy Fundusz Inicjatyw Strategicznych
Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych.	Gmina Wólka						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy,
Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone).	Gmina Wólka						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy,
Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy (do 1 km).	Gmina Wólka						zależne od potrzeb	Budżet Gminy, środki zewnętrzne
Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy (inwestycje do 1 km).	Gmina Wólka						zależne od potrzeb	Budżet Gminy, środki zewnętrzne
Bieżąca konserwacja i utrzymanie cieków wodnych.	WZMiUW w Lublinie						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Konservacja rowów melioracyjnych	właściciele gruntów, Gmina Wólka, WZMiUW w Lublinie	Zależne od potrzeb					Zależne od potrzeb	Budżet Gminy
Modernizacja ujęć wody w Wysokie (fotowoltaika)	Gmina Wysokie	170.000,00 zł					170.000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Wysokie	Gmina Wysokie	247 210,15 zł					247 210,15 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne
Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Targowisko-Kolonia	Gmina Zakrzew	1 665 000,00 zł					1 665 000,00 zł	Budżet Gminy, Budżetu Państwa
Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	WIOŚ w Lublinie, PIG	Zależne od potrzeb						Budżet Gminy
Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Urzędy gmin z powiatu lubelskiego	Zależne od potrzeb						Budżet Gminy

Tabela 58 Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze

„Zasoby geologiczne”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie, Marszałek, Starosta	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Budżet Urzędu Górniczego, Urzędu Marszałkowskiego

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Gromadzenie, archiwizowanie i przetwarzanie danych geologicznych	Marszałek, Powiat, PIG	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	i Powiatu Budżet Urzędu Marszałkowskiego, Powiatu i PIG
Wydawanie i kontrola wykonania koncesji na wydobycie kopalin pospolitych	Starosta Lubelski Marszałek Województwa Lubelskiego	Zadanie ciągłe					b.d.	Środki własne
Wydawanie decyzji w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów oraz kontrola ich wykonania	Starosta Lubelski	Zadanie ciągłe					b.d.	Środki własne
Terminowe wykonanie rekultywacji terenów po eksploatacji kopalin	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe					b.d.	Środki własne

Tabela 59. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Gleby”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania	
Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym lub rolnym.	Przedsiębiorcy Gmina Wólka	Zależne od potrzeb						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy
Prowadzenie monitoringu jakości gleb	Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	W ramach działań statutowych						W ramach działań statutowych	Budżet Gminy
Stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych”	Mieszkańcy Gmina Wólka	Zależne od potrzeb						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy
Ochrona gleb poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gminy z terenu powiatu lubelskiego	Zadanie ciągłe						b.d.	Budżet Gmin
Wydawanie zezwoleń na wyłączenie	Starosta Lubelski,	zadanie ciągłe						b.d.	Budżet Gmin

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

gruntów z produkcji rolnej i leśnej	Regionalny Dyrektor Lasów Państwowych.					
Edukacja rolników	Powiatowe Zespół Doradztwa Rolniczego	zadanie ciągłe			b.d.	Środki własne

Tabela 60. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania	
Usunięcie wyrobów azbestowych	Gmina Bełżyce	30 000,00 zł	30 000,00 zł	30 000,00 zł	30 000,00 zł		120 000,00 zł	Budżet Gminy, WFOŚiGW	
Usunięcie wyrobów zawierających azbest	Gmina Głusk	Gmina Głusk będzie przystępowała w kolejnych latach do programów dotyczących usuwania wyrobów azbestowych w celu systematycznego usuwania azbestu z terenu gminy.						Brak danych	Budżet Gminy, WFOŚiGW
Usunięcie wyrobów zawierających azbest	Gmina Jabłonna	700 000,00 zł						700 000,00 zł	WFOŚiGW, NFOŚiGW, Budżet Gminy, Środki Unijne, Środki Rządowe
Budowa PSZOK	Gmina Jabłonna	5 000 000,00 zł						5 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne, Środki Rządowe
Budowa PSZOK	Gmina Konopnica		2 000 000,00 zł				2 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne	
Budowa PSZOK na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów		3 000 000,00 zł				3 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne	
Usunięcie wyrobów zawierających azbest	Gmina Niedrzwica	55 000,00 zł	55 000,00 zł	55 000,00 zł	55 000,00 zł	165 000,00 zł	385 000,00 zł	WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki UE	
Odbiór 1 400 000 Mg azbestu z terenu gminy Wojciechów	Gmina Wojciechów	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł	70 000,00 zł	210 000,00 zł	490 000,00 zł	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	
Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych – odbiór odpadów	Gmina Wólka	Zależne od potrzeb						Zależne od potrzeb	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

komunalnych								
Usuwanie odpadów rolniczych	Gmina Wysokie	10 000,00 zł	10 000,00 zł				20 000,00 zł	Budżet Gminy NFOŚiGW,
Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Wysokie			20 000,00 zł		20 000,00 zł	40 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki NFOŚiGW

Tabela 61. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Zasoby przyrodnicze”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania	
Nasadenia drzew i krzewów na terenach należących do Gminy Głusk	Gmina Głusk	Brak danych dotyczących kosztów finansowania						Brak danych dotyczących kosztów finansowania	Budżet Gminy
Pielęgnacja pomników przyrody z terenu gminy Głusk	Gmina Głusk	Brak danych dotyczących kosztów finansowania						Brak danych dotyczących kosztów finansowania	Budżet Gminy
Utrzymanie istniejącej zieleni	Gmina Głusk	Brak danych dotyczących kosztów finansowania						Brak danych dotyczących kosztów finansowania	Budżet Gminy
Wykonywanie nasadzeń, pielęgnacja terenów zielonych	Gmina Jabłonna	700 000,00 zł						700 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne, Środki Rządowe
Rewitalizacja stawów gminnych	Gmina Jabłonna		7 000 000,00 zł				7 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki Unijne, Środki Rządowe	
Rewitalizacja rzeki Czerniejówki	Gmina Jabłonna			8 000 000,00 zł			8 000 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne, Środki Rządowe	
Rewitalizacja Zespołu Pałacowo-Parkowego jako elementu ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego Gminy Jastków-park	Gmina Jastków	50 000,00 zł					50 000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne,	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Rewitalizacja Grodziska	Gmina Konopnica		3 000 000 zł	3 000 000 zł			6 000 000 zł	Budżet Gminy Środki unijne
Pielęgnacja terenów zielonych, utrzymanie istniejącej zieleni	Gmina Wojciechów	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	15 000,00 zł	35 000,00 zł	Budżet Gminy
Bieżące i zrównoważone utrzymanie zieleni na terenie gminy Wólka.	Gmina Wólka	Zależne od potrzeb					Zależne od potrzeb	Budżet Gminy
Uwzględnienie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego oraz dokumentach planistycznych form ochrony przyrody.	Gmina Wólka	W ramach tworzenia dokumentów planistycznych					W ramach tworzenia dokumentów planistycznych	Budżet Gminy
Bieżąca konserwacja form ochrony przyrody.	Gmina Wólka	380 0000,00 zł					380 0000,00 zł	Budżet Gminy, Środki unijne
Nasadzenia drzew i krzewów	Gmina Wysokie	1000,00 zł	500,00 zł	500,00 zł	500,00 zł		2 500,00 zł	Budżet Gminy
Utrzymanie i modernizacja istniejącej zielenie	Gmina Wysokie	500,00 zł	1 000,00 zł	1 000,00 zł	1 000,00 zł	2 000,00 zł	5 500,0 zł	Budżet Gminy,

Tabela 62. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze „Zagrożenie poważnymi awariami”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania
Prowadzenie rejestru zakładów zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZDR, ZZR)	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Wojewódzka Komenda Straży Pożarnej	Zależne od potrzeb					Brak danych	Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

Tabela 63. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze
„Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania	
Konserwacja koryt cieków wodnych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Skarb Państwa	Zadanie ciągłe						Brak informacji	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Budowa zbiorników retencyjnych	Samorządy	Brak danych						Brak danych	Środki własne, Środki unijne, NFOSiGW

Tabela 64. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2028 w obszarze
„Edukacja ekologiczna”

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	2022	2023	2024	2025	2026-2028	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródło finansowania	
Akcje ekologiczne, „usuwanie dzikich wysypisk śmieci”	Gmina Bełżyce	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł		80 000,00 zł	Budżet Gminy	
Akcje ekologiczne - Sprzątanie świata, obchody Dnia Ziemi, Konkursy ekologiczne	Gmina Bychawa, Szkoły	Zadanie będzie realizowane na bieżąco w ramach posiadanych środków finansowych							
Akcje ekologiczne - Sprzątanie świata, obchody Dnia Ziemi, Konkursy ekologiczne	Gmina Garbów	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	25 000,00 zł	Środki unijne	
Zakup gadżetów, akcje promocyjne, targi ekologiczne	Gmina Garbów	Brak danych						Brak danych	Budżet Gminy
Akcje ekologiczne - Sprzątanie świata, obchody Dnia Ziemi, Konkursy ekologiczne	Gmina Głusk	Brak danych						Brak danych	Budżet Gminy
Akcje edukacyjne	1.Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Wilczopolu-Kolonii, Publiczna 2.Szkoła	W każdej z 4 szkół na terenie gminy prowadzone będą akcje ekologiczne pn. Zdrowe odżywianie, Zdrowy styl życia, Sprzątanie Świata. Ponadto szkoły prowadzona będzie zbiórka makulatury. w szkołach odbywają się liczne konkursy o tematyce ekologicznej m.in. Czyste powietrze, czysta woda. w ramach edukacji ekologicznej w każdej z 4 szkół na terenie gminy prowadzone będą prelekcje na temat dbania o środowisko, nauka dot. prawidłowej segregacji śmieci.							Budżet Gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

	Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Prawiednikach, 3.Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mętowie, 4.Szkoła Podstawowa w Kalinówce								
Edukacja ekologiczna, konkursy ekologiczne, likwidacja dzikich wysypisk	Gmina Jabłonna	800 000,00 zł					800 000,00 zł	Budżet Gminy środki unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki rządowe	
Edukacja ekologiczna (zakup gadżetów, akcje promocyjne, targi ekologiczne)	Gmina Jastków	Brak danych					Brak danych	Budżet Gminy	
Realizacja akcji promocyjnych w zakresie edukacji ekologicznej	Gmina Krzczonów	500,00 zł	500,00 zł	500,00 zł	500,00 zł	500,00 zł	2500,00 zł	Budżet Gminy	
Akcje sprzątania świata	Gmina Niedzwica	3 000,00 zł	3 000,00 zł	3 000,00 zł	3 000,00 zł	9 000,00 zł	21 000,00 zł	Budżet Gminy	
Prowadzenie edukacji ekologicznej z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza	Gmina Niemce	Zależne od potrzeb						Brak danych	Budżet Gminy
Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy w zakresie promieniowania elektromagnetycznego.	Gmina Niemce	Zależne od potrzeb						Brak danych	Budżet Gminy
Akcje ekologiczne – Sprzątanie świata	Gmina Strzyżewice	Ok. 1000 zł rocznie	Ok. 1000 zł rocznie	Ok. 1000 zł rocznie	Ok. 1000 zł rocznie		Ok. 4 000,00 zł	Budżet Gminy	
Gminna Olimpiada Ekologiczna	Gmina Strzyżewice	Ok. 10 000,00 zł rocznie	Ok. 10 000,00 zł rocznie	Ok. 10 000,00 zł rocznie	Ok. 10 000,00 zł rocznie		Ok. 40 000,00 zł	Budżet Gminy	
Konkurs „Piękna Wieś”	Gmina Strzyżewice	Ok. 8000 zł rocznie – nagrody	Ok. 8000 zł rocznie – nagrody	Ok. 8000 zł rocznie – nagrody	Ok. 8000 zł rocznie – nagrody		Ok. 3 200,00 zł	Budżet Gminy	
Przeprowadzenie szkoleń i kursów dla rolników	Gmina Wojciechów	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	15 000,00 zł	35 000,00 zł	Budżet Gminy, Wojewódzki Ośrodek	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

								Doradztwa Rolniczego	
Akcje ekologiczne - sprzątanie gminy, obchody Dnia Ziemi, konkursy ekologiczne	Gmina Wojciechów	15 000,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00 zł		60 000,00 zł	Budżet gminy	
Prowadzenie działań dotyczących edukacji ekologicznej	Gmina Wólka	zależne od potrzeb						zależne od potrzeb	Budżet Gminy środki zewnętrzne
Akcje ekologiczne – Sprzątanie świata, obchody Dnia Ziemi, Konkursy ekologiczne	Gmina Wysokie		500,00 zł	500,00 zł	500,00 zł	1 500,00 zł	3 000,00 zł	Środki własne NFOŚiGW	
Akcje ekologiczne - Sprzątanie świata, obchody Dnia Ziemi, Konkursy ekologiczne	Gmina Zakrzew	15 000,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00 zł		60 000,00 zł	Budżet Gminy	
Szkolenia	PZDR Bychawa	PZDR Bychawa organizuje przeciętnie 7 szkoleń rocznie z zakresu: Stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego (szkolenia te są zakończone testem sprawdzającym i rolnicy są zobowiązani do aktualizacji swoich uprawnień co 5 lat)ponadto organizowane będą szkolenia z zakresu prawidłowego gospodarowania nawożeniem azotowym i ograniczeniami zanieczyszczeń wód azotanami, metod i warunków składowania oraz stosowania nawozów organicznych oraz szkolenia w zakresie promowania działań związanych z pozyskiwaniem środków mających na celu wsparcie działań rolnośrodowiskowych oraz inwestycji w nowe technologie przyjazne dla środowiska.						Brak danych	Budżet Gminy

8.SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8.1. SYSTEM INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Nadrzędną zasadą realizacji Programu ochrony środowiska jest realizacja wyznaczonych zadań przez określone jednostki, m.in.:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem (władze samorządowe, Starostwo Powiatowe w Lublinie)
- Podmioty realizujące zadania Programu (Powiat Lubelski, Gmina Bełżyce, Gmina Borzechów, Gmina Bychawa, Gmina Garbów, Gmina Głusk, Gmina Jabłonna, Gmina Jastków, Gmina Konopnica Gmina Jastków, Gmina Konopnica, Gmina Krzczonów, Gmina Niedrzwica Duża, Gmina Strzyżewice, Gmina Wojciechów, Gmina Wojciechów, Gmina Wólka, Gmina Wysoka, Gmina Zakrzew, przedsiębiorstwa, samorządowe jednostki organizacyjne działające na terenie powiatu realizujące swoje zadania),
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu ochrony środowiska (WIOŚ, RDOŚ, Urząd Marszałkowski),
- Społeczność powiatu jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

8.2 WYKAZ INTERESARIUSZY ZAANGAŻOWANYCH W PRACĘ NAD PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Interesariusze Programu to podmioty (osoby, społeczności, instytucje, organizacje), które uczestniczą w tworzeniu projektu Programu lub są zainteresowane wynikami jego realizacji.

Wyróżniamy interesariuszy:

- Wewnętrznych – Starostwo Powiatowe w Lublinie, gminy z terenu powiatu lubelskiego
- Zewnętrznych – mieszkańcy powiatu, przedsiębiorstwa oraz instytucje publiczne działające na terenie powiatu lubelskiego.

8.3 UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych, finansowych i społecznych.

Uwarunkowania prawne

W celu realizacji polityki ochrony środowiska państwa na poziomie lokalnym Zarząd Powiatu Lubelskiego zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska został zobligowany do sporządzenia programu ochrony środowiska dla powiatu.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Marszałka Województwa Lubelskiego, a następnie uchwaleniu przez Radę Powiatu Lubelskiego z wykonania programu Zarząd Powiatu sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Powiatu. Realizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Uwarunkowania ekonomiczne

Zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne. Starostwo musi korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania. Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację najważniejszych celów niniejszego Programu. Główne źródła dochodu wspomagające realizację Programu to źródła:

Instytucjonalne:

- Budżety własne jednostek samorządu terytorialnego,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie,
- Fundusze pomocowe Unii Europejskiej na lata 2021-2027,
- Budżet Państwa,
- Banki

Przedmiotowe:

- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- grzywny,
- opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców,
- dotacje, spadki i darowizny.

Uwarunkowania przestrzenne

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2020 poz. 293 z późn. zm.).

Uwarunkowania społeczne

Główne uwarunkowania społeczne Programu to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus. Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska.

8.4 PROCEDURY MONITORINGU, PRZEGLĄDU STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973), Zarząd Powiatu jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wykonania Programu Ochrony Środowiska, które następnie przedstawia Radzie Powiatu i przekazuje organowi wykonawczemu województwa.

Wdrażanie Programu ochrony środowiska powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie:

- efektywności wykonania zadań,
- aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- niezbędnych modyfikacji Programu.

Dla prawidłowego przebiegu monitoringu realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego niezbędna jest okresowa wymiana informacji z jednostkami organizacyjnymi, w zakresie stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań.

Niemожność mierzenia i monitorowania wszystkiego, jak również związane z tym koszty narzucają konieczność stosowania specjalnie do tego celu opracowanej listy wskaźników monitorowania realizacji Programu ochrony środowiska. Pomiaru w obrębie gmin wchodzących w skład powiatu lubelskiego wykonywane są przede wszystkim przez

Starostwo Powiatowe i WIOŚ w ramach krajowego programu monitoringu środowiska oraz przez inne instytucje na zlecenie Urzędów Miast i Gmin oraz Urzędów Gmin.

Posługiwanie się powszechnie zaakceptowanymi wskaźnikami stwarza możliwość dokonywania wiarygodnych porównań osiągnięć we wprowadzaniu w życie koncepcji zrównoważonego rozwoju, a dobrze dobrane wskaźniki umożliwiają uporządkowanie i stworzenie lepszego systemu bazy danych.

Wskaźniki dla niniejszego Programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego zostały opracowane tak, aby były zgodne ze wskaźnikami monitorowania jakości środowiska określonymi w tabeli nr 22 „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2020 – 2023 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2027”.

Proponowana tabela nr 52 wskaźników nie jest ostateczna ani kompletna, może być modyfikowana bądź weryfikowana przy sporządzaniu sprawozdań czy raportów z wykonanych zadań środowiskowych. Tabela zawiera jedynie najistotniejsze wskaźniki mówiące o stopniu realizacji Programu, które na dzień sporządzania dokumentu wydają się być najistotniejsze. Ponadto przyjęto takie wskaźniki, które można w prosty sposób zweryfikować bądź obliczyć, co zdecydowanie ułatwi pracę przy sporządzaniu oceny realizacji (raportu) Programu ochrony środowiska. Podczas sporządzania raportu z wykonania Programu ochrony środowiska w celu określenia oceny efektów działalności środowiskowej należy się odnieść do aktualnie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Starostwa Powiatowego w Lublinie. w przypadku braku danych za lata, dla których przedmiotowy raport będzie wykonany, jako stan wyjściowy należy przyjąć dostępną, najbardziej aktualną wartość wskaźnika, gdyż ona w porównaniu ze stanem wyjściowym i tak zobrazuje efekt realizacji Programu.

SPIS RYSUNKÓW:

RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMIN NA TLE POWIATU LUBELSKIEGO.....	28
RYSUNEK 2. KWALIFIKACJA TERENÓW DLA ROZWOJU ENERGETYKI WIATROWEJ	69
RYSUNEK 3. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW O NAJWIĘKSZYM POTENCJALE DO POZYSKIWANIE BIOMASY DO SPALANIA.....	72
RYSUNEK 4. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW O NAJWIĘKSZYM POTENCJALE DO POZYSKIWANIE BIOMASY DO PRODUKCJI BIOGAZU.....	73
RYSUNEK 5. OBSZARY PREFEROWANE DO ROZWOJU ENERGETYKI WODNEJ	75
RYSUNEK 6. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE LOKALIZACJI INWESTYCJI OZE.....	77
RYSUNEK 7. ZLEWNIE JCWP NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	98
RYSUNEK 8. LOKALIZACJA JCWPd I GZWP NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO	113
RYSUNEK 9. LOKALIZACJA OBSZARÓW CHRONIONYCH W OBRĘBIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	173
RYSUNEK 10. PRZEBIEG KORYTARZY EKOLOGICZNYCH.....	185

SPIS TABEL:

TABELA 1. POWIERZCHNIA GMIN W POWIECIE LUBELSKIM I LICZBA SOŁECTW.....	27
TABELA 2. LUDNOŚĆ W POWIECIE LUBELSKIM (DANE ROK 2020).....	29
TABELA 3. WYKAZ PROJEKTÓW Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA ZREALIZOWANYCH W LATACH 2019-2020	32
TABELA 4. KLASYFIKACJA STREFY LUBELSKIEJ WG KRYTERIUM OCHRONY ZDROWIA (ROK 2020).....	62
TABELA 5. KLASYFIKACJA STREFY LUBELSKIEJ WG KRYTERIUM OCHRONY ROŚLIN (2020).....	63
TABELA 6. WYKAZ PODMIOTÓW POSIADAJĄCYCH AKTUALNE POZWOLENIE NA WPROWADZANIE GAZÓW I PYŁÓW DO POWIETRZA.....	64
TABELA 7. SIEĆ GAZOWA NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO	66
TABELA 8. ANALIZA SWOT – POWIETRZE	80
TABELA 9. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI – OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA – OCENA	81
TABELA 10. DROGI WOJEWÓDZKIE NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO (STAN NA LUTY 2021).....	84
TABELA 11. DROGI POWIATOWE NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	85
TABELA 12. WYKAZ DECYZJI O DOPUSZCZALNYM POZIOMIE HAŁASU W LATACH 2014-2020	90
TABELA 13. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI - HAŁAS.....	91
TABELA 14. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI ZAGROŻENIE HAŁASEM – OCENA.....	91
TABELA 15. WYKAZ PUNKTÓW POMIAROWYCH WRAZ Z WYNIKAMI POMIARÓW POZIOMÓW PEM ZREALIZOWANYCH NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO W 2018-2019 ROKU.....	94
TABELA 16. LOKALIZACJA STACJI BAZOWYCH NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO	94
TABELA 17. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – POLE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	96

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

TABELA 18. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI POLA ELEKTROMAGNETYCZNE – OCENA	96
TABELA 19. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO ORAZ ICH STAN WG PLANU GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARZE DORZECZA WISŁY	99
TABELA 20. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH BADANYCH W LATACH 2014-2019	102
TABELA 21. POWIERZCHNIA GRUNTÓW POD STAWAMI	107
TABELA 22. OCENA STANU JCWPd	114
TABELA 23. ANALIZA SWOT – WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	115
TABELA 24. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI – GOSPODAROWANIE WODAMI – OCENA	115
TABELA 25. DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ I KANALIZACYJNEJ	116
TABELA 26. UJĘCIA WODY, NA BAZIE KTÓRYCH PRACUJĄ WODOCIĄGI GRUPOWE NA TERENIE GMIN POWIATU LUBELSKIEGO.....	117
TABELA 27. ZESTAWIENIE ISTNIEJĄCYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW.....	123
TABELA 28. EWIDENCJA ZBIORNIKÓW BEZODPŁYWOWYCH I PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI	124
TABELA 29. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	126
TABELA 30. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA – OCENA	126
TABELA 31. WYKAZ UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ SUROWCÓW MINERALNYCH.....	127
TABELA 32. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – ZASOBY GEOLOGICZNE	131
TABELA 33. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI ZASOBY GEOLOGICZNE – OCENA.....	131
TABELA 34. ZESTAWIENIE UŻYTKOWANIA GRUNTÓW ROLNYCH NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO	132
TABELA 35. STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA LASÓW NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU LUBELSKIEGO	135
TABELA 36. ZESTAWIENIE POWIERZCHNI LASÓW POSIADAJĄCYCH UPROSZCZONE PLANY URZĄDZENIA LASÓW	136
TABELA 37. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – GLEBY.....	137
TABELA 38. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI GLEBY – OCENA	138
TABELA 39. INFORMACJE DOTYCZĄCE WYTWARZANIA I ZBIERANIA ODPADÓW NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	139
TABELA 40. MASA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, W MG, USUNIĘTYCH W LATACH 2014 - 2020 Z NIERUCHOMOŚCI POŁOŻONYCH NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	142
TABELA 41. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – ODPADY.....	145

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

TABELA 42. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW – OCENA	145
TABELA 43. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO	174
TABELA 44. TERENY ZIELENI W POWIECIE LUBELSKIM	187
TABELA 45. WYKAZ ZABYTKÓW W POWIECIE LUBELSKIM WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW	188
TABELA 46. WYKAZ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE POWIATU LUBELSKIEGO.....	194
TABELA 47. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – ZASOBY PRZYRODNICZE.....	194
TABELA 48. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI – ZASOBY PRZYRODNICZE – OCENA	195
TABELA 49. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	197
TABELA 50. CELE REKOMENDOWANE W WYTYCZNYCH MŚ W KONTEKŚCIE POTRZEB WYNIKAJĄCYCH Z OCENY STANU W OBSZARZE INTERWENCJI ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI – OCENA.....	197
TABELA 51. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	198
TABELA 52. ANALIZA SWOT, OBSZAR INTERWENCJI – EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	199
TABELA 53. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI, WSKAŹNIKI I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z OCENY STANU ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO.	204
TABELA 54. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	212
TABELA 55. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	217
TABELA 56. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	221
TABELA 57. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	222
TABELA 58. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	228
TABELA 59. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	229
TABELA 60. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	230
TABELA 61. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	231
TABELA 62. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	232
TABELA 63. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE.....	233

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LUBELSKIEGO NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028**

TABELA 64. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH WRAZ Z ICH FINANSOWANIEM NA LATA 2022-2025
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2028 W OBSZARZE 233

SPIS WYKRESÓW:

WYKRES 1. POWIERZCHNIA GMIN Z POWIATU LUBELSKIEGO..... 28
WYKRES 2. LUDNOŚĆ % OGÓŁEM W 2020 ROKU..... 30

SPIS MAP:

MAPA 1. REGIONY 17
MAPA 2. POŁOŻENIE GMIN W POWIECIE LUBELSKIM..... 19
MAPA 3. DROGI KRAJOWE W POWIECIE LUBELSKIM..... 83